

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei de Suport Tècnic i Inventari
Biblioteca del Patrimoni Cultural

3151

Vil·la romana de Vilauba - Camós (Pla de l'Estany)

Castanyer Masoliver, Pere

Tremoleda i Trilla, Joaquim

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>.

FITXA DEL JACIMENT

Nom del jaciment

Vilauba.

Municipi

Camós.

Comarca

Pla de l'Estany.

Tipus de jaciment

Villa romana.

Tipus de la intervenció

Programada. Pràctiques d'excavació arqueològica per part d'estudiants universitaris durant els mesos d'agost 1998 i 1999 i d'agost i setembre del 2000.

Titulars de les intervencions

Pere Castanyer Masoliver i Joaquim Tremoleda Trilla

Dates de les intervencions

Del dia 2 al dia 22 d'agost de 1998.

Del dia 1 al dia 21 d'agost de 1999.

Del dia 15 d'agost al 2 de setembre del 2000.

SUMARI

INTRODUCCIÓ.....	3
ANTECEDENTS I HISTÒRIA DE LA RECERCA.....	4
LA CAMPANYA DE 1998.....	12
LES CAMPANYES DE 1999 I 2000.....	15
ESTUDI ESTATIGRÀFIC.....	21
BIBLIOGRAFIA VILAUBA.....	57
DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA	
DOCUMENTACIÓ GRÀFICA	
ESTUDI DE MATERIALS	

INTRODUCCIÓ

Els treballs d'excavació arqueològica portats a terme a la vil·la romana de Vilauba durant els anys 1998-2000 són la continuació d'un projecte de recerca arqueològica que té per objectiu descobrir la totalitat del jaciment, amb una seqüència històrica continuada de més de set-cents anys (del segle II-I aC. fins al segle VI-VII dC.) i, també, finalitzar les obres d'adeqüació per a la seva obertura al públic. Es tracta d'un projecte endegat ara fa ja més de vint anys que, pel que fa a la investigació del món rural i de les formes d'ocupació del territori en època romana, esdevé actualment un punt de referència obligat.

La voluntat de contextualitzar, d'ençà els inicis, els resultats de les excavacions de Vilauba dins un territori més ampli es materialitzà amb diverses campanyes de prospecció sistemàtica, primer de la vall on es troba ubicada la vil·la i, més endavant en altres àrees geogràfiques properes. Els resultats d'aquestes campanyes, més intenses durant l'empenta inicial (Roure et alii 1988, pp. 19-24; Tremoleda, Castanyer & Roure 1987, pp. 121-145), ens permeten contrastar les dades i la seqüència de Vilauba i avançar així en el coneixement del procés de romanització de la comarca del Pla de l'Estany.

Per tal d'ampliar el coneixement d'aquest procés històric, a més de continuar les excavacions de la vil·la de Vilauba, que esdevé l'eix central de la investigació, en aquests darrers anys s'han iniciat una sèrie de petites intervencions arqueològiques en d'altres jaciments, situats en una distància molt propera a la vil·la com, per exemple, al jaciment de Can Geldeus, a uns 500 metres al sud de Vilauba i a la terrisseria d'Ermedàs. Totes les intervencions s'inclouen dins un mateix projecte, aprovat pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i que porta per títol "Vilauba i el procés de romanització a la comarca del Pla de l'Estany. Estudi de les formes d'ocupació i explotació del territori rural en època romana a la comarca del Pla de l'Estany: del model indígena als inicis de la colonització agrària romana", actualment prorrogat fins l'any 2003.

Aquests treballs comptem amb la infraestructura disponible a les excavacions de Vilauba i a les instal·lacions i laboratoris del Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles, en tant que institució que avala el projecte, així com amb el suport institucional i econòmic dels Ajuntaments de Banyoles, Porqueres, Camós i el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles.

ANTECEDENTS I HISTÒRIA DE LA RECERCA

El propòsit d'aquest apartat és explicar les diferents etapes que han seguit els treballs d'excavació realitzats més endavant. D'ençà de la primera intervenció, l'estiu de 1978, han passat més de vint anys de recerca continuada, fet que malauradament ha de considerar-se poc habitual. Cal reconèixer que l'extraordinària continuïtat que han demostrat les excavacions de Vilauba és un mèrit no tan sols atribuïble a aquelles persones que hi han participat d'una manera directa, sinó també d'aquelles institucions que d'ençà dels inicis hi han apostat amb fermesa.

L'esforç realitzat al llarg d'aquestes campanyes (1978-2000) ha deixat al descobert una superfície superior als 1500 metres quadrats repartits a banda i banda de la carretera actual i que, com és sabut, divideix en dos el jaciment. Les restes aparegudes fins ara posen de manifest que l'indret estava ocupat ja a començaments del segle I aC. i que perdura fins ben entrat el segle VII. Aquest extens període de temps en que va romandre habitat l'indret es tradueix en una complexa superposició d'estructures, de vegades de difícil comprensió, que són una mostra de l'evolució i de les transformacions que va patir la vil·la al llarg de la seva història. Les circumstàncies particulars que acabem d'esmentar converteixen Vilauba en un dels exemples clau per a entendre com i quan el model romà comença a substituir les formes tradicionals d'explotació del territori i també estudiar les transformacions que va patir al llarg del temps fins a la seva desaparició completa.

Malgrat la continuïtat que han demostrat les excavacions, els treballs han patit també alguns alts i baixos motivats per la irregularitat dels ajuts econòmics que s'hi han destinat. El propòsit d'aquest capítol és, doncs, explicar les vicissituds que han marcat aquest projecte d'investigació, l'objectiu del qual no és únicament l'excavació completa de cadascun dels edificis que configuren el jaciment, sinó també la publicació dels resultats obtinguts, la conservació i protecció de les restes i la seva obertura al públic.

Les primeres notícies relatives a l'existència de vestigis antics en aquest indret daten de finals del segle XIX, quan l'il·lustre historiador banyolí Pere Alsius i Torrent fa esment de les restes d'uns murs que encara hi quedaven dempeus. Pensem que aquestes estructures devien situar-se al que avui coneixem com el Camp Baix, és a dir, a l'est de l'actual carretera, on l'acumulació de sediment és molt menor. Probablement el record d'aquestes ruïnes va perdurar fins als primers decennis del segle XX, època en què es van convertir en

terres de conreu els camps de la zona baixa de la vall, fins aquell moment encara pastures. Això degué comportar la destrucció de l'alçat dels murs esmentats més amunt i, per tant, la desaparició física de qualsevol rastre de l'antiga vil·la romana.

Malgrat aquestes referències bibliogràfiques, la descoberta material de Vilauba no es va produir fins l'any 1932, quan es portaren a terme les obres de construcció de la carretera que mena de Banyoles a Pujarnol. Els treballs afectaren de ple el jaciment i causaren la destrucció d'algunes estructures que, segons s'extreu de les excavacions posteriors, devien correspondre a la perllongació vers l'est dels murs que formen les fases més recents de la vil·la. El traçat d'aquesta carretera tallà pel costat de llevant el nucli central del jaciment, és a dir, el sector on s'hi documenta una major superposició constructiva i va motivar també una divisió artificial que sovint dificulta la relació entre les restes aparegudes a ambdós costats.

La descoberta de nombroses restes d'estructures com ara murs, cisternes i paviments, així com també la recuperació d'alguns objectes arqueològics, bàsicament ceràmiques i algunes pedres de molí, alertà a alguns estudiosos locals aficionats a l'arqueologia, que seguiren de ben a prop la marxa de les obres. De totes aquestes troballes en quedà constància en unes breus notes de premsa aparegudes en algunes revistes d'abast local (Alsius & Butinyà 1932, pp. 6-8; Alsius & Butinyà 1932 a, pp. 5-6) i en d'altres de major difusió, com ara les aparegudes als diaris *El Autonomista* del 3 de març de 1932, de Girona i a *La Publicitat* del 5 de març de 1932, de Barcelona. Els materials trobats durant les obres es dipositaren a la Pia Almoina de Banyoles que, com ja és sabut, uns anys més tard esdevingué la seu del Museu Arqueològic Comarcal.

Pel que fa a la investigació arqueològica, els treballs de l'estiu de 1978 han de considerar-se com l'inici d'un projecte que encara avui no ha finalitzat. Formaven part d'un programa de prospecció endegat pel mateix Museu Arqueològic, que tenia per objectiu localitzar el major nombre possible de jaciments d'època romana de la comarca i que contemplava també la possibilitat de poder realitzar algunes cales estratigràfiques en aquells llocs on l'existència de restes antigues era ja prou coneguda. D'entre aquests darrers, el que ofería unes majors garanties d'èxit era Vilauba, de manera que fou aquí on s'esmerçaren la major part dels esforços.

La intervenció de 1978, realitzada durant el mes d'agost i dirigida per Josep Tarrús, Josep Maria Nolla i Júlia Chinchilla, es va centrar en la prospecció d'uns 340 metres del

Camp Baix, on s'obriren un total de 6 cales per tal de poder delimitar amb més precisió la superfície que abastaven les restes. A banda d'aquests treballs, que a la pràctica no suposaren l'excavació dels nivells arqueològics, es va obrir una àrea d'uns 60 metres quadrats a tocar el marge esquerra de la carretera. Els resultats assolits en aquesta primera excavació es publicaren més endavant en diversos articles (Nolla & Tarrús 1979, p. 7; Nolla, Tarrús & Chinchilla 1985, pp. 49-98). Les restes localitzades confirmaven les expectatives inicials i obrien el camí a futures campanyes, alhora que proporcionaren dades suficients per poder efectuar una primera valoració del jaciment.

La valoració positiva d'aquesta campanya inicial alentà a continuar els treballs en els anys futurs. Així, les intervencions realitzades entre els anys 1979 i 1983 poden considerar-se com a decisives per tal de consolidar la investigació i per a assolir una primera visió global de la seqüència històrica de la vil·la. Aquesta etapa està marcada pel fet que a l'excavació hi participen, a més de l'equip català, també arqueòlegs i estudiants procedents de les universitats de Londres, Bradford i Durham. La responsabilitat tècnica dels treballs l'assumiren igualment Josep Tarrús i Josep Maria Nolla, mentre que Simon Keay fou l'encarregat d'establir la coordinació amb el grup britànic.

Aquest quinquenni de treballs conjunts va convertir Vilauba en un dels jaciments capdavanters pel que fa a la introducció d'un sistema de registre fins aquell moment desconegut a la pràctica arqueològica del nostre país. Els resultats de l'excavació de l'any 1978 aconsellaven de començar a obrir el sector situat al costat oest de la carretera, on la major sedimentació acumulada feia preveure també un estat de conservació millor de les estructures. La possibilitat de comptar amb un equip d'estudiants força nombrós va permetre de donar una empenta notable als treballs de camp i de deixar al descobert una superfície superior als 500 metres quadrats. Les restes descobertes entre els anys 1979 i 1983 pertanyen en la seva major part a les instal·lacions agrícoles, és a dir, a la *pars rustica* de la vil·la, com ara diferents àmbits relacionats amb l'obtenció d'oli i entre els que destaca l'habitació del *torcularium* i l'aljub corresponent.

L'estat i evolució del coneixement arqueològic d'aquesta nova etapa queda reflexat en alguns dels articles publicats en aquell moment (Nolla & Tarrús 1980, pp. 17-24; Tarrús 1982, pp. 19-25; Nolla 1982, p. 332). Els primers treballs de sistematització global del jaciment, que apareixen també ben aviat (Jones *et al.* 1982, pp. 245-282; Jones *et al.* 1984, pp. 460-464), presenten l'evolució de la vil·la en base a quatre grans fases estructurals. Les

etapes millor conegudes són les corresponents als períodes més moderns (fases III i IV), més fàcils de comprendre i d'excavar, mentre que el coneixement de les etapes més antigues (fases I i II) era encara molt fragmentari. D'aleshores ençà i fins a l'aparició de la primera monografia del jaciment només podem esmentar algunes breus referències bibliogràfiques, com l'apareguda a la Carta Arqueològica de les Comarques de Girona (Nolla & Casas 1984, pp. 163-169).

Durant aquesta etapa catalano-britànica, els treballs d'excavació es complementaren amb sengles campanyes de prospecció, destinades no només a conèixer millor l'entorn immediat de Vilauba, sinó també a anar configurant un mapa més detallat dels jaciments d'època romana de la comarca (Tarrús & Roure 1983, pp. 26-27; Tremoleda, Roure & Castanyer 1987, pp. 121-145). La recollida superficial de materials realitzada al Camp Baix va permetre de confeccionar unes cartes de distribució dels diversos tipus de ceràmiques i materials constructius i, per tant, poder disposar d'una informació més precisa en relació als sectors ocupats per la vil·la, així com també de la seva cronologia. Per contrastar aquestes dades, hom realitzà una prospecció geofísica del subsòl en base a successives descàrregues elèctriques que quedaven registrades en un aparell. Les concentracions de major resistivitat detectades, que coincidien *grosso modo* amb les acumulacions de ceràmiques, constituïen un element fonamental per conèixer d'una manera fiable l'extensió de la vil·la.

La intensificació de la recerca arqueològica i la importància de les restes descobertes avivà l'interès d'algunes institucions locals per tal de comprar els terrenys on es localitzava la vil·la. Aquestes gestions es van materialitzar l'any 1982, quan la Mancomunitat de l'Estany i en concret els ajuntaments de Banyoles, Porqueres, Camós i el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles van adquirir dues parcel·les, a banda i banda de la carretera. El canvi de titularitat, des de llavors en mans públiques, comportà una despesa econòmica notable i ha de considerar-se com un dels passos més importants de cares a assegurar no només el futur de les excavacions, sinó també la conservació i protecció del jaciment.

Finalitzada la col·laboració catalano-britànica el jaciment començava una nova etapa que suposà, també, un canvi en la seva direcció, que a partir d'aquest moment fou assumida per Assumpta Roure, Pere Castanyer i Joaquim Tremoleda. Durant els dos primers anys (1984 i 1985) l'esforç es destinà a acabar coses molt puntuals començades durant els anys anteriors i a preparar una publicació monogràfica del jaciment, editada

l'any 1988 i que abarcava els treballs efectuats entre les campanyes compreses entre els anys 1979 i 1985 (Roure *et al.* 1988). Aquest treball era absolutament indispensable per tal de concretar i sintetitzar les dades obtingudes durant els anys anteriors i per reconduir les futures investigacions.

A més de l'evolució del jaciment, el llibre recollia també un avenç dels resultats obtinguts en les diverses campanyes de prospecció, la qual cosa ens permetia tenir una visió més àmplia del context històric en el qual es desenvolupà la vil·la. Pel que fa a la seqüència estructural de Vilauba, es definien quatre fases constructives (fases II a V) que en línies generals repetien i ampliaven l'esquema proposat en alguns dels articles apareguts fins aquell moment (Jones *et al.* 1982, pp. 245-282, figs. 12-15).

Pel que fa a la història de la recerca, les campanyes dels anys 1984 i 1985 han de considerar-se com de traspàs i preludi del començament d'una nova etapa que no rebrà l'impuls necessari fins al 1986. Això respon, en bona part, als magres recursos econòmics de que es disposava i que impossibilitaven abordar algunes qüestions de major abast. Els treballs d'excavació realitzats no suposen una ampliació de la superfície descoberta, sinó que encara es mantenen els límits fixats en acabar l'estiu de 1983. Sovint, la intervenció es va limitar a millorar la conservació i presentació de les restes descobertes, ja sigui mitjançant la supressió d'antics testimonis de terra que emmascaraven la seva visió del jaciment o, en d'altres casos, continuant la consolidació de les estructures.

A partir de l'any 1986 i coincidint amb un increment de les dotacions econòmiques disponibles, en part gràcies al suport rebut de les institucions copropietàries dels terrenys, es va decidir d'ampliar novament l'àrea d'excavació. Els sectors escollits eren, d'una banda, l'extrem nord est, on eren visibles alguns murs i paviments d'*opus signinum* i, de l'altra, un gran quadre que es situava immediatament a l'oest d'un corredor que articulava una sèrie d'àmbits durant la fase II (Roure *et al.* 1988, pp. 35-37 i fig. 15-A). Els objectius d'ambdues ampliacions eren acabar fins al límit de la propietat el sector nord-oriental del jaciment i també conèixer de forma més àmplia les fases més antigues de la vil·la. Pel que fa a aquesta última qüestió, l'estratigrafia recuperada a la meitat est del passadís i sobretot la presència d'un potent nivell de destrucció ens feia pensar que podríem seguir les estructures d'aquests períodes amb relativa comoditat.

L'excavació del sector oest confirmà plenament les expectatives inicials. En efecte, l'escassa presència de restes de murs corresponents a les etapes més modernes del jaciment

va facilitar la lectura i interpretació de les construccions inferiors. La intervenció de l'any 1986 deixà al descobert la continuació de l'estrat de destrucció esmentat més amunt, fins llavors documentat únicament de forma molt puntual i, també, alguns murs que permetien de començar a intuir d'una forma molt més clara l'estructura i composició de la vil·la alt-imperial. La possibilitat d'excavar-la en extensió aconsellà d'ampliar novament el perímetre de l'àrea de treball, motiu pel qual durant els anys 1987 i 1988 es continuà avançant en sentit oest.

Dins el panorama general de la història de la recerca de Vilauba, les campanyes d'aquests anys mereixen una atenció particular. Indubtablement, els resultats aconseguits han de considerar-se com els més espectaculars, no només pel valor intrínsec de les peces trobades, com per exemple les figures de bronze de la capella domèstica, sinó també per la possibilitat de poder reconstruir amb una precisió excepcional determinats aspectes de l'evolució del jaciment. L'incendi sobtat que provocà la destrucció d'aquest sector de la vil·la ens va permetre de recuperar, *in situ*, la major part dels objectes que en aquell moment hi havia al seu interior. El ressò que adquiriren les excavacions de la vil·la de Vilauba va créixer considerablement i estimulà la continuïtat dels treballs, fent que l'interès de les institucions que finançaven el projecte es consolidés d'una forma definitiva.

Durant aquests anys, de 1986 a 1989, la interpretació arqueològica s'ocupà fonamentalment de l'anàlisi de la primera vil·la documentada, tot determinant que fou edificada a la segona meitat del segle I i que quedà destruïda a la fi del segle III. Aquesta etapa de la investigació suposà un avenç notable en el coneixement de l'evolució del jaciment, atès que per primera vegada teníem la planta completa d'un sector de la vil·la, però també va obrir nous interrogants als quals calia donar una resposta en les futures campanyes.

A aquesta etapa corresponen nombrosos articles i treballs, alguns apareguts anys més tard, centrats en la seva major part en l'estudi dels diversos àmbits que formaven el sector residencial recentment descobert. D'entre aquestes publicacions esmentarem en primer lloc les referides a aspectes més globals, com ara la planta, estructura i composició de la vil·la alt-imperial (Castanyer, Roure & Tremoleda 1988 a, pp. 67-74; Castanyer, Roure & Tremoleda 1989, pp. 63-70) i, en darrer terme, aquelles relacionades amb parts concretes d'aquest mateix edifici (Castanyer, Roure & Tremoleda 1988 b, pp. 50-57; Tremoleda, Castanyer & Roure 1989, pp. 49-69; Castanyer, Roure & Tremoleda 1990, pp.

157-191). Finalment, esmentarem aquells articles que tracten de la troballa d'objectes singulars (Castanyer, Tremoleda & Roure 1990, pp. 80-92; Roure, Tremoleda & Castanyer 1992, pp. 67-84; Roure, Tremoleda & Castanyer 1993, pp. 268-281).

A més dels treballs d'excavació del Camp Alt, l'increment de les dotacions pressupostàries va possibilitar la represa de les tasques de prospecció a la comarca, aturades d'ençà de la fi de la col.laboració catalano-britànica. L'àrea prospectada es limità al terme municipal de Fontcoberta, al voltant del Puig Castellar, on suposadament hi ha les restes d'un antic poblat ibèric. La presència de materials ceràmics en superfície, en un dels camps situats una mica més al sud d'aquest turó, va permetre la localització d'un nou jaciment d'època romana, potser una vil.la, que hauria estat en ús durant l'alt imperi (Castanyer & Tremoleda 1991, pp. 227-232).

L'exposició realitzada l'any 1989, patrocinada pel mateix ajuntament de Banyoles i que portava com a títol "*Vilauba: 12 anys de recerca arqueològica. La romanització a la Comarca del Pla de l'Estany*", pot considerar-se com la cloenda d'aquesta etapa de la investigació, atès que en els anys futurs la direcció tècnica l'assumiren únicament Pere Castanyer i Joaquim Tremoleda. El discurs de la mostra posava especial èmfasi en les troballes més espectaculars, amb restitucions dels diversos ambients, maquetes i dibuixos, però sobretot pretenia donar una visió global més actualitzada de la seqüència històrica de la vil.la. Al marge d'aquests objectius més concrets, l'exposició suposà un pas important en la difusió de les excavacions de Vilauba i, de retruc, una clara rendibilització social de la inversió efectuada fins aquell moment.

A partir de l'any 1990, els treballs d'excavació es centraren en l'àrea situada immediatament al sud de les restes descobertes fins aquell moment. La primera ampliació, acabada l'estiu de 1993 i d'uns 300 metres quadrats, afectà el sector que hi ha arran de la carretera, on es van destapar una sèrie d'estances, tot determinant que durant aquesta nova etapa la vil.la s'organitzava entorn d'un pati interior, ara ja clarament delimitat pels seus costats est i sud.

Aquests resultats aconsellaven d'ampliar l'àrea de treball per la banda oest del pati i poder delimitar-lo així de forma definitiva. L'excavació dels anys 1994 i 1995 va deixar al descobert diversos àmbits, disposats en sentit nord-sud i articulats a través d'un corredor o galeria porticada. La composició original és difícil de reconstruir a causa de les alteracions que va patir al llarg del temps i sobretot per l'espoli i reutilització d'alguns dels elements

que la formaven. Aquesta ala oest sembla que va tenir una funció residencial i que es va edificar poc temps més tard que la galeria i les habitacions del costat nord del pati interior.

Les publicacions relatives a aquesta etapa de la investigació es limitaren, a l'espera d'un nou treball monogràfic més extens, a un seguit comunicacions presentades a les Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona i centrades en l'estudi de la seqüència d'aquest sector (Tremoleda & Castanyer 1991, pp. 89-96; Castanyer & Tremoleda 1994, pp. 130-136; Castanyer & Tremoleda 1996, pp. 205-213). Pel que fa a l'evolució i periodització del jaciment, únicament hem de fer esment d'alguns petits treballs de síntesi (Castanyer & Tremoleda 1995, pp. 275-277), on s'avancen aquelles novetats més importants en relació al llibre editat l'any 1988.

La campanya de l'estiu de 1996, a més de deixar acabada la darrera ampliació efectuada al Camp Alt, va suposar la represa dels treballs a l'altra banda de la carretera, amb l'obertura d'una superfície de quasi 300 metres quadrats, situada immediatament al sud de la primera intervenció de l'any 1978. En aquesta zona, la presència d'estructures datables entre els segles I i III i que interpretem com a magatzems o altres instal·lacions d'ús agrícola són una prova més que l'extensió de la vil·la en aquest moment devia ser notable.

Finalitzada aquesta campanya es va decidir impulsar de forma decidida la preparació d'un nou llibre monogràfic sobre el jaciment (Castanyer & Tremoleda 1999), que oferís de forma conjunta els resultats aconseguits al llarg de tots aquests anys. Per aquesta raó la campanya de 1997 es va cenyir únicament als treballs de laboratori relacionats amb l'estudi dels materials. Tanmateix, la intervenció de l'any 1998, s'ha d'entendre també en el marc de la preparació d'aquesta nova publicació, car la intervenció arqueològica es va limitar a una sèrie de petites cales o excavacions encaminades a resoldre algunes petites qüestions pendents. Finalment, les campanyes de 1999 i de 2000 formen part d'una nova ampliació del perímetre d'excavació, encara tímida, que ha d'ocupar els esforços dels propers anys. Veiem-ho ara amb més detall.

LA CAMPANYA DE 1998

La campanya de 1998 es va portar a terme entre els dies 2 al 22 d'agost i es va centrar, atesa la preparació de la publicació monogràfica (Castanyer & Tremoleda 1999), en deixar completament acabada l'excavació de tot el sector obert fins aquell moment. El sector gruix dels treballs es concentraren, per tant, en el sector oest de la vil·la, que constava d'una filada d'habitacions que obrien a un corredor situat immediatament a l'est. L'objectiu prioritari era finalitzar l'excavació dels nivells inferiors d'algunes d'aquestes estances i, també, comprovar si aquesta ala exercia de límit occidental de la vil·la durant l'etapa alto-imperial.

Els escassos materials arqueològics recuperats en els estrats de construcció fan pensar que aquesta nova ala, disposada en sentit nord-sud, és resultat d'una ampliació de les dependències de la part septentrional. Malauradament, però, en èpoques posteriors al seu abandonament fou espoliada de forma sistemàtica fins al punt que, en algunes habitacions, es impossible trobar el paviment o alguns dels murs. No obstant això, sabem que a partir del segle II la vil·la s'estructura, molt probablement, en funció de dos eixos que delimiten pel nord i per l'oest una zona central oberta. La semblança entre les dues ales de la construcció es reflexa, en planta, en l'aplicació d'un mateix esquema, segons el qual les diferents parts de l'edifici s'articulen en funció d'un corredor o galeria frontal.

L'excavació dels estrats inferiors, fins a la capa d'argiles que forma el subsòl natural, demostra que l'edifici s'adaptava al pendent del terreny, de manera que el paviment d'aquelles habitacions que hi ha més al nord es trobava sempre més alt que els de la meitat meridional.

Durant la intervenció de 1998 es va finalitzar l'excavació dels nivells més antics situats a la meitat nord de la porta d'accés al corredor que articulava el conjunt d'estances que configuraven l'ala oest. D'aquesta porta se'n conservava l'enllosat, format per un llit de rierencs units en sec, ben definida pels seus costats nord i est per unes alineacions de pedres més ben escairades i per sengles blocs rectangulars de pedra que podrien correspondre als pilars que, en origen, devien flanquejar aquesta porta. La separació del corredor frontal amb l'àrea oberta o pati de la banda est es realitzava mitjançant una petita barana feta de tàpia on s'intercalaven alguns blocs quadrats que feien de base als pilars de sosteniment de la coberta. Tot i la semblança evident amb l'esquema del nucli residencial

nord, les característiques de l'obra posen de manifest algunes diferències que únicament són justificables si, com defensem, les dues ales no es van construir al mateix temps.

L'excavació dels nivells inferiors al paviment d'aquesta part del corredor, fet amb un picadís de travertí, va permetre descobrir les restes d'una fase d'ocupació més antiga, l'existència de la qual aporta algunes novetats d'interés en relació a la fundació de la vil·la. En efecte, es tracta d'uns estructures molt arrassats que, segons els pocs materials recuperats, podrien haver funcionat fins els segle I. Malgrat la impossibilitat de destapar en extensió alguns d'aquests murs, molt afectats per totes les reformes efectuades en els períodes posteriors, la seva troballa podria relacionar-se amb una primera etapa de la vil·la, anterior a l'esquema que avui coneixem i que ocupa de finals del segle I a les acaballes del segle III. Les dificultats que tenim per recomposar l'estructura original i que ja hem avançat més amunt s'accentuen a l'hora d'estudiar el conjunt d'habitacions que obren directament a aquest corredor frontal.

Algunes d'aquestes estances, especialment les que obren a la meitat nord del corredor, havien estat destapades ja totalment en les campanyes anteriors, raó per la qual es va insistir només en aquelles estances situades a la meitat sud. La intervenció afectà l'àmbit 48 que segueix una evolució estructural molt semblant a les altres habitacions. La conservació del paviment original ens permet de refer-ne completament la planta, fet que d'altra manera hauria estat impossible de realitzar atesa la falta de la major part de les parets que el delimitaven.

El procés de transformació que experimentà aquest sector després del seu abandonament afectà, per tant, a la totalitat de les estructures, condemnades a servir de material de construcció per a les noves edificacions. El sòl d'aquesta habitació estava tallat, d'una banda, per les trinxeres de robatori del murs antics i, de l'altra, per les rases de fonamentació de les parets sud i est d'una gran estança bastida durant l'etapa baiximperial. Resulta difícil aclarir si l'espoli s'efectuà de forma contemporània a la reconstrucció esmentada o si, per contra, l'espai de temps transcorregut entre ambdues fases d'ocupació és una mica més llarg.

Dels murs originals en resta només un petit tram a tocar l'angle sud-est, visible per sota de les refetes posteriors, que segueixen una orientació lleugerament desplaçada en relació a l'etapa inicial. La porta d'entrada que comunicava amb el corredor es trobava a l'extrem oposat del mateix límit est. En efecte, l'obliteració d'aquesta obertura, efectuada

amb algunes pedres i terra, contrastava clarament amb l'acabat de l'obra dels murs de la fase més moderna.

El paviment, que era d'*opus signinum*, ens marca un nivell de circulació que coincideix també amb el de l'àmbit 47. La superfície d'aquest sòl era força irregular a causa d'alguns retalls i de l'esfondrament d'algunes parts que, a falta dels murs on es recolzava, havien cedit. Davant la necessitat de recuperar materials ceràmics del moment de contrucció, hom decidí aixecar aquest sòl, atès que era un dels pocs punts on la seqüència es trobava completament sellada. Dessota el picadís ceràmic es documentà una potent capa de preparació feta amb un llit de rierencs, pràcticament estèril. Aquest primer nivell cobria diferents estrats d'argiles i unes bossades de color més fosc, amb algunes cendres, dipositades amb anterioritat a l'edificació de l'ala oest i relacionades amb una ocupació anterior. Els materials ceràmics més moderns són alguns bocins de terrissa africana, majoritàriament de cuina i possiblement també del tipus A, que fan pensar que la data de contrucció podria situar-se, hipotèticament, vers els inicis del segle II.

LES CAMPANYES DE 1999 i 2000

Incloem dins aquest mateix apartat les campanyes de 1999 i del 2000, atès que formen part d'un mateix pla de treball i que, a la pràctica, la segona és la simple continuació de l'ampliació iniciada l'any 1999. Ambdues intervencions es portaren a terme entre els mesos d'agost i setembre dels respectius anys. La principal novetat d'aquestes campanyes era, tal com ja hem avançat, l'inici d'una nova ampliació de les excavacions al Camp Alt vers la part sud. L'objectiu principal era completar la planta de les diverses edificacions que s'estenen en aquests sectors durant el període baiximperial i, especialment, durant l'etapa anterior, és a dir, entre els segles I-III. Tot i que el coneixement actual de la vil·la altimperial de Vilauba ens permetia d'entendre ja les possibles pautes generals de l'edificació, per poder verificar l'existència d'una tercera ala constructiva de la vil·la en aquest sector era indispensable continuar avançant amb l'excavació. En efecte, les restes descobertes fins ara Camp Alt i també d'una part del Camp Baix han d'associar-se a la *pars urbana* de la vil·la, estructurada a partir d'un espai central obert delimitat pels seus costats nord i oest. En planta, aquestes dues ales es caracteritzen per tenir un llarg corredor disposat frontalment, obert al pati interior a manera d'una galeria porticada, a través del qual hom pot accedir a les diferents estances que hi ha, arreglades, a la part posterior.

Aquesta composició permet intuir doncs una tercera ala, que suposem delimitava el pati central per la banda meridional, connectant així les restes corresponents al petit edifici termal aparegudes al Camp Baix en campanyes anteriors. La disposició del nucli residencial de la vil·la era possiblement en forma de U, encarat a llevant i mirant vers la zona baixa de la vall, seguint un esquema habitual en l'arquitectura rural d'època romana. Tanmateix, també hem de citar els treballs endegats durant la campanya de 1996 al Camp Baix, que deixaren al descobert diversos àmbits de planta rectangular associats a les instal·lacions productives i que, cronològicament, formen part d'aquesta mateixa etapa del jaciment.

D'aquesta suposada ala sud en coneixiem, parcialment, ja dos àmbits situats a l'extrem est, l'un de dimensions molt reduïdes (àmbit 37) i l'altre una mica més gran (àmbit 44). La separació d'ambdues habitacions amb l'àrea oberta es determina per un mur (UE-678) disposat en sentit est-oest, parcialment cobert per les restes posteriors. Quant a la construcció, les característiques de l'obra són les mateixes que la paret que tanca per la banda est el pati, bastida amb rierencs, de mides força grans i units en sec. La disposició

dels fonaments d'aquest mur (UE-678), molt més potents a l'extrem est, demostra que els constructors s'adaptaren a les irregularitats naturals del terreny, que marcava un clar pendent vers la zona baixa de la vall.

L'àmbit 44 és defineix al sud per un altre mur (UE-698), paral·lel a l'anterior i que a l'extrem oest queda cobert per dues cisternes corresponents a una reforma posterior. A l'igual que la major part de les estructures es troba arrasat fins al nivell de paviment, ben documentat mercès a una capa feta amb picadís de travertí, perfectament horitzontal i conservada de forma irregular. Una vegada més, la composició d'aquest sòl, que és idèntic al de la galeria oest, així com també les datacions que ens proporcionen les ceràmiques aparegudes en els estrats de preparació, abonen la tesi que el nucli residencial podia estar format per una tercera ala situada al sud del pati.

L'espai 44 comunicava, a través d'una petita porta oberta en el mur 668 i un estret corredor, amb una estança de dimensions més reduïdes (àmbit 37) delimitada, en dos dels seus costats, per uns murets fets de petits blocs travertí, de mides irregulars i units amb una mica de morter (UE-710 i 709). L'escassa amplada que tenen, al voltant dels 30 cms., demostra que es tracta d'una mena de subdivisió interna, sense cap més funció que la de separar clarament l'espai interior. A la part sud d'aquest àmbit es troba un massís d'obra (UE-708) d'uns 50 cms. d'alçada i fet amb petits blocs de travertí perfectament escairats, de forma rectangular i disposats en filades perfectament horitzontals, de característiques constructives quasi idèntiques als envans que acabem de descriure. Entre aquest massís i el mur de separació amb l'àmbit 44 s'hi va localitzar una segona estructura, semblant a una caixa de forma allargada, feta amb unes teules planes al fons i delimitada per unes altres clavades als costats (UE-723).

Els treballs en aquest sector del jaciment comporten, a causa de la potent sedimentació que cobreix les restes de les construccions més modernes de la vil·la, un notable esforç per rebaixar el terreny fins els primers nivells arqueològics, que es troben a 1,50 metres de fondària. En aquest sector del jaciment hom esperava localitzar, a més de les restes de corresponents a l'etapa altimperial (segles I-III dC.), també altres murs i estructures de la fase baiximperial (segles IV-V dC.) que, pel que sabem, s'estén també encara més al sud.

L'estratigrafia recuperada s'iniciava amb l'extracció d'una primera capa d'argiles acumulades per la pròpia erosió del perfil de la muntanya on s'assentava la vil·la. Els

materials arqueològics recuperats en la seva excavació són molt escassos i barrejats a causa dels treballs agrícoles moderns i no tenen cap valor a l'hora de determinar la cronologia de l'abandonament final d'aquesta àrea de la vil.la.

Aquesta primera capa superficial es va rebaixar, per tal d'estalviar temps, diners i esforç innecessari, amb mitjans mecànics, fins localitzar un segon estrat, format bàsicament per pedres i alguna teula, que sembla correspondre a la darrera freqüentació localitzada també en d'altres estances de les ales est i oest, destapades en campanyes anteriors. D'aquest nivell d'enderroc destaca un interessantíssim bloc de pedra sorrenca, d'unes dimensions considerables, que ja llavors es va interpretar com una motllura de base d'alguna edificació localitzada a la mateixa vil.la o qui sap si en d'altres jaciments de l'entorn més proper com, per exemple, a Mas Castell de Porqueres. Correspon a una *cyma reversa*, un element arquitectònic que tenim ben documentat en les bases dels podis d'alguns dels temples de les ruïnes d'Empúries, especialment aquells datats en època tardo-republicana (segle I aC.) i d'entre els quals citarem el temple d'Isis i Serapis, a la Neàpolis, o el temple principal del fòrum de la ciutat romana.

Aquest nivell estava format bàsicament per pedres barrejades amb alguna teula i es concentrava a tocar les restes de dos fragments d'uns murs, units en angle recte, localitzats a tocar el perfil de llevant de l'excavació. Segurament, l'acumulació de pedres es va formar per l'enderroc d'una part de l'alçat d'aquestes parets que, de ben segur delimitaven unes altres estances parcialment tallades l'any 1932 per la construcció de la carretera que avui divideix en dos sectors el jaciment. L'enderroc tenia una potència considerable i era pràcticament estèril quant a materials arqueològics, que es limitaven a uns pocs fragments de ceràmiques sense gaire valor cronològic. Destaca, a més de la troballa de l'esmentada motllura de base d'un podi, la recuperació d'un fragment d'una inscripció, malauradament molt petit i on només es podien llegir dues lletres, feta amb una pedra polida de color grisós i que ja havia estat reutilitzada d'antic. En efecte, les restes de morter encara enganxades a la superfície externa de la làpida i l'aspecte rodat d'aquest fragment així semblen demostrar-ho.

La troballa d'elements arquitectònics relacionats, hipòteticament, amb l'edificació d'un temple, juntament amb aquest fragment de làpida, reforça encara més la teoria d'un possible procedència forània i que, si fem cas del context territorial dins el qual s'insereix la vil.la, podria tractar-se de l'antic poblat ibèric de mas Castell a Porqueres. Tot i el

desconeixement que avui tenim d'aquest jaciment, hem d'imaginar que amb la romanització aquest nucli va patir importants reformes que, entre d'altres obres, devien comportar també l'edificació o reforma d'antics temples, ara refets seguint les pautes romanes i qui sap si també dedicats a nous cultes i divinitats. Maluradament, no és possible determinar, atesa la migradesa del fragment d'inscripció recuperat, si es tractava d'una placa commemorativa i, lògicament menys encara, els noms dels dedicants o a qui anava consagrada. A l'espera d'un estudi epigràfic més detallat, és evident que la datació tant de la làpida com de motllura de base, possiblement d'època tard-republicana o dels inicis del segle I dC, no s'avé amb el context arqueològic en el qual van aparèixer, que situem vers el segle V dC. El redescobriment de diversos elements d'un temple d'època romana entre les restes de la basílica i el cementiri tardà de mas Castell de Porqueres, com per exemple bases i capitells de columnes, podria confirmar definitivament les nostres hipòtesis.

Les parets associades a aquest nivell d'enderroc o abandonament es concentraven únicament a la part est del quadre excavat. El mur més llarg segueix una direcció nord-sud i, de fet, segueix l'orientació dels trams que delimitaven l'ala est de la vil·la durant l'etapa baix imperial. Tot i que la tècnica constructiva i l'acabat de l'obra són força diferents a la d'aquell, sembla que podria tractar-se d'una refeta que intenta mantenir dempeus fins a mitjan segle V dC. algunes parts o àmbits de l'edificació, semblantment al que succeïa en d'altres punts del jaciment. Una seqüència similar es documentava per exemple a la veïna habitació 37, situada just una mica més al nord de l'excavació actual.

Aquest tram de mur més llarg s'interpreta com la separació entre una zona soplug, situada més cap a l'est i que coincideix amb unes altres parets que compartimenten aquest mateix espai, on l'enderroc de pedres es també més consistent, i una àrea descoberta, que s'estendria cap a la banda oest i els límits de la qual no estan encara perfectament definits. L'inexistència d'un enderroc de pedres i de restes d'habitacions així semblen confirmar-ho.

L'estrat d'abandonament cobria una altre capa relacionada amb totes les estructures que acabem de descriure, també d'abast general i més rica pel que fa a materials ceràmics, que va permetre fixar la cronologia d'aquesta última freqüentació vers la primera meitat o mitjan segle V dC. La superfície d'aquest nivell, que era força regular i plana, marcava el nivell d'ús o funcionament d'aquesta darrera fase i coincidia amb les filades superiors del pou i la base dels murs de la banda est. La funcionalitat d'aquest espai era doble: d'una banda anivellava el terreny i, de l'altre, tapava les restes d'unes altres construccions més

antigues que, ben aviat començaren a aflorar a mesura que avançaven els treballs de camp i que dibuixaven una organització de l'espai considerablement diferent a la dels períodes més moderns.

En aquesta fase, les parets es concentraven, una vegada més, a la meitat est. Citarem una paret orientada en sentit nord-sud i feta amb un doble parament de rierencs units amb una mica de morter, que mantenia la mateixa línia que el mur que definia el conjunt d'estances que configuren l'ala est de la vil.la durant la fase baiximperial. Tot i que aquesta paret semblava doncs la continuació cap al sud d'unes altres documentades ja anteriorment, les particularitats constructives en relació a aquelles fan pensar que podria tractar-se d'un afegit posterior o bé d'un espai amb una funcionalitat clarament diferenciada. L'estratigrafia relacionada amb aquesta etapa es limitava a diversos nivells d'enderroc, apareguts a banda i banda de l'esmentat mur, formats bàsicament per teules i algunes restes constructives. En superfície, aquests estrats es localitzaven sobretot entre la paret i la carretera actual, mentre que a l'oest s'anaven fent més dèbils fins a desaparèixer totalment. La part coberta de l'edifici es concentrava doncs a les zones on l'enderroc era també més potent i, molt probablement enguany hem començat a destapar un altre pati o àrea descoberta situada una mica més al sud de l'edificació principal de la vil.la durant el segle IV i els inicis del segle V dC. La presència d'algunes canalitzacions de desguàs que atravessen per exemple l'habitació 38 i que venen a parar a aquest sector confirmen que aquesta era, com a mínim a partir del segle III, una àrea exterior. En la propera campanya caldrà insistir en acabar d'excavar tots els nivells d'enderroc per tal de determinar, si és possible, la funcionalitat de l'espai que s'intueix al costat est i acabar de definir la planta completa de totes les estructures veïnes.

Cal remarcar també, pel que fa als resultats dels treballs realitzats el darrer any, l'aparició d'una nova estructura, emplaçada pràcticament a tocar l'angle sud-oest del quadre destapat durant aquesta campanya. Està delimitada per segles murs fets amb rierencs units amb una mica de morter o en sec, d'uns 50 o 60 cms. d'amplada, que delimiten un espai de forma rodona o elíptica. Per la cara interna, el parament de pedres baixa fins a una fondària d'uns 80 cms., que correspon a la cota en la qual es troba actualment l'excavació, però suposem que continuarà baixant encara força més. Les característiques que acabem de citar, juntament amb el seu emplaçament enmig d'un pati o espai obert, fan pensar que podria tractar-se d'un pou. A l'interior, l'estratigrafia és també força diferent i està formada per diverses capes de llims de color verdós, molt nets,

sedimentats molt probablement de forma natural. A tocar aquesta estructura, es va recuperar també una importantíssima concentració de grans carbonitzades que han d'associar-se al seu moment d'ús o funcionament i que, a l'espera de l'anàlisi paleocarpològic, sembla que corresponen a alguna varietat de cereal.

L'ampliació endegada ara fa dos anys ens ha permès conèixer, tot i que només en alguns punts, els nivells corresponents a l'etapa més antiga del jaciment, que abasta els segles I-III dC. Les estructures corresponents a l'etapa altimperial, a l'igual que gairebé totes les restes descobertes fins avui, com a mínim en el sector del Camp Alt i també d'una part del Camp Baix, poden associar-se a la *pars urbana* de la vil·la, és a dir, aquelles instal·lacions destinades, fonamentalment, a la vivenda del propietari o l'encarregat de l'explotació.

Els treballs s'han concentrat, de moment, en finalitzar l'excavació d'un espai situat una mica més al sud de l'àmbit 37, interpretat anys abans com una petita cuina annexa a l'edifici termal. En total es va poder destapar l'extrem d'una petita habitació, perfectament delimitada per uns murets fets de blocs travertí, de mides irregulars i units amb una mica de morter i pavimentada amb un sòl d'*opus signinum*, irregularment conservat. Més interessant és el fet que l'emplacament i orientació d'algunes de les parets sembla coincideix amb la dels murs del *caldarium* o sala calenta de les termes descobertes a l'altre banda del camí. De ser certes les nostres suposicions, en futures intervencions podrem completar definitivament la planta de tot aquest sector del nucli residencial i, finalment també, una vegada estudiat el material ceràmic recuperat, precisar d'una manera més segura la data d'abandonament o inutilització d'aquests banys. Maluradament, la construcció de la carretera actual va comportar també la destrucció de la part sud-est d'aquest edifici, separant així algunes construccions que, inicialment, devien formar part d'un mateix nucli residencial.

ESTUDI ESTRATIGRÀFIC

Àmbit 37

L'habitació 37 es troba situada just a l'angle sud-est de l'àrea actual d'excavació. Ocupa l'espai definit pels murs 619 a l'oest, 613 al nord, 614 a l'est i 822 al sud. L'estratigrafia recuperada és lleugerament diferent a la documentada en el conjunt d'estances que formen la filada est (àmbits 7, 11, 35 i 36), sobretot perquè va permetre de recuperar un horitzó d'ocupació, l'únic documentat en aquest sector, situat a una cota superior i que ha d'associar-se a la darrera freqüentació baix-imperial.

L'excavació va començar per l'extracció dels nivells que hi ha sota l'espessa capa d'argila que cobreix les estructures corresponents a l'etapa més moderna del jaciment i que, en aquest punt, té una potència superior a un metre. Aquest estrat superficial, completament estèril i remenat a causa de les tasques agrícoles, es va extreure amb una màquina excavadora. El primer nivell arqueològic correspon a la unitat 605, que s'identifica amb unes argiles de color clar, amb pocs materials ceràmics i que coincideixen amb l'aparició d'algunes de les pedres corresponents a l'enderroc dels murs superiors. La seva potència és variable, però en general oscil·la entre els 30 i 40 cms. La seva formació és, per tant, clarament posterior a la darrera fase d'ocupació i segurament és el resultat del procés de colmatació continuada que va patir el fons de la vall després de l'abandonament de Vilalba i de la degradació de les estructures que encara quedaven dempeus.

L'extracció de l'estrat 605 va deixar al descobert algunes de les parets que configuren aquest àmbit, facilitant d'aquesta manera una primera delimitació de l'espai. Per començar es destapà l'angle del mur 612 que, justament aquí, girava vers l'est (aquest tram de mur s'individualitzà en la fitxa 613), tancant pel sud l'habitació 35. També començaren a aflorar dos nous murs orientats en sentit nord-sud, el primer (UE-619) seguint la continuació del tram 612 i, el segon (UE-614), clarament adossat a 613. Es tracta de dues parets que, constructivament, presenten unes característiques molt semblants, clarament diferents dels descoberts als àmbits 35 o 38. El material utilitzat és, com gairebé sempre, els còdols o rierencs, encara que en aquest cas estan units en sec.

Immediatament sota el nivell 605 i juntament amb els murs que acabem d'esmentar, es va individualitzar un nou estrat, el 621, que, a més del canvi en el color de la terra, era

fàcilment identificable per la concentració de nombroses restes constructives, sobretot pedres i alguna teula. La seva potència era tanmateix variable, tot i que la major concentració va aparèixer a tocar el mur 613 i a la zona central de l'habitació. Estratigràficament era clarament posterior a aquest mur i també als dels costats menors (UE-619 i 614). S'interpreta com l'enderroc o abandonament d'aquesta estança. La manca de bona part dels elements que devien formar la teulada ens fa pensar que aquests es reaprofitaren, quedant únicament les restes de l'alçat dels murs que, amb el pas del temps, s'anaven ensorrant. També d'interès és assenyalar que aquest estrat de destrucció presentava algunes diferències en relació als descoberts en les altres habitacions del sector, com ara la seva cota, lleugerament més alta que la de la resta.

Aquest enderroc cobria directament un sòl d'*opus signinum*, conservat de forma irregular i que s'identificà amb la fitxa 702. La part més sòlida és la que hi havia a tocar el mur 619, mentre que a la zona més propera a l'actual carretera es trobava molt desaparegut. En el punt d'unió amb els murs 619 i 613, amb els qual s'estableix una relació de posterioritat del tot evident, era visible encara la característica mitja canya. Hem de suposar que aquest sòl arribava fins al mur 614. Funcionalment aquest paviment ens permet d'entendre i explicar com era aquest àmbit durant la seva etapa més moderna, atès que dona sentit a la construcció del mur 619 que, recordem-ho, està fet amb pedres unides en sec (UE-619 i 614). L'accés al seu interior es devia realitzar per alguna porta situada al costat sud o est, atès que l'alçada conservada dels murs dels altres dos extrems és sensiblement superior a la cota de circulació que ens marca l'esmentat sòl de *signinum*.

Sota d'aquest paviment es va distingir un nou estrat (UE-703), format bàsicament per pedres, sorra, calç i alguns bocins de ceràmica trinxada. Cal fer notar que les pedres estaven disposades formant un nivell compacte molt dur i que, a raó d'aquestes evidències, ha d'interpretar-se com la preparació de l'*opus signinum* que hi havia al damunt. La part superior d'aquest nivell coincidia amb la base del mur 619, que utilitza com a banqueteta de fonamentació una altra paret corresponent a una etapa anterior (UE-668), que podem lligar amb la construcció de les ales est i sud. De fet, l'estrat 703 va servir per elevar la cota de circulació i tancar, entre d'altres, una antiga porta d'accés existent entre l'habitació 37 i la 38.

Es superposava directament sobre d'una capa formada per una terra argilosa, amb algunes pedres, la superfície de la qual era força plana (UE-704). La seva interpretació presenta diferents possibilitats. Al nostre entendre, la més probable és que correspongui a

un segon nivell de circulació, que funciona amb els murs 613, 668 i 614. Es tracta d'un àmbit de dimensions semblants a les que tindria en l'etapa més moderna i que, a la pràctica, només suposava un pujada del paviment i una reconstrucció (UE-619) de l'antic mur 668. Confirma aquesta hipòtesi l'existència de la llinda de la porta que en aquest moment comunicava les habitacions 37 i 38, oberta entre els murs 612 i 668, perfectament marcada per una línia de teules disposades horitzontalment i que, alhora, coincideix amb la part superior de l'estrat 704. Estratigràficament aquest nivell es va formar després de la construcció dels murs 613, 668 i 614, en els quals es recolza i devia servir, una vegada més, per regularitzar el terreny i tapar les restes de construccions més antigues.

En efecte, l'excavació del nivell 704 va permetre de començar a descobrir uns murs (UE-709 i 710) més antics, realitzats amb uns materials molts diferents als de les dues etapes més modernes i que definien un àmbit de dimensions més reduïdes al de les fases posteriors. Pel que fa a les seves característiques constructives, hem d'assenyalar-ne l'amplada, d'uns 25 o 30 cms. Per aquesta raó suposem que corresponen a uns envans que compartimenten un espai de dimensions més grans. Estratigràficament la capa 704 es superposava a uns altres dos nivells, el 707, concentrat a l'interior de l'espai que delimiten els murs 709 i 710 i el 711, situat una mica més al nord (entre els murs 710 i 613). Ambdós estrats es varen formar amb posterioritat a la construcció dels dos petits murets i, de fet, s'interpreten com l'evidència del seu abandonament. Són nivells de poca potència, formats per argiles o terres de color clar barrejades amb alguns elements constructius, segurament corresponents a l'alçat de les parets.

L'estrat 707 cobria una petita estructura formada per unes teules planes (UE-723), ben delimitada per unes altres disposades verticalment i que es trobava just sota la fonamentació del mur 668, que tanca per l'oest l'habitació 37. Es tracta d'una llar o una petita cuina domèstica. Confirmen aquesta hipòtesi la presència abundant de cendres i de restes cremades recuperades al seu interior. La interpretació d'aquesta fase més antiga, que ara sabem es vincula a la vil·la alto-imperial, es clarificà amb la continuació de l'excavació vers el sud i, sobretot, per la descoberta d'una altra paret de característiques idèntiques a 710 i 709, a la qual s'adossava la llar 723. Això explica el fet que el mur 710 no continués a l'interior de l'àmbit 38 (a l'oest de l'habitació 37), sinó que girava i continuava vers el sud, quedant cobert i tapat pel mur de la fase superior (UE-668). L'estructura i composició d'aquesta fase més antiga es complementa amb un nou element (UE-708) fet de totxos,

fragments de travertí i altres pedres units amb abundant argamassa i situat aproximadament al centre de l'espai que delimiten aquests petits envans.

El nivell de freqüentació era perceptible mercès a un nou canvi estratigràfic que coincidí amb el sòl al damunt del qual s'assentava la llar 723. En alguns punts era encara visible una fina capa de calç (UE-720), coberta pels estrats que hem comentat més amunt, corresponents a l'abandonament o anivellació posterior. Aquest paviment es superposava a un estrat (UE-721) compost per les argiles característiques de l'indret barrejades amb alguns materials ceràmics, que són de gran interès per precisar la data de construcció d'aquestes primeres estructures.

Llistat d'unitats estratigràfiques:

- 605 _____ nivell general que cobria aquest sector.
- 613 _____ mur que marca el límit d'aquest àmbit per la banda nord i que el separa de l'habitació 35.
- 614 _____ mur de rierencs que delimita per l'est l'habitació.
- 619 _____ mur de rierencs que delimita per l'oest l'habitació.
- 621 _____ enderroc de teules que apareix sota els nivells superficials.
- 668 _____ mur que limita per l'oest l'habitació. Construït al mateix moment que 613. Serveix de base a un altre mur (UE-619) bastit durant la darrera etapa de la vil·la.
- 702 _____ paviment d'*opus signinum* que apareix sota l'estrat 621, sembla que s'adossa a les parets oest (UE-619) i nord (UE-613).
- 703 _____ preparació de pedres, fragments de teules i de ceràmica trinxada que apareix sota el paviment 702.
- 704 _____ capa d'argila barrejada amb algunes teules i pedres, coberta per l'estrat de preparació del paviment (UE-703).
- 706 _____ extrem nord de la paret 619. S'individualitza perquè, a la pràctica, inutilitza també una porta de la fase precedent, oberta en el mur 668.
- 707 _____ nivell d'argiles barrejades amb sorres i alguns fragments de teules. Apareix sota el farcit 704. Format amb posterioritat als murs 710 i 709.
- 708 _____ basament fet amb pedres, teules i argamassa. S'associa a les parets 709 i 710.

- 709 _____ paret que apareix a tocar el límit est de l'excavació (UE-614), a una cota inferior, feta amb trossos de travertí units amb argamassa.
- 710 _____ paret en sentit oest -est, bastida al mateix moment que 709 i que el basament 708. Feta igualment amb trossos de travertí i argamassa.
- 711 _____ nivell de pedres que apareix a la banda nord del mur 710, de superfície molt regular i plana.
- 720 _____ capa d'argila de color beix verdós, a la part inferior de la qual s'hi troben algunes restes de calç. Similar a 707.
- 721 _____ nivell al damunt del qual s'assenta la cuina o llar feta de teules (UE-723). Marca el nivell de circulació en aquesta fase.
- 723 _____ estructura de forma rectangular feta amb teules planes al fons i unes altres de clavades verticalment al seu voltant, amb restes de cendres i foc al seu interior. Probablement correspon a una cuina o fogó.

Àmbits 38 i 44.

Les habitacions 38 i 44 es troben situades a tocar el límit sud de l'actual àrea d'excavació. D'entrada s'identificà un únic àmbit (hab. 38) que, posteriorment, a conseqüència de l'aparició de noves estructures, es va subdividir en un segon espai (hab. 44). L'estratigrafia recuperada és, com veurem tot seguit, molt similar a la documentada en les estances més properes, sobretot pel que fa als nivells superiors, encara que presenta algunes particularitats de gran interès per reconstruir les primeres fases del jaciment.

L'àmbit 38 forma part, estructuralment i constructiva, del conjunt d'estances que defineixen el pati interior de la vil·la pels costats est i sud. Està limitat al sud pel mur 653, al nord pel mur 620 i a l'est i oest per les parets 668 i 712, respectivament. Es va excavar en diverses etapes successives. La primera, entre els anys 1990-91, va deixar al descobert gairebé la totalitat de la seva planta, a excepció de l'extrem oest. L'excavació dels estrats inferiors, formats amb anterioritat a la creació de l'habitació 38, es va portar a terme durant l'estiu de 1993, campanya que va servir per completar la planta de l'esmentat límit oest.

La interpretació global d'aquests dos àmbits és notablement més complexa a causa de la superposició de les restes documentades i, també, per la poca claredat cronològica que ens aporta l'estudi dels materials arqueològics recuperats que, sovint, es barregen amb elements clarament intrusius aportats durant les remocions de terra realitzades en època moderna. Esmentarem, per posar un exemple, uns fragments d'africana D, datats al segle V o inicis del segle VI, apareguts en dos estrats d'anivellació (UE-690 i 715) que, per la relació existent amb la seqüència documentada en d'altres sectors del jaciment sabem que no són posteriors a inicis del segle IV. L'alteració de l'estratigrafia original és deguda, d'una banda, als reaprofitaments efectuats pels mateixos habitants de la vil·la i, de l'altra, als sondejos efectuats per delimitar el jaciment amb anterioritat a l'adquisició dels terrenys. La presència de ceràmiques vidrades en un dels forats que trencaven els estrats superiors (UE-625) o el paviment 629 així semblen confirmar-ho.

Els treballs de camp començaren amb l'extracció dels estrats formats amb posterioritat a la destrucció i abandonament de l'habitació 38. Alguns d'aquests nivells, composts bàsicament per argiles i de clara formació al·luvial, abastaven una superfície més gran, de manera que la seva descripció es pot seguir també en l'estudi estratigràfic referit a d'altres àmbits. L'excavació d'aquestes capes superiors es va realitzar sobretot durant la campanya de 1990, coincidint amb l'ampliació vers el sud de l'àrea oberta, mentre

que la dels nivells i estructures relacionades amb l'habitació 38 es va portar a terme més endavant.

El primer estrat individualitzat és el número 605, que cobria també els àmbits 11, 35 i 36. L'escassa presència de materials ceràmics, que no ajuda a precisar el moment final de l'ocupació del sector ens confirma, de retruc, la seva formació geològica. Més interessant és, en relació a la data d'abandonament d'aquest sector, l'excavació de l'estrat 639, més a l'oest i que en realitat pot considerar-se com la continuació de 605. La data límit proporcionada per algunes ceràmiques africanes D o grises paleocristianes s'ha de situar, *grosso modo*, en la segona meitat del segle V, moment que coincideix l'inici de la darrera fase del jaciment, que es materialitza amb la construcció d'una nova premsa (àmbits 1, 2 i 3).

L'estrat 605 cobria uns altres nivells d'extensió molt més limitada, concentrats a l'interior dels espais definits per l'aflorament d'algunes estructures. D'aquests, esmentarem la capa 609, localitzada sobretot a la meitat est de l'habitació 38. Es distingia clarament del primer pel seu color, molt més fosc i per la presència d'algunes pedres i teules, així com també per la major quantitat de fragments ceràmics.

La seva formació és resultat d'una acció antròpica, que tenia per objectiu regularitzar i tapar les restes de les estructures de la fase anterior (habs. 11, 35, 36 i 38), en un moment que sembla coincidir amb la darrera freqüentació d'alguns d'aquest àmbits, associada al període baix-imperial, com demostra la construcció d'un nou paviment de *signinum* a la veïna habitació 37 (UE-702) i d'uns altres murs situats una mica més al sud. Aquests materials ens permeten d'apuntar una cronologia de principis del segle V, moment que correspon a l'horitzó d'ocupació que acabem d'esmentar. Tanmateix, hem de recordar que és precisament en aquesta darrera etapa quan es construeix el mur 619 i que la seva cota de circulació és molt similar a la de la superfície de l'estrat 609. Aquest nivell es devia formar, possiblement, de forma paral·lela a les esmentades reformes o en una data molt propera.

L'estrat 609 cobria també la paret 620, estenent-se en direcció nord (habs. 40 i 39). A mesura que avançaren els treballs d'excavació es definiren la totalitat dels murs que tancaven l'àmbit 38 (UE-620, 619 i 653). La seqüència estratigràfica que detallarem tot seguit afecta, a partir d'aquest moment, només a aquesta estança.

Sota l'estrat 609 i recolzant-se en els murs laterals s'individualitzà el nivell número 625, format per terres de color fosc, de textura i composició molt semblants a les capes localitzades en d'altres punts, com per exemple a la part nord del mur 620 (UE-626). Estratigràficament s'interpreta com l'abandonament o la colmatació definitiva de l'habitació 38 i, més encara, si tenim en compte que no es va trobar un nivell clar d'enderroc, en contraposició a la seqüència documentada a les estances 11, 35 i 36 que, estructuralment, formen part del mateix període. Aquesta associació queda ben demostrada per la relació que s'estableix entre els murs 620 i 612 i per les banquetes de fonamentació d'ambdós, perfectament lligades i que ens marquen la mateixa cota de circulació. La inexistència d'uns nivells de destrucció posa de manifest que aquest abandonament devia produir-se de manera gradual i lenta, facilitant la reutilització de bona part de l'estructura de la coberta. L'estrat 658, localitzat a la meitat est, devia formar-se possiblement al mateix moment que 625, tal com sembla demostrar la seva posició, clarament per sobre del nivell de circulació.

A la pràctica, el nivell d'abandonament o d'enderroc es limita a un petit estrat (UE-657) compostat per unes unes migrades restes constructives, sobretot teules, que es concentrava a la part nord-oest de l'habitació. Quedava cobert pels nivells generals (UE-639) i es recolzava directament a la part superior de la canalització 654 que, juntament amb les banquetes dels murs 620 i 653, ens permet de restituir el nivell del pis de l'habitació, en aquesta zona completament desaparegut.

Per sota l'estrat 625 i just a l'angle nord-est, a tocar els murs 620 i 612, es va localitzar un sòl d'*opus signinum*, molt malmès, que no continuava cap al centre de l'habitació. Aquest paviment (UE-629=664) descansava damunt de la banqueteta de fonamentació de la paret 620 i coincidia, per tant, amb la tèorica cota de circulació de l'habitació. L'excavació de l'estrat 625 va deixar també al descobert la cara oest del mur 619, confirmant així que aquest només tenia unes dues filades i que es superposava a un mur més antic (UE-668) que interpretem com el tancament inicial de l'habitació 38 per la banda de llevant, contemporani a l'edificació de les ales est i sud.

Malgrat aquest segueix la mateixa orientació que el tram 610 i 612, que defineix per l'oest els àmbits 35, 36 i 11, no s'hi adossava directament sinó que deixava una separació d'aproximadament un metre d'amplada, corresponent a una porta que devia comunicar les habitacions 37 i 38 que, igualment, fou obliterated (UE-706) quan es va construir el mur 619 i el paviment de *signinum* 702. L'existència d'aquest accés queda també provat mercès

a una línia de teules disposades horitzontalment, a manera de llindar, que es troba al mateix nivell que el sòl de les habitacions 37 i 38.

El paviment 629 (que pot igualar-se a 664) ens marca, en conseqüència, la cota de circulació de l'habitació 38 i, de retruc, també el de l'habitació 37. Constructivament es va realitzar al mateix moment que els murs 620, 653, 668 i 712, encara que només es relaciona de forma directa amb el primer. La diferència entre aquest sòl i l'ocupació més tardana (murs 619=706 i *signinum* 702) és d'uns 25 cms., que corresponen a l'estrat 625, format amb tota seguretat per elevar el terreny i tapar les runes de l'edificació precedent.

La posició que ocupa l'habitació 38 dins la planta general de la vil·la durant la fase baix-imperial, tancant pel sud el gran pati interior, va comportar la construcció d'una canalització per recollir i portar l'aigua d'aquesta àrea oberta vers l'altre costat de l'edifici. Es tracta d'una conducció (UE-654) d'obra i coberta per unes lloses, feta al mateix moment que els murs perimetrals, tal com demostra l'existència d'un punt de captació en el mur 620, ben marcat per una teula plana (UE-666), d'una sortida (UE-665) i oberta en el mur 653. El fons d'aquesta conducció reaprofitava i retalla en part uns paviments de *signinum*, associats a unes estructures anteriors a l'edificació dels àmbits que formen les ales est i sud i que ara queden inutilitzades. La coberta es conservava de forma irregular, faltant completament l'extrem sud, la qual cosa ens va permetre d'excavar l'interior i individualitzar així un petit estrat (UE-655), dipositat una vegada el desguàs havia quedat fora d'ús. Malauradament no aportà dades significatives sobre la cronologia d'aquest moment final i únicament hem d'assenyalar la troballa d'una gerra sencera amb una esvàstica grafitada. Igualment en relació a la sortida de les aigües del pati central hem d'esmentar un altre petit forat, situat a tocar el colze d'unió entre el mur 620 i 612, i que, a diferència de l'anterior, es troba per sobre de la banquetta de fonamentació. Pensem que l'obertura d'aquest canaló, que devia servir per filtrar l'aigua que quedava embassada en aquest punt, és clarament posterior a la construcció de la paret i que es va realitzar després de l'abandonament de l'habitació. L'estudi de la seqüència general d'aquest sector ens permet d'afirmar que la seva inutilització es va produir molt abans que l'enderroc de les estances que delimiten per l'est l'àrea oberta.

Per sota del nivell del paviment de *signinum* (UE-629=664) i, en aquelles zones on aquest havia desaparegut, dessota els reompliments posteriors (UE-625 i 658) es començaren a identificar uns altres estrats, de composició i característiques diverses. A

l'extrem est s'individualitzà el nivell 663, una capa de terres de color marró d'una potència considerable, la part superior de la qual coincidia amb l'inici de les banquetes dels murs 620, 653 i 668.

La ràpida aparició de noves estructures va posar de manifest que es tractava d'una anivellació efectuada per tal de cobrir-les. És obvi que els constructors, prèviament a l'edificació de l'àmbit 38, arrassaren totes aquestes restes com a mínim fins a la cota de circulació, que gairebé es va mantenir inalterable durant el període posterior i que, més endavant, aportaren algunes terres per regularitzar novament la superfície del terreny. La potència d'aquests estrats d'anivellació és molt variable i mentre en alguns punts, com per exemple a l'extrem est, poden superar els 30 o 40 cms., en d'altres es limiten a tancar els murs o paviments de la fase precedent. Els materials ceràmics recuperats constitueixen, per tant, *el terminus ante quem* per a la reedificació posterior.

Entre les estances baix-imperials (habs. 38, 35-27, 11 i 7) i les noves estructures (UE-678) que l'excavació dels estrats 663 i 556 deixaren al descobert hi hem de situar una etapa intermèdia, de gran interès per poder precisar l'evolució global del sector. Ens referim a les restes d'una canalització, molt arrassada i parcialment destruïda, descobertes just per sota la fonamentació del mur 712. Aquesta conducció, de la qual únicament era visible el revestiment intern d'*opus signinum* (UE-719) i algunes pedres (UE-718) que la delimitaven pel costat est, continuava en direcció nord, fora ja dels límits de l'àmbit 38, fins arribar gairebé a l'angle d'inici de la galeria residencial oest de la vil·la alto-imperial. Estratigràficament, i malgrat no existir una relació directa, tot sembla indicar que l'obra va comportar la ruptura i, lògicament també, la inutilització del mur 678. Quan aquesta conducció funcionava i, per tant, recollia les aigües del sector d'habitacions que limiten per l'oest l'àrea central, devien haver quedat ja fora d'ús els àmbits situats entre els murs 678 i 698 i, en conseqüència, totes les estructures que ocupaven el pati interior durant la fase prèvia.

Per sota de l'estrat 663 es va distingir un altre nivell (UE-690), de composició molt semblant, que es concentrava al sud del mur 678. La seva excavació va posar al descobert una nova paret (UE-698), situada a una cota més baixa que l'anterior i que va paral·lela a la fonamentació del tancament sud de l'habitació 38 (UE-653). Funcionalment, l'estrat 690 s'interpreta com a una primera anivellació efectuada per tancar precisament aquell mur. Pot igualar-se a un altre nivell (UE-713), documentat al costat oest dels dos dipòsits i que

d'alguna manera repeteix la seqüència que trobem a l'àmbit 44. L'excavació dels estrats 663, 656 i 690 va començar a descobrir, per tant, una realitat estructural sensiblement diferent a la que conformava l'habitació 38, associada a la reforma baix-imperial, que aconsellava la definició de nous àmbits (hab. 44).

La meitat oest quedava ara ocupada per dos dipòsits adossats que es disposen en sentit oest-est, arrebossats amb *opus signinum* ben conservat i de bona qualitat. Un d'ells (UE-672), el situat més al sud, estava cobert parcialment pel mur 653 i presentava una gran esquerda causada, molt probablement, per la pressió excessiva que va exercir aquella paret i, també, per la humitat permanent del subsòl, que comportava l'escolament de l'aigua a través de la conducció 654. Aquesta fractura explica el desplaçament de la paret 653, encara avui visiblement inclinada cap al sud.

L'altre dipòsit (UE-671) es separa del primer mercès a un petit muret d'obra (UE-673), arrassat a la mateixa cota que el fons d'ambdues cisternes. És de mides més reduïdes que l'anterior i es troba quasi centrat en relació a aquest. Per facilitar la neteja o la recollida del líquid es varen realitzar dos forats circulars en el punt de màxima inflexió del mateix paviment. Estructuralment s'han de posar en relació amb la fase que defineixen els murs 698 i 678, tal com demostra el fet que el mur 674, que delimita per l'est el dipòsit 672, queda perfectament lligat amb el tram 698. La funcionalitat d'ambdues cisternes és encara una incògnita i caldrà esperar a poder continuar els treballs en les zones més immediates per apuntar-ne alguna interpretació.

Al costat oest d'aquests dipòsits i entre els murs 698 i 678 hi quedava un espai on va prosseguir l'excavació i que, a partir d'aquest moment, es va identificar com a habitació 44. En aquest sector, i després de les anivellacions 663 i 690, es va identificar un altre estrat (UE-699) amb una textura molt diferent, format per una mena de picadís de travertí. S'adossava al mur 698 i per la seva superfície, molt plana, l'interpretem com la preparació o les restes del paviment d'aquest nou àmbit. Aquesta possibilitat queda confirmada tant per les relacions estratigràfiques exposades com també pel fet que en d'altres sectors del jaciment s'hi han trobat sòls de característiques similars. És de suposar que, en un origen, aquest paviment arribava fins al mur 678. També hem de fer esment de la localització d'un altre nivell molt pla (UE-697) i de les restes d'una llar (UE-680) que, encara que no físicament lligades al picadís de travertí, és de suposar que formen part de la mateixa fase d'ocupació.

Més difícil de precisar és el límit est d'aquest nou àmbit, completament desdibuixat per les restes de les fases superiors, que contínuament utilitzen els murs de les etapes precedents com a fonamentació. L'estratigrafia recuperada a l'habitació 37 aporta algunes dades d'interès en relació a aquesta qüestió. En efecte, l'excavació d'una llar (UE-723) feta amb teules, juntament amb dos petits murets fets amb trossos de travertí (UE- 709 i 710), sembla que ha de relacionar-se amb els nivells inferiors descoberts a l'àmbit 44. La separació entre ambdues estances es realitzava mitjançant una tercera paret, de característiques idèntiques als envans que acabem d'esmentar, avui completament emmascarada per les reconstruccions posteriors (UE-668).

Grosso modo, la cota de circulació que ens assenyalava la llar de l'habitació 37 coincideix amb la del sòl de travertí adossat al mur 698. Aquest paviment, que no continuava en direcció nord, donava pas a un altre estrat, de composició molt orgànica i amb restes de carbons, que correspon a la fitxa 701. Els materials ceràmics recuperats ens permeten d'apuntar una datació de mitjan segle I per a la construcció dels murs 698 i 678, cronologia que coincideix plenament amb la dels nivells inferiors (UE-721) a la llar localitzada a l'habitació 37 (UE-723). L'estrat 701, que té una potència variable i desigual, es va formar per anivellar i regularitzar el terreny abans de la configuració de l'àmbit 44.

En aquest mateix sentit hem d'interpretar una capa (UE-714) individualitzada al costat oest dels dos dipòsits que, si fem cas de les seves característiques, sembla que podria igualar-se a aquella. L'excavació va deixar al descobert tota la cara sud del mur 678, que baixava encara entre 4 i 5 filades més. Aquest s'uneix a una altra paret (UE-677) que transcorre en sentit nord-sud i que possiblement era el límit est del pati interior durant la fase alto-imperial. Els treballs realitzats durant la campanya de 1995 en aquest sector ens han permès de comprovar que la seva fonamentació era igualment molt potent, la qual cosa referma la idea que ambdós murs servien per contenir les terres de la part alta.

L'excavació de l'estrat 701 va proporcionar també dades interessantíssimes en relació a les etapes inicials de Vilauba. En efecte, mica en mica, es va anar descobrint una gran quantitat de fragments ceràmics, majoritàriament àmfores, que es concentraven sobretot a la part central de l'habitació 44. Aquest nivell, individualitzat amb la fitxa 716, s'ha de posar en relació amb una altra concentració (UE-717) apareguda al costat oest dels dos dipòsits situats a l'interior de l'habitació 38. La presència d'aquests abocaments de materials no és nova i, de fet, s'havia documentat, encara que de forma menys àmplia i espectacular,

ja en les campanyes d'excavació inicials (Roure *et al.* 1988, pp. 31-35 i fig.14). Es tracta, sobretot, d'àmfores ibèriques de boca plana i, en menor nombre, d'àmfores itàliques del tipus Dressel 1. La presència de ceràmiques oxidades i grises locals o de vernís negre itàlic és encara més residual, però ajuda a situar aquest context entre la fi del segle II i els inicis de la centúria següent.

Malgrat estratigràficament es troben per sota del nivell 701, hem d'assenyalar la diferència de cota existent entre l'abocament 717, més a l'oest, i el 716, a la banda est, que es troba a més profunditat. Això referma la idea que abans de l'edificació de la vil·la el terreny seguia un pendent en sentit oest-est. Tanmateix, la fonamentació del mur 678 demostra que els constructors adaptaren la seva fonamentació a aquestes irregularitats, de manera que el nombre de filades de l'extrem de llevant és superior al del costat oest. El fet que la part inferior de l'estrat 716 coincidís amb l'inici del mur 678 ens fa pensar que els abocaments s'efectuaren amb anterioritat a la seva construcció.

La continuació dels treballs ens aporta algunes dades d'interès per reconstruir aquest estadi original. En efecte, els nivells ceràmics sembla que poden relacionar-se amb una nova estructura, de planta semicircular (UE-724) que, malauradament, quedava just sota els dipòsits esmentats més amunt. Es tracta d'un mur fet amb rierencs units en sec i del que només se n'ha conservat una o dues filades. El nivell de circulació extern d'aquesta estructura era el mateix que el sòl al damunt del qual s'hi diposità l'amuntegament d'àmfores. Entre aquest i el paviment de trossos de travertí (UE-699) de l'etapa posterior (murs 698 i 678) hi ha una diferència d'uns 20 cms, que corresponen a l'anivellació 701. Ara per ara és difícil definir el caràcter d'aquesta primera construcció, que s'ha d'estudiar conjuntament amb els altres elements apareguts de forma aïllada al llarg de totes les campanyes d'excavació.

Llistat d'unitats estratigràfiques:

- 605 _____ nivell general que cobria aquest sector.
- 609 _____ terra de color fosc que apareix sota l'estrat general 605 i que s'estén més al nord del mur 620. Es pot igualar estratigràficament a 607.
- 625 _____ capa de terra de color fosc que apareix sota l'estrat 609 que es concentrava, però, únicament a l'interior de l'habitació 38. Posterior als murs que la delimiten (612, 620 i 653). Igual a 626.

- 620 _____ mur de rierencs lligats amb abundant argamassa i que forma el límit nord de l'habitació 38, contemporani al tram 612. El sòcol descansava damunt d'una banqueteta lleugerament més ampla. Es conservava de manera irregular. La part més arrassada podria interpretar-se com la porta que comunicava amb el pati interior de la vil·la.

- 629 _____ restes d'un paviment d'*opus signinum*, molt malmeses, que es concentraven a l'angle nord-oest de l'habitació. Es recolzava en les banquetes del mur 620 i 612. Trencat possiblement per un sondeig d'època moderna. Molt possiblement correspon al sòl de l'habitació.

- 639 _____ Estrat superficial d'argiles al·luvials. Una part es va excavar mecànicament (correspon a l'ampliació en direcció oest feta l'any 1991). Similar a 605.

- 653 _____ mur de rierencs units amb argamassa, paral·lel a 620, que tanca pel sud l'àmbit 38. S'assenta damunt d'una banqueteta lleugerament més ampla.

- 654 _____ clavaguera formada per dos petits murets d'obra, molt irregulars. A la part superior conservava encara una part de la coberta feta amb lloses. Contemporània als murs 620 i 653.

- 655 _____ farcit de terres de color marró, pedres i alguna teula que es trobava a l'interior de la conducció 655. Marcava la fi de la seva utilització.

- 656 _____ capa de terres de color marró que es localitzava a la banda oest de la canalització 654. Apareix a una cota més baixa que les banquetes dels murs 620, 653 i 712. Cobreix estructures anteriors (UE-678). Similar a 663.

- 657 _____ petit enderroc de teules que es concentrava a la part nord de l'habitació, a tocar la clavaguera 654. Sembla posterior a aquesta.

- 658 _____ estrat de color marró que es localitzava a la meitat est de l'habitació 38, damunt del nivell de paviment. Similar o igual a 625.

- 663 _____ anivellació de terra que va aparèixer sota el paviment 629, dipositada per tapar les estructures de l'etapa anterior. Igual a 656. Cobria 690 i baixava fins a la fonamentació dels murs 653 i 668.

- 664 _____ paviment d'*opus signinum* que es localitzava al costat est de l'habitació 38. Sembla el mateix que 629 (es repeteix el número pel fet que es continua l'excavació en una campanya diferent).

- 665 _____ sortida de la clavaguera 654, oberta en el mur 653 i feta al mateix moment que aquest. En el farcit que inutilitzava aquesta

- conducció es va trobar una gerra sencera decorada a l'extrem inferior de la nansa amb una esvàstica grafitada.
- 666 _____ boca de captació de la clavaguera 654, oberta en el mur 620, contemporània a aquest. La part inferior es va regularitzar mitjançant una teula plana. Servia per recollir l'aigua del pati interior i canalitzar-la a l'exterior de l'edificació.
 - 668 _____ mur de pedres unides amb argamassa situat just sota la paret 619, bastida en una època posterior. Sembla que correspon al tancament est de l'àmbit 38. Igual a 620 i 653.
 - 671 _____ paviment d'*opus signinum* que correspon al fons d'una cisterna que s'adossava a la cara sud del mur 678. Cobert per la canalització 654. Es recolzava i funcionava també amb les parets 681, 676 i 673. Força ben conservat. Es trobava a una cota lleugerament més alta que el fons de la cisterna que hi ha immediatament al sud (UE-672). Tenia un petit forat circular a tocar el mur 673.
 - 672 _____ paviment d'*opus signinum* que correspon al fons d'un altre dipòsit, bessó a 671. Parcialment cobert per la clavaguera 654 i pel mur 653. Té una esquerda en sentit longitudinal, provocada per la pressió d'aquesta paret i un petit forat a l'angle nord-oest.
 - 673 _____ petit muret d'obra que separava els dipòsits 671 i 672, molt arrassat i en bona part tallat i cobert per la canalització 654.
 - 674 _____ mur d'obra que limita per la banda est el dipòsit 672. Sembla que s'adossava al tram 698. El punt d'unió amb 673 es trobava completament desaparegut. Es conservava únicament una filada. No es va poder documentar la seva continuació a l'altre costat del mur 653.
 - 675 _____ restes molt arrassades d'una petita paret de pedres i argamassa que feia de límit nord al dipòsit 672. A la banda sud del mur 653 es trobava totalment desapareguda, segurament a causa de la construcció d'aquell.
 - 676 _____ mur de pedres i argamassa que delimitava per l'oest la cisterna 671. Es conservava a una cota inferior a la rebava del mateix paviment. Es recolza en el mur 678 i fa angle amb el tram 673.
 - 677 _____ mur de pedres unides en sec o amb molt poc morter, orientat de nord-sud, que s'adossa a 678. De fet és la continuació del mur 630.
 - 678 _____ mur en sentit oest-est fet de rierencs units en sec o amb una mica de morter. Té una potència considerable, sobretot al costat de llevant, on els fonaments seguien el desnivell del terreny natural.

- Cobert per l'estrat 663. Molt probablement és contemporani als murs 677 i 698.
- 680 _____ restes d'una llar o foc de forma circular i amb una solera feta amb un llit de pedres que es localitzava al costat est de l'habitació 38. Sembla que pot associar-se a l'etapa d'ús o abandonament d'aquest àmbit.
 - 681 _____ restes molt perdudes del mur que tancava per l'est el dipòsit 671. Només en quedaven algunes pedres a tocar el paviment d'*opus signinum* del fons. Es recolzava en 678. Igual a 673 i 674.
 - 686 _____ argiles d'aportació al.luvial. Coincideix amb l'inici de la campanya de 1992 i en continuar els treballs a l'habitació 44 es neteja per buscar novament el nivell arqueològic. No té interès estratigràfic.
 - 690 _____ nivell de color marró que va aparèixer a l'interior de l'habitació 44. Encara no s'havia descobert el mur 698. Cobert per 663. Es superposava a l'estrat 701 i també a les restes d'una fina capa de cendres i a un paviment (UE-697 i 699). Igual que 713?
 - 697 _____ capa d'argiles cremades i endurides, molt poc consistent i de superfície força plana, que es localitzava de manera desigual a l'interior de l'habitació 44, llevat de l'angle nord-oest, on era més evident. Sota l'estrat 690. Possiblement correspon al nivell de circulació contemporani a la construcció dels murs 678 i 698 i del paviment de travertí 699.
 - 698 _____ mur de rierencs units en sec que tancava l'habitació 34 per la banda sud. Cobert per l'estrat 690 i per la banquetta de fonamentació de la paret 653. Constructivament molt similar a 678. Se li recolza el paviment 699.
 - 699 _____ estrat format per un picadís de travertí, que es localitzava sobretot a tocar el mur 698 i molt perdut a la part central de l'habitació 44, de superfície molt plana. S'interpreta com el paviment de l'àmbit 44 o com la preparació d'aquest. Cobert per 690. Es superposava a 701.
 - 700 _____ tambor de columna de travertí que apareix a l'angle nord-est de l'habitació 44, a tocar el mur 678. Sota el llindar de la porta que comunicava aquests espais amb l'àmbit 37. Formava part de l'estrat 701.
 - 701 _____ estrat de color gris fosc, molt homogeni i amb una gran quantitat de carbons. Sota l'estrat 690 i també del paviment 697 i 698. A la part inferior aflora una gran quantitat de material ceràmic, majoritàriament àmfores (UE-716). Es comença a excavar durant la campanya de 1993. Igual que 714?

- 712 _____ mur de pedres i abundant argamassa que tancava per l'oest l'habitació 38. Contemporani a 620 i 653. A diferència d'aquests, la seva banqueteta és menys potent, segurament a causa de la presència d'unes altres parets corresponents a l'edificació més antiga. A l'interior conservava encara algunes restes d'un revestiment de color blanc amb una mena de gotes o esquitxos de color vermell.
- 713 _____ estrat argilós de color beix-clar que s'individualitzava sota la fonamentació del mur 712. Igual que 690?
- 714 _____ estrat de color gris fosc, molt homogeni i amb restes de carbons que es localitzava a la meitat oest de l'habitació 38. Cobert per 713 i igual que 701?
- 715 _____ nivell de poca potència que es concentrava a la part sud-oest de l'habitació 38, cobrint directament les restes molt desaparegudes d'un paviment d'*opus signinum* (UE-718).
- 716 _____ aquest estrat correspon a una bossada que es localitzava just al centre de l'habitació 44. Es composava de fragments de terrissa, majoritàriament àmfores ibèriques i itàliques, així com també ceràmiques grises de la costa catalana i de vernís negre. Igual a 717. Es tracta d'uns abocaments anteriors a la construcció del mur 678 (coincideixen amb l'inici de les primeres filades d'aquest). Poden relacionar-se amb el mur semicircular aparegut sota les dues cisternes (UE-724).
- 717 _____ aquest estrat correspon a una bossada que es localitzava just a la meitat oest de l'habitació 38. Es composava de fragments de terrissa, majoritàriament àmfores ibèriques i itàliques, així com també ceràmiques grises de la costa catalana i de vernís negre. Contemporani a 716. Clarament anterior a la construcció del mur 678 que, en aquest sector, apareix a una cota més alta.
- 718 _____ restes d'una alineació de pedres, molt irregular, a les quals es recolzava un paviment d'*opus signinum* (UE-719). S'interpreta com el límit d'una conducció paral·lela al muret exterior de la galeria oest. Destruïda per la construcció del mur 712 i 653.
- 719 _____ paviment d'*opus signinum* que es recolzava en el muret 718. Correspon al fons intern de la canalització 718. Sota el mur 712. Sembla que és posterior al mur 678.

Àmbits 47, 48 i 53.

Abordem de forma conjunta l'estudi dels àmbits 47, 48 i 53 per tal de fer més entenedora la seva evolució i, alhora, per facilitar també la descripció de l'estratigrafia documentada durant l'excavació. El descobriment d'aquestes estances, associades estructuralment al sector o ala oest de la vil.la, es va portar a terme en diferents campanyes, encetades l'estiu de 1993, quan s'efectuà un primer rebaix que va permetre de destapar els murs corresponents a l'etapa més moderna. La intervenció de 1994 centrà els esforços en les habitacions 47 i 48, mentre l'estança situada més a l'oest, la núm. 53, es va exhumar l'any següent. En general, hom pot afirmar que la seva seqüència és molt similar a la descrita en els estudis dels altres àmbits que formen la mateixa ala de la vil.la. Malgrat la poca potència de la sedimentació arqueològica, és possible definir tres etapes d'ocupació, que comportaren múltiples reformes, evidents en les successives compartimentacions o ampliacions de l'espai inicial.

Tal com ja hem avançat, després del rebaix inicial realitzat a les acaballes de la intervenció de 1993 eren visibles els afloraments dels murs 742, 744, 738 i 867 que, en planta, dibuixaven un esquema molt semblant al dels àmbits 45 i 46, situats una mica més al nord. No obstant això, també posava de manifest una primera diferència en relació a aquells. En efecte, els murs 867 i 808 (=738) es perllongaven més a l'oest del límit d'aquesta l'ala d'habitacions per la banda de ponent, és a dir, de la paret 742. La perllongació definia un espai de majors dimensions que els descoberts fins aquell moment més al nord (habs. 45 i 46). El propòsit de l'ampliació de l'àrea d'excavació cap a l'oest, efectuada durant la campanya de 1995, era trobar el tancament real d'aquest àmbit i assegurar que les restes de la vil.la no s'estenien més enllà d'aquest (hab. 53).

D'entre el conjunt d'estrats formats amb posterioritat a l'abandonament final hem de fer esment d'una rasa que va trencar l'extrem dels murs 867 i 858. Aquesta trinxera (UE-866 i 859), que s'identificava amb dificultat en l'estratigrafia, atravesava en sentit longitudinal l'àmbit 53, gairebé de forma paral.lela al mur 864, que el delimita per l'oest. Desconeixem les causes que motivaren l'obertura d'aquest tall i també quan es va realitzar. El més probable és que sigui degut als treballs agrícoles portats a terme en aquests camps amb anterioritat a l'inici de les investigacions arqueològiques.

L'excavació començà en un primer estrat, individualitzat en la fitxa 725, d'un color marró i amb poc material ceràmic, que es concentrava al costat est del mur 742, és a dir,

damunt de l'espai corresponent als àmbits 47 i 48, llavors encara per definir. Aquest nivell es superposava, per tant, a la paret 743 que, en avançar els treballs, es va considerar com la divisió entre ambdues habitacions. La seva formació sembla que s'ha de posar en relació a la darrera etapa constructiva documentada. Hem d'imaginar que, en aquest moment, la compartimentació entre les habitacions 47 i 48 havia ja desaparegut, quedant un únic espai, delimitat a l'oest pel mur 742, més enllà del qual no fou possible detectar aquesta última ocupació. Pel costat nord, el límit era la paret 741, bastida durant l'etapa anterior i que ara funcionava a una cota més alta. En realitat aquest mur no anava vist, sinó que s'aprofità com a fonament per assentar-hi una nova paret (UE-867), conservada només a tocar el tram 742. L'estança quedava tancada a llevant per un altre petit mur, fet de rierencs i units en sec (UE-744), molt malmès i pràcticament desaparegut, que es superposava igualment a unes construccions anteriors.

L'estat de conservació de les estructures que configuren aquesta fase més moderna és molt deficient a causa, d'una banda, dels reaprofitaments posteriors i, de l'altra, de la pròpia naturalesa de l'ocupació, que a nivell constructiu és menys sòlida i molt més pobre. Aquesta etapa tardana es documenta també en l'excavació d'altres àmbits d'aquest mateix sector (habs. 45 i 46), raó per la qual no pot interpretar-se únicament com una reforma concreta d'aquest espai, sinó que és el resultat d'un procés més global que afecta a la totalitat de l'ala oest.

Ben poques dades podem apuntar quant a la seva cronologia, atès que la major part de les ceràmiques recuperades en l'excavació de l'estrat 725 han de considerar-se com a residuals. De manera semblant, els materials del nivell 855, que és l'equivalent a l'anterior però situat al costat oest del mur 742, són també igualment poc significatius. La presència d'un fragment d'africana D amb decoració estampada en un estrat situat entre els àmbits 52 i 53, per sobre del mur 858 sembla apuntar, ni que sigui de lluny, una cronologia d'entre la segona meitat del segle V o inicis de la centúria següent com a límit final de l'ocupació del sector.

Per sota l'estrat 725 es va localitzar una petita concentració de teules i alguna pedra (UE-732) que, davant la migradesa de les restes, no ens permet de determinar si correspon a l'enderroc de les estructures d'aquesta última fase o si és una simple bossada realitzada per anivellar el terreny. Ambdues capes es superposaven a unes argiles (UE-733) més uniformes que cobrien també el mur mitjaner entre els àmbits 47 i 48. Es tracta d'un nivell

amb molt poc material arqueològic, insuficient per precisar la seva data de formació. La relació de posterioritat amb mur 743 ens confirma, una vegada més, que en aquest moment la subdivisió interna havia quedat ja fora d'ús.

Sota l'estrat 733 es va descobrir una nova paret (UE-743), de característiques molt semblants a les edificades durant la darrera etapa d'ocupació. Està feta igualment amb rierencs units en sec i presenta un acabat idèntic al del mur 742, al qual s'adossa en el seu extrem oest. La relació estratigràfica i la tècnica constructiva semblen indicar que són contemporanis. Cal suposar que, en un inici, la reforma tardana comptava amb dues estances separades (hab. 47 i 48) i que, més endavant, el mur de separació (UE-7433) va quedar tapat (UE-733), convertint-se en un únic àmbit.

Fins aquí hem descrit l'estratigrafia i estructures relatives a la darrera fase d'ocupació. La continuació dels treballs s'encarregà de descobrir una evolució més complexa que la documentada en les estances situades més al nord (hab. 45 i 46) i que, recordem-ho, es resumia en dues grans etapes. En efecte, constructivament és palesa l'existència d'una etapa intermèdia que es materialitza en la creació d'un espai de dimensions notables que engloba els àmbits 47 i 48 i que s'estén més a l'oest (hab. 53). Cronològicament, aquesta fase podria ser contemporània als enterraments localitzats una mica més al nord.

Aquesta gran estança cobreix directament les restes d'una edificació anterior, equivalent a l'etapa inicial de les habitacions 45 i 46. Els murs es caracteritzen per tenir unes sòlides banquetes, considerablement més amples que l'alçat i que ens permeten de refer, de forma aproximada, el nivell de circulació. Aquesta particularitat suposa una novetat en relació a les estructures de les altres dues fases. A la banda oest (àmbit 53), l'habitació està limitada pels murs 864, 865 i 860 (= 858), fets amb rierencs units amb una mica d'argamassa i d'una amplada considerable, d'aproximadament uns 75 cms. Corresponen a la banqueteta o fonaments, atès que l'alçat, allà on s'ha conservat, és d'un gruix menor.

El mur de tancament sud (UE-738 = 808) s'assenta també damunt d'una banqueteta, de característiques idèntiques a les anteriors i que, en realitat, és la continuació de 858. A la banda nord de l'habitació els constructors volgueren estalviar esforços i material, tal com demostra la reutilització d'una paret preexistent (UE-741) i el fet que la banqueteta es limita a la prolongació d'aquest vers l'oest (hab. 53). Damunt d'aquest tram (UE-865) i també a sobre de l'antic mur 741, s'aixeca l'alçat de la nova paret (UE-867), avui gairebé perduda.

L'accés a l'interior d'aquesta gran habitació es devia fer, com sempre, per la part est, mantenint així el paper de nucli vertebrador del pati que hi ha al seu davant. També aquí fou necessari refer o reconstruir en bona part els murs de l'etapa precedent. Una mostra d'aquestes obres és el tram 739, que forma angle amb 738. El primer cobria i es fonamentava damunt el límit que, en un origen, tancava per aquest costat l'habitació 48.

Tal com ja hem avançat, no resulta massa difícil restituir el nivell de circulació d'aquesta etapa intermèdia. La inclinació que segueix la banqueteta del mur sud ens assenyala que el paviment era més baix a l'extrem est, fet que confirma també el pendent de la major part dels estrats associats a les dues fases més modernes. Això explica el desnivell que té la paret 743, comprensible si considerem que la superfície del terreny de base no era regular.

A falta d'altres indicis, la superfície de l'estrat 736 ha d'interpretar-se com el sòl de circulació d'aquesta gran estança. Es tracta d'un paquet de terra, més potent al costat oest, la funció del qual era regularitzar la superfície del terreny i, alhora també, tapar les runes de l'edifici anterior. Aquest nivell coincidia amb les banquetes dels murs laterals i estava clarament per sota dels murs de última fase (UE-743 i 742). Malauradament, les ceràmiques i materials recuperats no permeten, una vegada més, de precisar la data de construcció. Únicament una imitació en ceràmica comuna d'un plat d'africana D (Hayes 61) ens fa suposar, amb totes les reserves possibles, una cronologia de la segona meitat del segle IV. De ser certa aquesta datació ens trobaríem davant d'un àmbit aixecat una mica més tard que el conjunt d'habitacions que formen les ales est i sud del pati interior (habs. 11, 35, 36 i 38) i que, recordem-ho, es caracteritzen també per tenir uns murs disposats sobre unes marcades banquetes de fonamentació. No obstant això, les diferències en l'acabat de l'obra, així com també el caràcter unitari d'aquella edificació, justifiquen plenament la curta distància temporal que acabem d'esmentar.

De l'estructura original de l'habitació 47 en coneixem només alguns elements molt escadussers, però suficients per fer-nos una idea de la seva composició. Per sota l'estrat 768, format amb posterioritat a l'ús d'aquesta, hom localitzà a tocar el costat oest les restes d'un altre nivell (UE-794) molt pla i dur, de poca consistència, compost per unes argiles de color vermellós. Tot i que la superfície conservada era molt reduïda l'interpretem com les restes del paviment o sòl de circulació de la fase més antiga.

Ens ho confirma també l'existència d'una petita estructura (UE-770) situada igualment a l'angle sud-oest, molt malmesa per les reformes posteriors. Es tracta d'una mena de caixa feta amb teules clavades verticalment i que dibuixaven un petit rectangle, només conservat en un dels seus costats, a l'interior del qual hi havia unes terres de color més fosc (UE-771). Aquest petit estrat, d'aspecte cendrós i amb alguns carbons, ens confirma que correspon a una llar o cuina, molt similar a la descoberta a l'interior de l'àmbit 37. La presència d'aquesta cuina explica també el color vermell intens que tenia l'estrat 794, localitzat al seu voltant. Segurament el paviment de l'habitació era de terra batuda.

Més problemes presenta la restitució dels murs associats als estrats o estructures que acabem de descriure. Del tancament sud (UE-767), que feia de mitjaner amb l'habitació 48, se n'ha conservat únicament l'arrencament, visible sota la paret 743, corresponent, com ja hem vist més amunt a la fase més moderna. Es tracta d'un tram que medeix uns 50 cms. de longitud que, lògicament, continuava en direcció est i que està arrassat a la mateixa cota que el sòl 794. Encara pitjor es troba el mur del costat oest, del qual no n'ha quedat cap rastre. No obstant això, si pensem que la façana de ponent d'aquest sector de la vil·la era uniforme, aquest devia passar a tocar la llar 770, seguint la mateixa orientació que la trinxera de robatori de la paret que tancava per aquesta banda l'àmbit que hi ha just al sud.

De la fase més antiga de l'habitació 48 en coneixem el paviment d'*opus signinum*, descobert sota l'estrat 762. Sobta, atès l'espoli generalitzat de la major part de les restes, el seu estat de conservació, que és força bo. La troballa d'aquest sòl ens confirma que la cota de circulació era la mateixa que l'estrat 794 de l'estança 47. L'excavació de l'estrat 762 va permetre de constatar que el paviment estava tallat pels quatre costats per unes trinxeres efectuades per robar els murs que, en un inici, delimitaven aquest espai. L'accés a l'interior es realitzava a través d'una obertura situada a l'angle nord-est, tapada i emmascarada per les estructures de les fases més modernes.

Llistat d'unitats estratigràfiques:

- 722 _____ nivell general d'argiles que cobria el sector que més endavant anomenarem galeria oest.
- 727 _____ terra argilosa amb poc material arqueològic. Apareix a l'espai que inicialment anomenem habitació 47 (engloba també l'àmbit 48, perquè en aquest moment encara no és visible el mur 743). Tampoc quedava definit el tancament est. Estratigràficament és molt semblant a 726 i 727. Cobreix 733.

- 732 _____ restes d'un petit enderroc amb algunes teules i pedres que es concentrava a la zona que més endavant es va individualitzar com a àmbit 48, a tocar l'angle sud-est. Es relaciona amb l'abandonament de les estructures de la darrera fase d'ocupació. Cobreix l'estrat 733.

- 733 _____ nivell de terres de color marró que ocupava la totalitat de l'àmbit 47 (i també 48). Cobert per 727 i 732. Aquest nivell cobria també la separació interna (UE-743), que ja començava a aflorar a l'extrem oest. Es tracta d'una anivellació per regularitzar novament el terreny.

- 736 _____ capa d'argiles coberta per l'estrat 733. És de composició molt similar a aquest. També cobria el mur 743. Té poca potència i la seva excavació permet de separar definitivament els àmbits 47 i 48.

- 737 _____ enderroc amb moltes pedres i alguna teula, força potent, que es localitzava a tocar el mur 741. Estava cobert per l'estrat 736. En superfície marcava un desnivell vers la part sud. Ha de relacionar-se amb el procés d'abandonament del sector residencial oest.

- 738 _____ mur sud de l'àmbit 48, fet amb rierencs i units amb argamassa. S'assenta damunt d'una banqueteta que sobresurt notablement a ambdós costats de l'alçat (UE-858). Els murs 742 i 743 són, per tant, modificacions d'un espai més gran, que englobava les habitacions 47, 48 i 53.

- 739 _____ mur est de l'àmbit 48, fet amb rierencs i unit amb argamassa. Molt emmascarat per les reformes posteriors. Estava cobert per una refeta corresponent a la última fase d'aquest sector (UE-744), que seguia la mateixa orientació que el tram original. Contemporani a 738. Es superposa directament damunt les restes d'una paret més antiga, que funcionava amb el paviment d'*opus signinum* 765.

- 740 _____ paret que delimita per la banda est l'habitació 47 i que segueix la mateixa orientació que el tram 739. A la part interna s'observen alguns blocs de majors dimensions que la resta que, molt probablement, corresponen a la filada de fonamentació. L'alçat està fet amb pedres més petites unides amb morter. Malgrat l'arrassament d'aquesta part, és possible intuir l'existència d'una porta d'entrada a l'extrem sud-est (UE-740).

- 741 _____ mur de pedres unides amb abundant argamassa, que fa de separació entre els àmbits 47 i 46. Es conservaven algunes filades de l'alçat, no gaire regulars i disposades damunt d'una primera solera feta amb uns blocs de majors dimensions units en sec. A la part superior es documentaren algunes refetes (UE-867) associades a la darrera freqüentació i ocupació d'aquest sector. És contemporani al mur 767.

- 742 _____ paret que durant la fase més moderna tancava per la banda oest les estances 47 i 48. Estava feta amb rierencs i alguns trossos de travertí units en sec. Només es conservava la filada inferior que, després de la seva documentació fotogràfica i planimètrica es va desmuntar. Contemporània a 743, 748 i 752. Es recolzava en les banquetes 858 i 865.

- 743 _____ mur de rierencs units en sec, molt arrassat i, en alguns punts, totalment desaparegut. Només es conservava una sola filada. Tot i que la seva construcció és paral·lela a la paret 742, segurament quedà fora d'ús abans (cobert per les anivellacions 733 i 736). L'extrem funcionava a una cota considerablement més baixa. De fet es superposava a un mur més antic, corresponent a la divisió original entre els àmbits 46 i 47 (UE-767), espoliada molt abans. Després de la seva documentació fotogràfica i planimètrica es va desmuntar.

- 744 _____ refeta del tancament est de l'habitació 48. Es superposa al mur 739, de l'etapa precedent, encara que segueix una orientació una mica diferent. Constructivament és molt similar a tots els murs de la fase tardana. Marca una cota de circulació força alta (funciona amb el mur 742, mentre que el tram 743 havia quedat ja inutilitzat). L'extrem nord obliterava també l'antiga porta que comunicava l'àmbit 48 amb la galeria o corredor frontal.

- 745 _____ porta o llindar d'accés a l'interior de l'habitació 47, situat a l'angle sud-est. Es conserva a una nivell una mica més baix que el mur 740. Feta amb pedres de mida més petita. Sembla que correspon a l'estructura original (passadís i filada d'estances a la part oest).

- 756 _____ estrat de terra de color marró fosc, que es concentrava únicament a l'interior de l'habitació 47. Sota el nivell 733 i cobrint l'enderroc de l'habitació (UE-768).

- 761 _____ petit nivell de terra argilosa, de poca potència, de composició molt similar a 756, que va aparèixer a l'interior de l'àmbit 48. Immediatament sota del mur 743.

- 762 _____ estrat de terra de color gris fosc o negre, amb cendres i carbonets, que apareix cobrint el paviment d'*opus signinum* 765. Té molt poca consistència i sobretot es concentrava a la meitat oest. Cobert per la capa 761.

- 765 _____ paviment d'*opus signinum* de l'àmbit 48, força ben conservat, una mica irregular i amb algunes zones lleugerament més enfonsades. Funciona amb el mur 767. Completament tallat en els seus extrems a causa de les trinxeres de robatori dels murs, efectuades amb anterioritat a la reocupació posterior. Cobert per 762.

- 766 _____ petit forat o retall que es trobava a la meitat nord del paviment 765, on es concentrava una major quantitat de cendres (UE-762), de poca profunditat.
- 767 _____ tancament nord de l'habitació 48. Es tracta d'un petit tram del mur original, espoliat ja d'antic, fet amb rierencs i units amb argamassa. Només es conservava l'arrencament de l'angle nord-oest. Se li recolza el paviment 765. Cobert per l'estrat 761.
- 768 _____ nivell d'enderroc que apareix, sobretot, a la zona central de l'habitació 47, força potent, format per teules i pedres. Cobert per 756. Cobreix les restes d'una llar (UE-770) i un nivell de paviment (UE-794).
- 770 _____ estructura de forma rectangular delimitada per algunes teules clavades verticalment, que es localitzava a tocar l'angle sud-oest de l'habitació 47. S'interpreta com una llar o fogó per cuinar. A la part interior hi havia una capa de cendres (UE-771). Coberta per l'estrat 768.
- 771 _____ terra de color fosc, barrejada amb cendres i carbons, que apareix concentrada a l'interior de l'estructura 770. Coberta per l'estrat 768.
- 794 _____ petit nivell de color vermellós que es localitzava al voltant de la llar 770, de poca potència. La seva superfície era molt plana i coincidia amb la base de l'estructura 770, fet que ens permet d'interpretar-lo com el nivell de circulació de l'àmbit 47 durant la fase més antiga. Cobert per l'estrat 768.
- 798 _____ nivell d'argiles de color verdós que apareix sota l'estrat 794. Sense material arqueològic. Possiblement anterior a la construcció de l'habitació 47.
- 799 _____ bossada de terres, pedres i teules que es localitzava al centre i a la meitat est de l'habitació 47. Podria tractar-se del mateix enderroc que 768 (en aquest punt el sòl 794 era totalment inexistent).
- 804 _____ trinxera que talla el costat sud del paviment d'*opus signinum* de l'habitació 48 (UE-765). Farcida per 805. Segurament es va fer per aprofitar les pedres del mur original. Igual a 806.
- 805 _____ petita bossada de terra de color marró que es trobava a l'interior de la trinxera 804.
- 806 _____ rasa que va tallar l'extrem est del paviment 765 (hab. 48). Igual que 804. Més que la trinxera de fonamentació del mur 739 sembla que correspon a l'espoli de les pedres del mur més antic. Farcida per 807.
- 807 _____ bossada de terres de color marró que farceix la rasa 806.

- 808 _____ continuació en sentit oest del mur 738. En realitat correspon a l'alçat d'aquest mur, que s'assenta damunt de la banqueteta 858.
- 834 _____ estrat de color marró clar que es localitzava sobretot al costat oest de l'habitació 53. Anterior a 864? Cobert per 855?.
- 855 _____ nivell de terra argilosa que apareix a l'interior de l'àmbit 53. És el primer nivell arqueològic. Cobreix el límit sud (mur 858 i 860) i també l'estrat 869.
- 858 _____ mur sud de l'habitació 53, fet amb pedres i argamassa. És contemporani al tram 860. Es tracta de la banqueteta o fonaments del mur 808. Tallat per la rasa 859.
- 859 _____ rasa que trenca els murs 858 i 860. Sembla que és d'època moderna, possiblement a causa dels treballs agrícoles realitzats en aquests camps abans de l'inici de les excavacions sistemàtiques. Igual a 866.
- 860 _____ mur sud de l'habitació 53, fet amb pedres i argamassa. Contemporani a 858. Fa angle angle amb el tram 864. Correspon a la banqueteta d'un mur, l'alçat del qual es trobava completament desaparegut. Tallat per la rasa 859.
- 864 _____ mur de pedres i argamassa que tancava per la banda oest l'habitació 53. Bastit al mateix moment que 860 i 865. Correspon també a la banqueteta d'un mur desaparegut ja d'antic. L'alçada d'aquests fonaments és menor a la dels murs laterals, probablement perquè aquí el nivell del terreny era també més alt.
- 865 _____ paret de pedres i argamassa que tancava l'àmbit 53 per la banda nord. Formava angle amb 864. S'interpreta com la banqueteta del mur del 867, conservat de forma irregular. Tallat per la rasa 866.
- 866 _____ rasa que trenca els murs 865 i 860. Sembla que és d'època moderna, possiblement a causa dels treballs agrícoles realitzats en aquests camps abans de l'inici de les excavacions sistemàtiques. Igual a 859.
- 867 _____ restes d'un mur fet amb rierencs i trossos de travertí, units amb argamassa, molt perdut. Es fonamenta en el mur 741, bastit en una fase anterior, que li serveix de banqueteta. Sembla contemporani a 738.
- 869 _____ estrat d'argiles que es localitzava a l'interior de l'habitació 53, sobretot a la meitat est. Cobert per 855. Cobreix 834.

Àmbits 39 i 40.

Els àmbits 39 i 40 es troben situats al costat est del pati interior de la vil·la. Com ja és sabut, aquest espai es va començar a definir a partir de la campanya de 1990, que va suposar l'inici de les excavacions de les estances que hi ha al costat est i també de la meitat de l'àrea central oberta. La identificació d'ambdós àmbits es va realitzar una vegada extrets tots els nivells relacionats amb l'abandonament o utilització de l'àrea oberta. Estructuralment, formen part d'una etapa més antiga, obliterated i coberta durant les reformes que va patir aquest sector de la vil·la durant el període baix-imperial, quan s'amplia la superfície del pati i es construeixen les ales est i sud.

La descripció i estudi que encetem començarà, per tant, fent un breu repàs d'aquells estrats que, malgrat no tenir-hi una relació directa, ens permeten de restituir la seqüència documentada en aquest sector i, sobretot, precisar el moment d'amortització de les restes precedents. Físicament l'espai que ocupen els àmbits 39 i 40 queda limitat, a l'oest, pel mur 630 i, a llevant, pel llarg tram de paret individualitzat en les fitxes 610 i 612. Per la banda sud, el mur 620 fa de separació entre les habitacions 40 i 38. Volem incloure en aquest mateix bloc algunes referències, del tot necessàries, a l'estratigrafia de l'anomenada habitació 5 que, en realitat, és la perllongació, una mica més al nord, de la superfície que acabem de delimitar.

La seva excavació, realitzada durant les campanyes de 1981 i 1982, va facilitar una primera lectura de l'estratigrafia i també deixà al descobert alguns murs (UE-167=630 i 224=695) que, en aquell moment, era difícil d'interpretar a causa de les reduïdes dimensions de la intervenció. Malgrat l'estudi d'aquesta seqüència es resumeix ja en la primera monografia publicada (Roure *et al.* 1988) serà d'interès anotar les equivalències dels estrats més profunds, estratigràficament idèntics als associats als àmbits 39 i 40.

L'excavació s'inicià amb un rebaix de les argiles més superficials, que cobrien el primer nivell arqueològic, acumulades amb posterioritat a l'abandonament final del sector mercès al procés de colmatació i arrossegament de materials de la falda del turó vers la part més baixa de la vall. Per sota d'aquestes argiles de color verd clar, blanquinoses, hom identificà un altre estrat (UE-605), de formació antròpica, amb algunes teules i pedres. La seva excavació va permetre de destapar la part superior dels murs 610 i 612 que, a partir d'aquest moment, marcaven el límit est del pati central, fent de separació amb una filada d'habitacions paral·leles a l'actual carretera (àmbits 11, 35 i 36). Es tracta d'una paret d'una

longitud considerable, l'arrencament de la qual era conegut d'ençà de l'inici dels treballs de camp (àmbits 1 i 5).

L'estrat 605 en cobria un altre (UE-607) de composició molt similar, que es va separar atesa l'aparició de les primeres restes. Els materials ceràmics més moderns recuperats en aquestes capes formades amb posterioritat a l'abandonament de les darreres estructures (murs 610 i 612), com per exemple alguns fragments d'africana D (Hayes 67), ens proporciona una cronologia que podria remuntar-se fins a mitjan segle V. Aquesta datació, que coincideix també amb la dels estrats superiors de les habitacions 1 i 5, marca el final de l'ocupació d'aquesta àrea, just abans de l'edificació del *torcularium* de la darrera fase del jaciment. La posterioritat d'aquests nivells en relació al moment de funcionament del mur 610 i 612 és del tot evident i, de fet, la seva formació podria vincular-se a la reocupació parcial d'alguns àmbits durant els darrers decennis del període baix-imperial com, per exemple, el paviment superior de l'habitació 37 o la reconstrucció d'algunes estances de l'antiga ala oest (habs. 45, 46 o 47).

Els materials més moderns de tota aquesta àrea confirmen, per tant, la datació dels nivells de construcció de la premsa d'oli descoberta l'any 1979 (àmbits 1, 2 i 3) i que, com ja assenyalavem en la monografia editada l'any 1988, ha de situar-se vers la segona meitat del segle V. L'estrat 605, considerat com un nivell general que cobreix totes les estructures, format per regularitzar el terreny i tapar les runes encara visibles, podria tenir una relació directa amb aquest darrer episodi. Més discutible és la posició dels estrats 607 i 626 que, malgrat admetre diverses possibilitats, pensem han de vincular-se a la darrera ocupació baix-imperial esmentada més amunt. En aquest sector (àmbits 39 i 40), l'absència de construccions o reformes associades a aquesta fase dificulta seriosament la correcta ubicació dels estrats superiors en el diagrama d'interpretació.

L'estrat 626 cobria una petita concentració de teules, individualitzada en la fitxa 644, situada molt a prop del mur 610. Apareix a una cota força alta, clarament per damunt del nivell de funcionament d'aquella paret, perfectament marcat per la banqueteta de fonamentació. S'interpreta com l'enderroc que marca la fi de les estructures d'aquesta fase, és a dir, del gran pati o àrea oberta i també del conjunt d'àmbits que el delimitaven pel costat est i sud (habs. 7, 11, 35, 36 i 38). Es tracta d'un estrat força irregular i només localitzat de forma puntual. El fet que la part coberta de l'edificació sigui la situada al costat est del mur 610 i 612, explica la poca consistència d'aquest enderroc. Tot i que les restes

documentades a l'àmbit 39 són l'evidència de l'abandonament de les habitacions que hi ha a l'est, hem de suposar que això devia comportar també canvis importants en l'ús i funció del pati interior.

L'excavació dels estrats 626 i 644 va deixar al descobert el nivell de circulació de l'àrea oberta, la cota del qual era la mateixa que la de les banquetes dels murs 610, 612 i 620. Es tracta d'un sòl poc uniforme, que estratigràficament està format per diferents nivells, la funció dels quals era proporcionar una superfície regular i plana. La lleugera inclinació en sentit sud que segueix la banqueteta de la paret 610=612 demostra que el paviment del pati era també més baix en aquest punt. Ens ho confirma l'existència d'un petit forat de desguàs situat a l'angle d'unió entre les ales est i sud (àmbit 40).

Més difícil d'aclarir és la relació que s'estableix entre alguns d'aquests estrats i els murs que conformen les habitacions que hi ha a llevant. En alguns casos, la relació de posterioritat dels darrers és força clara, hipòtesi que reforça també la tècnica emprada pels constructors. En efecte, tot sembla indicar que per fer els fonaments es varen realitzar unes trinxeres, a l'interior de les quals es va abocar una massa de pedres i morter. Aquesta tècnica constructiva proporciona un acabat característic, amb molta argamassa a la part exterior, ben diferent del que s'obté quan es realitzen rases molt més amples, que permeten de treballar des de l'interior.

En aquest moment, el nivell de circulació cobria lleugerament l'aflorament dels murs de la fase anterior (UE-630). L'edificació de les ales est i sud, lligada a l'ampliació d'aquesta àrea central, abans de dimensions més petites, no suposà una pujada substancial del paviment, que es va mantenir igual o amb molt poques variacions. Sovint es tracta de petites anivellacions, més potents a l'extrem nord i quasi imperceptibles a la meitat sud, que tapen les estructures de la vil·la precedent. Per sota d'aquests estrats d'anivellació es va començar a descobrir una capa de teules, força homogènia i que es localitzava, bàsicament, a l'interior de l'àmbit 39. La seva posició estratigràfica és la mateixa que l'estrat 175, excavat a l'habitació 5 i que és la continuació del primer vers el nord. A l'oest s'estén fins el mur 630, que apareix a una cota una mica més alta, mentre que a la banda est quedava tallat per la trinxera de construcció dels fonaments de la paret 610, òbviament posterior. La superfície que ocupa aquest nivell d'enderroc (UE-682 = 175) ens dibuixa un espai de planta allargada, ben delimitat a l'oest per la paret 630 i més imprecís al costat de la carretera actual.

L'excavació dels estrats inferiors de les habitacions situades més a l'est (àmbits 11, 35 i 36) no va permetre de recuperar cap nivell associable a una fase anterior, equiparable als estrats més profunds trobats a l'àmbit 39. Com justificar, doncs, la presència de l'enderroc 682 a tocar el mur 610? L'única explicació possible, considerant les evidències descobertes, és que aquest mur s'assenti damunt d'un antic límit, avui totalment desaparegut. A tall d'hipòtesi, potser una mica forçada, hom podria pensar que les restes d'aquesta primera paret correspondrien a la filada inferior dels fonaments de 610, feta amb blocs de pedra de dimensions més grans i units en sec. No obstant això, hem de reconèixer que també podria tractar-se d'una simple solera disposada abans de començar la construcció de les banquetes.

Llistat d'unitats estratigràfiques:

- 605 _____ nivell general que cobria aquest sector.
- 607 _____ terra de color negre o marró fosc que apareix sota l'estrat general 605, barrejada amb algunes teules i pedres. Es localitza en l'espai que hi ha una mica més al sud de l'àmbit 5, al costat oest del mur 610 i 612. Estratigràficament es considera igual a 609 i 606.
- 610 _____ mur de pedres lligades amb abundant argamassa. Forma part del tancament de la filada d'estances que delimiten per la banda est el pati de la vil·la (igual UE-612, 33 i 3B). Es conserven un total de cinc o sis filades de l'alçat, que descansen damunt d'una banqueteta lleugerament més ampla que el sòcol (vegeu també annex àmbit 11).
- 612 _____ mur de pedres unides amb abundant argamassa. De fet és la continuació del mur 610 en direcció sud (àmbit 40). Es conserva també una alçada notable del sòcol, mentre que la banqueteta inferior és menys potent que a l'extrem nord, a causa de l'existència d'unes restes constructives associades a una fase més antiga (vegeu annex àmbits 35 i 36)
- 620 _____ paret de rierencs units amb abundant argamassa que delimita pel sud l'àmbit 40. Es contemporani al murs 612 i 610. El major arrassament d'aquesta estructura és, molt possiblement, conseqüència del ràpid abandonament que va patir aquest sector de la vil·la. L'alçat descansa damunt d'una banqueteta força més ampla (vegeu annex àmbits 38 i 44).
- 626 _____ terra de color fosc que apareix sota de l'estrat 607. Igual que 625 (vegeu annex àmbit 38). Es considera un dels nivells que marquen l'abandonament de l'àrea central o pati, atès que no hi ha un nivell d'enderroc prou clar. Format clarament amb posterioritat als murs 610, 612 i 620.

- 630 _____ mur de rierencs únics en sec o amb molt poca argamassa, alguns de dimensions notables, que marcava el límit oest dels àmbits 39 i 40. Igual a 677 i 167 i contemporani a 678 (vegeu annex àmbit 44). Les seves característiques constructives, amplada i potència, fan pensar que es tracta d'un mur de contenció del pati de la vil·la durant la fase alto-imperial. A l'extrem nord s'adossa al mur d'aterrament 274. El nivell de circulació d'aquesta paret, que podem referir mercès a la conservació d'un paviment d'*opus signinum* (UE-809 = 365 i 360) és considerablement més baix que la banquetta de la paret 620, clarament posterior.

- 644 _____ petita concentració de teules que apareix a l'àmbit 39, a tocar el mur 610. És l'enderroc de la filada d'habitacions que delimitava per l'est el pati. Igual a 624, 622 i 623. Coberta per 607.

- 646 _____ nivell de terra de color marró fosc, amb molt poc material ceràmic, que es localitzava a l'interior de l'àmbit 40. Cobreix les restes d'un paviment de *signinum* d'una fase anterior a la construcció dels murs 612 i 620. Segurament es tracta d'una anivellació destinada a tapar aquestes estructures més antigues.

- 647 _____ Restes molt perdudes d'un paviment d'*opus signinum*, que es localitzava a l'àmbit 40. A la part inferior afloren uns blocs de pedra sorrenca. Cobert per 646. Immediatament sota el mur 612. En un inici, aquest sòl ocupava també una part de l'àmbit 35 (UE-635).

- 649 _____ estrat de terra de molt poca potència que es localitzava al costat oest del mur 693. Cobert per 646. Cobria les restes molt perdudes d'un paviment de *signinum* (UE-647?). Es va formar amb anterioritat a la construcció del mur 620.

- 660 _____ mur rierencs orientat en sentit est-oest, que s'adossava a la paret 630. A l'extrem es la seva potència és molt menor. Sembla posterior a 695.

CONCLUSIONS HISTÒRIQUES

Cronològicament, la primera freqüentació de Vilauba es remunta als segles II-I aC., mentre que l'abandonament definitiu, s'ha de situar en un moment imprecís del segle VII. Aquesta primera etapa de Vilauba es materialitza en una sèrie de reompliments efectuats per anivellar les irregularitats del terreny, que constitueixen la base topogràfica per a crear un espai edificable i que datem en època republicana tardana, entre el darrer quart del segle II aC. i el primer quart del segle I aC. D'entre els materials arqueològics recuperats, els fragments d'àmfores són els més abundants, majoritàriament ibèriques i, en segon lloc, de procedència itàlica (més del 99% pel que fa als fragments i un 85% si ens referim als individus). També hi són presents alguns bocins de ceràmica de vernís negre i altres de fabricació local. Tot i que resulta força complicat definir el caràcter i la naturalesa d'aquesta primera ocupació pensem que podria tractar-se d'un primer pas, tímid i modest, cap a noves formes d'ocupació i explotació del territori. Ara per ara, però, la falta de restes constructives associades a aquests estrats i la impossibilitat d'excavar-los en extensió no permet d'extreure gaires conclusions més.

L'edificació posterior de la vil.la de Vilauba en aquest indret obeeix segurament a uns condicionants purament topogràfics: a la part més assolellada, en una zona de relleu suau, al peu dels turons que delimiten el pla, en una posició lleugerament elevada, a prop d'un petit rierol i dominant els camps de conreu. Aquestes pautes, que es repeteixen en moltes altres vil.les, segueixen fidelment els preceptes dels antics agrònoms llatins. Malgrat aquesta construcció ha de datar-se, tal com ja hem avançat més amunt, a les acaballes del segle I, la presència de materials ceràmics més antics associats a unes poques restes de murs aparegudes al sector oest del jaciment podria fer pensar en una ocupació més reculada, entorn del canvi d'Era o els primers decennis del segle I. La importància d'aquestes troballes rau en el fet que ens permeten de retallar el buit temporal existent en relació a l'etapa dels Precedents i, de retruc, de contextualitzar el fragment d'una inscripció trobada anys abans, pressumiblement dedicada a Germànic o a un dels seus dos fills, Neró o Drus. Si tal com suposem aquesta làpida s'exposava a la mateixa vil.la, hom podria imaginar que, en origen, el *fundus* de Vilauba era propietat d'algun membre relacionat o molt proper a la família imperial.

De la vil.la alto-imperial en coneixem, en primer lloc, el nucli residencial. La part millor conservada correspon al sector nord, un cos de planta rectangular bastit de forma

unitària que es composava, a la part frontal, d'un corredor o galeria i, a la part posterior, d'una bateria d'estances de mides regulars, cinc en total que, segons els materials ceràmics apareguts en els nivells fundacionals, ens permeten de datar la seva construcció entorn dels anys 60/70. La troballa de la major part dels objectes i atuells que en aquell precís moment hi havia al seu interior fa possible restituir l'aspecte i la funcionalitat d'algunes habitacions com, per exemple, el larari o el rebost. Aquest nucli residencial es completava amb una segona ala constructiva situada a la part oest, disposada en sentit transversal a la galeria nord i que, en planta, presenta una disposició gairebé idèntica a aquella. Malgrat la contemporaneïtat d'ambdós sectors és segura, l'espoli de les restes i les reformes més modernes ens impedeixen precisar si correspon a l'estructura inicial de l'edificació. Constava, igualment, d'una galeria frontal oberta a l'exterior, amb l'entrada principal situada just al centre, i d'un conjunt d'estances de dimensions força reduïdes i regulars, possiblement sis en total, disposades en bateria a la part posterior.

L'existència d'unes altres dependències a la part sud i d'unes petites termes parcialment destruïdes per la carretera que divideix el jaciment ens fa suposar que el nucli residencial s'organitzava en base a diferents ales constructives disposades en forma de L o U i connectades a través de les galeries que delimitaven el pati interior. Malgrat la simplicitat del conjunt, modest, funcional i ajustat a les necessitats i dimensions de l'explotació, l'esquema revela la voluntat de seguir, encara que sigui a molta distància, uns models arquitectònics força més complexos i d'incorporar alguns elements de luxe i prestigi que, segurament, són essencials al propi sistema que representen les *uillae*.

Durant aquest període les instal·lacions de treball es trobaven clarament separades de la vivenda. Fins al moment, les restes més importants es troben al Camp Baix. Es tracta d'uns àmbits de planta rectangular i d'unes dimensions considerables que, segurament, servien per tancar els bestiar o per a realitzar diferents activitats relacionades amb l'explotació agrícola. L'escassa fonamentació dels murs i la senzillesa de l'obra explica les constants reformes i l'abandonament precoç d'aquest sector que, si fem cas dels materials recuperats en els estrats d'enderroc, sembla no va ultrapassar el tercer quart del segle II (150-175). Interessants són també les dades que ens proporcionen els estudis paleocarpològics i de fauna que, en aquesta etapa, subratllen la importància del conreu dels cereals i l'equilibri de la cabana ramadera, amb un clar predomini dels súids i els ovi-caprins, seguits pels bovins.

Pel que fa a la cultura material, l'estudi de la terrissa posa de manifest que en aquest període les ceràmiques comunes de producció local són el grup més destacat, per sobre del 60% del total en fragments i per sobre del 50% si parlem d'individus. Aquests totals són seguits a distància per les ceràmiques importades, clarament dominats per les de procedència nord-africana, sobretot el repertori de cuina i de la A i amb una presència significativa de la C i, finalment també, per les àmfores. Cronològicament, la destrucció del sector residencial nord és força precisa mercès a la troballa d'abundants peces numismàtiques i del conjunt de material recuperat durant l'excavació del rebost, que marquen un *terminus post quem* del 270, tot i que l'abandonament de l'ala oest sembla podria situar-se vers el tombant del segle o una mica més tard.

En el nostre cas, l'incendi de finals del segle III marca l'inici d'un seguit de canvis estructurals que, en poc temps, transformen la fesomia de la vil.la. Les obres es materialitzen amb la construcció de dues noves ales situades a l'est i al sud del pati, amb una sèrie de dependències a la banda nord, fins aquell moment pràcticament lliure d'edificacions i, finalment també, amb la reforma de l'antiga galeria oest. Els materials ceràmics més moderns apareguts en l'excavació dels estrats inferiors a l'ala est, que cobreixen les estructures de la fase anterior i igualen el terreny, són alguns fragments d'africana C i, més excepcionalment, d'africana D, que poden datar-se entre la segona meitat del segle III i els primers decennis del segle IV. Probablement doncs, la reedificació de la vil.la es va fer immediatament després de l'incendi de l'ala nord que, malgrat va afectar només una part del nucli residencial, a la llarga obligà a desmantellar també la resta.

El pati, més gran i pràcticament delimitat ara pels seus quatre costats, és l'element que articula, comunica i unifica cadascun dels espais, l'ús i la funció dels quals varia segons les necessitats del moment. El caràcter independent dels diferents sectors que composaven l'edificació contrasta, però, amb la homogeneïtat de la planta de l'antic nucli residencial alto-imperial, que implicava una concepció arquitectònica més integradora i, sovint també, un pla d'execució unitari. Per contra, l'esquema de la vil.la baix imperial s'endevina com la suma de les refomes i modificacions realitzades amb el pas dels anys, conseqüència d'un creixement més espontani i irregular. La major indefinició entre la *pars urbana* i *rustica*, l'absència d'elements de luxe i l'augment de les dependències agrícoles, que ocupen més de la meitat de l'extensió total de les restes descobertes podria interpretar-se, a tall d'hipòtesi, com la conseqüència d'una revifalla de les activitats productives basada, d'una banda, en una major diversificació de les espècies conreades i en la inclusió de nous cultius i, de

l'altra, en un lleuger ascens dels bòvids en la cabana ramadera. D'entrada, la represa constructiva i la notable extensió de la vil·la baix imperial fan pensar que el segle IV fou, en general, una etapa d'esplendor i de puixança.

No obstant això, la seqüència estratigràfica documentada a Vilauba aconsella de matisar algunes de les afirmacions anteriors. En efecte, l'abandonament de les dependències situades al sud i a l'oest del pati pels volts de mitjan segle IV, paral·lel a la reutilització puntual d'alguns espais com a lloc d'enterrament, sembla indicar l'inici d'una recessió que es farà més evident al llarg de la centúria següent. Vers la fi del segle IV o els primers decennis del segle V hem de situar la destrucció definitiva dels àmbits que hi havia també al costat de llevant i possiblement també d'algunes de les instal·lacions agrícoles de l'extrem nord. Els símptomes d'aquesta decadència són encara més palpables en la pobresa constructiva de les restes bastides a les acaballes del període baix imperial, que podria definir-se com una "squarterització" que reaprofitava parcialment les runes de les edificacions anteriors. Per nosaltres, el caràcter i la naturalesa d'aquesta reocupació, que cronològicament i estratigràfica enllaça amb l'etapa visigoda del jaciment, assenyalen l'agonia d'un model d'ocupació i explotació que fins aquell moment podia considerar-se plenament romà.

El període històric que abasta el baix imperi, segles IV i bona part del V, a nivell de cultura material no representa tampoc cap trencament brusc respecte de l'etapa precedent. Tot i que la composició dels blocs ceràmics es manté gairebé inalterada, podem fer algunes precisions sobre els dos grups majoritaris, el de les produccions locals i el de les importacions. Per que fa a les primeres, es comença a notar una igualtat de proporcions i, de vegades, una inversió, entre la ceràmica comuna i la ceràmica de cuina, la qual cosa representa un augment d'aquestes, ja que fins ara la ceràmica comuna predominava per sobre de la de cuina. Per altra banda, el grup de les ceràmiques importades coneix una diversificació amb l'entrada de noves produccions, com ara l'africana D, la clara B, la "lucente" o la sigillata paleocristiana.

La construcció d'una premsa i d'un pati annex al darrer quart del segle V o principi del segle VI assenyalen l'inici del darrer període de la vil·la que, cronològicament, es perllonga fins al segle VII, especialment la primera meitat. La planta d'aquestes restes, que avui coneixem pràcticament en la seva totalitat, estava formada per tres estances correlatives: la primera correspon a un petit magatzem que s'adossava a la sala de premsat i

al dipòsit de recollida del líquid, situats a la part central i, finalment, per una tercera habitació, que funcionava a un nivell més baix i que, molt possiblement, feia la funció de celler. Tot i que l'arrassament parcial de les estructures i els resultats negatius de les anàlisis paleocarpològiques i químiques no ens permeten de determinar amb seguretat la naturalesa de la producció, la hipòtesi més probable és la d'una premsa d'oli. A excepció de l'augment del nombre d'èquids que, a tall d'hipòtesi, podria interpretar-se també com una sortida econòmica diferent, les restes arqueològiques i també els estudis paleocarpològics i de fauna fan pensar que l'explotació es va continuar sense canvis notables.

Tot i que no podem descartar la reutilització puntual d'algunes estances situades a la part nord, bastides durant l'etapa baix imperial, l'absència d'espais clarament destinats a la vivenda obliga a plantejar la hipòtesi que, en aquest darrer moment, l'ocupació quedava pràcticament reduïda a les estructures relacionades amb l'explotació agrícola o amb una freqüentació més esporàdica, vinculada al propi calendari dels treballs. Pel que fa a la cultura material aquesta és, quantitativament parlant, una de les fases més pobres i poc significatives. Destaca la rarificació de les importacions, que perden un 10% d'individus i es queden amb un total que se situa per sota del 20%, amb la ceràmica africana de cuina com a clara dominadora del grup. Una conseqüència directa d'aquest efecte reductor serà l'increment, en el mateix percentatge que perden les importacions, per a les ceràmiques de producció local, entre les quals destaca ja de forma decidida la ceràmica de cuina, que dobla en quantitat d'individus la ceràmica comuna romana.

Al nostre entendre, les reformes que en aquest moment experimenta la vil·la no són conseqüència d'una transformació radical ni sobtada sinó, més aviat, la culminació d'un procés endegat molt abans. En aquest sentit, el trull i les dependències annexes d'ús agrícola bastides durant l'etapa visigoda es poden interpretar com un darrer esforç per adaptar-se a la nova realitat econòmica i social. D'entrada, la vocació funcional, austera i pràctica dels espais, l'absència total d'elements de decoració i la manca de restes atribuïbles a un sector de residència, fan pensar en una progressiva ruralització de l'explotació. L'escassa informació que ens aporta el registre arqueològic en relació a la situació del camp durant els segles VI i VII en aquestes contrades constitueix un obstacle a l'hora d'estudiar aquesta fase final de Vilauba. No obstant això, fins avui, no coneixem de cap estació que continuï més enllà d'aquests anys. Cal suposar, per tant, que la fi del món antic, el tall significatiu, s'ha de situar dins el segle vuitè i és conseqüència de la invasió sarraina.

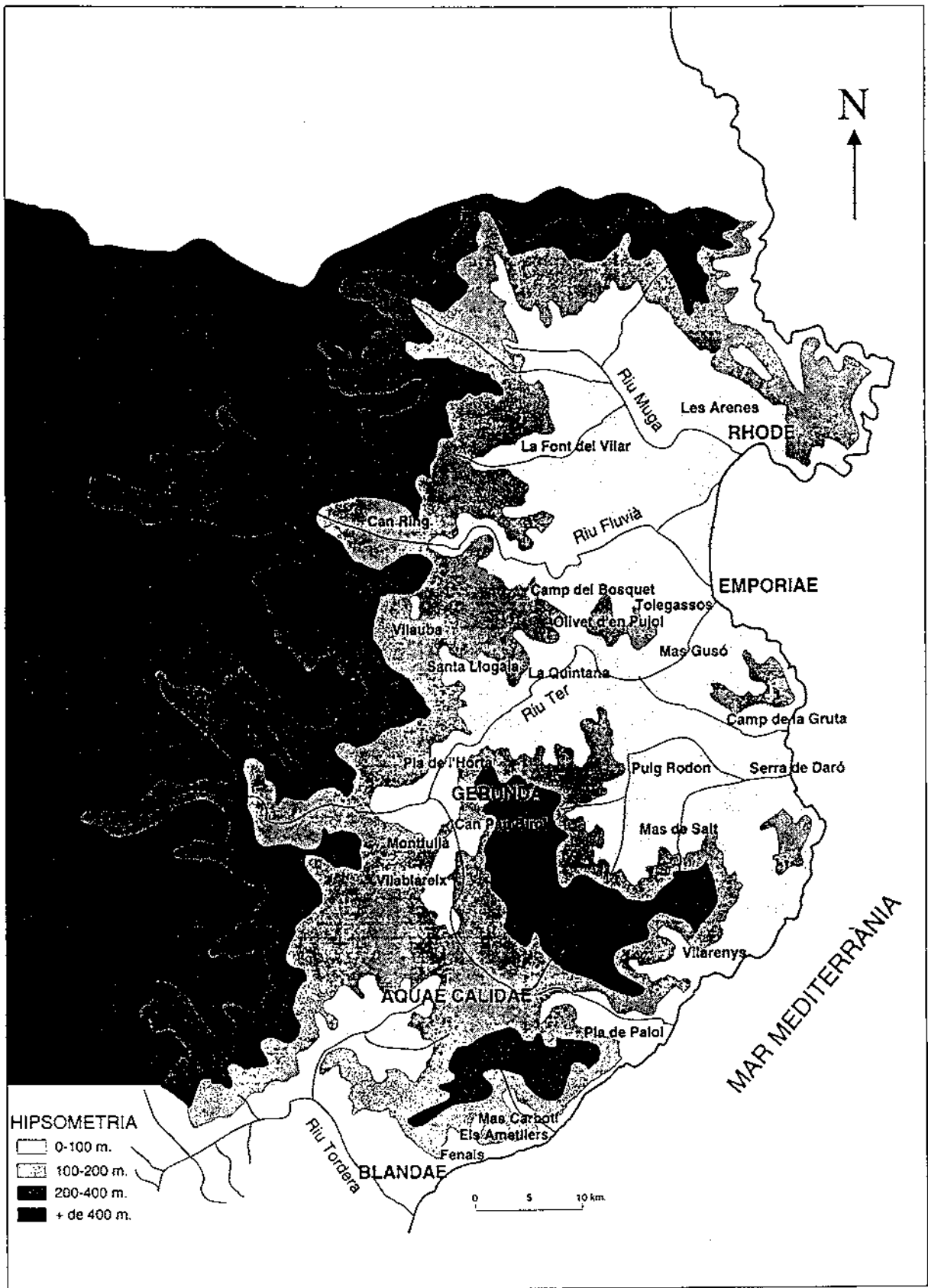
BIBLIOGRAFIA VILAUBA

- ALSIUS P. & BUTINYÀ J. (1932), De les troballes romanes a Vilauba, *El Banyolí*, Banyoles, febrer de 1932.
- ALSIUS P. & BUTINYÀ J. (1932), Les troballes a Vilauba, *El Banyolí*, Banyoles, març de 1932.
- CASTANYER P., & ROURE A. & TREMOLEDA J. (1986), La vil·la romana de Vilauba (Camós). 9 anys d'excavacions –Resultats i perspectives–, *Revista de Banyoles*, 672, Banyoles, pp. 11-13.
- CASTANYER P., ROURE A. & TREMOLEDA J. (1987), Crònica de la desena campanya d'excavacions a la vil·la romana de Vilauba, *Bulletí d'Informació Municipal de Banyoles*, 71, Banyoles.
- CASTANYER P., ROURE A. & TREMOLEDA J. (1988), La vil·la romana de Vilauba després de 10 anys de recerca, *Revista de Girona*, 126, Girona, pp. 67-74.
- CASTANYER P., ROURE A. & TREMOLEDA J. (1988), Dioses Lares. El larario de Vilauba, *Revista de Arqueologia*, 89, pp. 50-57, Madrid.
- CASTANYER P., ROURE A. & TREMOLEDA, J. (1989), Les darreres excavacions a la vil·la romana de Vilauba: la part residencial, *Tribuna d'Arqueologia*, 1988-1989, Barcelona, pp. 63-70.
- CASTANYER P & TREMOLEDA J. (1994), Les darreres campanyes d'excavació a la vil·la romana de Vilauba, *Segones Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, Torroella de Montgrí, pp. 130-136.
- CASTANYER P & TREMOLEDA J. (1995), Datos recientes sobre la investigación arqueológica de la villa romana de Vilauba (Camós, Girona), *Journal of Roman Archeology*, 6, Michigan, pp. 275-277.
- CASTANYER P & TREMOLEDA J. (1996), Excavacions a la vil·la romana de Vilauba: l'ala oest, *Terceres Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, Santa Coloma de Farners, pp. 205-213.
- CASTANYER P. & TREMOLEDA J. (1997), La villa romana de Vilauba, Banyoles (Província de Girona). Excavación de un ámbito de culto doméstico, *Madridener Mitteilungen*, 38, Mainz, pp. 163-175.
- CASTANYER P. & TREMOLEDA J. (1998), Les excavacions del Camp Baix de Vilauba, *Quartres Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, pp. 178-184, Figueres.
- CASTANYER P. & TREMOLEDA J. (1999), *La vil·la romana de Vilauba. Un exemple de l'ocupació i explotació romana del territori a la comarca del Pla de l'Estany*, Girona.

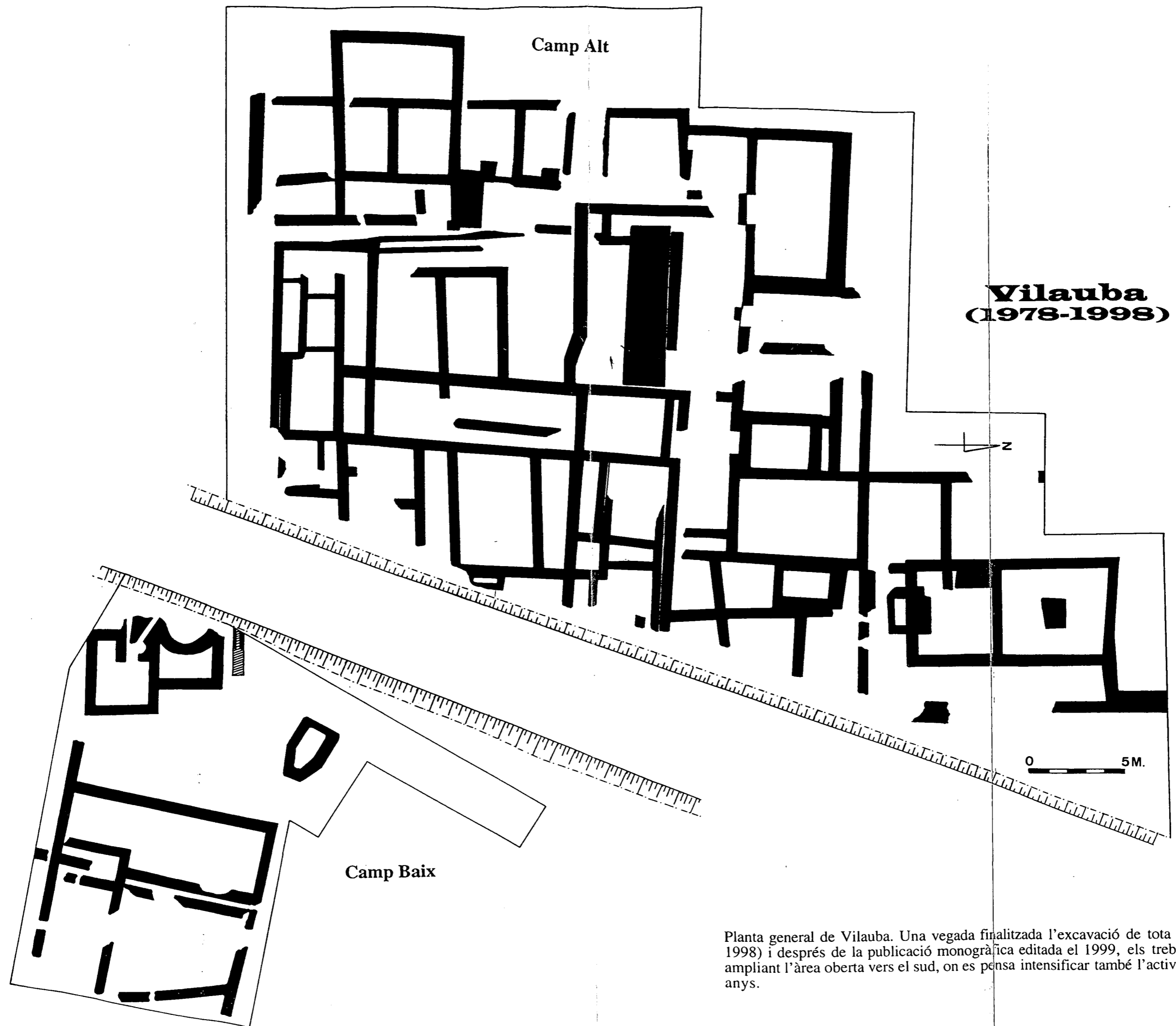
- CASTANYER P. & TREMOLEDA J. (en premsa), La cabana de Vilauba i les darreres freqüentacions, *Del romà al romànic, Catalunya romànica*, 0, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- CASTANYER P., TREMOLEDA J. & ROURE A. (1990 a), Un conjunt ceràmic de finals del segle III d.C. a Vilauba (Camós, Pla de l'Estany), *Cypsela*, VIII, Girona, pp. 157-191.
- CASTANYER P., TREMOLEDA J. & ROURE A. (1990 b), Troballa d'una peça de l'Aouja a Vilauba, *Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles*, 1988-1989, Banyoles, pp. 80-92.
- JONES R. F. J., KEAY S. J., NOLLA J. M^a & TARRÚS J. (1982), The late Roman villa of Vilauba and its context. A first report on field-work and excavation in Catalunya, North-east Spain, *The Antiquaries Journal*, LXII, part II, London, pp. 245-282.
- JONES R. F. J., KEAY S. J., NOLLA J. M^a & TARRÚS J. (1984), Landscape, ancient settlement and survey archaeology in Catalunya, *Papers in Iberian archaeology, BAR International Series*, 193, Oxford, pp. 460-464.
- NOLLA J. M^a (1982), Vilauba (Camós), *Les excavacions a Catalunya en els darrers anys*, Barcelona, p. 332.
- NOLLA J. M^a, CASTANYER P. & TREMOLEDA J. (1992), Nuevos sistemas de registro: la experiencia de Vilauba, *Ciencias, metodologías y técnicas aplicadas a la arqueología*, Fundació Caixa de Pensions i Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona, pp. 173-183.
- NOLLA J. M^a & TARRÚS J. (1980), Noves excavacions a la vil.la romana de Vilauba (Camós), *Revista de Girona*, 90, Girona, pp. 17-24.
- NOLLA J. M^a, TARRÚS J. & CHINCHILLA J. (1985), La vil.la romana de Vilauba (Camós). La campanya de 1978 i els materials de 1932, *Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles*, 2, Banyoles, pp. 49-97.
- ROURE A. (1992), La primera experiència amb l'escola anglesa: Vilauba, a *Harris Matrix. Sistemes de Registre en arqueologia*, Lleida, pp. 18-38.
- ROURE A., CASTANYER P., NOLLA J. M^a, KEAY S.J. & TARRÚS J. (1988), *La vil.la romana de Vilauba (Camós). Estudi d'un assentament rural (campanyes de 1979-85)*, Sèrie Monogràfica, 8, Girona.
- ROURE A., TREMOLEDA J. & CASTANYER P. (1992), Troballa d'un conjunt monetari a Vilauba, *Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles*, 1990-1991, Banyoles, pp. 67-84.

- ROURE A., TREMOLEDA J. & CASTANYER P. (1993), Troballa d'un conjunt monetari a Vilalba (Banyoles, Girona), *Empúries*, 1986-1989, 48-50, II, Barcelona, pp. 268-282.
- TARRÚS J. (1982), Vilalba. Les arrels romanes, *El Bagant*, 13, Banyoles, pp. 19-25.
- TREMOLEDA J. & CASTANYER P. (1992), Noves consideracions sobre la vil·la romana de Vilalba. La campanya de 1991, *Primeres Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, Sant Feliu de Guíxols, pp. 89-96.
- TREMOLEDA J., CASTANYER P. & ROURE A. (1989), Vilalba: estudi preliminar del larari de la vil·la, *Cypsela*, VII, Girona, pp. 49-69.

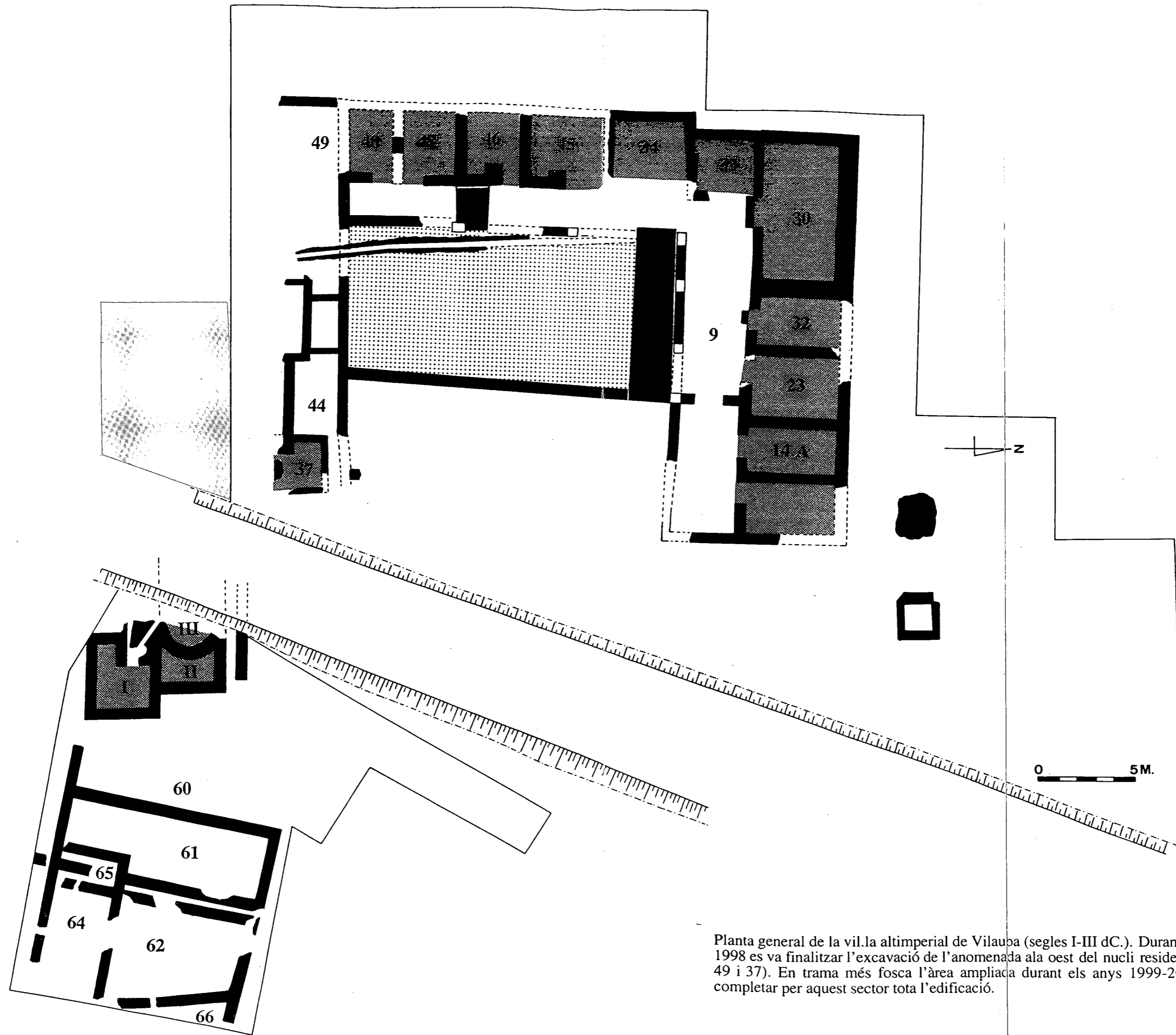
Documentació planimètrica.

Plànol de les comarques gironines on a més de la situació de Vilauba s'assenyalen també altres vil·les conegudes.

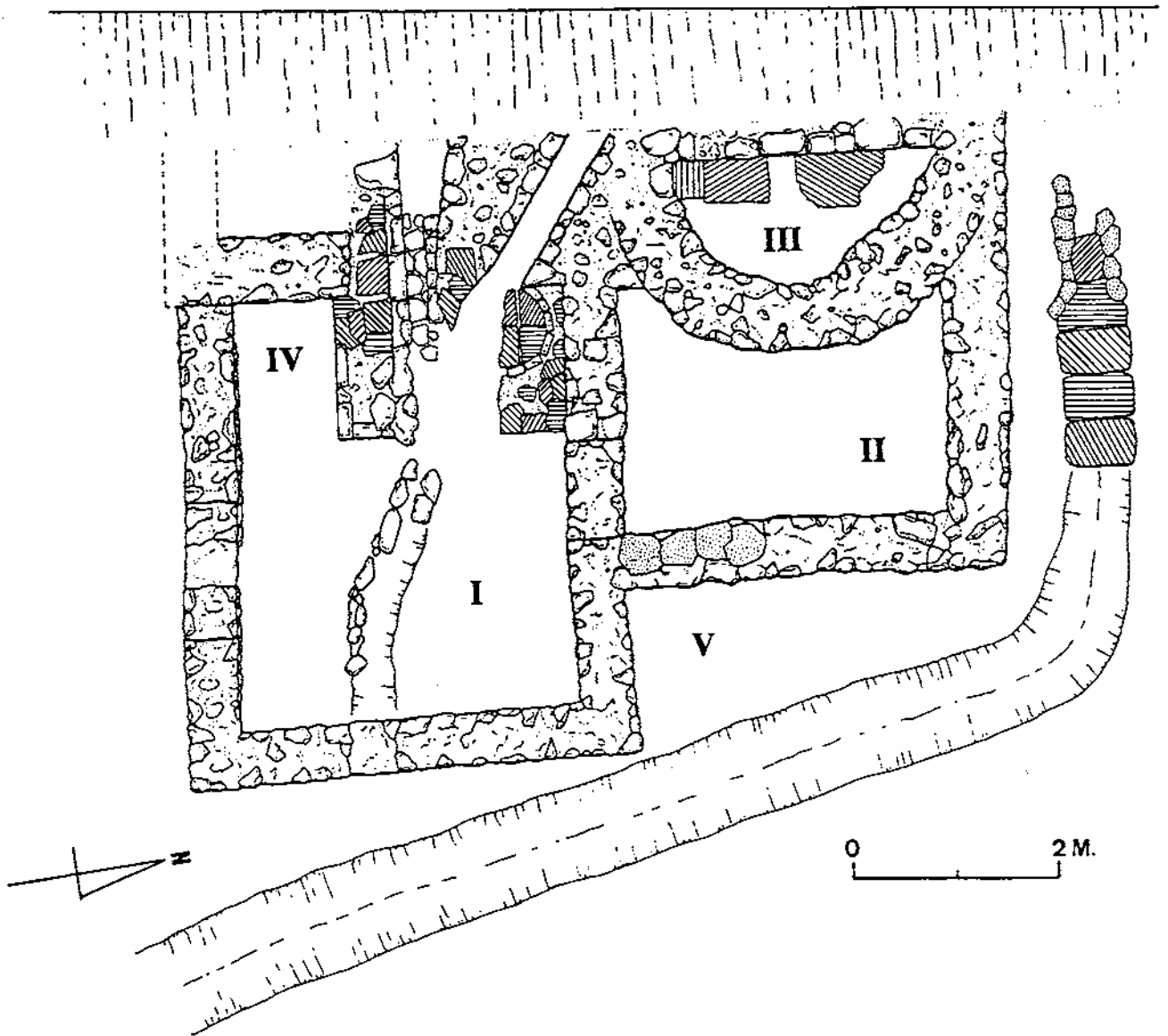

Planta general de Vilauba. Una vegada finalitzada l'excavació de tota aquesta àrea (any 1998) i després de la publicació monogràfica editada el 1999, els treballs han continuat ampliant l'àrea oberta vers el sud, on es pensa intensificar també l'activitat en els propers anys.

Planta general de la vil·la altimperial de Vilauba (segles I-III dC.). Durant la campanya de 1998 es va finalitzar l'excavació de l'anomenada ala oest del nucli residencial (àmbits 45-49 i 37). En trama més fosca l'àrea ampliada durant els anys 1999-2000, on esperem completar per aquest sector tota l'edificació.

Carretera de Pujarnol

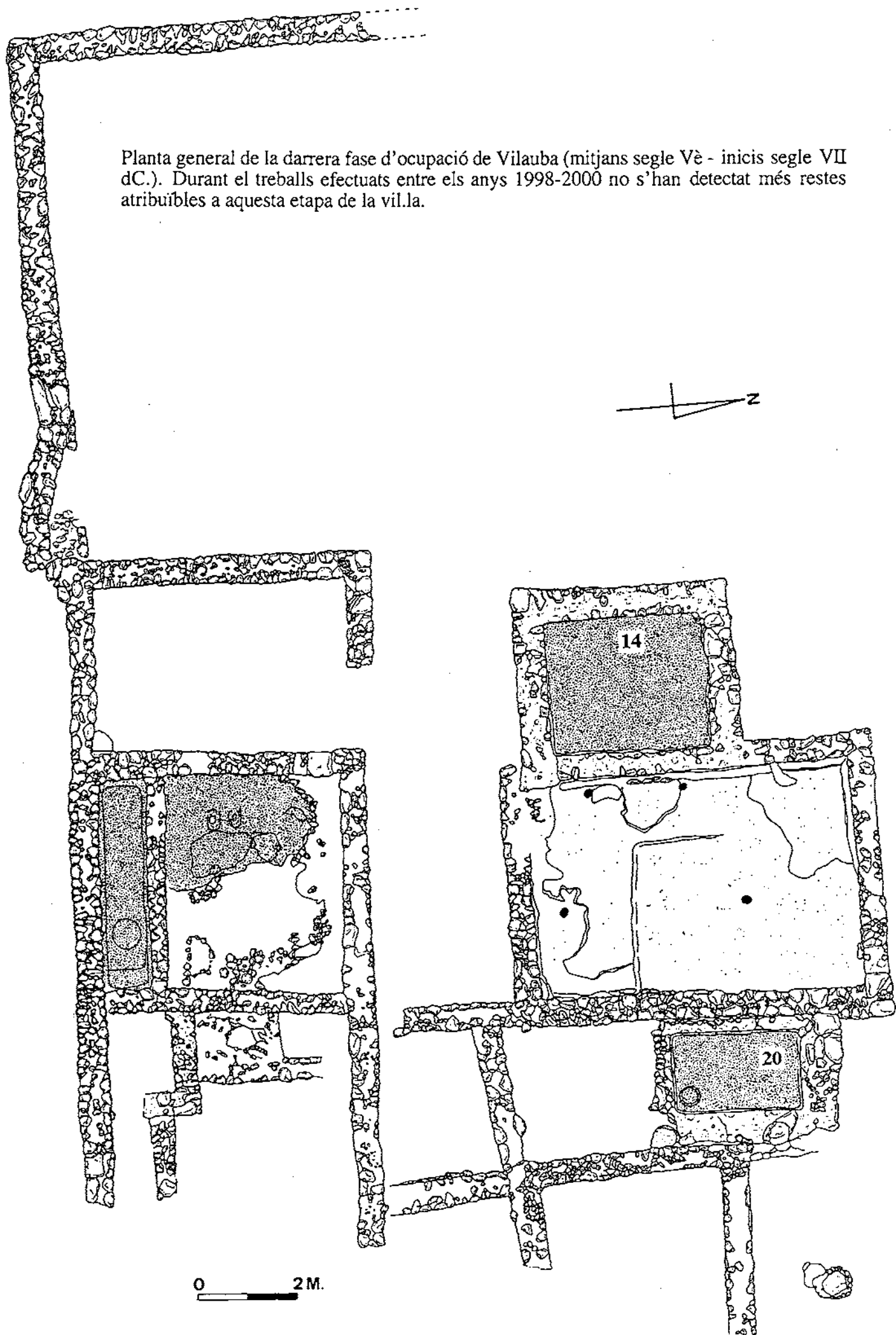

Planta de les estructures corresponents al sector termal de la vil.la altimperial, situada just davant del sector ampliat durant la campanya de 1999.

Planta general de la vil·la baiximperial de Vilauba (segles IV-V dC). Durant la campanya de 1998 es va finalitzar l'excavació d'alguns dels àmbits situats a la part sud i est del pati central de la vil·la. Segons els resultats de les campanyes dels anys 1999-2000 a l'extrem meridional s'hi emplaça en aquest moment una segona àrea oberta.

Planta general de la darrera fase d'ocupació de Vilauba (mitjans segle Vè - inicis segle VII dC.). Durant el treballs efectuats entre els anys 1998-2000 no s'han detectat més restes atribuïbles a aquesta etapa de la vil.la.

Documentació gràfica.

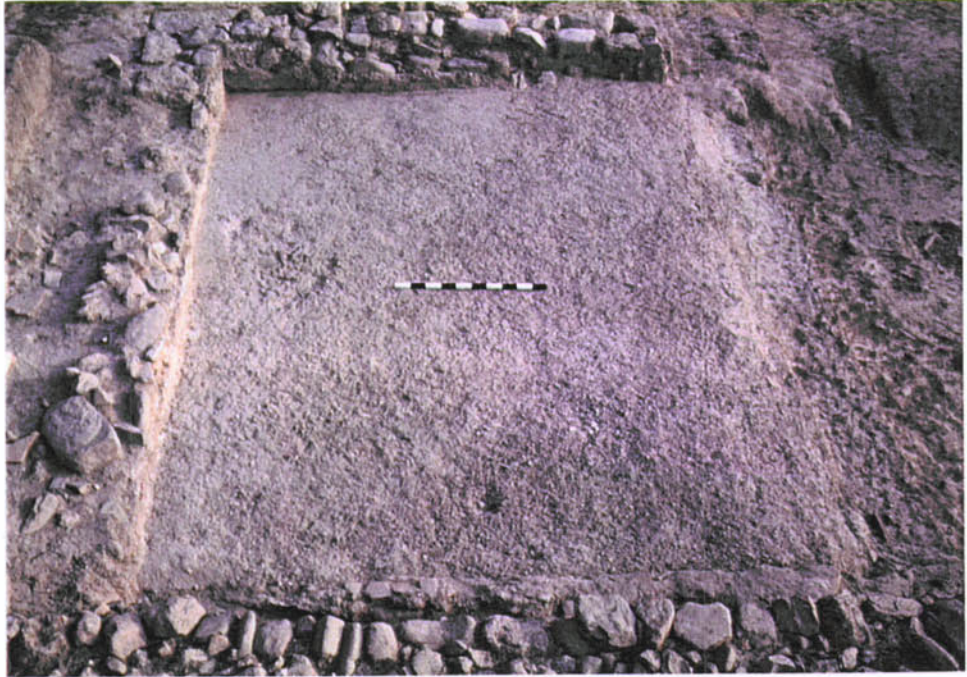
Vista general del sector residencial oest. L'esquema d'aquesta edificació, molt malmès per les reformes baix imperials, és igual al de l'ala nord de la vil·la.

Detall del llindar de pedres que marcava l'entrada al corredor i a les habitacions de l'ala oest. Molt probablement, la porta estava flanquejada per dos pilars d'obra que fonamentaven en els blocs de pedra conservats a ambdós costats.

Vista des de l'oest de l'àmbit 46. Es tracta d'un espai de dimensions força reduïdes i de planta rectangular que, hipotèticament, podria interpretar-se com a un dels dormitoris de la vivenda.

A tocar la porta d'entrada es va descobrir el basament d'una llar feta amb una solera de pedres de forma quadrada i coberta per una capa d'argila cremada, idèntic al descobert a l'estança 45.

Vista des del sud de l'àmbit 34, el primer de la bateria d'estances del sector residencial oest, pavimentat amb un sòl d'opus signinum.

Àmbit 45 després dels treballs d'excavació. Els murs nord i oest, més febles i fets amb rierencs units en sec, corresponen a la reocupació baix imperial. De l'estructura original en destaca el basament d'una llar adossat al mur de llevant.

L'excavació de l'àmbit 47 va continuar fins als estrats inferiors, per sota del paviment de l'habitació, directament a sobre l'argila del subsòl natural.

Malgrat sembla segura l'existència d'una darrera habitació a l'extrem sud d'aquesta filada oest, fins al moment els treballs només han deixat al descobert els murs de les reformes baix imperials.

Vista general de l'àmbit 38, que tancava pel sud el pati interior de la vil·la. La seva construcció obligà a arrasar uns altres murs i dos petits dipòsits associats a una fase més antiga.

Detall de la conducció que travessava l'àmbit 38, per on s'escolaven les aigües pluvials del pati.

L'àmbit 35, situat a l'extrem meridional del sector est, correspon a un espai de dimensions considerables que, en un moment posterior, es va compartimentar mitjançant la construcció d'uns altres murs, fets amb rierencs i units en sec. El paviment de l'habitació cobria les restes d'unes construccions més antigues.

Enderroc de l'àmbit 37. En aquest espai, situat a l'angle d'unió entre les ales est i sud, la darrera reocupació baix imperial va comportar la reforma del paviment i la construcció d'uns murs de pedra seca.

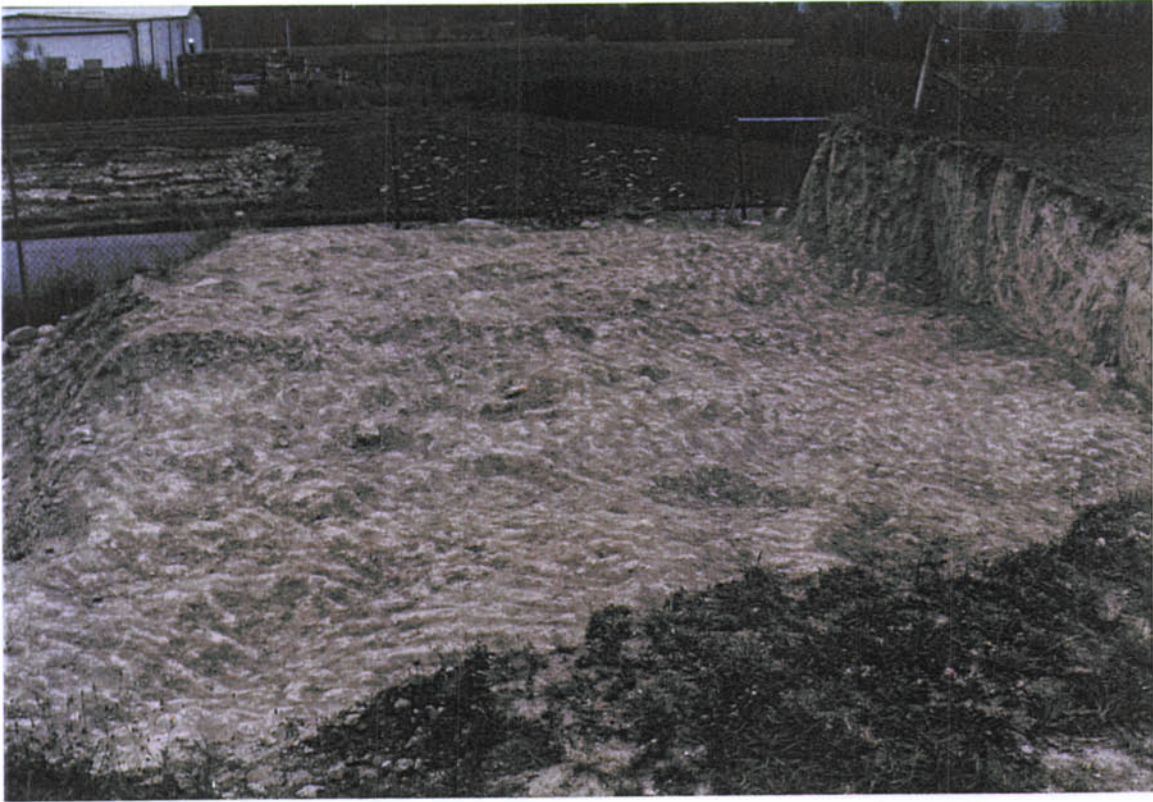
Vista aèria d'algunes de les estructures de la fase baix-imperial del jaciment.

Vista general de la filada de dependències que delimitava el pati central de la vil·la per la banda est, també afectades per la construcció de la carretera l'any 1932.

Detall de la motllura o *kyma reversa* localitzada format part de l'enderroc de la fase baiximperial. A sota, treballs d'adequació a l'ala oest de la vil.la.

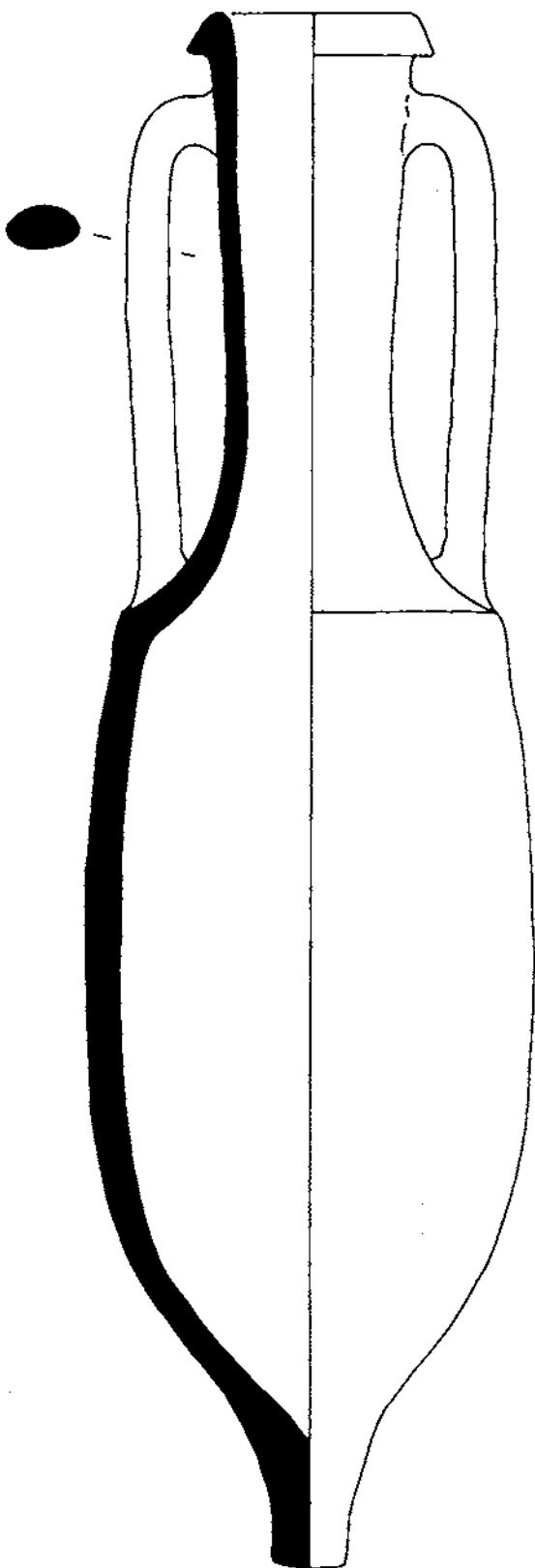
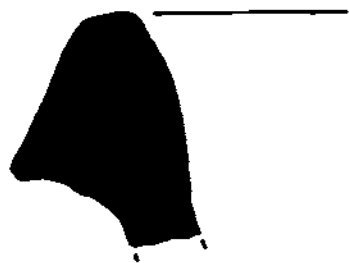
Vista general de l'ampliació realitzada al Camp Alt de Vilauba l'estiu de 1999. Detall de l'enderroc corresponent a l'etapa baiximperial.

Estudi materials.

LÀMINA 1

Context estratigràfic: nivells formats gairebé exclusivament per trossos d'àmfores dipositats damunt de les argiles naturals característiques de l'indret. Aquests abocaments es documenten en diversos sectors del jaciment i, sobretot, al sector sud del pati interior (estrats 716 i 717 de l'àmbit 44). No poden vincular-se a l'edificació de la primera vil·la.

1.- Àmfora itàlica Dressel 1A, sencera. La vora és de secció triangular i massissa, que connecta amb un coll alt i cilíndric; la carena és molt pronunciada i el cos en forma de fus, que acaba en un pivot massís i alt. Les nanses són llargues i enganxen al coll, sota la vora i a l'espatlla; la secció és ovalada. Pasta del tipus 2. Núm. inventari: V-716-265/267/268/280/305/307/314/316/318.

0

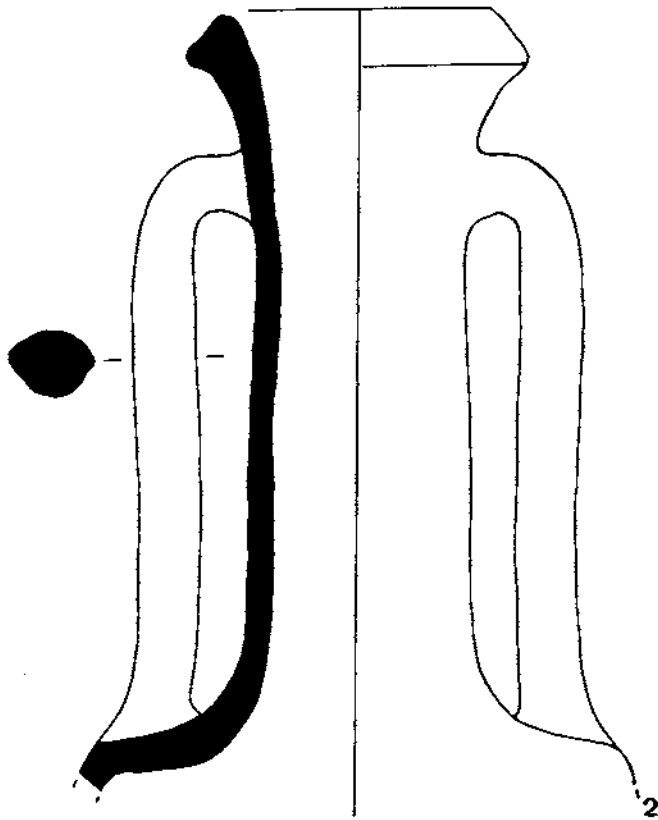
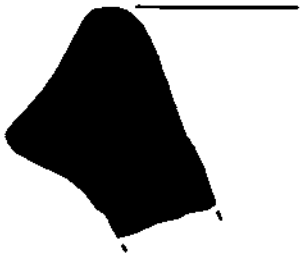
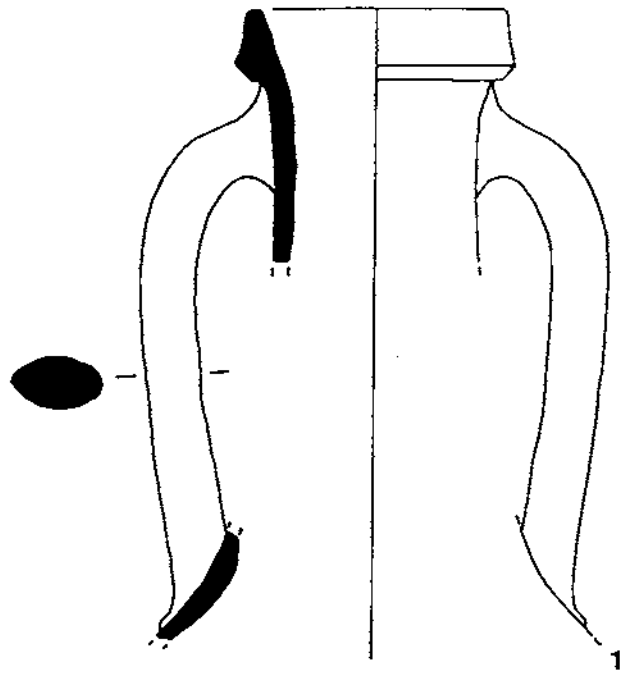
25 cm.

LÀMINA 2

1.- Part superior d'àmfora Dressel 1A. La vora és relativament alta i ben marcada, sobretot pel límit inferior, el coll és de forma cilíndrica. Les nanses són llargues i convergents però amb la corba baixa; la secció és ovalada. Pasta del tipus 5. Núm. inventari: V-716-279/295.

2.- Part superior d'àmfora Dressel 1A. La vora és de forma triangular, oberta; coll molt alt i cilíndric. Les nanses són molt llargues i paral·leles, la secció és lleugerament ovalada, gairebé circular; la carena és molt pronunciada. Pasta del tipus 4. Núm. inventari: V-716-293 i 717-23/25/290.

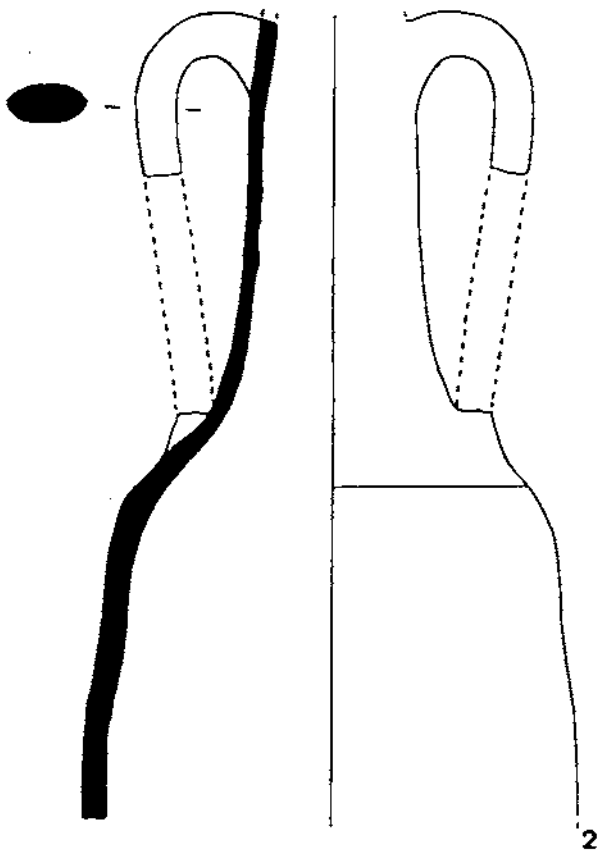
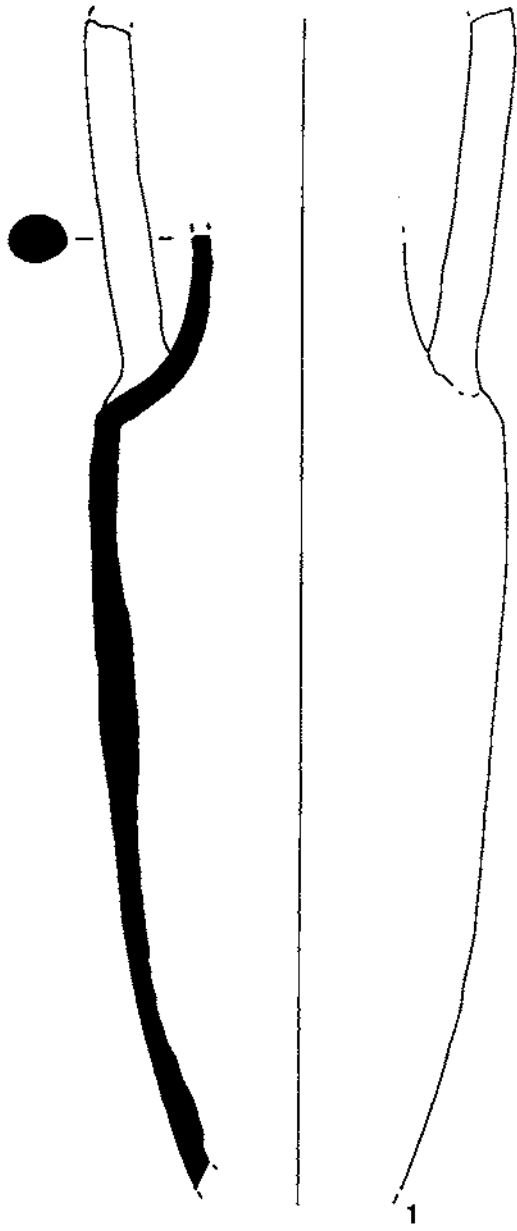

0 25 cm.

LÀMINA 3

1.- Cos d'àmfora Dressel 1A. No conserva la vora ni el pivot. El cos té forma de fus i la carena és força marcada, sobre la qual s'enganxen les nanses, que són de secció ovalada. Pasta del tipus 4. Núm. inventari: V-716-306.

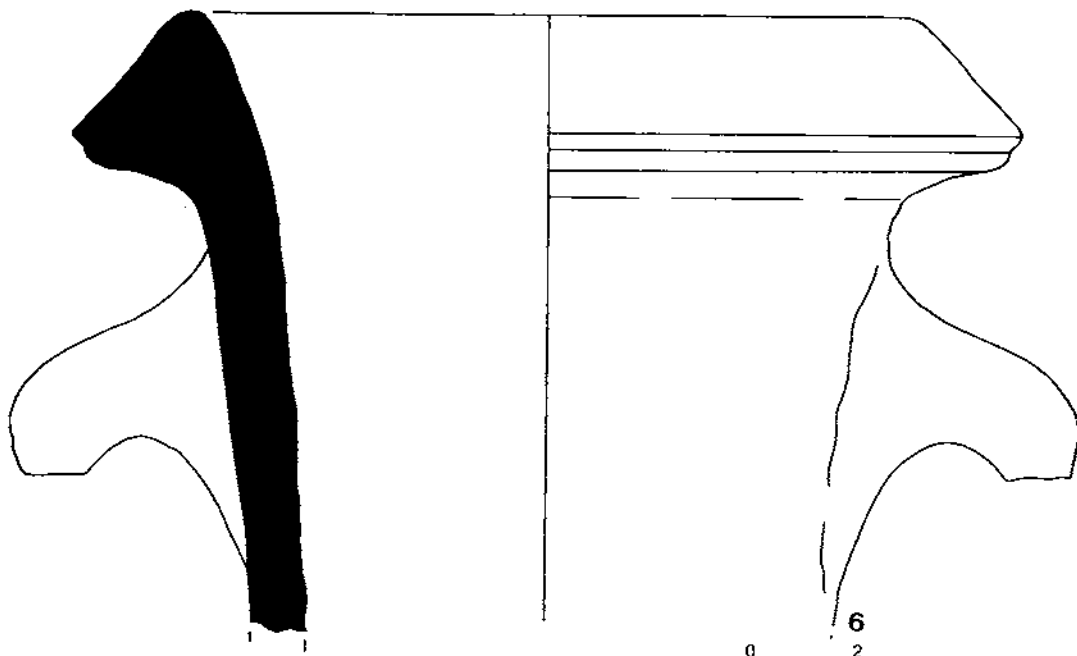
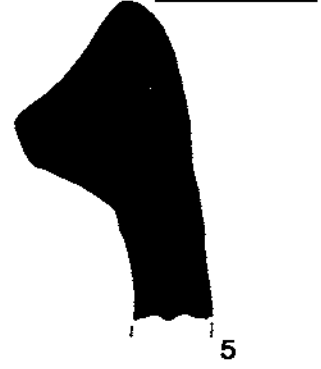
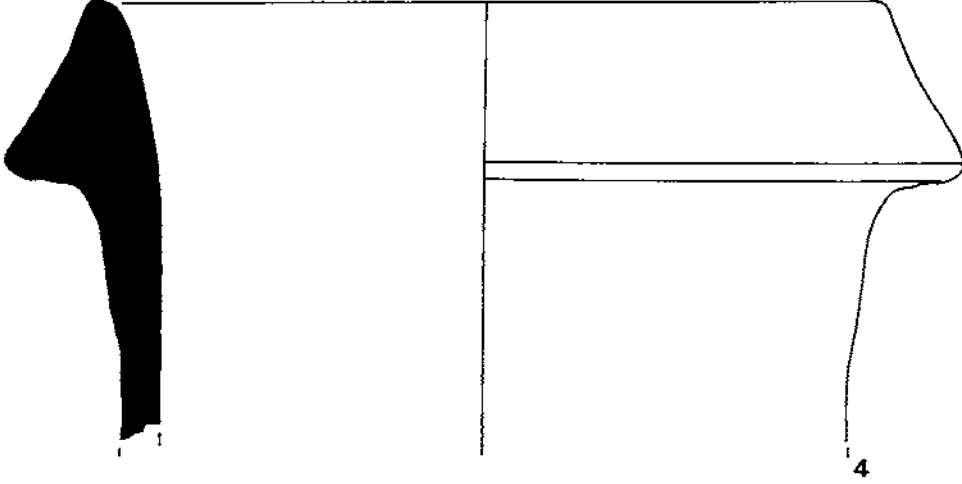
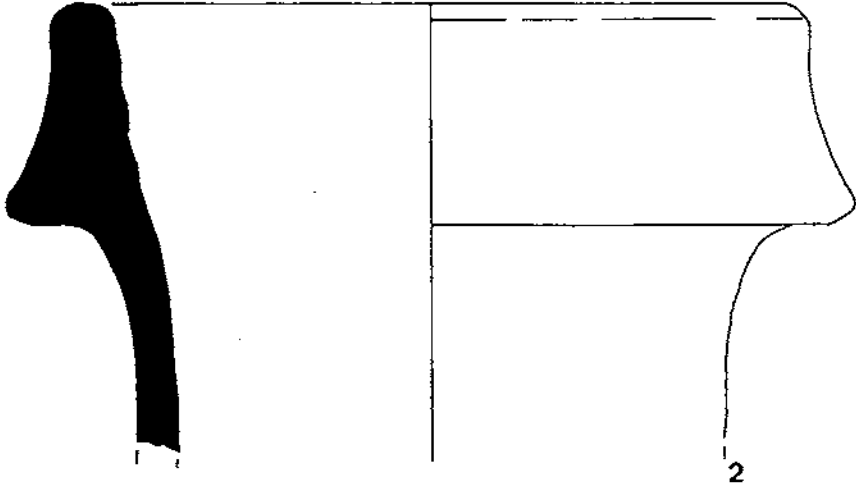
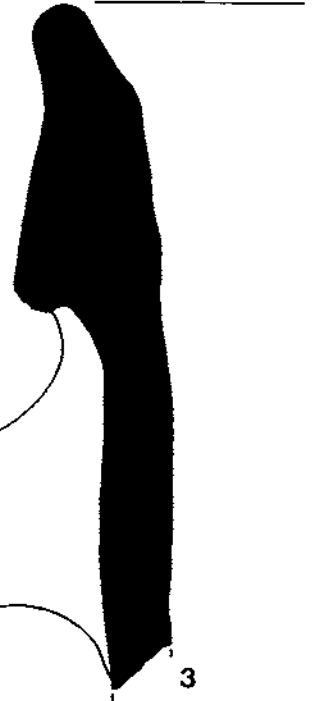
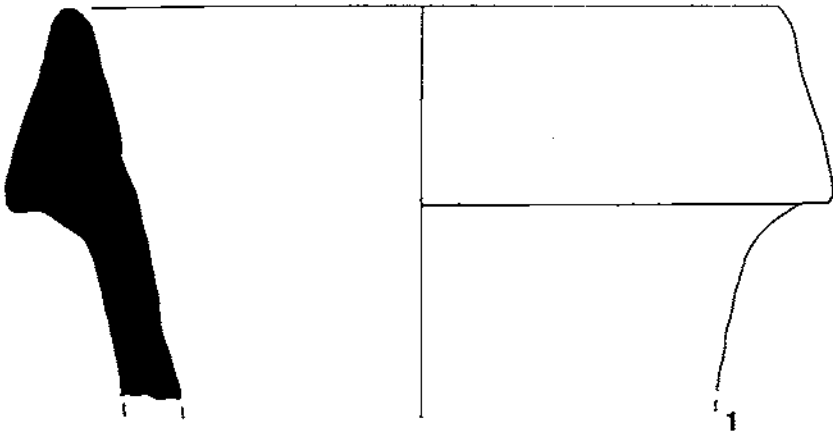
2.- Part superior d'àmfora Dressel 1A. No conserva la vora; el coll és alt i lleugerament cònic. Les nanses tenen una corba arrodonida, de secció ovalada, el cos sembla molt ample i la carena és suau, molt poc pronunciada. Pasta del tipus 4. Núm. inventari: V-717-26.

0 25 cm.

LÀMINA 4

- 1.- Fragment de vora d'àmfora itàlica Dressel 1A, de secció triangular. Pasta del tipus 1. Núm. inventari: V-716-266.
- 2.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1A o B, la secció és alta. Pasta del tipus 1. Núm. inventari: V-716-270.
- 3.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1B, molt allargada. Pasta del tipus 1. Núm. inventari: V-716-278.
- 4.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1A, secció triangular, una mica alta. Pasta del tipus 2. Núm. inventari: V-716-266/273.
- 5.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1A, secció triangular. Pasta del tipus 2. Núm. inventari: V-716-271/284.
- 6.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1A, secció triangular, amb una petita incisió a l'extrem. Pasta del tipus 2. Núm. inventari: V-716-282.

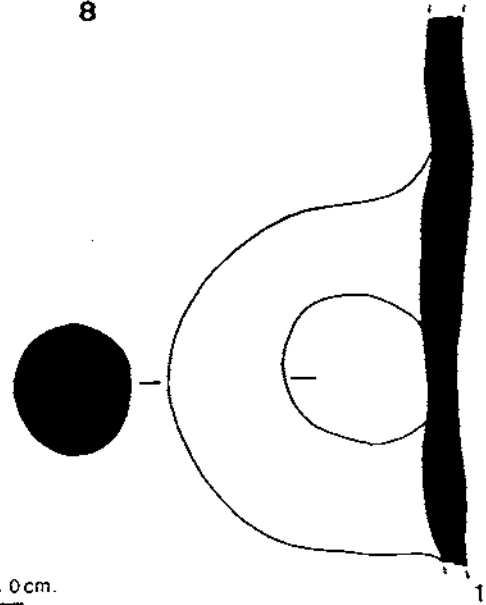
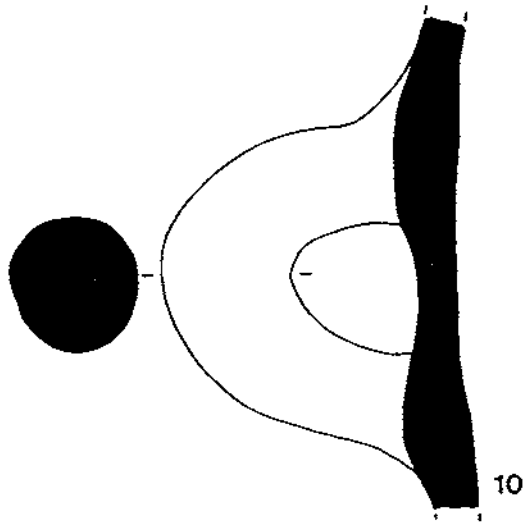
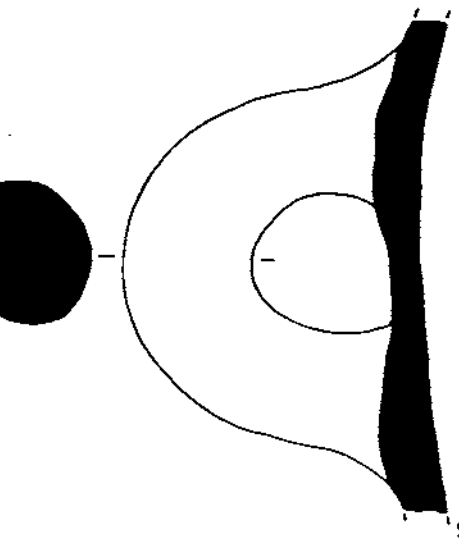
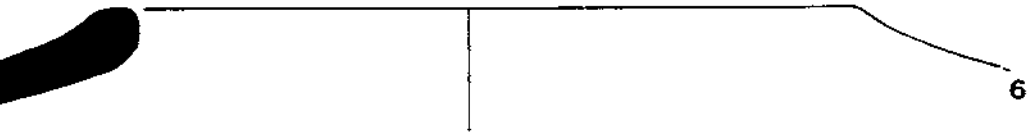
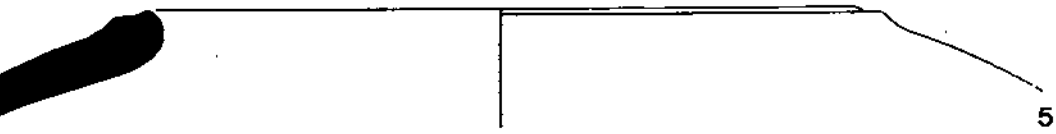
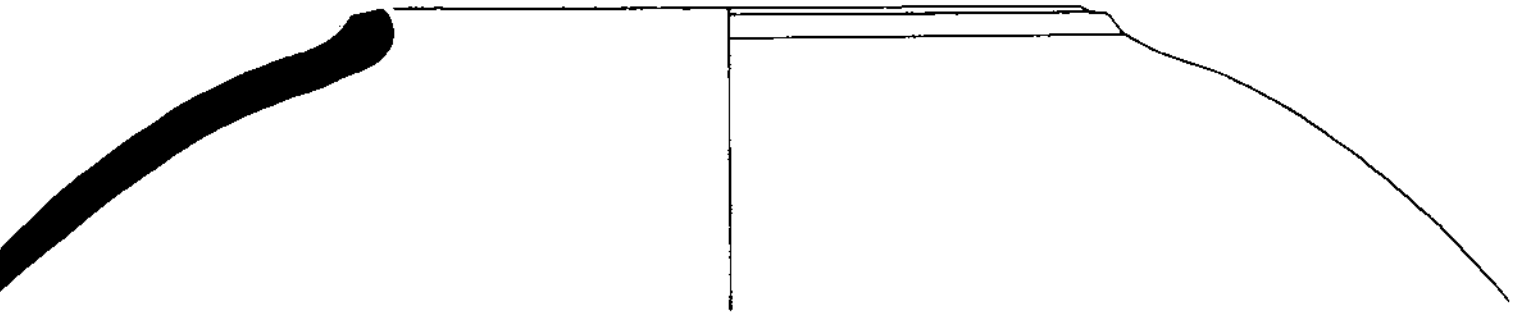
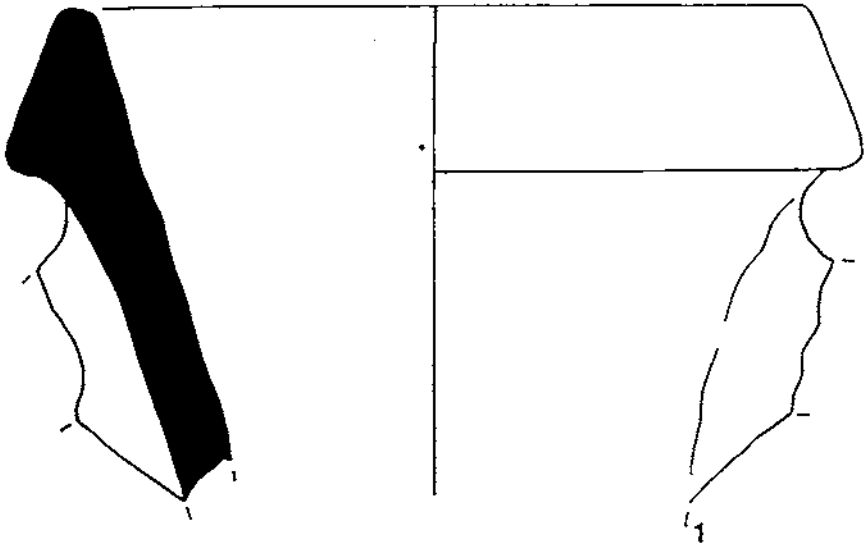
LÀMINA 5

1.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1A, amb l'arrencament de les nanses. Pasta del tipus 5. Núm. inventari: V-716-281.

2.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1B. Pasta del tipus 3. Núm. inventari: V-716-270.

3-8.- Fragments de vora d'àmfores ibèriques de boca plana. Les vores són totes molt similars: petites, formades per un ressalt que diferencia un engruiximent sobre el qual hi ha un solc, més o menys marcat, però sempre evident. La paret que surt de la vora en alguns casos és força plana (peça núm. 5); en canvi, majoritàriament, comencen una curvatura en sentit descendent que insinua ja la forma global del recipient. Les pastes són dures, ben depurades, amb alguns grans de calç que afloren a la superfície, tacte farinós. Núm. inventari: V-717-18/12/17/10/2/3.

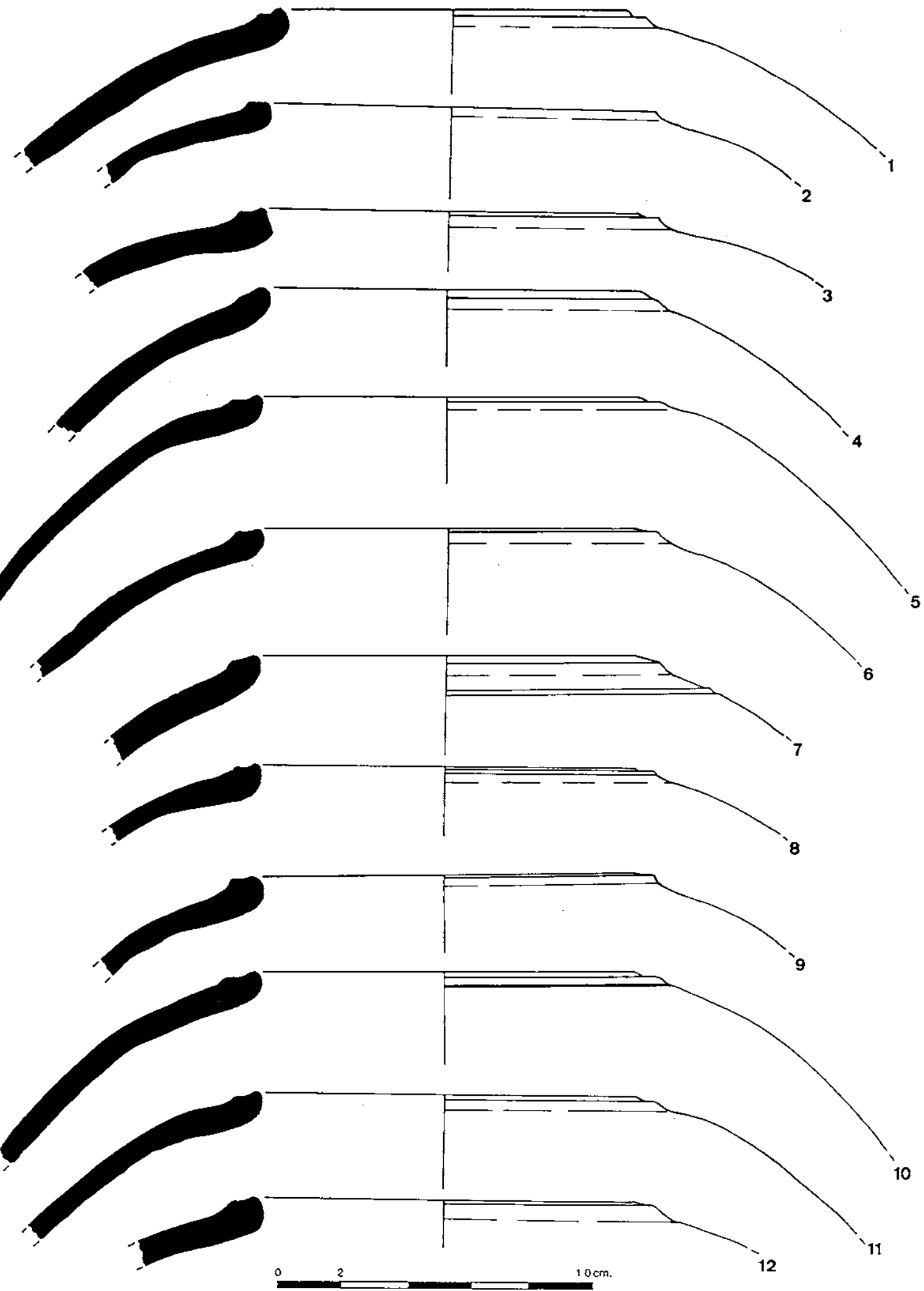
9-11.- Nanses d'àmfora ibèrica de boca plana, de forma circular i seccions molt arrodonides. Núm. inventari: V-717-21/22/23.

0 2 10cm.

LÀMINA 6

1-12.- Vores d'àmfora ibèrica de boca plana. Si bé no hi ha cap perfil idèntic, aquest conjunt de vores responen a una mateixa concepció i a una notable estandardització: són sempre vores petites amb la part superior buscant un pla o lleugerament obliqües, amb un solc ample i poc profund al llavi, la qual cosa fa que ressaltin dues crestes arrodonides. Només en algun cas hi ha incisions sota la vora, com en les peces 156 i 186. Les parets són primes, la pasta dura i ben cuïta, sovint d'un tacte farinós provocat per l'humitat del terreny. La cocció sempre és oxidant, la qual cosa proporciona un color ataronjat intens sempre monocolor, tot i que, de vegades, el nucli és més marronós. Núm. inventari: V-716-157/97/153/150/158/163/156/177/136/186/ 132/61.

0 2 10 cm.

LÀMINA 7

1-5.- Pivots d'àmfora ibèrica de boca plana, amb un acabament més o menys punxegut, però sempre molt oberts i acabats amb un engruiximent de les parets. Les argiles són molt depurades, de tons ataronjats, beixos i marrons clars; en algun cas el tacte és més farinós, però sempre d'una qualitat molt bona. Núm. inventari: V-716-254/255/256/246/249.

6-8.- Nanses d'àmfora ibèrica de boca plana. Molt homogènies en l'aspecte formal, de forma semicircular, s'enganxen a la paret exterior de l'àmfora a la part de contacte entre l'espatlla i la panxa; les seccions són més o menys circulars. La pasta és la mateixa que la descrita en els pivots, però, de vegades, els nuclis són grisos. Núm. inventari: V-716-28/12/10.

9-10.- Bases de ceràmica grisa emporitana. Peu marcat, anular i poc alt. Pasta grisa, depurada. Núm. inventari: V-716-31/30.

11.- Nansa de ceràmica grisa emporitana. Secció aplanada amb un gran solc central poc profund. Núm. inventari: V-716-28.

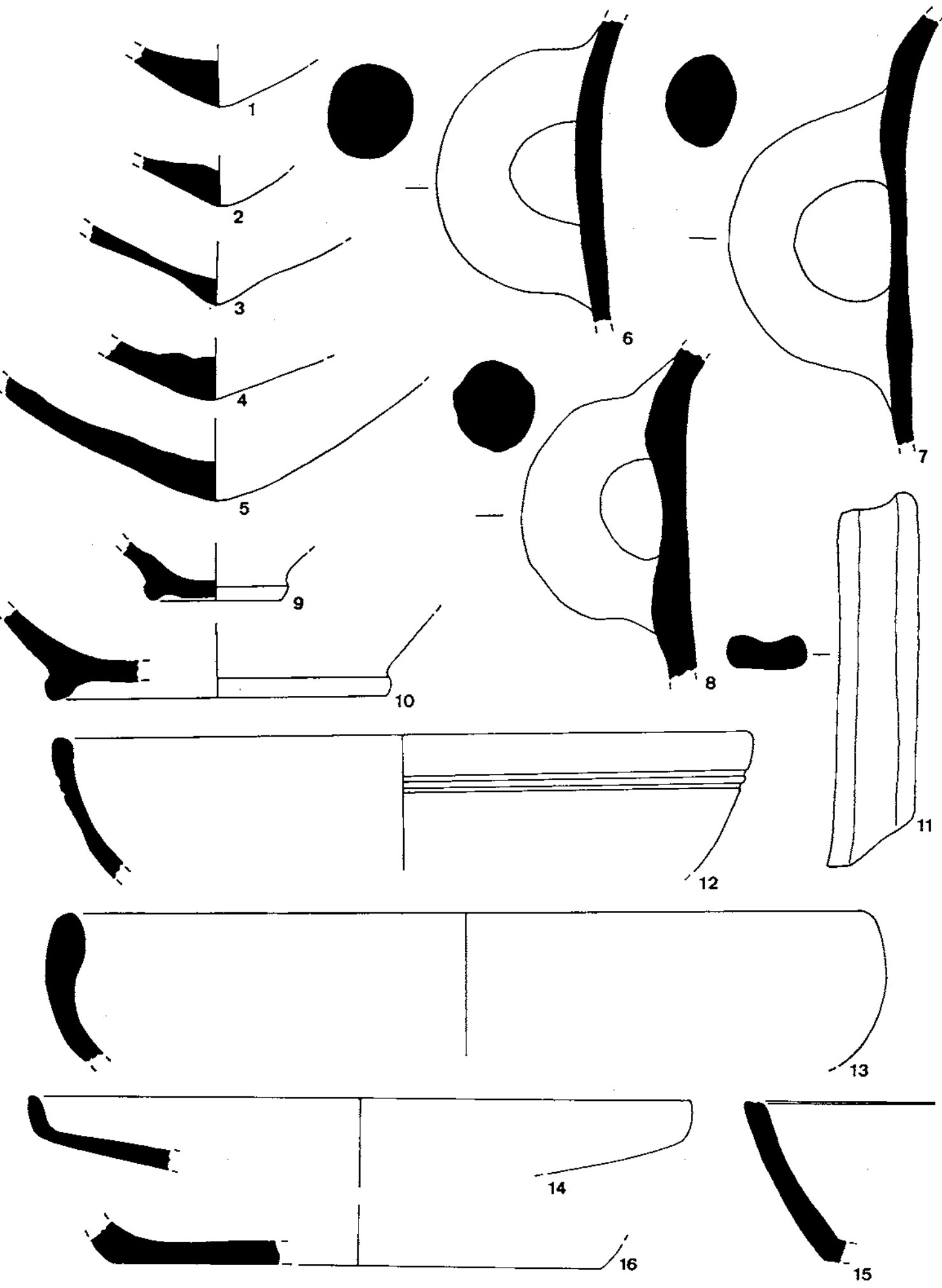
12.- Vora de bol de ceràmica grisa emporitana. Bol de forma semiesfèrica, amb la vora ben definida a la part baixa per dos solcs paral·lels. Núm. inventari: V-716-21. Imitació de la forma Lamb. 1 en ceràmica de vernís negre.

13.- Vora de bol de ceràmica grisa emporitana tardana. Vora engruixida i arrodonida, paret llisa, contínua, amb curvatura semiesfèrica. Núm. inventari: V-716-25.

14.- Vora de pàtera de ceràmica de vernís negre derivada de la campaniana B, forma Lam. 5/7. Núm. inventari: V-716-15.

15.- Vora de plat de ceràmica comuna itàlica. La vora és bífida, la base plana i la paret convexa. Núm. inventari: V-716-14.

16.- Base de ceràmica reduïda de cuina, totalment plana. Núm. inventari: V-716-12.

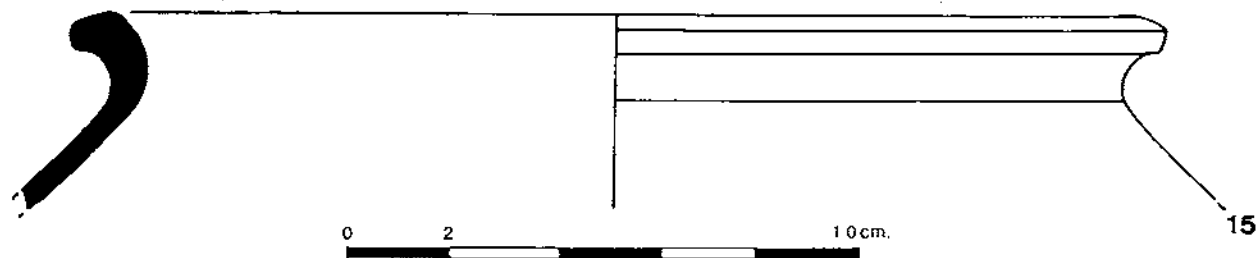
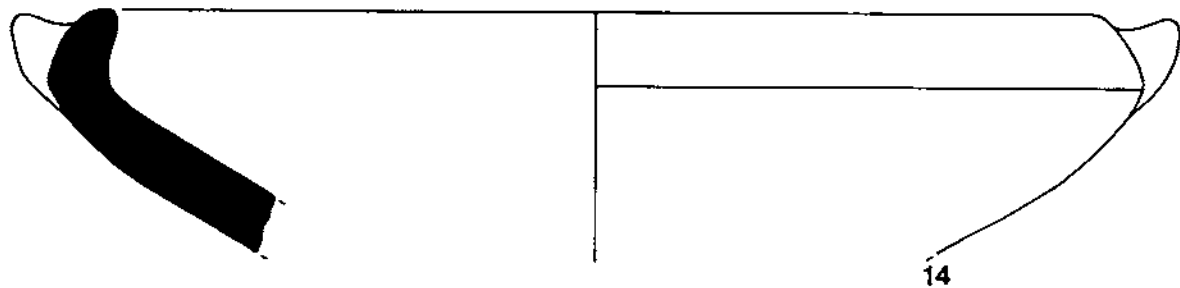
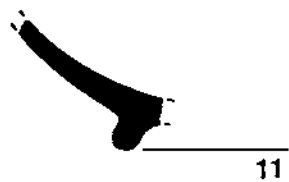
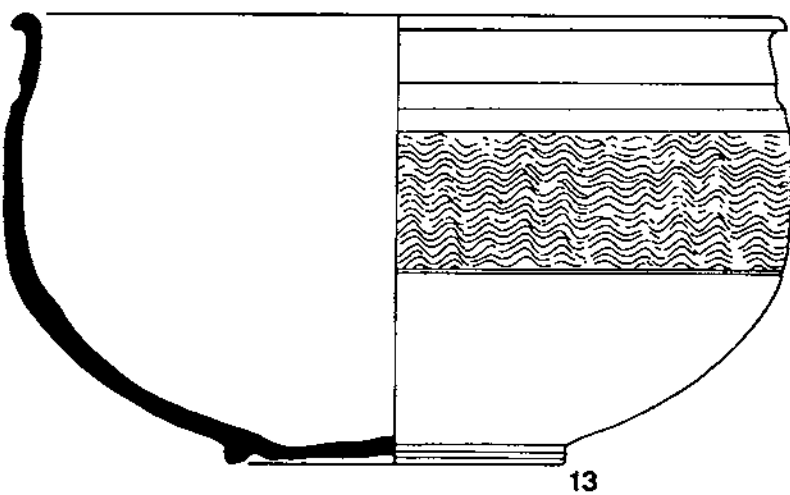
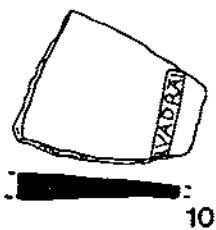
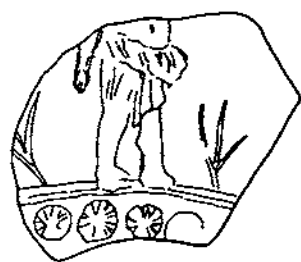
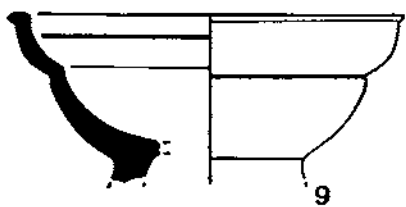
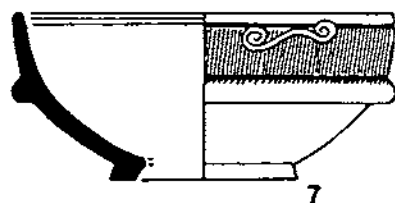
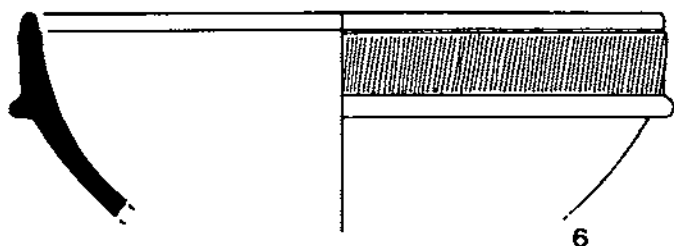
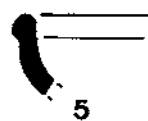
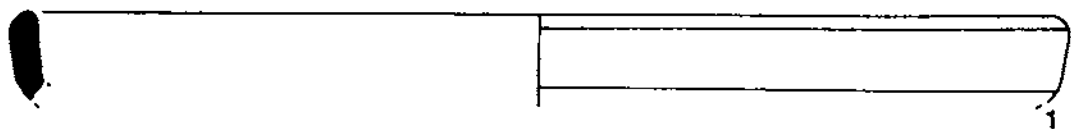

0 2 10 cm.

LÀMINA 8

Context estratigràfic: estrat de color fosc, amb molts de carbons i que ocupa tota la banda sud de l'habitació 44. Cobert pel nivel 690. S'interpreta com el nivell de funcionament de la paret semicircular que apareix al fons (UE-724). Primera meitat del segle I.

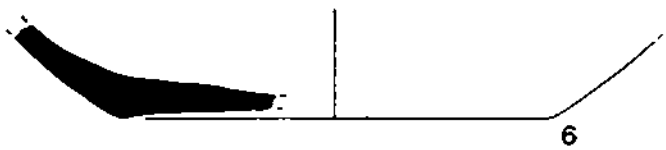
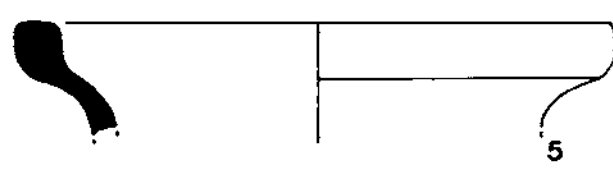
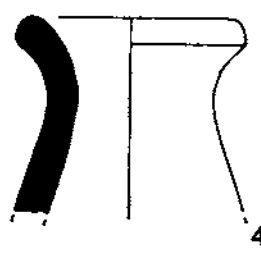
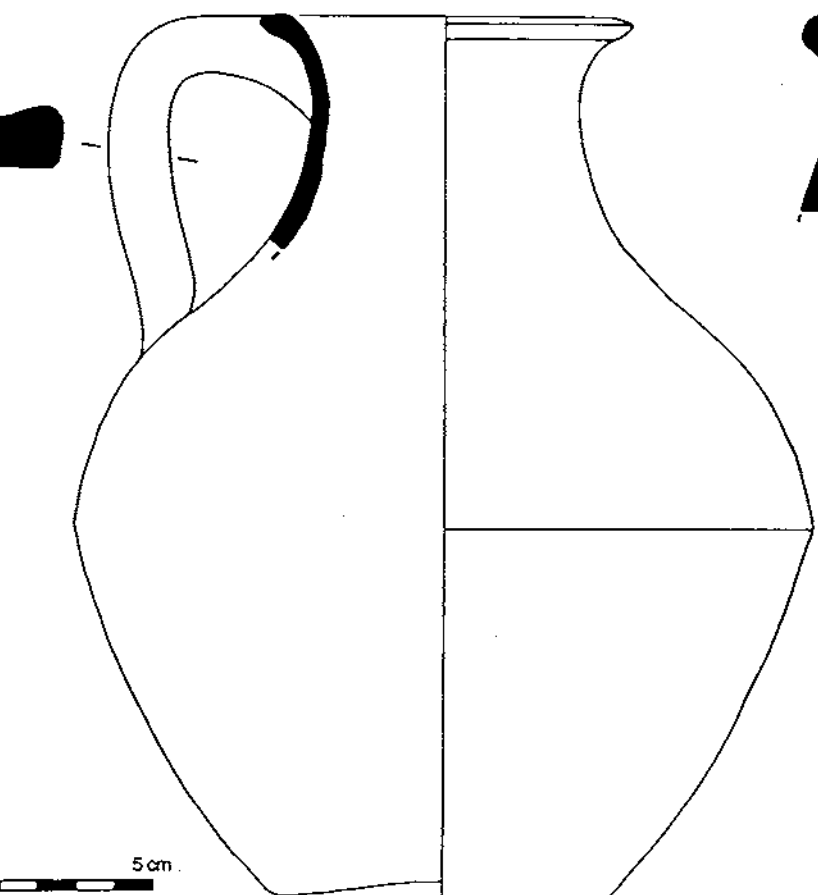
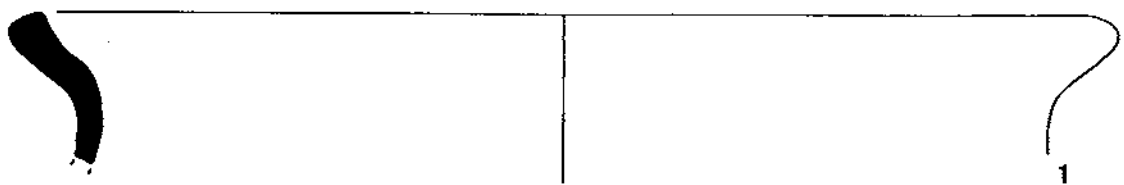
- 1.- Vora de ceràmica de vernís negre derivada de la campaniana B, Lam. 7. Vernís molt adherit, d'una tonalitat negra metàl·lica. Pasta dura de color marró-ataronjat. Núm. inventari V-701-2.
- 2.- Base de campaniana A, forma Lamb. 5. Vernís adherit, de color negre amb taques metàl·liques. Peu alçat anular. Núm. inventari V-701-1.
- 3.- Vora de t. s. itàlica, plat similar a la forma Ritt. 9. Núm. inventari V-701-3.
- 4-5 i 8-9.- Vores de copa de t. s. sud-gàl·lica, forma Drag. 27, conservades molt parcialment, excepte la 9. Núm. inventari V-701-8/9/10/12.
- 6-7.- Vores de t. s. sud-gàl·lica, forma Drag. 24/25. Decoració a rodeta àmplia sota la vora. La 5 té decoració aplicada a la vora, conserva una petita part del *sigillum*. Núm. inventari V-701-7/5.
- 10-11.- Bases de t. s. sud-gàl·lica. La primera sense forma, però, amb una estampilla rectangular on podem llegir QVADRATI. La segona és una base de peu anular de la forma Ritt. 8A. Núm. inventari V-701-16/13.
- 12.- Fragment de sigil·lata itàlica decorada. S'aprecia la part baixa d'un personatge en posició estàtica sobre el nivell del sòl, del qual surten tant al davant com al darrera del personatge dues plantes; per sota d'aquest nivell hi ha una línia de cercles radials en relleu. Núm. inventari V-701-4.
- 13.- Perfil complet d'un vas de parets fines, similar a la forma Mayet XIX. Pasta dura, de color marró. Decorada amb un fris d'ones al centre de la peça, delimitada per diverses motlures paral·leles. Llavi petit i exvasat; peu petit i marcat. Núm. inventari V-701-17.
- 14.- Fragment de vora de morter, pasta grisa, poc depurada, amb puntets de calç i llavi reentrant, diferenciat. Núm. inventari V-701-28.
- 15.- Fragment de vora de gran gerra comuna ibèrica, amb vora exvasada divergent. Pasta molt ben depurada. Núm. inventari V-701-38.

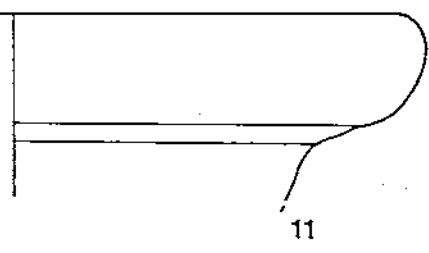
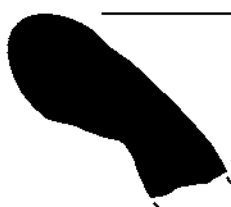
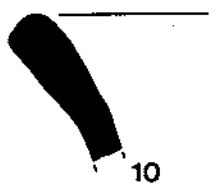
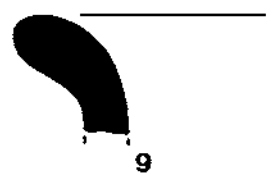
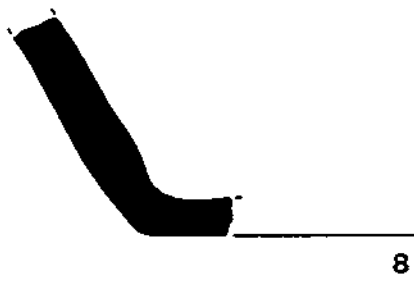
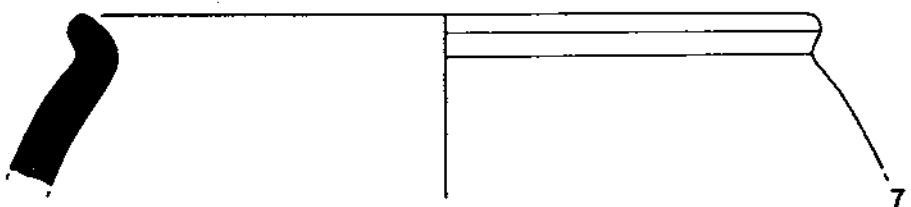
0 2 10cm.

LÀMINA 9

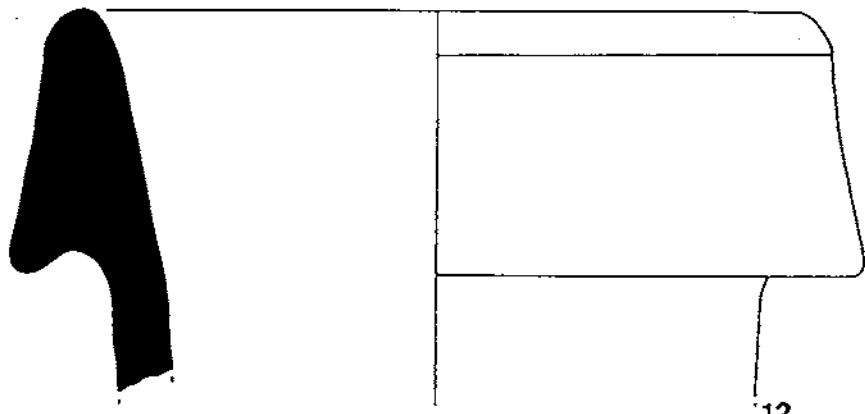
- 1.- Fragment de vora de ceràmica comuna ibèrica, oberta i amb un encaix intern poc pronunciat. Núm. inventari V-701-40.
- 2.- Vora de plat en ceràmica grisa de la costa catalana. Parets gruixudes i pasta ben depurada, llavi horitzontal, que forma visera. Núm. inventari V-701-18.
- 3-6.- Diverses formes de ceràmica comuna oxidada, entre elles una gerra sencera, monoansada, sense peu diferenciat i fons alçat. La 5 és una vora amb llavi recte que recull la tradició de les gerres indígenes d'engalba blanca. Pastes dures, rosades o vermelloses, depurades. Núm. inventari V-701-83/30/31/32.
- 7-10.- Ceràmica de cuina reduïda. Vores d'olla, exvasades, amb llavi arrodonit i engruixit. La base és totalment plana i sense peu marcat. Pastes poc depurades, amb mica i grans visibles de quars. Núm. inventari V-701-23/25/22/24.
- 11.- Vora d'àmfora Dressel 7/11, molt oberta. Pasta taronjosa-rogenca, amb desgreixant sorrenc. Núm. inventari V-701-82.
- 12.- Vora d'àmfora itàlica del tipus Dressel 1. Pasta marró-rogenca, amb engalba blanca, desgreixant volcànic. Núm. inventari V-701-52.

5cm.

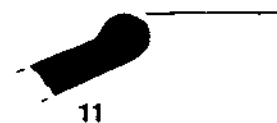
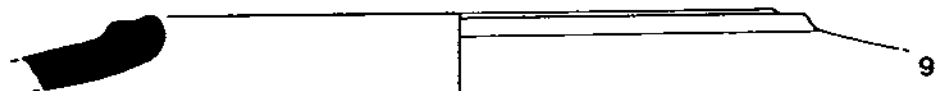
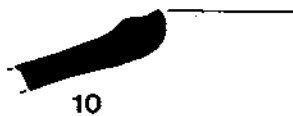
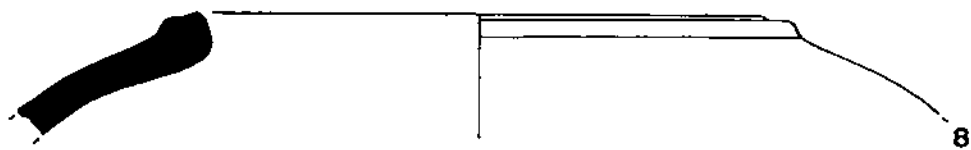
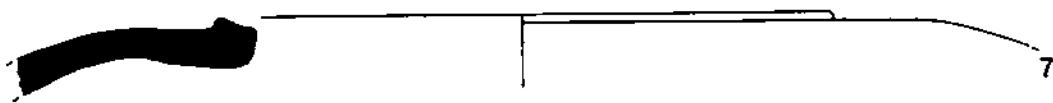
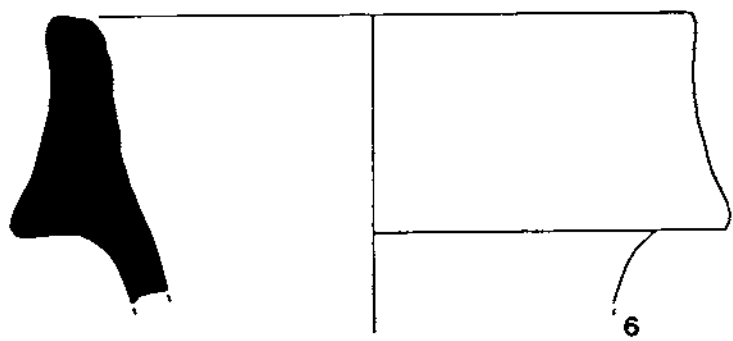
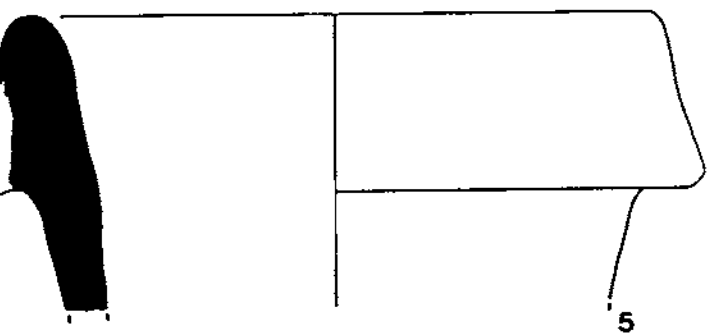
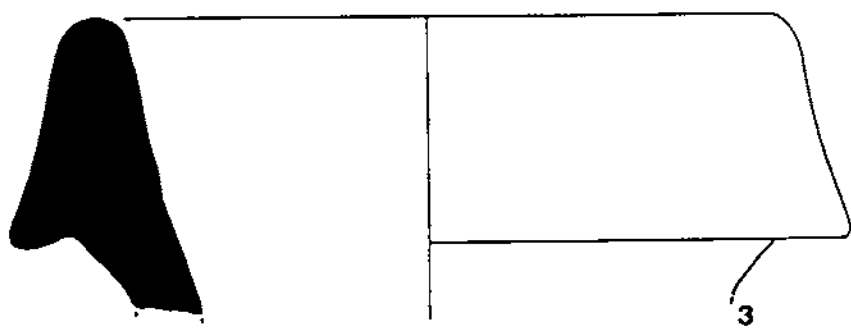
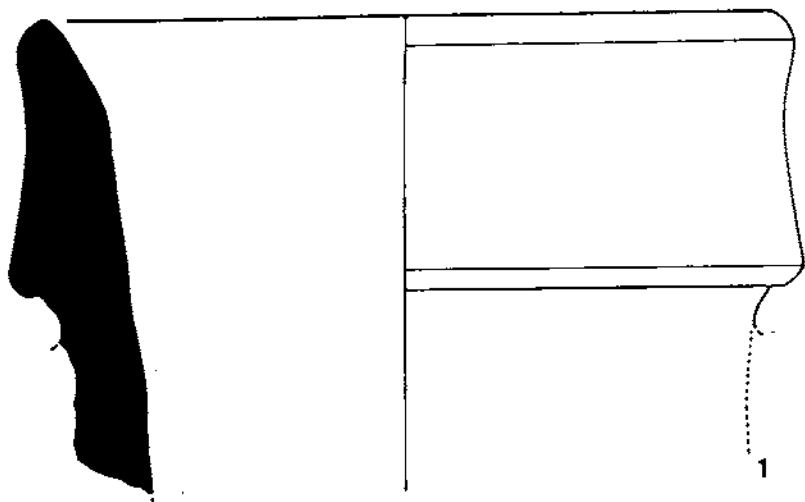
0 2 10cm.

LÀMINA 10

1-6.- Vores d'àmfora itàlica Dressel 1. Pasta marró-rogenca, amb engalba blanca, espessa, ben repartida, però, irregularment conservada, desgreixant volcànic. Núm. inventari V-701-45/49/51/48.

7-11.- Vores d'àmfora ibèrica de boca plana. Presenten una vora molt característica, amb poc relleu i un solc molt ampli a la part superior. Pastes fines i depurades, de bona qualitat. Núm. inventari V-701-64/72/71/70/65.

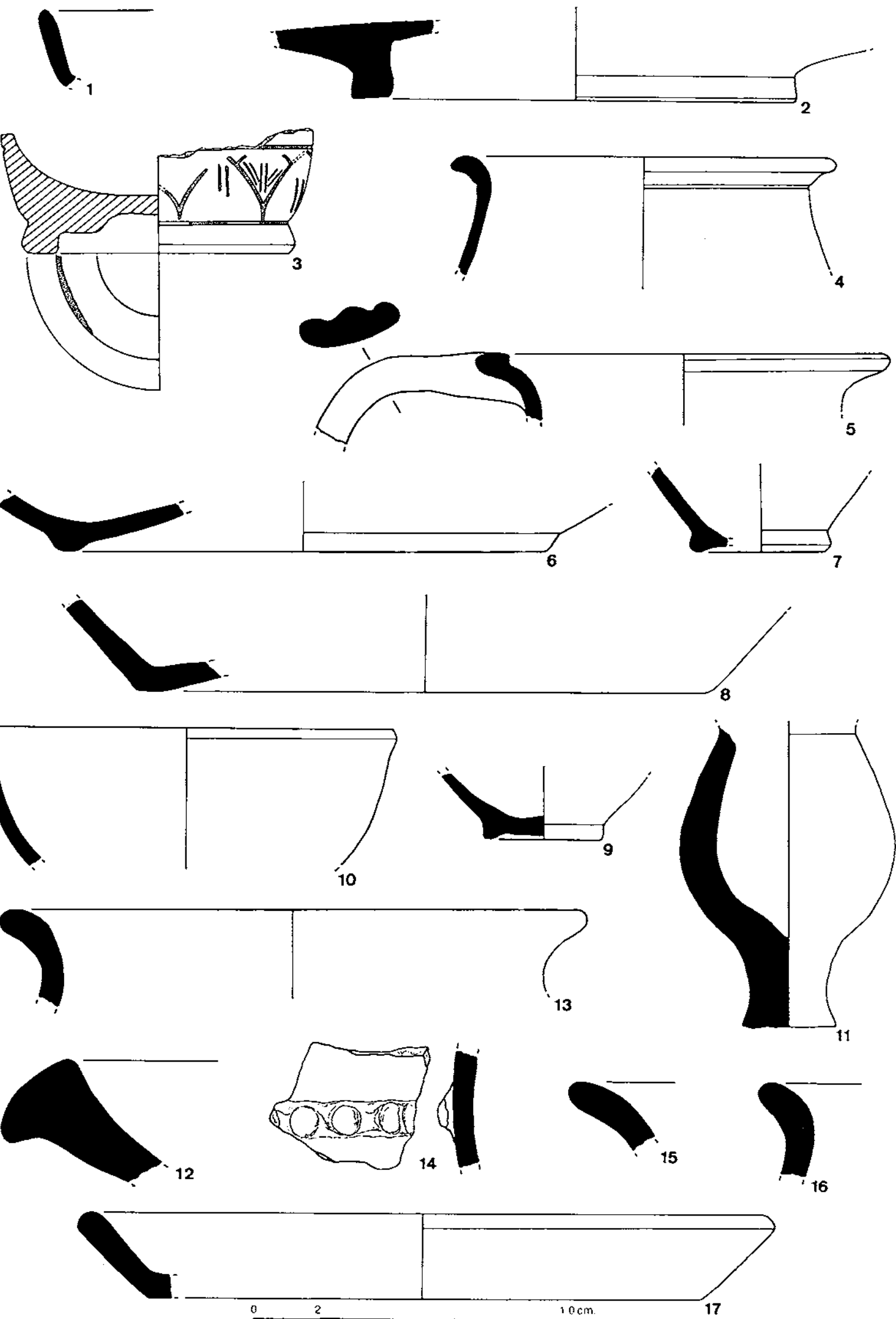

0 2 10cm.

LÀMINA 11

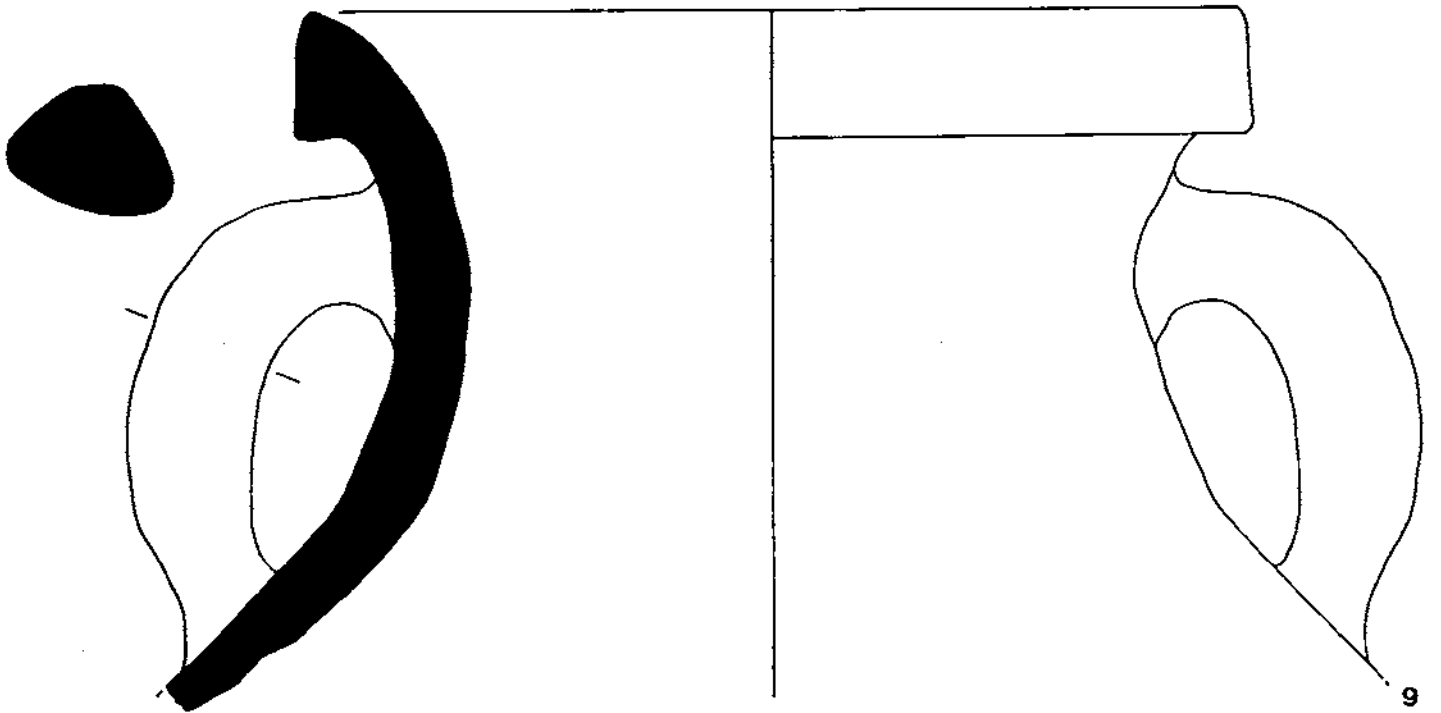
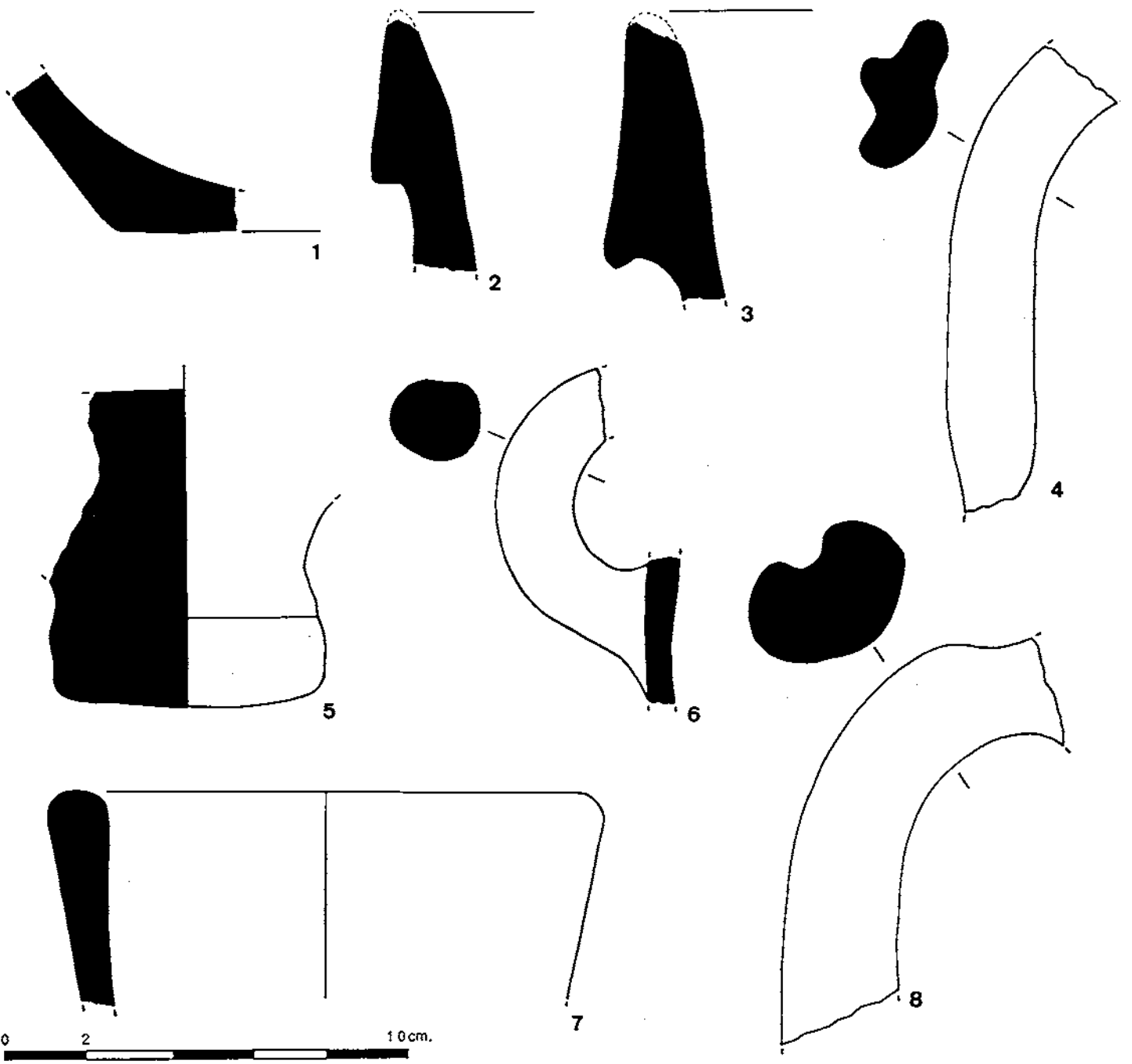
Context estratigràfic: estrat argilós que apareix sota l'enderroc de teules 682 a l'habitació 41. S'interpreta com una anivellació per tal de regularitzar el terreny i cobrir així les restes d'estructures d'una etapa anterior (mur 695). Primera meitat del segle I.

- 1.- Vora de ceràmica de vernís negre derivada de la campaniana B, forma Lamb. 7. Vernís bastant perdut a la superfície exterior. Pasta beix, calcària i ben depurada. Núm. inventari V-689-7.
- 2.- Base de t. s. itàlica, tipus Consp. 18/Goudineau 26. Peu alçat i anular amb decoració de rodeta sobre el fons intern. Núm. inventari V-689-3.
- 3.- Base de vas decorat. Es tracta d'una peça fabricada en alabastre, té un peu anular i alçat. El fons extern està rebaixat a dos nivells. La decoració està feta amb fils de bronze que s'incrusten o farceixen unes incisions fetes sobre la paret externa de la peça. Es conserva un fris amb decoració geomètrica, segurament inspirada en motius florals, delimitada per una línia horitzontal. El fons intern estava també revestit per una finíssima làmina de bronze, mal conservada i gairebé perduda del tot. Núm. inventari V-689-79.
- 4.- Vora de gerra de ceràmica grisa emporitana. Llavi exvasat amb un acabat engalbat de color taronjós. Núm. inventari V-689-12.
- 5.- Vora de gerra de ceràmica comuna oxidada, amb una nansa motllurada que arrenca directament del llavi. Núm. inventari V-689-15.
- 6-9.- Bases de comuna oxidada, amb el peu sense marcar o només lleugerament i el fons alçat. Pastes poc depurades i sorrenques, poroses. Núm. inventari V-689-31/7/30/25.
- 10.- Fragment de bol de grisa emporitana. Vora poc diferenciada, engruixida i arrodonida. Pasta poc depurada, amb granets de calç visibles a la superfície. Núm. inventari V-689-6.
- 11.- Amforisc. Secció piriforme amb un peu alt, circular i massís. Pasta tipus sandwich i ben depurada. Núm. inventari V-689-45.
- 12.- Vora de morter, amb llavi diferenciat, triangular i exvasat. Pasta beix, sorrenca. Núm. inventari V-689-14.
- 13-17.- Diversos fragments de ceràmica de cuina reduïda. Són vores exvasades d'olles; un fragment presenta decoració aplicada de cordó amb impressions digitals; o bé, un plat de fons pla i llavi indiferenciat. Pastes poc depurades, amb grans de quars i làmines de mica ben visibles. Núm. inventari V-689-48/62/55/56/61.

LÀMINA 12

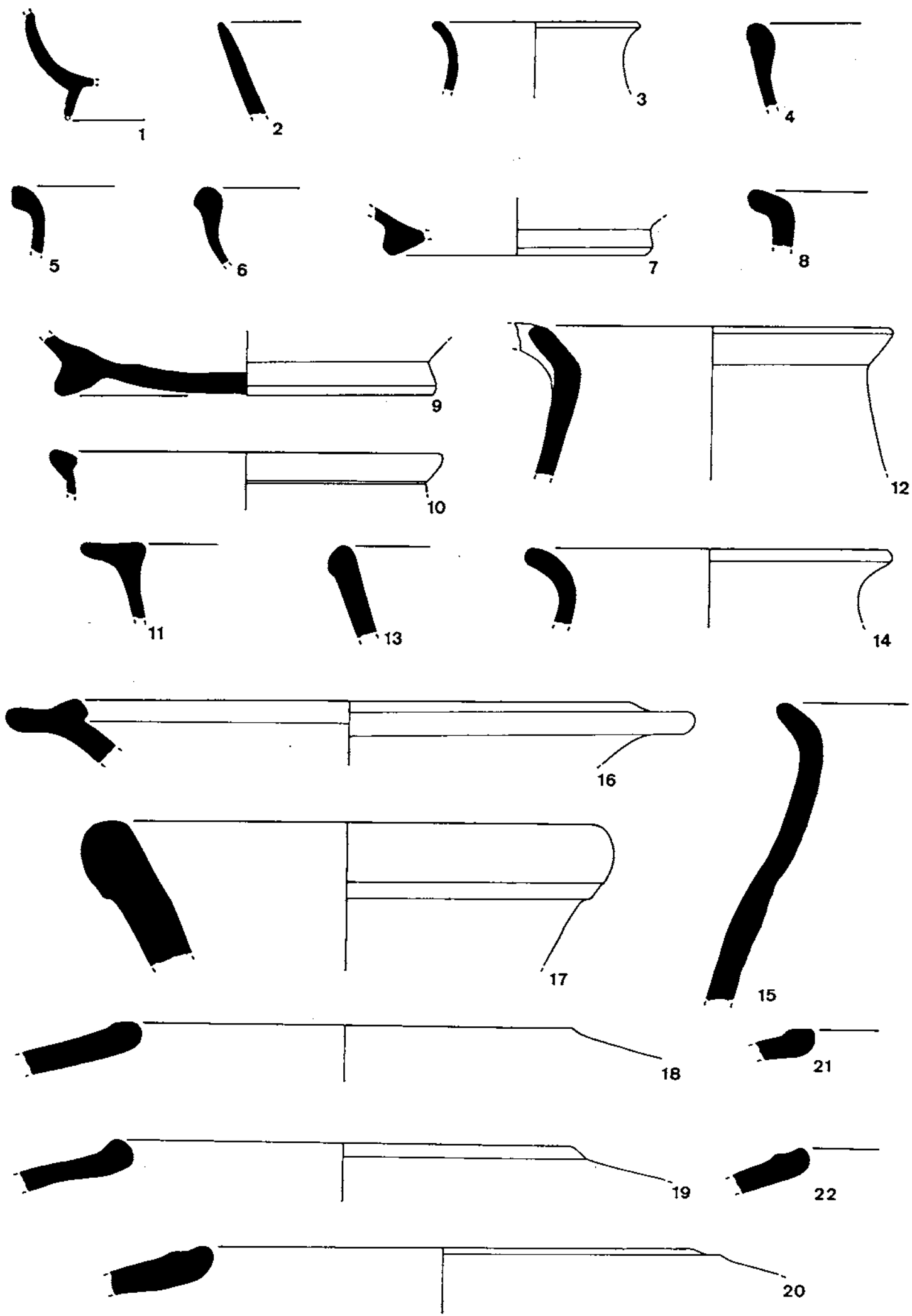
- 1.- Fragment de base de *dolium*. Fons pla i poc regular. Pasta de color taronja-rogenc, molt grollera. Núm. inventari V-689-71.
- 2-3.- Vores d'àmfora itàlica, Dressel 1. Pastes de color beix-rosat amb desgreixant volcànic. Núm. inventari V-689-64/65.
- 4.- Nansa de ceràmica comuna, amb secció motllurada que forma tres grans lòbuls. Pasta sorrenca i poc depurada. Núm. inventari V-689-40.
- 5.- Pivot d'àmfora bètica. Pasta beix amb desgreixant. Núm. inventari V-689-76.
- 6.- Nansa d'àmfora ibèrica. Pasta ben depurada, tacte farinós. Núm. V-689-69.
- 7.- Vora d'àmfora de la Tarraconense, tipus Pascual 1. Pasta vermell rajol, amb petits nòduls de desgreixant de quars i partícules negres. Núm. inventari V-689-72/77.
- 8.- Nansa d'àmfora de la Tarraconense, possiblement de Pascual 1. Núm. inventari V-689-77.
- 9.- Part superior d'àmfora tripolitana antiga. Vora de secció triangular, coll robust, curt i cònic, les nanses són curtes. Pasta ataronjada, porosa i poc depurada. Núm. inventari V-689-78.

LÀMINA 13

Context estratigràfic: nivell de l'habitació 54, format per una argila de color gris, amb abundants restes ceràmiques, de notable potència (entre 50 i 60 cm). La part del fons té unes tonalitats de color més groguenc, que donen pas a un nou estrat individualitzat amb la fitxa 829. Malgrat trobar-se en un altre àmbit es pot igualar amb l'estrat 823 i, per tant, relacionar-se amb la construcció del mur de contenció 828, que delimita per l'est l'àrea oberta. Darreries del segle I, per cronologia relativa (estratigràficament és el mateix que UE-823).

- 1.- Fragment de base de t. s. sud-gàl·lica, forma Drag. 27. Núm. inventari V-824-50.
- 2.- Vora de ceràmica campaniana A, forma Morel 2151a1/Lamb. 31b. Pasta dura i ben depurada. Vernís negre-marró, amb alguna zona amb aspecte més metàl·lic, poc adherit. Núm. inventari V-824-49.
- 3-7.- Vores i una base de ceràmica grisa emporitana. Són gerrets, possiblement bicònics, amb vores exvasades i bols de secció semiesfèrica, amb vores engruixides i diferenciades amb solcs. Pastes micàcies i ben depurades. Núm. inventari V-824-44/45/46/48/42.
- 8-9.- Ceràmica comuna romana. Vora oberta i senzilla i base amb peu marcat i anular, de secció triangular. Pasta beix i poc depurada. Núm. inventari V-824-20/22.
- 10-11.- Comuna ibèrica, vaset de vora engruixida i secció triangular; i vora de *kalathos*, amb la típica vora planera, horitzontal. Pastes ben depurades, de color beix-ataronjat. Núm. inventari V-824-50.
- 12-15.- Ceràmica de cuina reduïda, olles de perfil en S, amb vora exvasada. Pastes poc depurades. Núm. inventari V-824-34/36.
- 16.- Morter. Pasta de color marró fosc, micàcia. Núm. inventari V-824-32.
- 17.- Vora d'àmfora indeterminada. Llavi de secció circular. Pasta beix, lleugerament micàcia i de tacte molt farinós. Núm. inventari V-824-52.
- 18-22.- Vores d'àmfora ibèrica de boca plana. Presenten una vora molt característica, amb poc relleu i un solc molt ampli a la part superior. Pastes fines i depurades, de bona qualitat. Núm. inventari V-824-17/19/1/3/4.

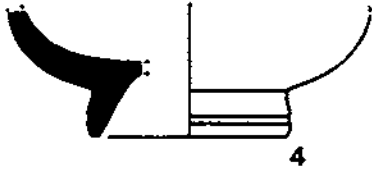
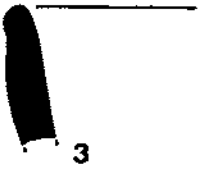
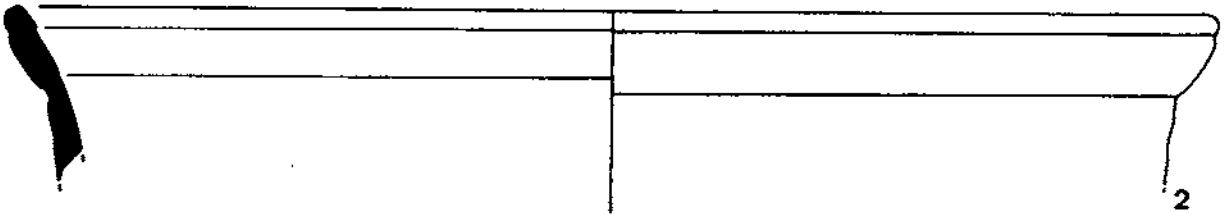
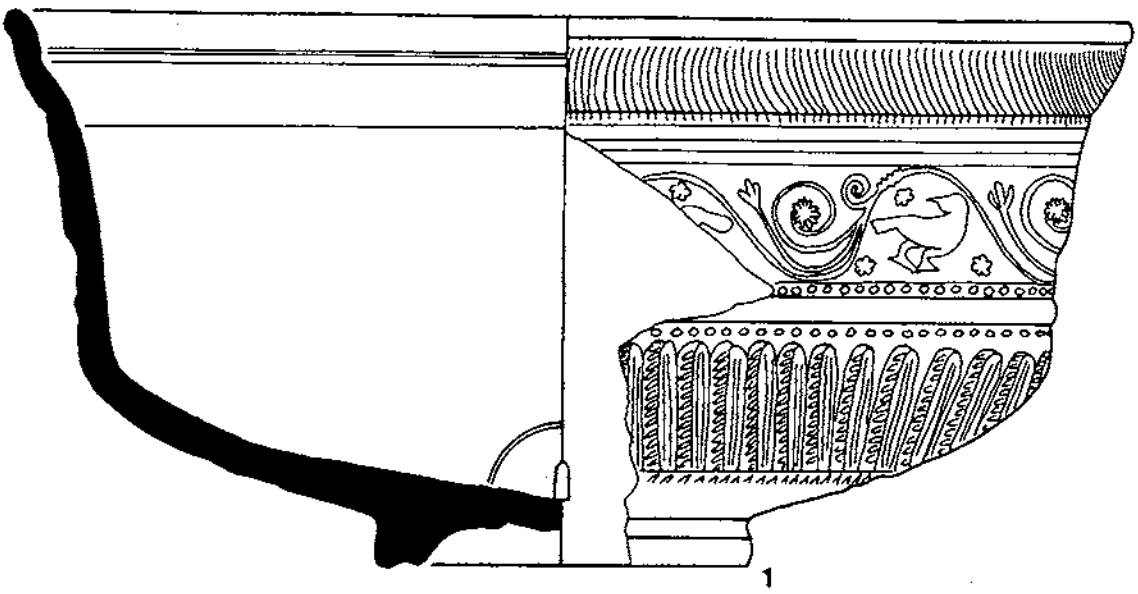

0 2 10cm.

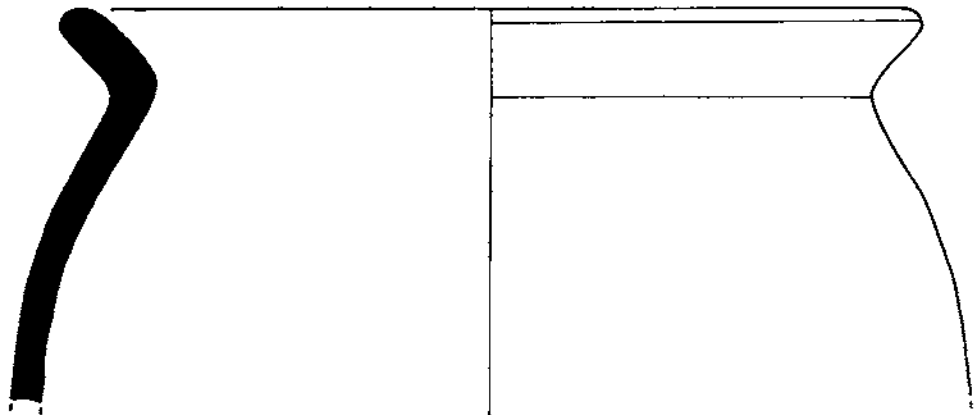
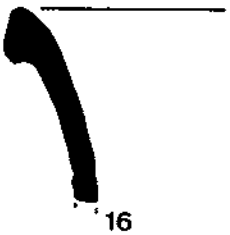
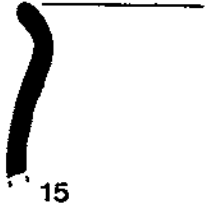
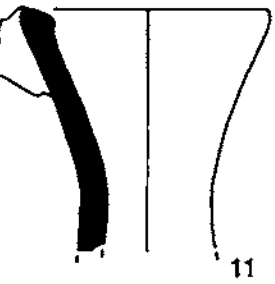
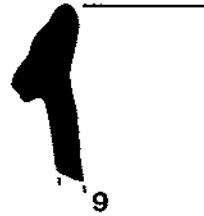
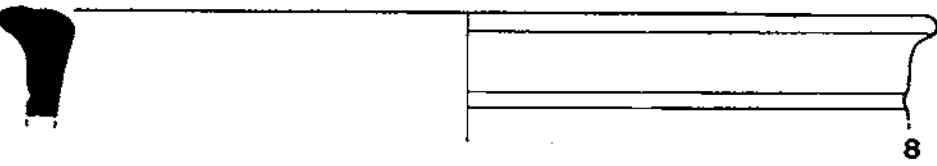
LÀMINA 14

Context estratigràfic: estrat format per les argiles típiques de la zona, encara que amb força material ceràmi (cobert per 817). Dipositat després de la construcció del mur d'aterressament UE-828. Cobreix una altra capa d'argila de color més gris (UE-824=823 de l'hab. 55) de cronologia molt més reculada (finals segle I?)

- 1-2.- Perfil complet i vora de la forma Drag. 29 B de t. s. sud-gàl·lica. Vernís vermell, molt adherit. La decoració està disposada a tres nivells, la vora té una decoració contínua de rodeta; separat per unes motlures hi ha un fris de decoracions vegetals que deixen espais per a la representació figurada, es conserva la d'una àliga amb tres rosetes a l'entorn, mentre que els altres són intel·ligibles. Per sobre la carena i fent de separació de la tercera faixa hi ha una motllura emmarcada per una línia de punts per sobre i per sota. El darrer fris està decorat amb llengüetes. Núm. inventari V-818-65.
- 3.- Vora de copa Drag. 37 de t. s. sud-gàl·lica, amb el vernís lleugerament perdut. Núm. inventari V-818-68.
- 4-5.- Bases de t. s. sud-gàl·lica, forma Drag. 27 i 15/17. La primera hauria tingut *sigillum* al fons intern de la peça, que és il·legible. Núm. inventari V-818-66 i V-818-67.
- 6.- Fragment de vora de got de parets fines, forma Mayet XXIV B. Pasta de color gris, amb un acabat d'engalba groguenca. Núm. inventari V-818-70.
- 7.- Fragment de vora de tapadora, forma Hayes 196 d'africana de cuina. Núm. inventari V-818-78.
- 8.- Fragment de vora de ceràmica comuna romana. Pasta de color beix-groc, poc depurada, amb algun nòdul de calç que aflora a la superfície. El llavi forma una petita visera horitzontal, amb un solc suau i arrodonit per sota de la vora. Núm. inventari V-818-15.
- 9.- Fragment de vora de ceràmica comuna romana, de secció triangular i amb dues incisions. Pasta de color marró-taronjós, poc depurada, amb nòduls de quars que afloren a la superfície. Núm. inventari V-818-18.
- 10.- Vora de ceràmica de cuina a torn, amb el llavi tombat i una incisió profunda a la part superior. Núm. inventari V-818-41.
- 11-14.- Vores d'ampolles, gerres i olles en ceràmica comuna oxidada. Són vores exvasades o verticals, de diàmetre petit. La primera conserva l'arrencament de la nansa des del llavi. Les pastes són força depurades, amb presència evident de petits nòduls de quars i polsim de mica. Les tonalitats van des del groguenc al marró-taronjós. Núm. inventari V-818-3/10/12/17/57.
- 15-17.- Vores de ceràmica grisa comuna, la primera de llavi triangular i dues incisions paral·leles que separen el coll del cos; la segona amb llavi penjat. Pastes poc depurades, amb presència de mica. Núm. inventari V-818-58/56.
- 18.- Part superior d'una olla en ceràmica de cuina a torn. Pasta grollera amb desgriquant ben visible. Núm. inventari V-818-37.

0 2 10 cm.

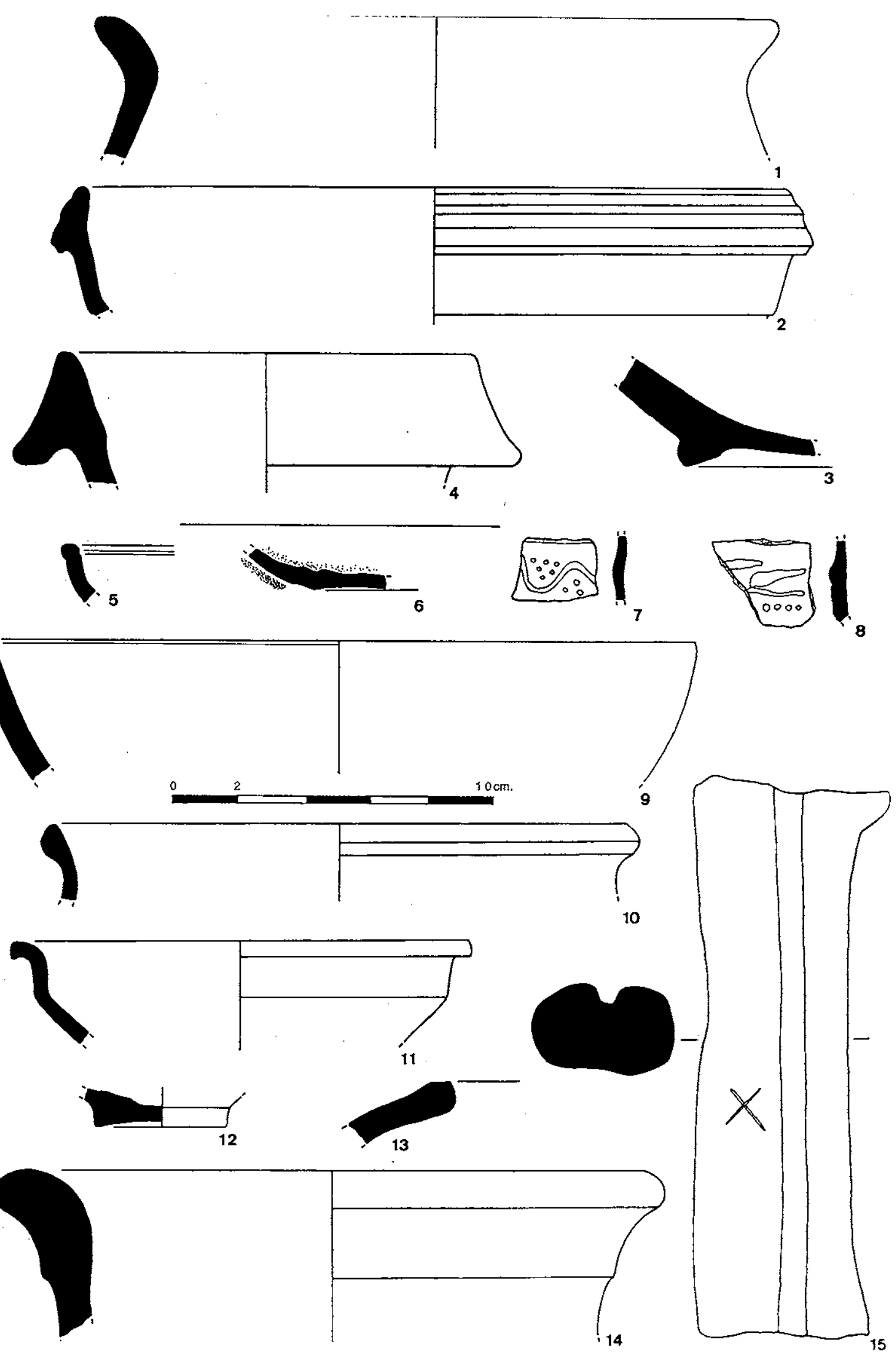
LÀMINA 15

Context estratigràfic: estrat format bàsicament per argiles que ocupava gairebé la totalitat de l'habitació 55. Cobert per l'estrat 819. Contemporani a la construcció del mur 827 (hab. 54). Cobreix l'estrat 823, que correspon a l'anivellació prèvia a la fase altimperial. Segona meitat del segle II.

- 1.- Vora d'olla de ceràmica de cuina a torn, exvasada. Pasta micàcia. Núm. inventari V-820-7.
- 2.- Vora de ceràmica comuna oxidada, llavi triangular, molt marcada i motllurada. Pasta taronja o marró poc depurada, amb nòduls de calç ben visibles. Núm. inventari V-820-1.
- 3.- Base de ceràmica comuna romana, amb peu anular ben diferenciat. Pasta porosa i poc depurada, color marró-ataronjat. Núm. inventari V-820-2/4.
- 4.- Vora d'àmfora Dressel 1. Pasta rosada, amb un acabat exterior blanc, poc depurada, amb desgriexant sorrenc molt irregular. Núm. inventari V-820-16.

Context estratigràfic: estrat format per les argiles típiques del lloc, d'una potència considerable i cobert pels nivells que relacionem amb les reformes posteriors del pati de la vil·la. Sembla que la seva formació s'ha de posar en relació amb el mur 828, associat a la construcció de la galeria i dels sector residencial de la banda nord.

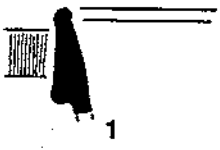
- 5.- Vora de copa de sigil·lata sud-gàl·lica Drag. 27. Vora marcada amb incisions a la paret interna. Núm. inventari V-823-43.
- 6.- Base de parets fines, forma Mayet XXXV, conserva decoració de sorreta a les parets interna i externa, coberta amb una engalba de color taronjós. Núm. inventari V-823-46.
- 7-8.- Fragments informes de gots de parets fines amb decoració a la paret exterior en forma de fulles d'aigua i línies amb grups de puntets en relleu. Possiblement forma Mayet XXVI. Núm. inventari V-823-46/47.
- 9.- Plat de ceràmica comuna itàlica de forma semiesfèrica, vora sense diferenciar, bífida. Núm. inventari V-823-10.
- 10-12.- Fragment de ceràmica grisa de la costa catalana, vores diferenciades; el bol té la vora tombada i perfil carenat; la base és típica, de peu triangular i fons alçat. Núm. inventari V-823-35/34/39.
- 13.- Vora d'àmfora ibèrica de boca plana, poc pronunciada i un solc molt poc marcat sobre la vora. Pasta depurada, beix-ataronjat, de tacte sabonós. Núm. inventari V-823-9.
- 14.- Vora d'àmfora bètica Dressel 7/11. Boca oberta i motllurada. Núm. inventari V-823-59.
- 15.- Nansa d'àmfora de la Tarraconense, possiblement de Pascual 1. Pasta de color vermell rajol, amb nòdul de quars i partícules negres com a desgriexant. Grafit en forma de X. Núm. inventari V-823-58.

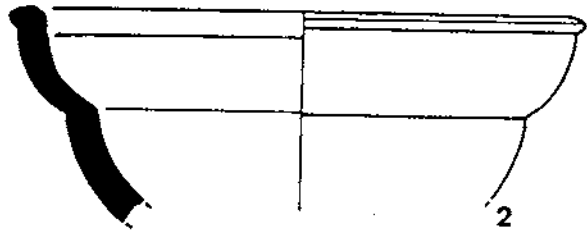
LÀMINA 16

Context estratigràfic: aquest nivell correspon a un paviment o preparació fet amb travertí esmicolat, que es conservava força bé i que cobria tota l'habitació 55. Estava cobert per un altre paviment d'*opus signinum* (UE-809) que inutilitzava aquest espai, elevant lleugerament la cota de circulació. Funciona amb el mur 827, que separa aquest àmbit amb l'habitació 54 i amb el mur i 828, que tanca per l'est el pati original, fent també de mur de contenció. Segona meitat del segle III.

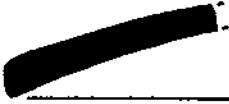
- 1.- Fragment de vora de copa de t. s. sud-gàl·lica, amb decoració de rodeta. Núm. inventari V-819-10.
- 2.- Fragment de copa de sigil·lata sud-gàl·lica, Drag. 27, amb la vora diferenciada i la paret amb perfil típic de dues convexitats. Núm. inventari V-819-11.
- 3-4.- Vores de tapadora de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 196. Conserven restes de patina cendrosa entorn de la vora. Núm. inventari V-819-5/6.
- 5-6.- Vores de bol de ceràmica comuna oxidada, en un cas és senzilla i el l'altre gruixuda i motllurada. Núm. inventari V-819-19/14.
- 7.- Fragment de ceràmica comuna ibèrica. Vora oberta i llavi planer. Núm. V-819-49.
- 8-11.- Diversos fragments de ceràmica de cuina reduïda, bols o plats i olles, amb vores exvasades i senzilles i bases planes i sense peu marcat. Núm. inventari V-819-28/30/31/37/42.
- 12.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1, de secció triangular. Pasta del tipus 2. Núm. inventari V-819-52.
- 13.- Vora d'àmfora G. 4, de secció circular. Núm. inventari V-819-47.
- 14.- Fragment d'àmfora Dressel 2-4, la vora és gruixuda i arrodonida i el coll de diàmetre gran i cilíndric. Núm. inventari V-819-48.

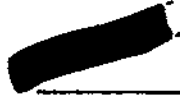
1

2

3

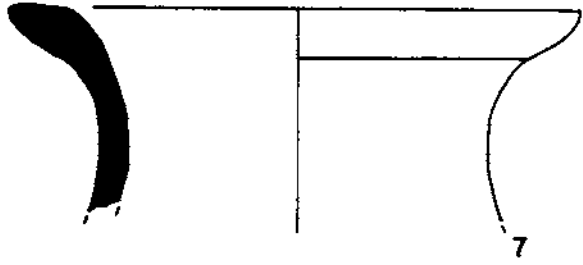
4

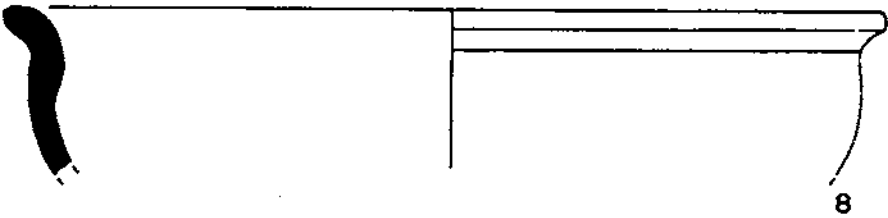
5

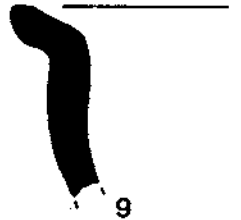
6

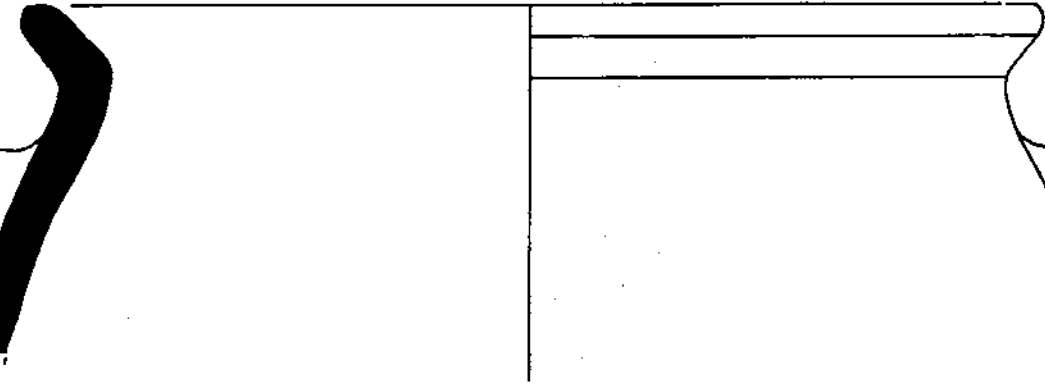
7

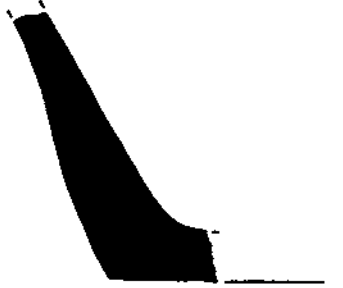
8

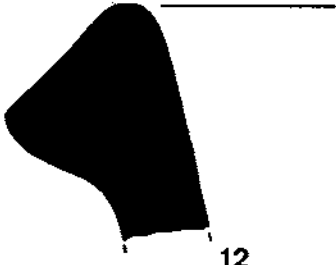
9

10

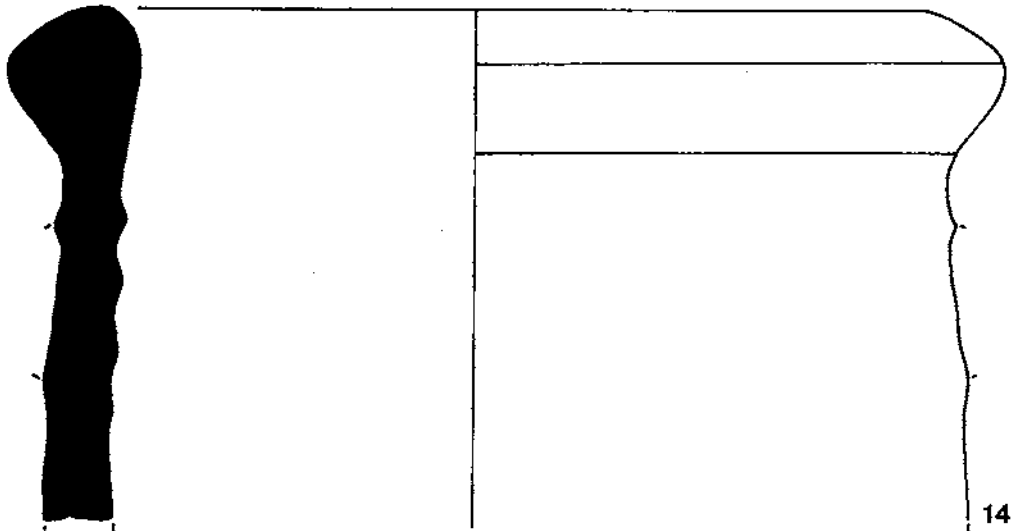
11

12

13

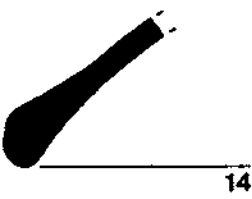
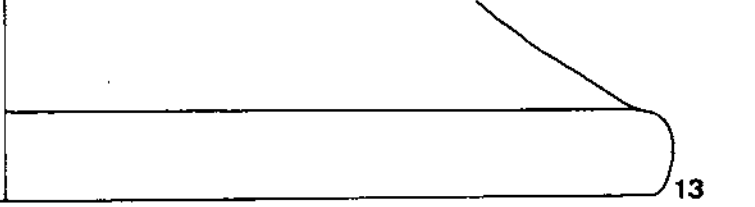
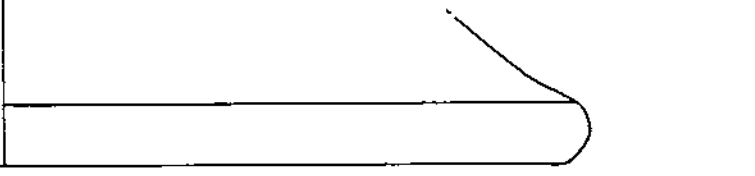
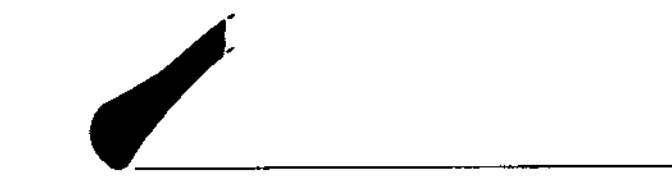
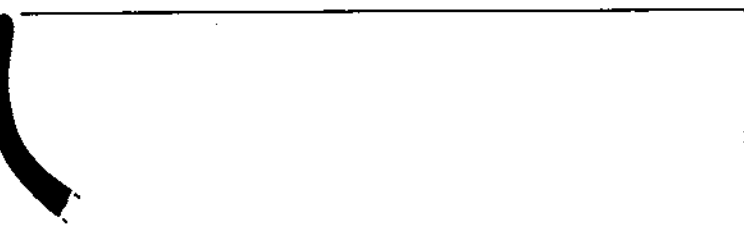
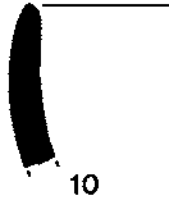
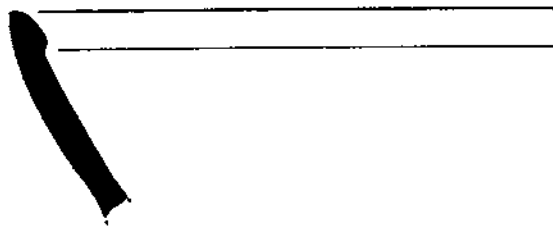
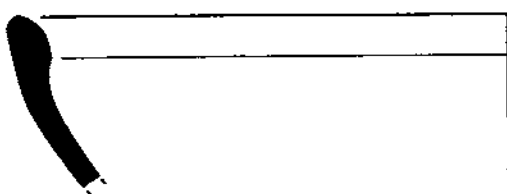
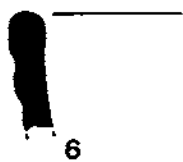
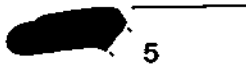
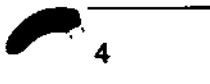
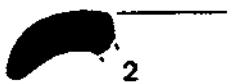
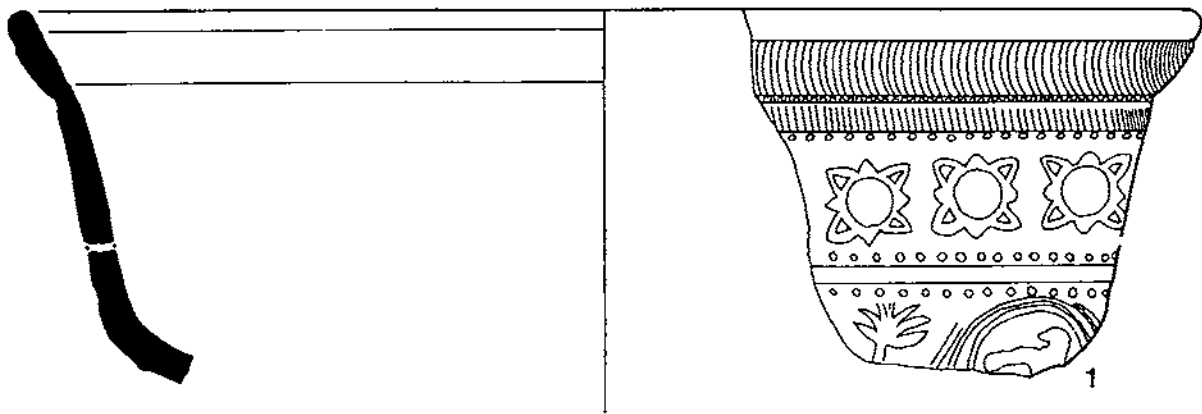
14

LÀMINA 17

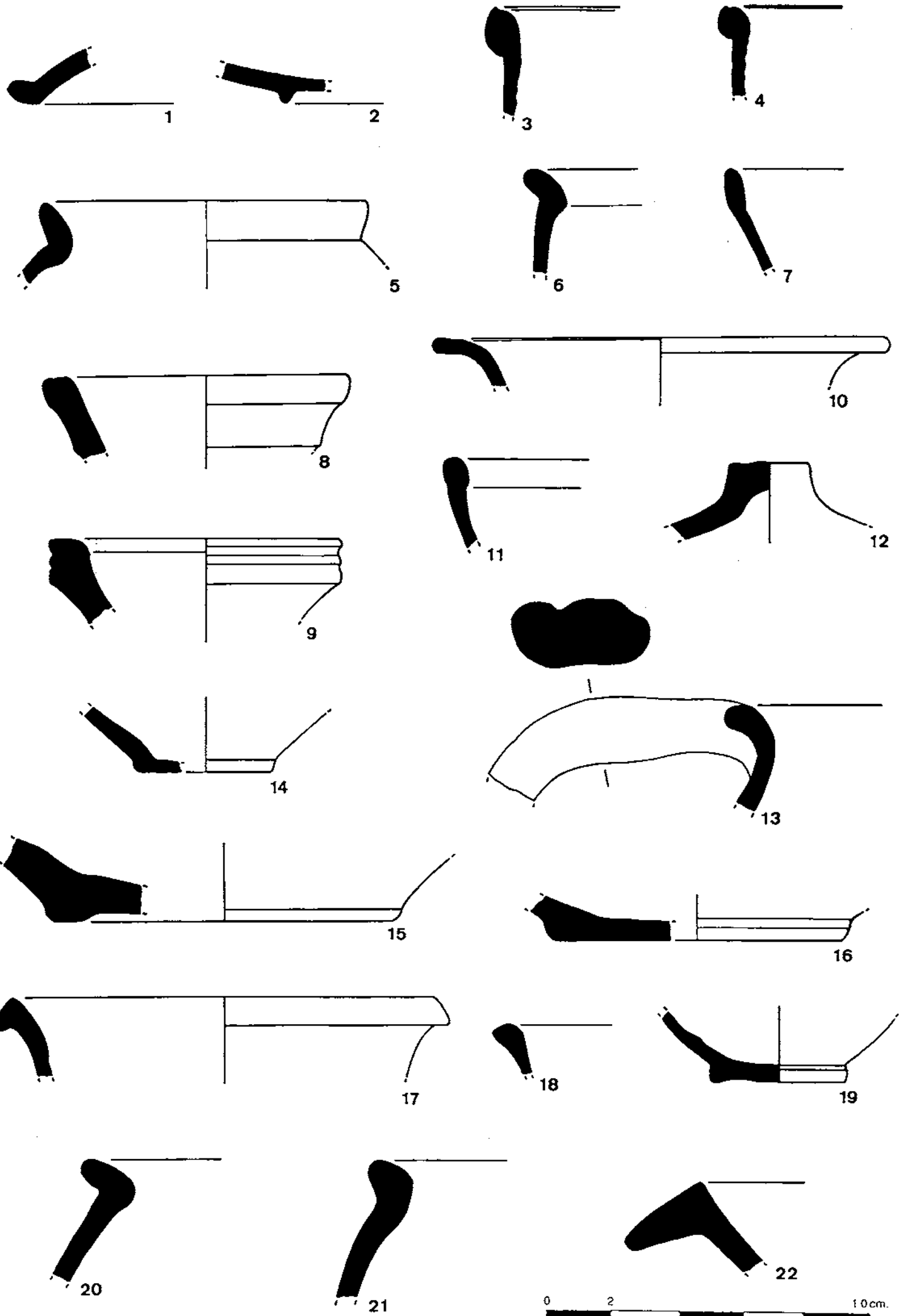
Context estratigràfic: aquest nivell correspon al paviment d'*opus signinum* que cobria la darrera etapa del pati interior, amb l'objectiu d'ampliar-ne la superfície i tapar algunes restes de subdivisions anteriors, com per exemple l'habitació 55, que tenia el nivell de circulació una mica més baix (UE-819).

- 1.- Vora de t. s. sud-gàl·lica, Drag. 29, amb decoració; conserva dos frisos sota la rodeta que decora la vora: el primer és d'estrelles de buit puntes amb un cercle central, la separació es fa amb una motllura emmarcada per dues línies de punts. A sota hi ha poques restes, una palmera i una àliga dins un marc vegetal. Núm. inventari V-809-81.
- 2-4.- Vores de ceràmica africana A, forma Hayes 3C, sense decoració sobre la vora i vernís força perdut. Núm. inventari V-809-117/115/118.
- 5.- Fragment de vora en forma de visera, amb una incisió ben marcada al llavi. Ceràmica africana A, forma Hayes 6. Vernís ben adherit. Núm. inventari V-809-114.
- 6.- Fragment de vora de bol Hayes 9A d'africana A. Decoració a rodeta pràcticament imperceptible. Núm. inventari V-809-124.
- 7.- Vora de cassola en ceràmica comuna oxidada, pasta taronja-vermellosa. Imitació de la forma Hayes 23 B/Lam. 10 A d'africana de cuina. Núm. inventari V-809-37.
- 8.- Vora de cassola de la forma Hayes 23 B/Lam. 10 A en ceràmica africana de cuina. Núm. inventari V-809-102.
- 9.- Vora d'africana A, forma Hayes 27, amb la incisió molt poc marcada i propera al llavi. Vernís molt perdut. Núm. inventari V-809-126.
- 10-11.- Dues vores de plata gran de la forma Hayes 181/Lam. 9 A, amb la vora fumada. Núm. inventari V-809-107/112.
- 12-17.- Diverses vores de tapadora de la forma Hayes 196/Òstia III, 332 de la ceràmica africana de cuina, amb restes de pàtina cendrosa conservada a tocar els llavis. Núm. inventari V-809-95/91/96/94/97/98.

LÀMINA 18

- 1.- Fragment de vora de tapadora de la forma Hayes 182 de comuna africana, amb el llavi surtint de forma arrodonida. Núm. inventari V-809-100.
- 2.- Fragment de base de plat/tapadora. No conserva restes de vernís. Núm. inventari V-809-96.
- 3-4.- Vores de cassola, forma Hayes 197, amb la típica vora bífida de forma ametllada. Conserven restes molt perdudes de la pàtina cendrosa que cobria la paret externa. Núm. inventari V-809-104/106.
- 5.- Vora de tassa o gerreta de vora exvasada, forma Hayes 132. Vora fumada. Núm. inventari V-809-1.
- 6.- Vora d'olla de la forma Atlante CVII, 11-12 d'africana de cuina. Conserva una fina pàtina cendrosa a la paret exterior. Núm. inventari V-809-113.
- 7 i 11.- Vores de bol en ceràmica comuna: la primera està recremada; l'altra és de color beix clar. Núm. inventari V-809-36/34.
- 8-9.- Vores de gerra de ceràmica comuna oxidada. Els llavis estan ben marcats i les vores més o menys motllurades marquen l'inici de l'estrangulament que defineix el coll. Núm. inventari V-809-35\30.
- 10.- Vora de ceràmica comuna oxidada molt oberta, amb el llavi marcat i arrodonit. Pasta de diferents tonalitats, depurada. Núm. inventari V-809-31.
- 12.- Pom de tapadora de ceràmica comuna. Pasta de color marró clar, porosa, amb nòduls de calç ben visibles. Núm. inventari V-809-74.
- 13.- Fragment de vora de gerra de ceràmica comuna oxidada, monoansada. Pasta molt porosa, de color blanc-groc pàlid i desgreixant sorrenc que aflora a la superfície. Núm. inventari V-809-65.
- 14-16.- Bases de ceràmica comuna oxidada, sense peu o amb l'anell lleugerament marcat. Pastes taronjoses i poroses. Núm. inventari V-809-26/25/29.
- 17-18.- Vores de grisa comuna, de forma triangular. Pastes homogènies, lleugerament micàcies, que permeten parets primes. Núm. inventari V-809-43/74.
- 19.- Base de grisa comuna, de peu anular i el fons extern lleugerament alçat. Pasta fina amb puntets de calç i mica. Núm. inventari V-809-76.
- 20-21.- Vores d'olles de ceràmica de cuina a torn. Pastes poc depurades, de composició micàcia. Núm. inventari V-809-2/4.
- 22.- Vora de morter, de secció triangular. Pasta poc depurada. Núm. inventari V-809-23.

0 2 10 cm.

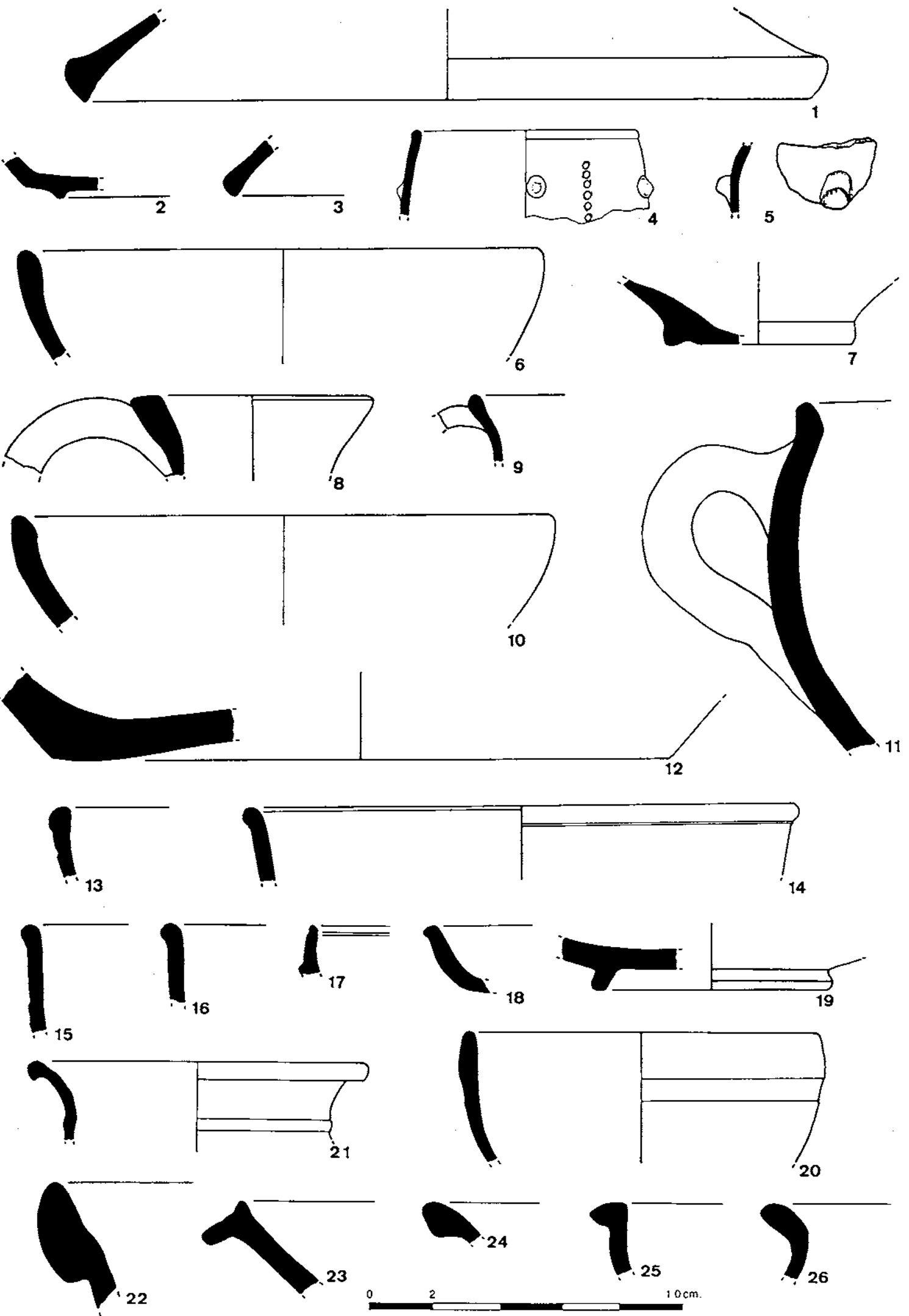
LÀMINA 19

Context estratigràfic: l'estrat 794 és un nivell d'argila cremada que apareix a tocar la llar 770 (àmbit 47). Es relaciona amb la primera fase del sector oest.

- 1 i 3.- Vores de tapadora Hayes 196 de ceràmica africana de cuina. Núm. V-794-17/16.
- 2.- Base de ceràmica africana A. Núm. inventari V-794-18.
- 4-5.- Diversos fragments que formen part de la primera peça, part superior d'un got de parets fines, forma Mayet XXXVIII B, amb decoració a la barbotina en forma de mugrons i línies verticals de punts, el vernís és de color marró-taronjós. Núm. inventari V-794-11-13/14.
- 6.- Vora de bol de ceràmica comuna oxidada, llavi sense diferenciar i cos semiesfèric. Núm. inventari V-794-4.
- 7.- Base de ceràmica comuna oxidada de color vermellós, poc depurada. Núm. inventari V-794-8.
- 8-9.- Vores de gerra de ceràmica comuna oxidada de color taronja i petits punts blancs de desgriexant. Núm. inventari V-794-19/3.
- 10-12.- Ceràmica de cuina a torn. Vora de bol semiesfèric amb llavi indiferenciat; olla de vora exvasada i curta amb nansa; i base sense peu marcat i fons aixecat. Pastes grolleres i poroses amb làmines de mica daurada. Núm. inventari V-794-26/35/41.

Context estratigràfic: 801 és un estrat d'argila cobert per les restes molt malmeses d'un sòl d'*opus signinum* (UE-796) de l'àmbit 46. Anivellació anterior ?

- 13.- Vora d'africana A, forma Hayes 9 A, amb decoració a rodeta. Conserva part del vernís a la superfície interna. Núm. inventari V-801-18.
- 14-16.- Vores de diverses peces de la forma Drag. 37 B de t. s. sud-gàl·lica. Vernissos de qualitat ben adherits; la segona peça conserva un fris decoratiu d'oves. Núm. inventari V-801-20/22/25.
- 17.- Vora de copa Drag. 24/25 de t. s. sud-gàl·lica. Vernís ben adherit i decoració a rodeta entre el llavi i la motllura inferior. Núm. inventari V-801-24.
- 18.- Fragment de la forma Drag. 18b de t. s. sud-gàl·lica, amb el llavi ben diferenciat. Núm. inventari V-801-23.
- 19.- Base de Drag. 37 de t. s. sud-gàl·lica, amb el peu alt i anular. Núm. inventari V-801-19.
- 20.- Vora de t. s. hispànica. Núm. inventari V-801-21.
- 21.- Vora de gerra de ceràmica grisa comuna, amb el llavi tombat i motlures decoratives en relleu al coll. Núm. inventari V-801-5/4.
- 22.- Vora d'àmfora, de secció elíptica. Pasta poc depurada amb desgriexant sorrenc, color marró. Núm. inventari V-801-15.
- 23-24.- Vora de morter amb llavi penjant i vora de secció triangular de ceràmica comuna oxidada. Pastes poc depurades i poroses. Núm. inventari V-801-11/12.
- 25-26.- Vores de ceràmica de cuina a torn, exvasades i engruixides. Núm. inventari V-801-3.

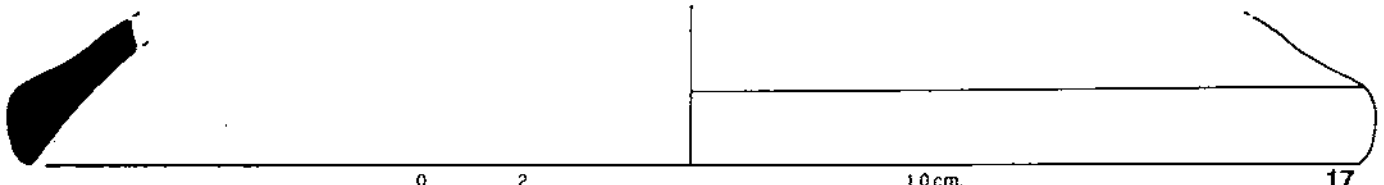
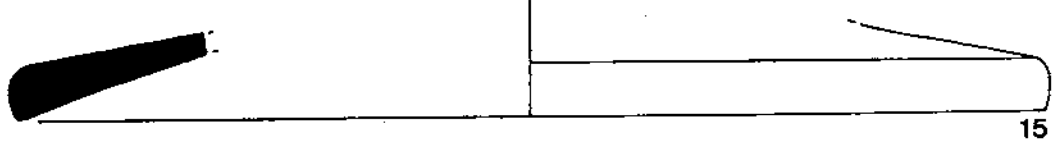
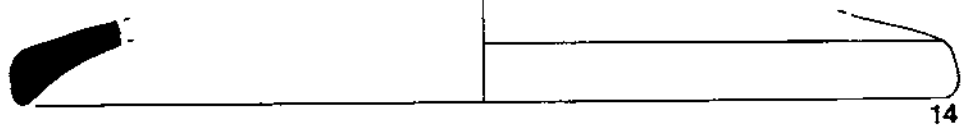
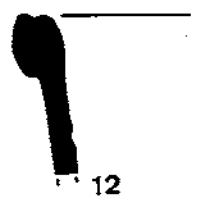
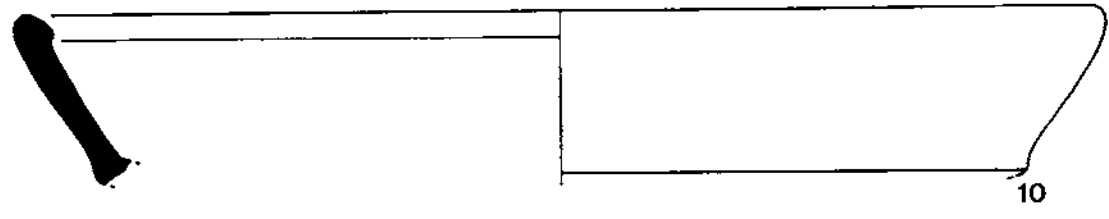
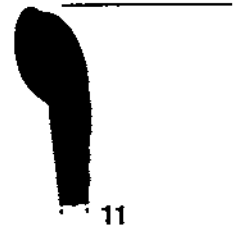
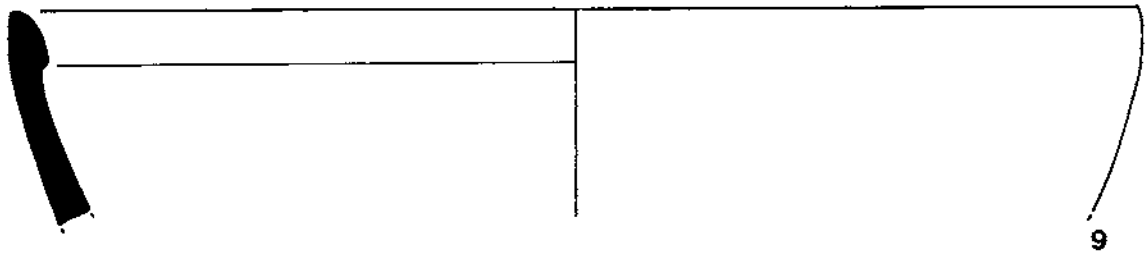
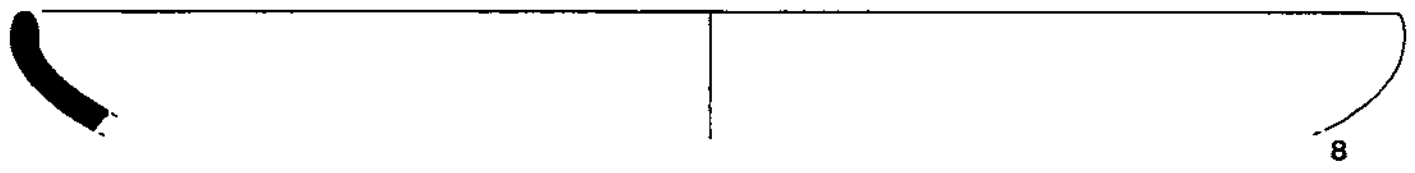
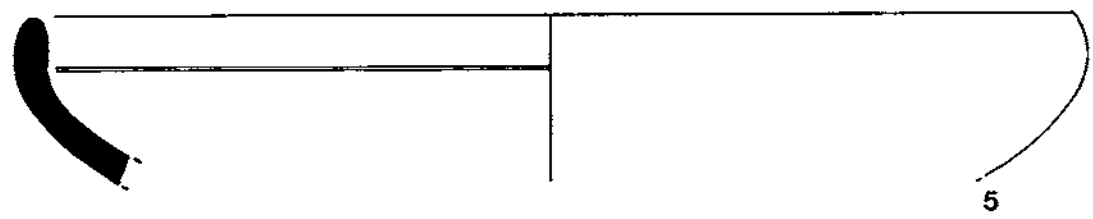
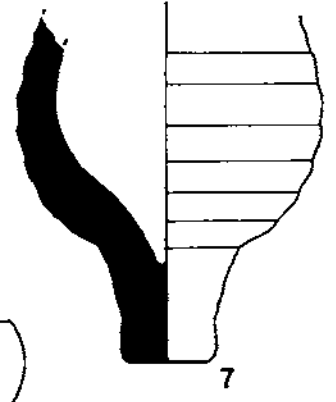
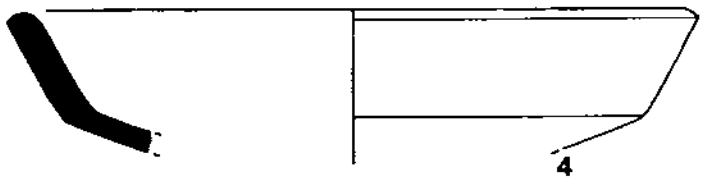
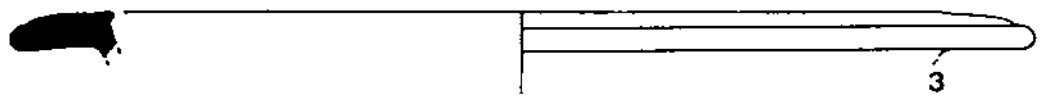
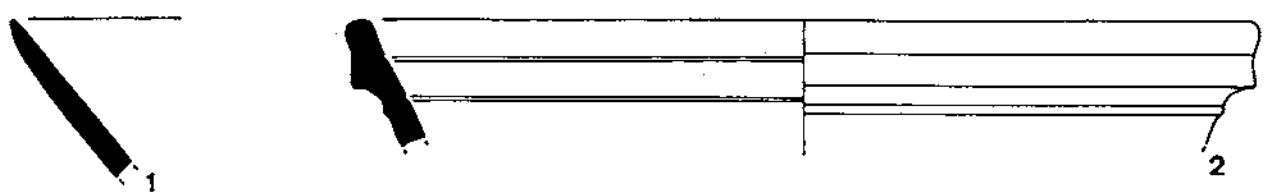

0 2 10cm.

LÀMINA 20

Context estratigràfic: nivell de terra que apareix sota l'enderroc de teules UE-661 de l'habitació 42. Probablement és un estrat format durant l'abandonament d'aquesta habitació, anterior a l'anivellament corresponent a la construcció de l'habitació 38. Segona meitat del segle III.

- 1.- Plat de ceràmica africana C, forma Hayes 50. Vernís de color taronja, molt espès i ben conservat. Núm. inventari V-662-382.
- 2.- Vora de Hayes 8 d'africana A. Les motlures estan molt pronunciades, tant per l'interior com per l'exterior; no té decoració a rodeta. Núm. inventari V-662-354.
- 3.- Vora en forma de visera de la forma Hayes 6 de ceràmica africana A, motlures marcades i llavi lleugerament ressaltat. Núm. inventari V-662-385.
- 4.- Vora de Hayes 16 d'africana A. Núm. inventari V-662-357.
- 5.- Vora de plat de ceràmica africana A, Hayes 27. Solc interior alt i ben marcat. Núm. inventari V-662-355.
- 6.- Boca d'ampolla de ceràmica africana de pasta groga. Pasta porosa i dura. Núm. inventari V-662-105.
- 7.- Amforisc de cos globular i estriat, el pom és llarg i massís. Pasta beix, porosa. Núm. inventari V-662-55.
- 8.- Vora de plat de ceràmica africana de cuina, Hayes 181, Núm. 13. Pràcticament no conserva vernís interior i la superfície externa està recoberta per una pàtina fina cendrosa. Núm. inventari V-662-287.
- 9-10.- Vores de cassola de la forma Hayes 23 B, conserven restes de pàtina cendrosa a la paret exterior. Núm. inventari V-662-279/309.
- 11-12.- Vores de cassola de la forma Hayes 197 d'africana de cuina. Vores de forma ametllada, amb encaixos per tapadora poc marcats i estries interiors visibles. Núm. inventari V-662-313/321.
- 13.- Vora de tapadora africana, forma Hayes 182. Núm. inventari V-662-305.
- 14-17.- Vores de tapadora d'africana de cuina, forma Hayes 196. Pastes sorrenques i dures, restes de pàtina a la paret exterior de la vora. Núm. inventari V-662-293/319/297/312.

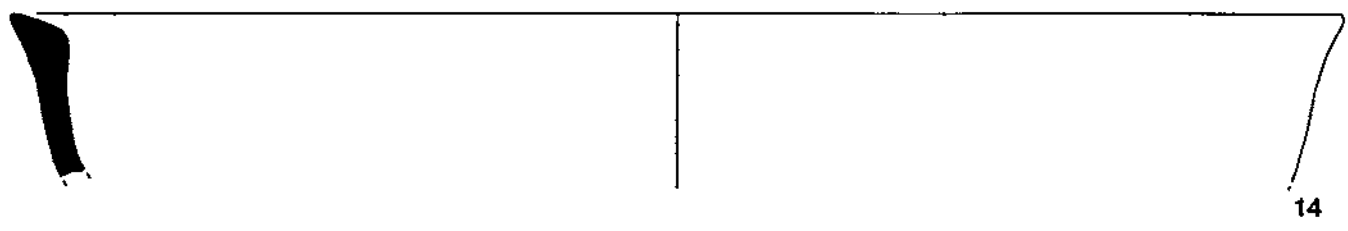
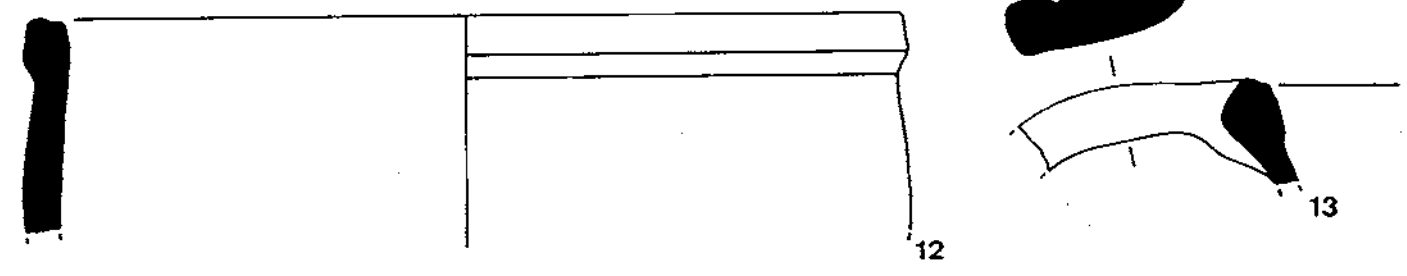
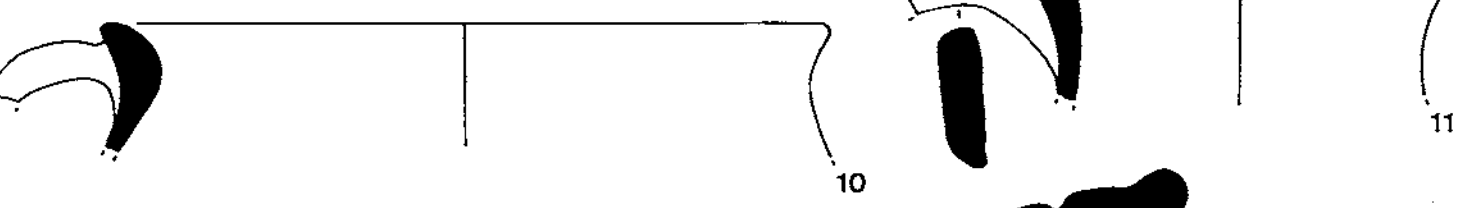
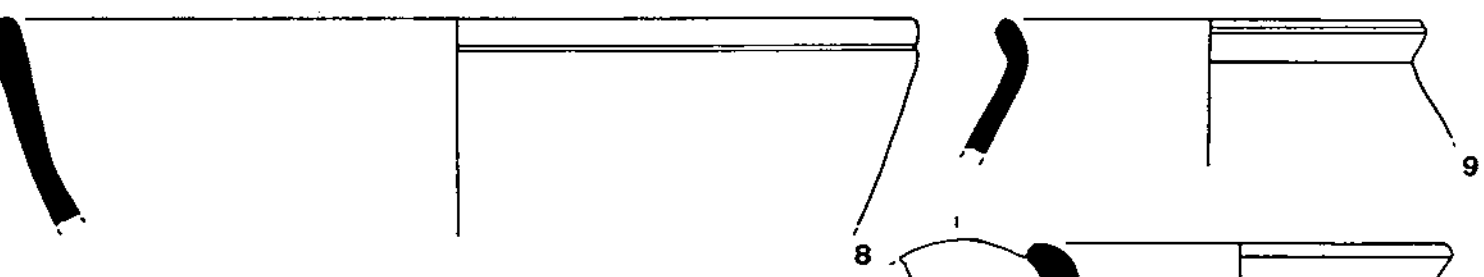
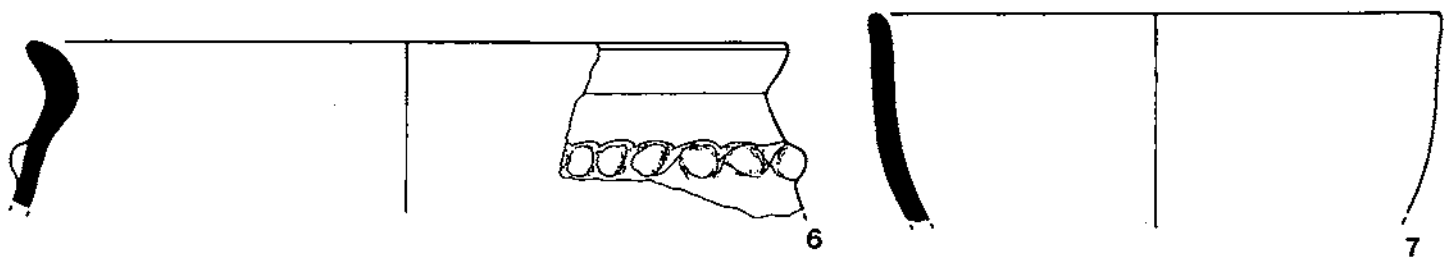
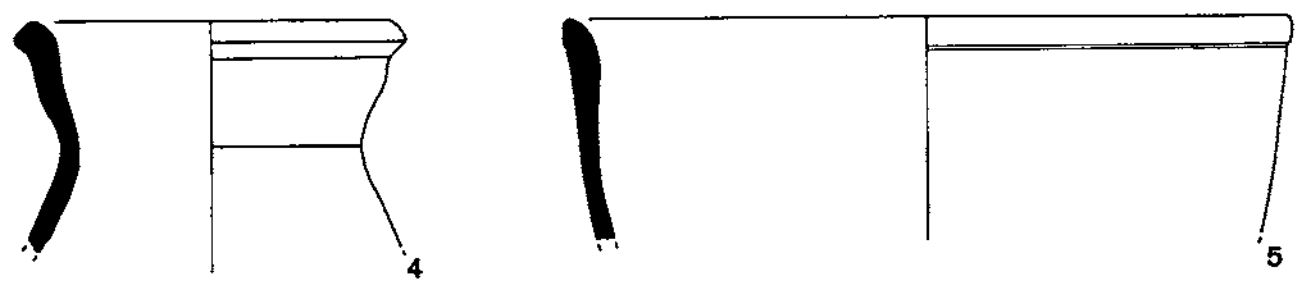
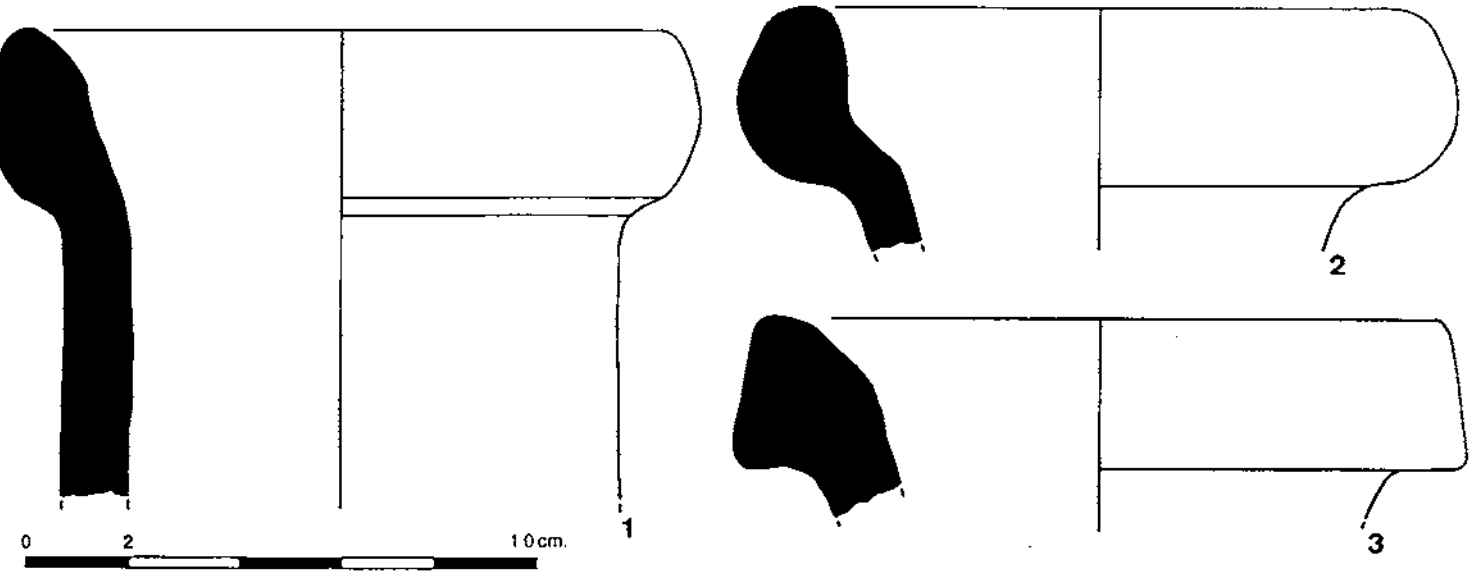

0 2 10 cm.

17

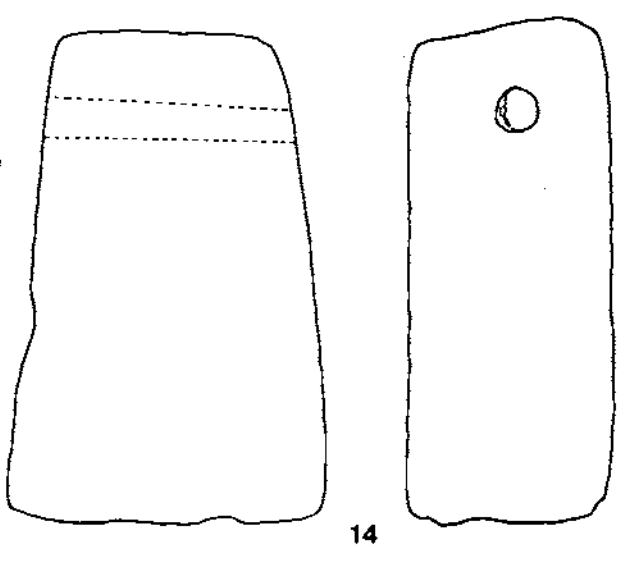
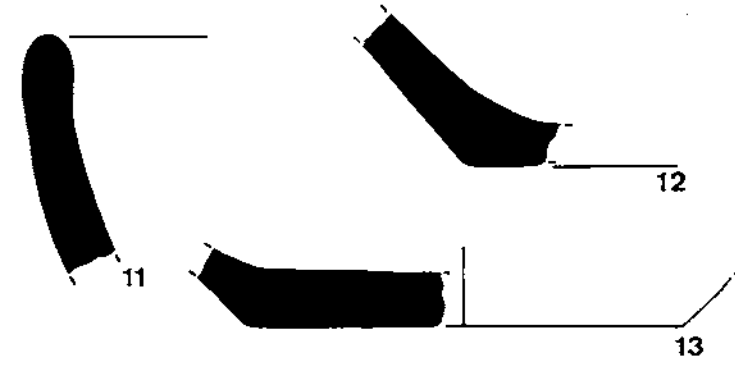
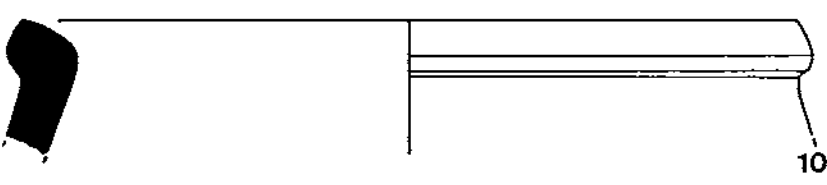
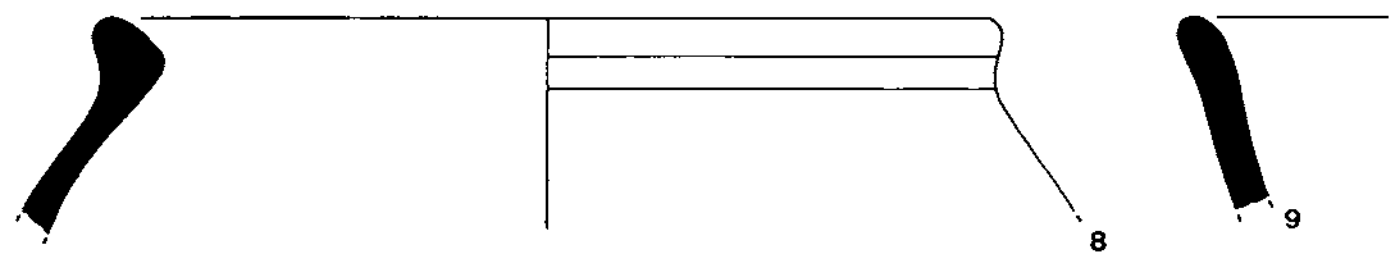
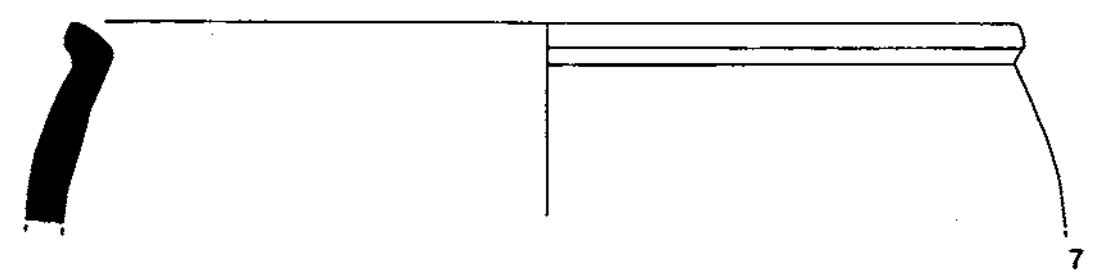
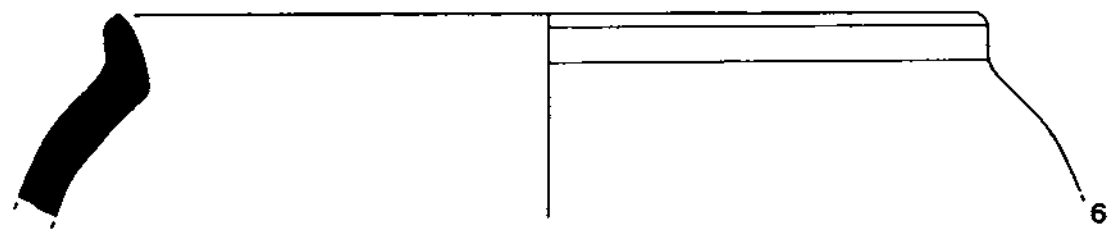
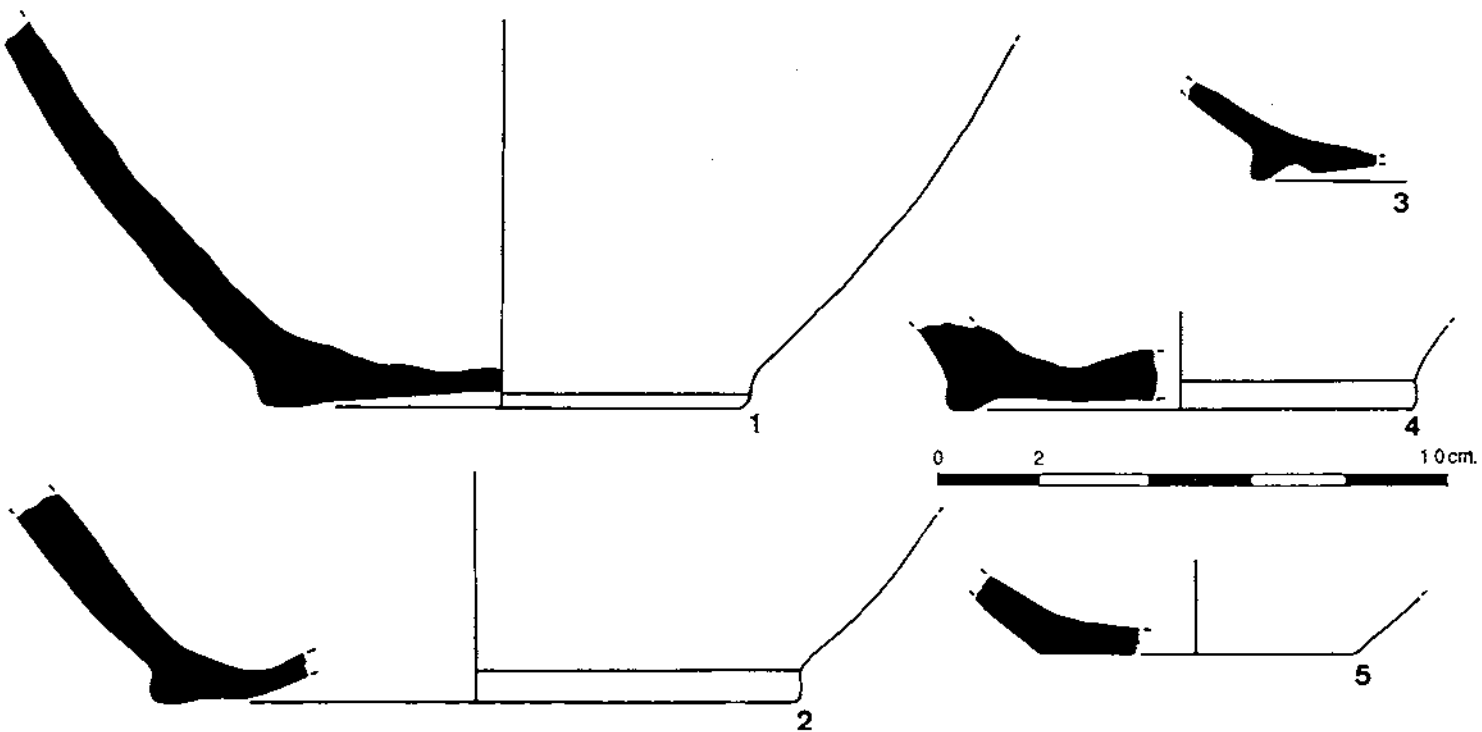
LÀMINA 21

- 1.- Vora i coll d'àmfora itàlica Dressel 2-4. Pasta dura, de color roig-ataronjat, amb desgreixant volcànic ben visible. Núm. inventari V-662-256.
- 2.- Vora d'àmfora oleària de la Bètica, Dressel 20. Pasta dura, compacta i desgreixant sorrenc. Núm. inventari V-662-257.
- 3.- Vora d'àmfora bètica Dressel 23. Vora massissa i triangular. Pasta dura, de color beix clar, amb molt de desgreixant sorrenc. Núm. inventari V-662-51.
- 4-11 i 13-14.- Diverses vores de gerres, bols, olletes i gibrells de ceràmica comuna romana oxidada. Les boques de les gerres i de les olletes són exvasades, poc motllurades; en un cas s'aprecia la decoració de cordó aplicat amb decoració digital, sota la vora; algunes conserven l'arrecament de la nansa; els bols són de forma semiesfèrica i amb el llavi sense diferenciar; el gibrell (14), també semiesfèric, té la vora triangular. Les pastes són diverses, sempre de tons clars: beix, ataronjat o marró clar. Núm. inventari V-662-127/135/58/128/59/117/120/112/337/224/60.
- 12.- Vora de cassola africana, amb la vora poc desenvolupada. Núm. inventari V-662-60

LÀMINA 22

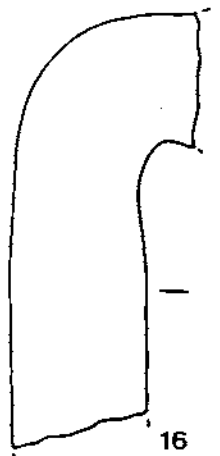
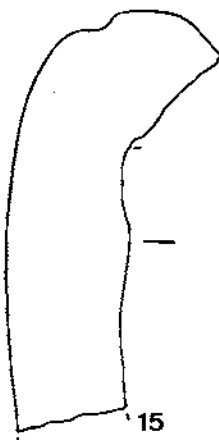
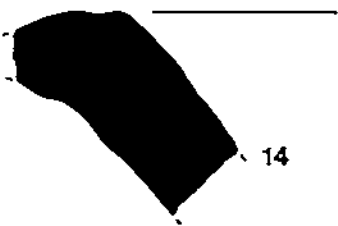
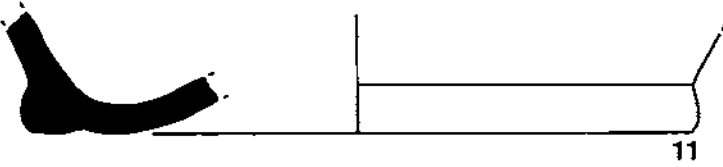
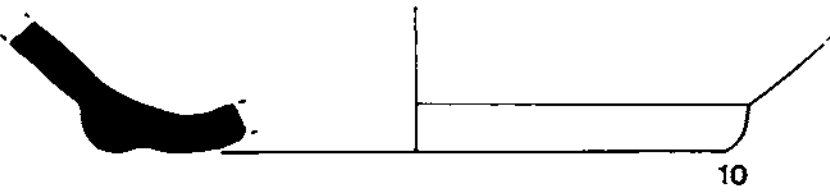
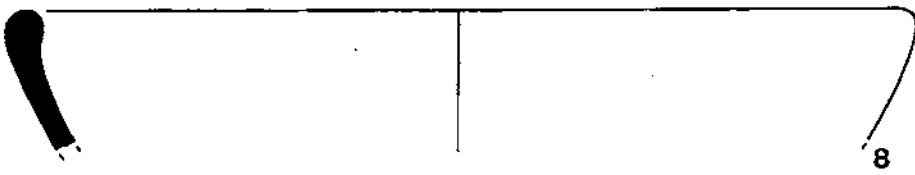
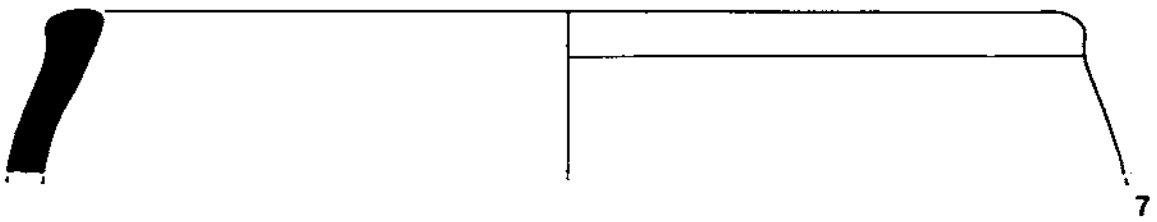
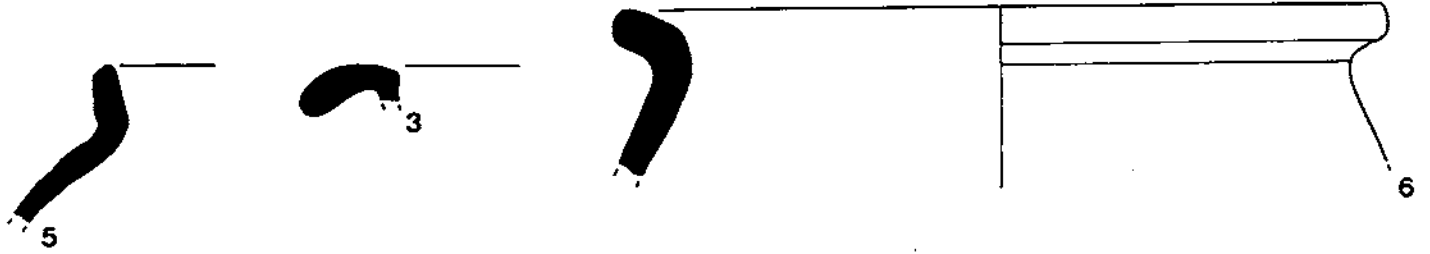
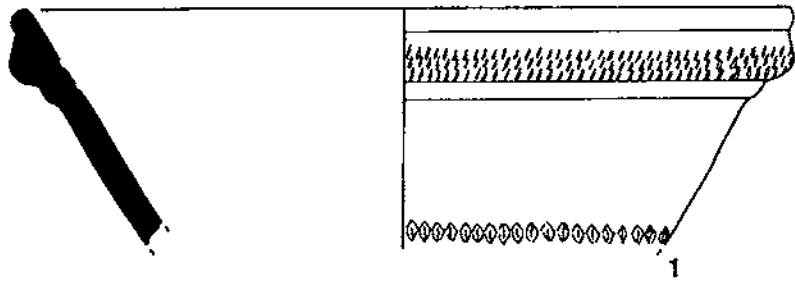
- 1-5.- Bases de ceràmica comuna romana, amb peus sense marcar o poc marcats. Pastes de color beix o rogenques. Núm. inventari V-662-177/180/184.
- 6-13.- Vores i bases d'olles de ceràmica de cuina reduïda. Formes corrents de vores curtes i exvasades; la 11 correspon a un plat sense vora diferenciada; les bases són sense peu i fons pla. Núm. inventari V-662-382.
- 14.- *Pondus* d'argila, massís, amb un orifici per a la suspensió a la part superior. Argila poc depurada. Núm. inventari V-662-382-1.

LÀMINA 23

Context estratigràfic: estrat de color negrós que es concentra a l'interior de l'habitació 43. S'interpreta igual que la capa 662, com un dels nivells relacionats amb el funcionament d'aquest àmbit. Segona meitat del segle II o una mica més.

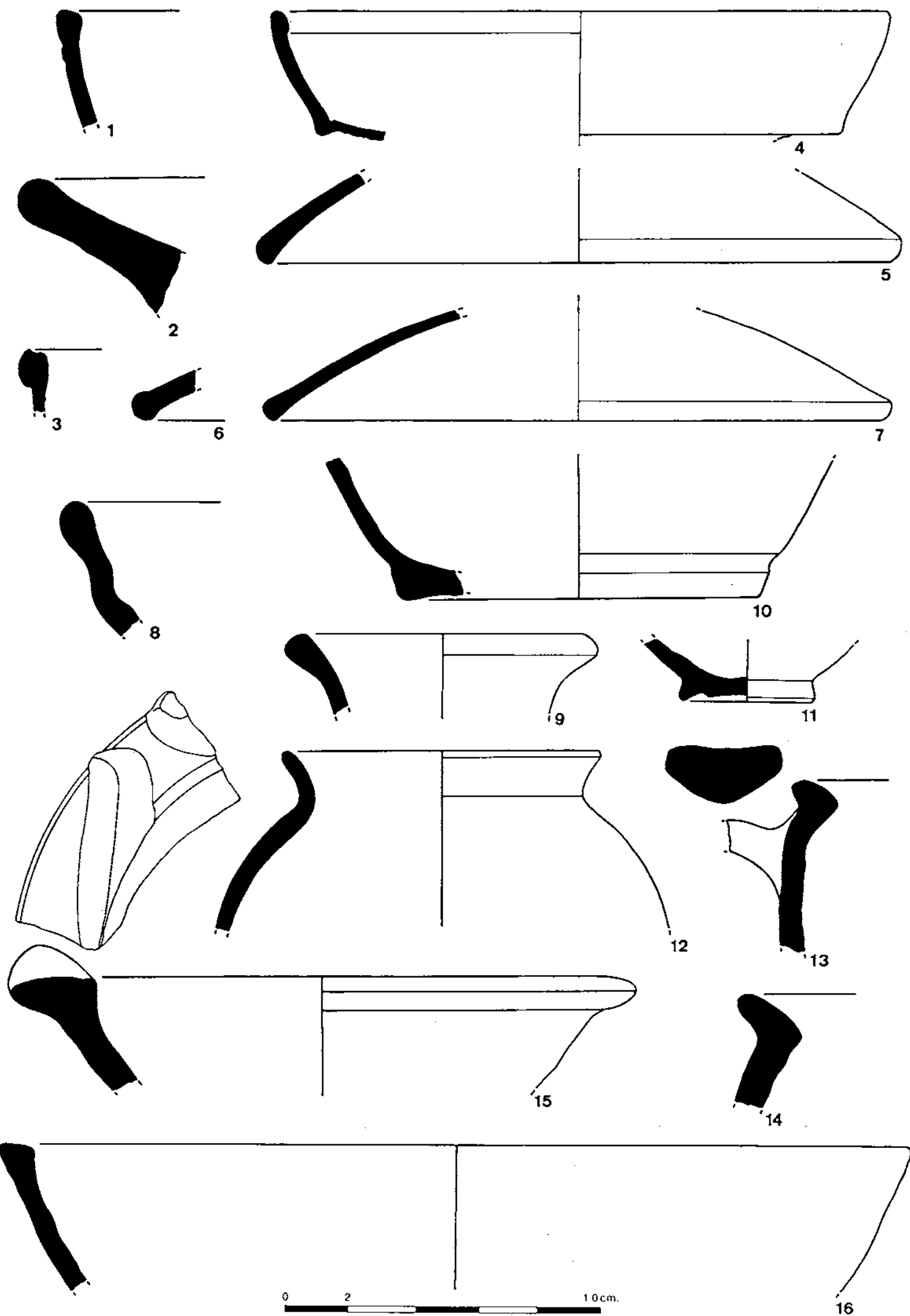
- 1.- Copa d'africana A, forma Hayes 8 A. La vora està ben marcada i té decoració de rodeta molt ben definida. Vernís de qualitat, molt adherent. Núm. inventari V-685-3.
- 2.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 14/16. Núm. inventari V-685-2.
- 3.- Fragment de vora de Hayes 3 C de ceràmica africana A. Llavi en forma de visera. Vernís poc conservat. Núm. inventari V-685-4.
- 4.- Vora de cassola d'africana de cuina, forma Hayes 23 B, vernís poc adherit. Núm. inventari V-685-9.
- 5.- Africana de cuina, forma Atlante CVII, 11 o similar, amb patina cendrosa per les dues cares. Núm. inventari V-685-6.
- 6-13.- Ceràmica comuna oxidada. Olles de vora exvasada i vora reentrant i cassola que imita la forma 23 B de l'africana de cuina. Les bases són diverses, planes i sense peu i bases amb peu marcat amb fons alçat o umbilicat. Núm. inventari V-685-11/14/9/15/23/39/22/8.
- 14.- Vora de morter, molt deteriorada, amb un solc a la part superior. Pasta blanca i molt porosa. Núm. inventari V-685-42.
- 15.- Nansa d'àmfora bètica de salaons, possible tipus Beltrán II. Pasta groga amb desgreixant sorrenc i nucli més beix. Núm. inventari V-685-49.
- 16.- Nansa d'àmfora de la Tarraconense, de secció aplanada i solc central. Argila de color vermell rajol. Núm. inventari V-685-51.

LÀMINA 24

Context estratigràfic: estrat de l'habitació 51, que es concentra sota l'enderroc 758 (estrat al sud del porticat). És clarament anterior a la construcció del mur que limita per l'oest l'habitació 38, atès que la fonamentació es recolza damunt de l'enderroc. Segona meitat del segle II.

- 1.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 9 A, amb decoració a rodeta, molt perduda; vernís molt adherit. Núm. inventari V-800-78.
- 2.- Vora obliqua, amb el llavi arrodonit, que connectava amb un cos cilíndric. Ceràmica de pasta groga de l'Àfrica Proconsular i la Bizacena; tipus Casas *et al.* 1990, núm. 485-487. Núm. inventari V-800-77.
- 3.- Vora bífida de cassola Hayes 197 d'africana de cuina. Conserva restes molt perdudes de la patina cendrosa a la paret externa. Núm. inventari V-800-90.
- 4.- Vora de cassola d'africana de cuina, Hayes 23 B. Fons bombat i estriat amb el vernís molt adherit. Núm. inventari V-800-83.
- 5-7.- Fragments de vora de tapadora d'africana de cuina, forma 196, amb restes de patina cendrosa al llavi. Núm. inventari V-800-91-95/101-102.
- 8-9.- Vores de ceràmica comuna oxidada, amb pastes beix o marró, força depurades. Núm. inventari V-800-33/31.
- 10-11.- Bases de ceràmica comuna oxidada, una de fons pla i peu marcat i l'altra amb peu anular. Pastes de color beix, poroses i força depurades. Núm. inventari V-800-44/70.
- 12-14.- Vores d'olla de ceràmica de cuina reduïda a torn. Són formes globulars amb la vora exvasada i curta; poden dur dues nanses contraposades. Pastes poc depurades, amb presència de mica. Núm. inventari V-800-4/2/11/13/7.
- 15.- Vora de morter de visera horitzontal i de secció triangular, amb vessador sobre el llavi. Producció local de pasta ataronjada, compacta i dura. Núm. inventari V-800-63.
- 16.- Vora de gibrella de secció triangular; parets primes i profundes. Pasta de color marró clar, poc depurada, porosa. Núm. inventari V-800-68.

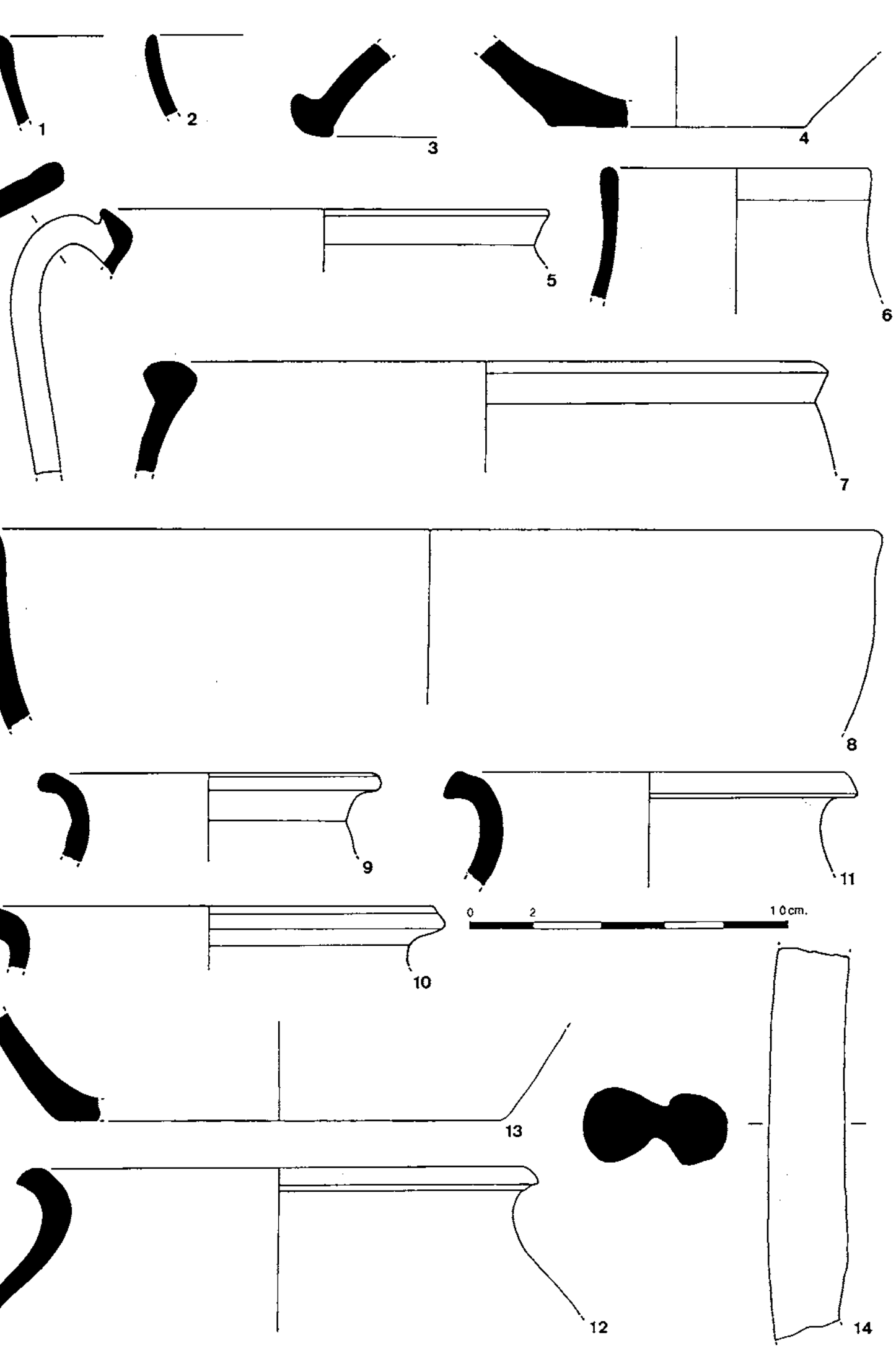

0 2 10cm.

LÀMINA 25

Context estratigràfic: nivell d'argiles de color beix clar, dipositat ja a una cota inferior a la fonamentació del mur 712 de l'habitació 44. Cobreix el nivell 714. És difícil precisar amb claredat la seva posició estratigràfica, encara que sembla que s'ha de relacionar amb el mur 678. Segona meitat del segle II.

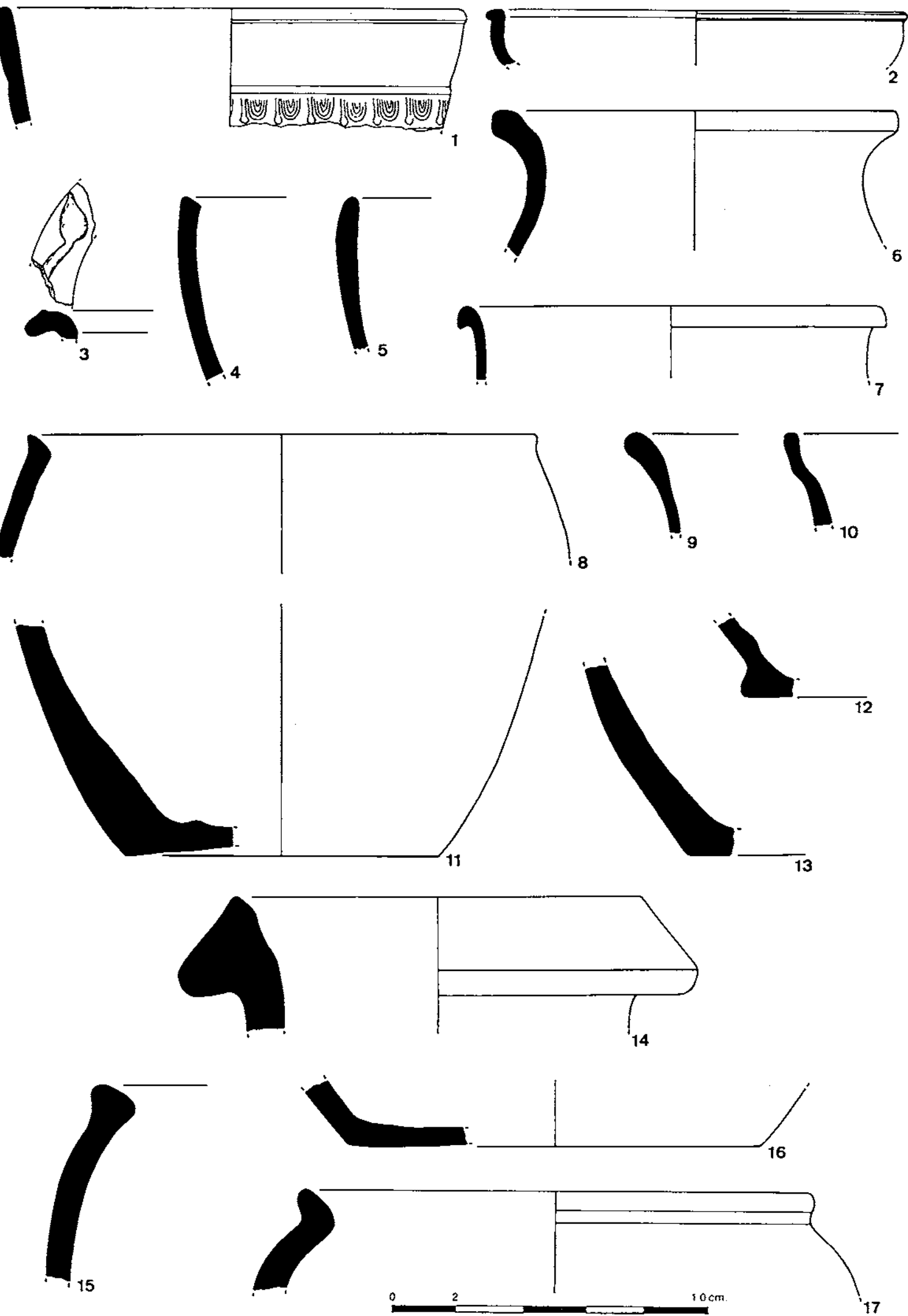
- 1.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 14/17. Conserva part del vernís, que ha desaparegut totalment de la cara interna. Núm. inventari V-713-30.
- 2.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 17. Vernís molt adherit. Núm. inventari V-713-1.
- 3.- Vora ben marcada de tapadora de la forma Hayes 182 de l'africana de cuina. Núm. inventari V-713-29.
- 4-5.- Ceràmica comuna oxidada, base plana sense peu marcat i vora de gerra de secció triangular, probablement amb dues nanses que arrenquen de la vora, de secció aplanada i solcs a la part superior. Núm. inventari V-713-19/23.
- 6.- Fragment de gerra de parets primes amb la vora vertical, sense diferenciar i el llavi arrodonit, ceràmica de cuina a torn. Núm. inventari V-713-3.
- 7.- Olla o recipient de ceràmica de cuina amb la vora engruixida i reentrant, el perfil del vas era ovoidé. Núm. inventari V-713-12.
- 8.- Plat de ceràmica de cuina, de forma semiesfèrica, amb el llavi tot just insinuat. Núm. inventari V-713-9.
- 9-12.- Vores d'olla de ceràmica de cuina a torn, totes exvasades amb llavis petits, de vegades lleugerament motllurats. Pasta poc depurada, de gra gruixut i partícules de mica ben visibles. Núm. inventari V-713-19/14/8/10.
- 13.- Base de ceràmica de cuina a torn. Núm. inventari V-713-18.
- 14.- Nansa bífida d'àmfora tarraconense Dressel 2-4. Argila de color taronjós, més beix a la superfície, desgredant de quars i sorra que li dóna un tacte rugós. Núm. inventari V-713-31.

LÀMINA 26

Context estratigràfic: sstrat de color marró que es concentra a l'habitació 44, encara no estava al descobert el mur 698, i cobreix l'estrat 701. A la part baixa hi ha restes de cendres i d'un nivell de paviment. Segle II.

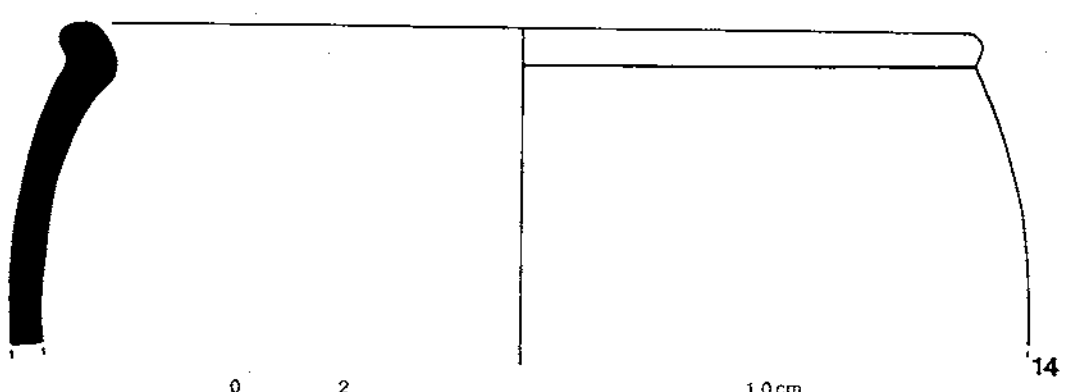
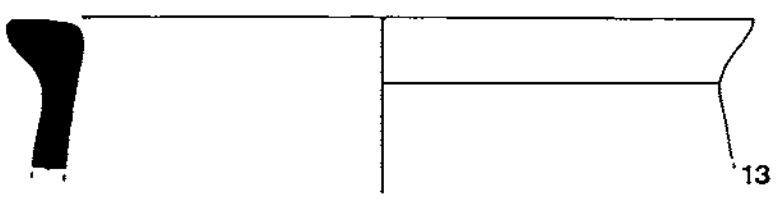
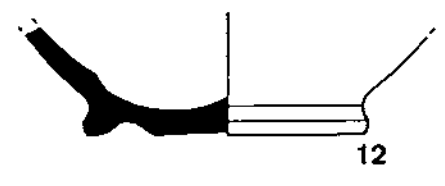
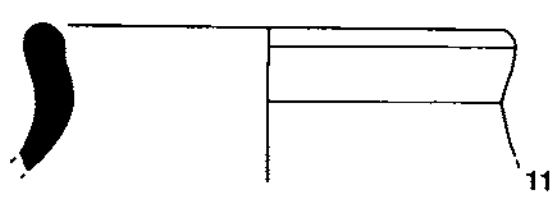
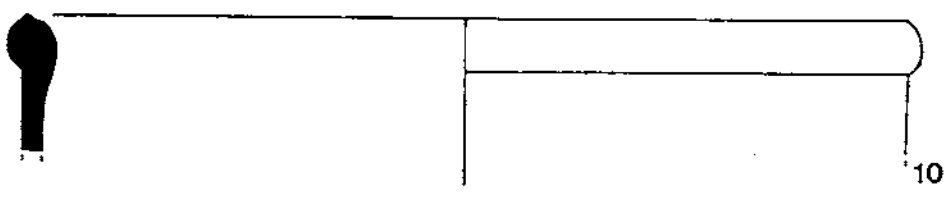
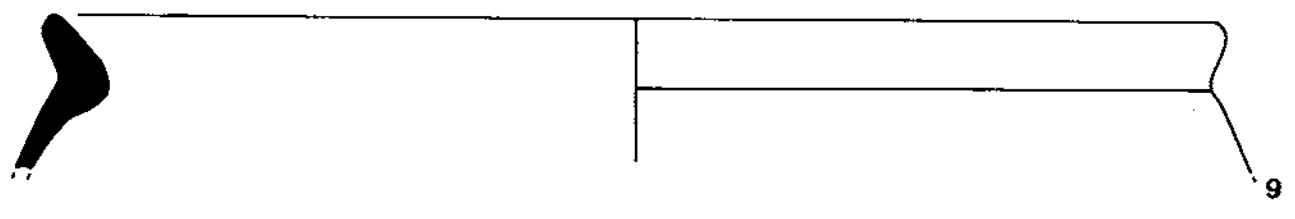
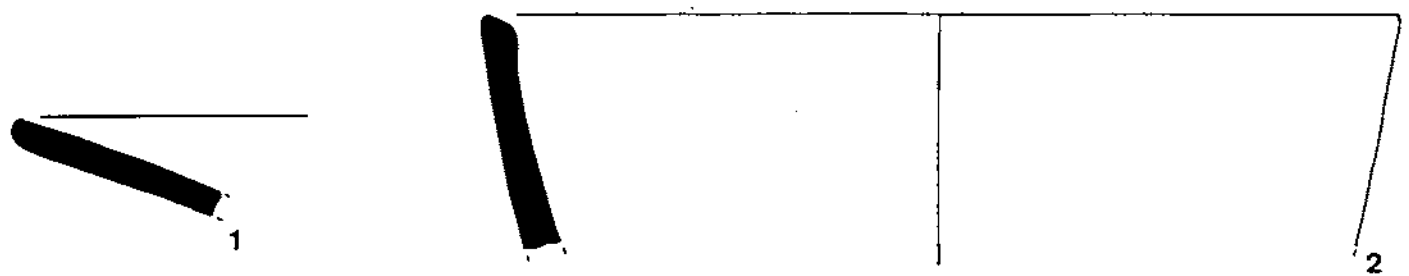
- 1.- Vora de t. s. sud-gàl·lica decorada, forma Drag. 37 b, amb un fris d'oves que decora l'espai que queda sota la vora. Núm. inventari V-690-1.
- 2.- Vora de Drag. 27 de t. s. sud-gàl·lica, amb el llavi molt marcat. Núm. inventari V-690-2.
- 3.- Vora tombada de copa de t. s. sud-gàl·lica, forma Drag. 35. Decoració sobre la vora de fulles d'aigua. Núm. inventari V-690-3.
- 4-5.- Vores de ceràmica africana de cuina, tipus Òstia I, 273/Hayes 193. Llavis indiferenciats, amb pàtina cendrosa sobre les parets exteriors. Núm. inventari V-690-18/17.
- 6-13.- Ceràmica comuna romana. Vores d'olles i de gerres de morfologia diferent, engruixides i poc marcades. Les bases són planes o lleugerament alçades i sense peu marcat. Núm. inventari V-690-25/26/27/21/29/36/30/52.
- 14.- Vora d'àmfora itàlica Dressel 1. Pasta beix, desgreixant volcànic. Núm. inventari V-690-38.
- 15-17.- Ceràmiques de cuina reduïdes. Són vores d'olla, amb la vora poc marcada i perfil globular; la base és plana i sense peu. Núm. inventari V-690-48/55/47.

LÀMINA 27

Context estratigràfic: estrat d'enderroc de teules de l'habitació 42 i que sembla pot igualar-se a 657 de l'habitació 38. Pot correspondre a les restes de l'abandonament de l'edifici precedent o potser a una anivellació efectuada per tapar les estructures anteriors. Finals segle III o inicis del segle IV.

- 1.- Vora de ceràmica africana C, amb decoració a rodeta, a penes apreciable. Núm. inventari V-661-35.
- 2-3.- Ceràmica africana A, vores de la forma Hayes 14 A. Núm. inventari V-661-1/3.
- 4-5.- Vora i base de ceràmica africana A, forma Hayes 27. Núm. inventari V-661-2/6.
- 6-7.- Ceràmica africana de cuina, vores de tapadora, forma 196, amb restes de vora fumada a tocar de la vora. Núm. inventari V-661-10/9.
- 8.- Base de ceràmica africana de cuina, peu ben marcat. Núm. inventari V-661-17.
- 9.- Vora de cassola d'africana de cuina, forma Atlante CVII. Núm. inventari V-661-8.
- 10.- Vora de cassola d'africana de cuina, forma Hayes 196. Núm. inventari V-661-11.
- 11-12.- Vora i base de ceràmica comuna oxidada. Pasta beix, ben cuita. Núm. inventari V-661-37-/4.
- 13-15.- Ceràmica de cuina reduïda a torn. Olletes, una amb vora triangular; l'altra amb vora curta i exvasada, forma globular. La base és absolutament plana i sense peu. Núm. inventari V-661-26/32/29.

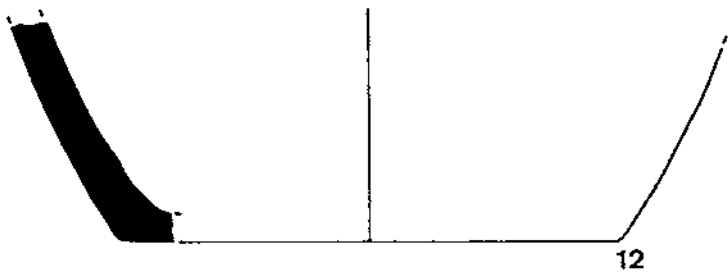
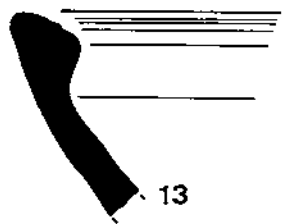
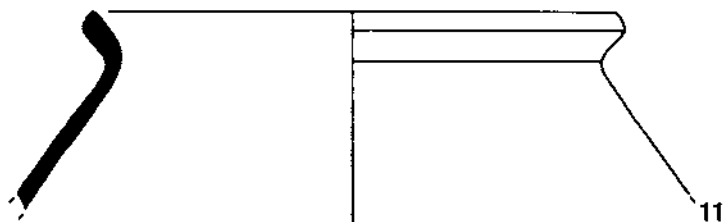
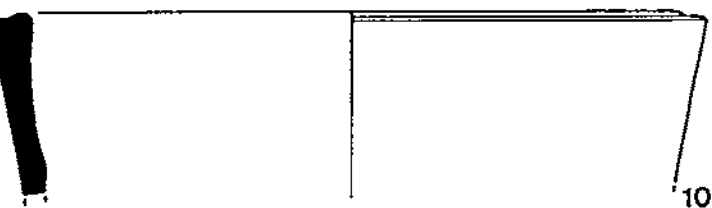
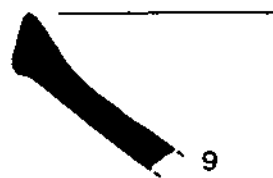
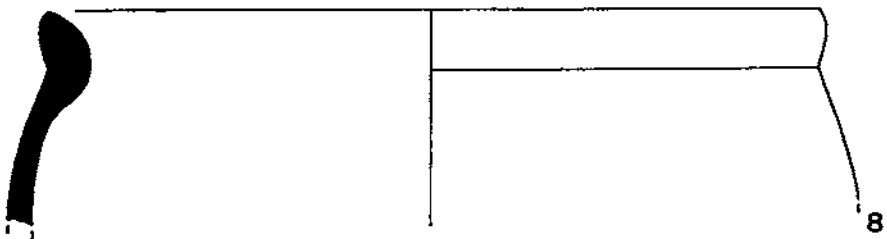
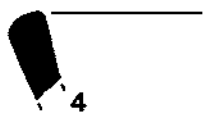
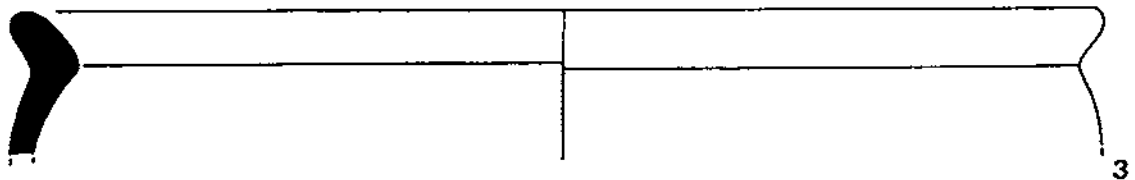
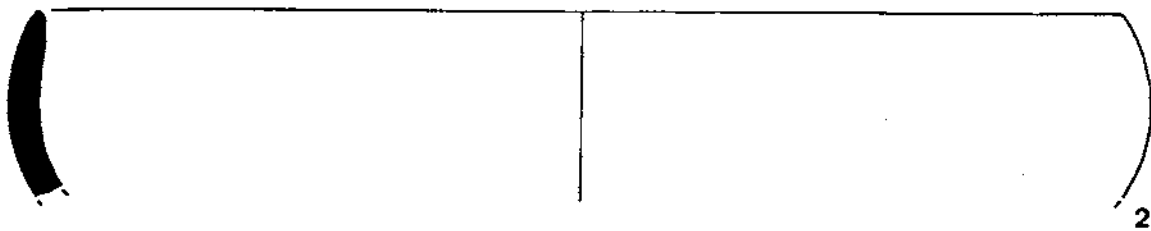
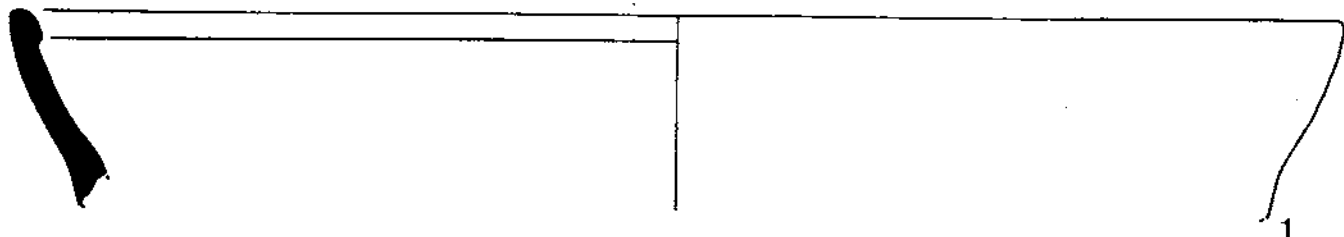

0 2 10cm.

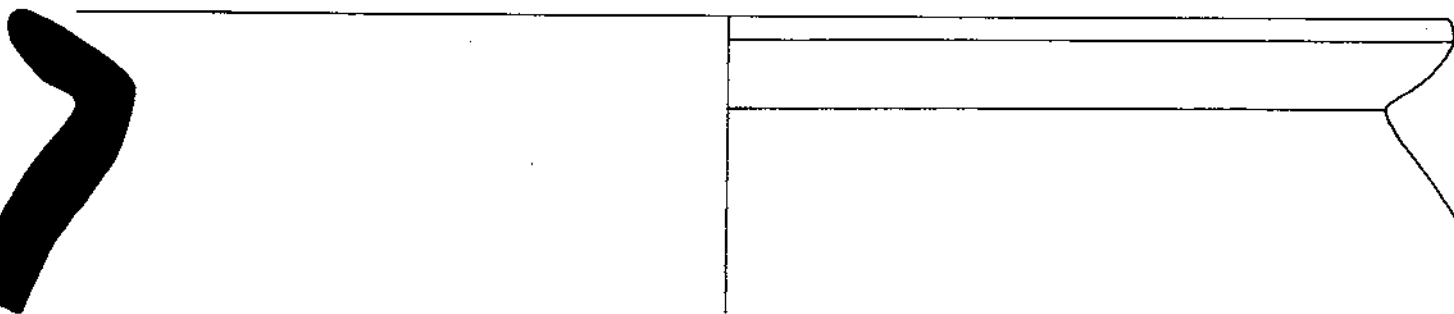
LÀMINA 28

Cronologia: estrat d'enderroc del porticat de l'ala oest. Es compon de nombrosos fragments de teules, pedres i argamassa que marquen la caiguda d'una part de la coberta de la galeria porticada vers el pati interior. No és gaire consistent. Igual a 764-731. Finals del segle III.

- 1.- Vora de cassola d'africana de cuina, forma Hayes 23 B. Conserva restes de pàtina cendrosa a la paret exterior, entorn de la vora. Núm. inventari V-758-24.
- 2.- Vora de plata d'africana de cuina, forma Hayes 181, que conserva restes ben visibles de la pàtina cendrosa a la paret exterior. Núm. inventari V-758-28.
- 3.- Vora d'olla de ceràmica africana de cuina, forma Atlante CVII. Pàtina cendrosa exterior, molt adherida. Núm. inventari V-758-71.
- 4.- Vora d'africana A, forma Hayes 14/16. Restes de vernís. Núm. inventari V-758-13.
- 5-7.- Tapadores d'africana de cuina, forma Hayes 182 i, en un cas, del tipus Hayes 196. Conserven restes de pàtina cendrosa entorn de la vora. Núm. inventari V-758-33/34/38.
- 8-9 i 11.- Ceràmica comuna oxidada, les dues primeres probablement imiten dues formes de la ceràmica africana, la tercera és una olleta de parets molt primes i vora exvasada. Núm. inventari V-758-44/43/69.
- 13.- Vora engruixida cap a l'interior d'una gibrella de ceràmica comuna oxidada. La vora és ben estriada. Pasta taronja, poc depurada. Núm. inventari V-758/55.
- 10, 12 i 14.- Ceràmica de cuina a torn. Vora petita i bífida, en un cas i vora exvasada en un gran contenidor de perfil globular; la base és plana i sense peu. Pasta grollera, amb palles de mica daurada. Núm. inventari V-758-81/87/78.

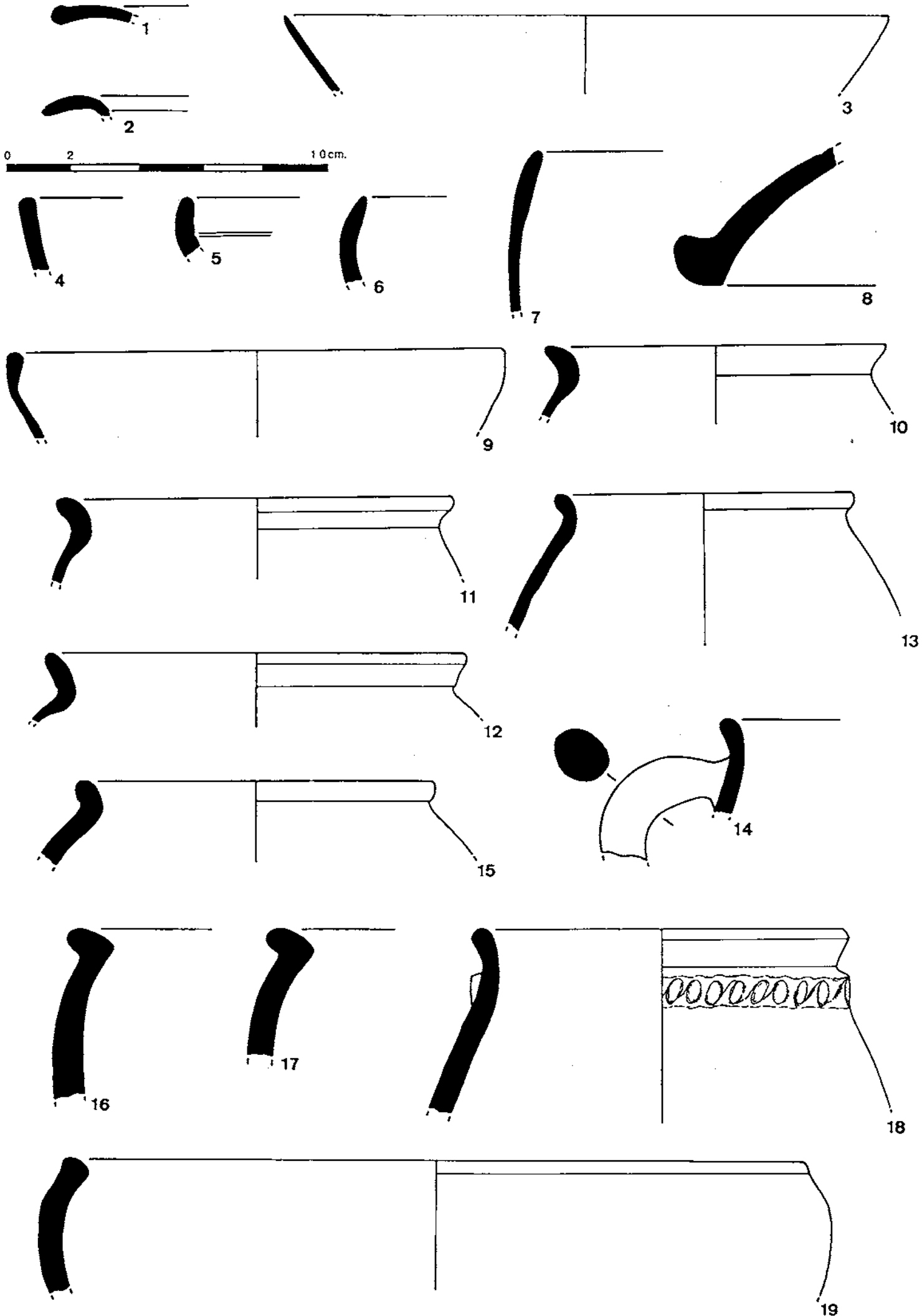
0 2 10 cm.

LÀMINA 29

Context estratigràfic: nivell d'argila que podria marcar el nivell de circulació de l'habitació 46, tal com confirmen les restes d'algunes peces dipositades a la seva part superior, així com també les restes d'enderroc documentades més amunt. Determina el darrer moment d'ús de l'estança. Cobert per UE-729. Finals del segle III-inicis del segle IV.

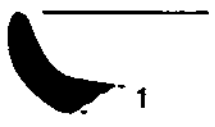
- 1.- Vora de ceràmica africana A, assimilable a algunes variants de la forma Hayes 6. Es tracta d'una peça molt rodada i que ha perdut gairebé la totalitat del vernís de la superfície. Núm. inventari V-734-44.
- 2.- Vora de ceràmica africana C, forma Hayes 46. Conserva encara part del vernís. Núm. inventari V-734-47.
- 3.- Vora de gran plata de ceràmica africana C, forma Hayes 50. Pareds molt primes amb un vernís de qualitat i ben adherit. Núm. inventari V-734-45.
- 4.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 14/16. Conserva part del vernís. Núm. inventari V-734-43.
- 5.- Vora de la forma Hayes 27 de ceràmica africana A. Pràcticament no conserva vernís. Núm. inventari V-734-49.
- 6-7.- Fragments de vora de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 181. El primer conserva part del vernís intern, el segon l'ha perdut totalment, però mostra una lleugera patina cendrosa externa. Núm. inventari V-734-42/41.
- 8.- Vora de tapadora de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 182. Vora engruixida i semicircular coberta amb una patina cendrosa. Núm. inventari V-734-39.
- 9.- Vora de bol carenat de ceràmica grisa. La carena separa una vora vertical amb el llavi engruixit i el cos troncocònic. Pasta molt depurada, amb algun puntet de calç visible que permet unes parets molt primes. Núm. inventari V-734-9.
- 10-14.- Diversos fragments de vores d'olles i gerretes de ceràmica comuna oxidada de llavi exvasat; en el darrer exemplar s'enganxa una nansa de secció circular per sota del llavi. Pastes poc depurades amb grans de calç visibles, de tonalitats marrons i ataronjades. Núm. inventari V-734-10/12/11/24/8.
- 15-19.- Fragments d'olles de ceràmica de cuina a torn, amb vores exvasades i curtes i cossos globulars; la primera té unes parets més fines, les altres són de grans dimensions. Hi ha un exemplar decorat amb un cordó aplicat amb impressions i situat en l'estrangulament que marca el pas de la vora al cos del vas. Pastes de gra gruixut, amb presència de mica. Núm. inventari V-734-25/23/21/31/20.

LÀMINA 30

Context estratigràfic: estrat que ocupa bona part de l'habitació 46 i format després del seu abandonament (per sobre de l'enterrament en àmfora aparegut damunt del seu tancament est). Finals del segle III-inicis del segle IV (el tipus d'àmfora utilitzada per a l'enterrament ens aporta una cronologia de segle IV plena).

- 1-2.- Vores de ceràmica de vernís negre derivades de la campaniana B: la primera és una vora de pàtera Lamb. 5 i la segona un plat de la forma Lamb. 1, amb les típiques motlures sota el llavi. Pasta beix, molt calcària i vernís negre ben adherit, amb tons blavosos. Núm. inventari V-727-1/2.
- 3.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 27. El vernís està molt perdut. Núm. inventari V-727-4.
- 4.- Vora de cassola de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 23 B. Conserva part del vernís interior i una fina pàtina cendrosa en la paret externa. Núm. inventari V-727-8.
- 5.- Vora de gran plata de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 181. Conserva part del vernís de la paret interna. Núm. inventari V-727-5.
- 6.- Fragment de tapadora de ceràmica africana de cuina, amb la vora ben marcada per la banda exterior, circular, forma Hayes 182. Núm. inventari V-727-9.
- 7-8.- Vores de tapadora d'africana de cuina, Hayes 196. Núm. inventari V-727-7/3.
- 9.- Vora de ceràmica comuna ibèrica, engruixida i circular, exvasada. Núm. inventari 17-V-94-727-50.
- 10-13.- Diverses vores de ceràmica comuna oxidada, boques de gerra i olles; la núm. 12 podria correspondre a una imitació local de la cassola Hayes 23 de l'africana de cuina. Són vores motllurades i exvasades. Les pastes són de tonalitats beix i gris, poc depurades i poroses. Núm. inventari V-727-14/13/19.
- 14-17.- Bases de gerres i olles de ceràmica comuna oxidada, amb el peu anular o sense marcar. Argiles ataronjades i beixes, amb desgriquant calcaris i sorrencs. Núm. inventari V-727-33/29/28/38.
- 18-21.- Vores d'olla de ceràmica de cuina, poc marcades i exvasades, però ben separades del cos globular. Pastes poc depurades, gra gruixut i nòduls de quars i làmines de mica. Núm. inventari V-727-40/45/46/39.
- 22.- Vora d'àmfora africana del tipus Keay XXIII. Pasta porosa, rosada a l'exterior i més blanquinosa en la superfície exterior. Núm. inventari V-727-53.

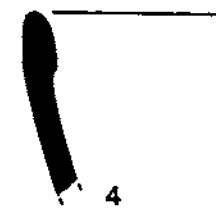
1

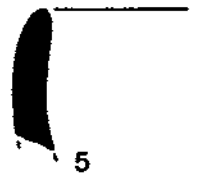
2

3

4

5

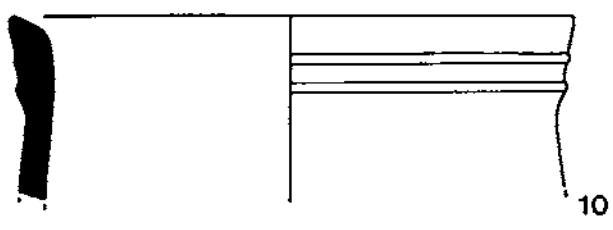
6

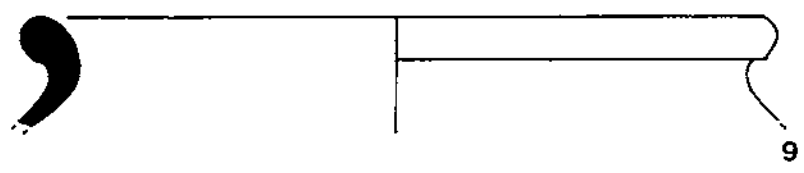
7

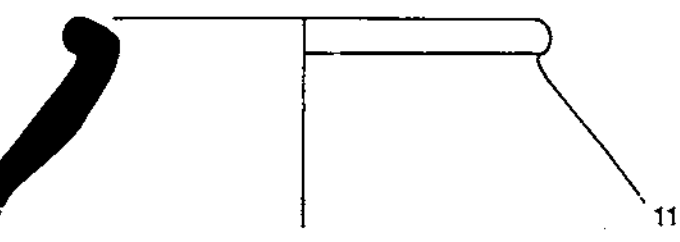
8

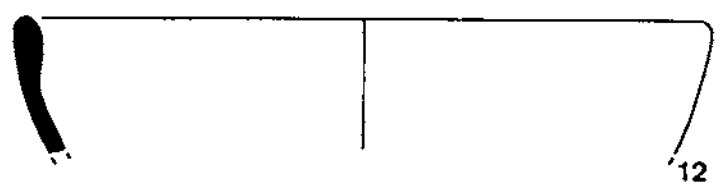
10

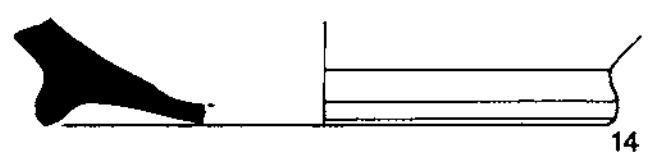
9

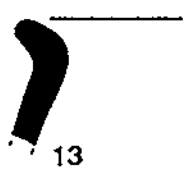
11

12

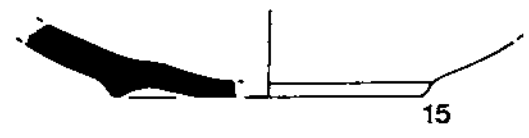
14

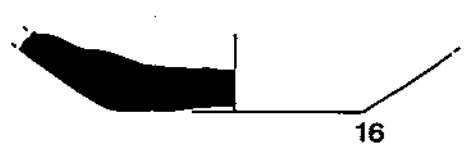
13

18

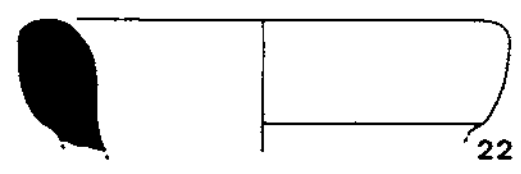
15

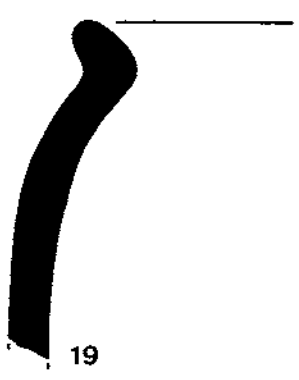
16

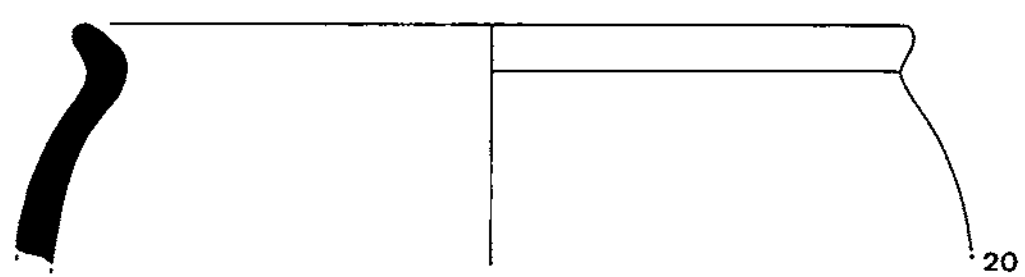
17

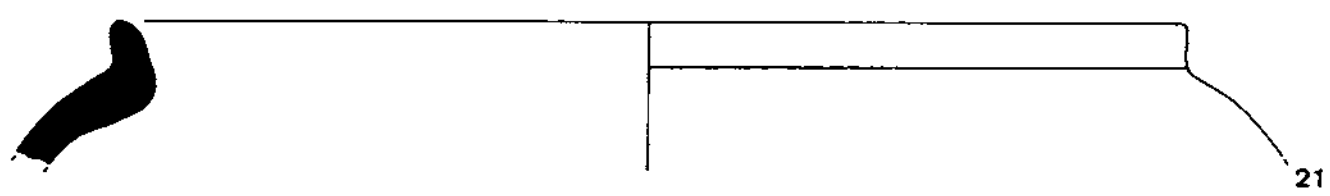
22

19

20

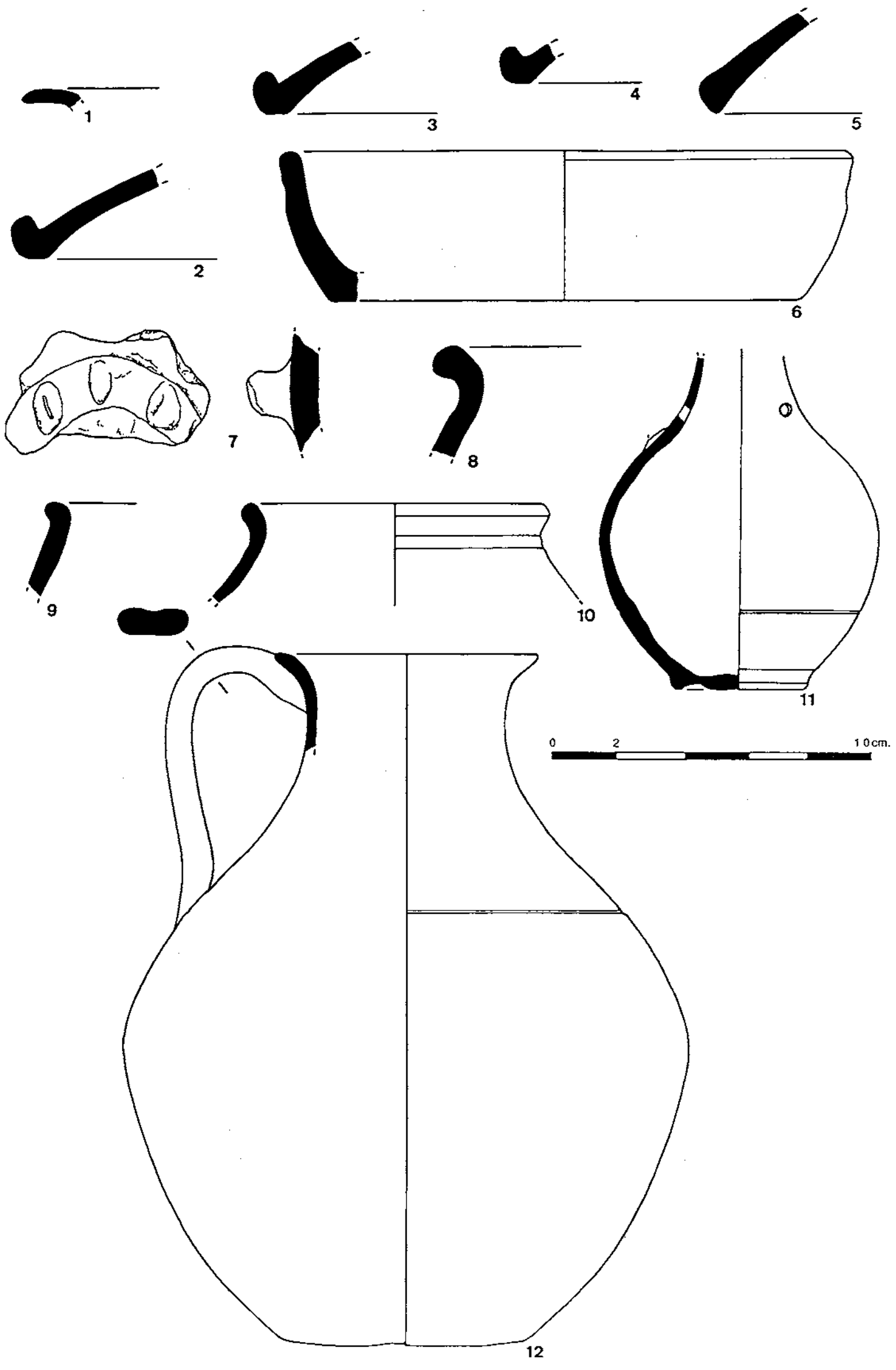
21

LÀMINA 31

Context estratigràfic: estrat de terra de color marró fosc, de força potència i que es troba per sota de la cota de circulació del mur 738, just quan comença a aparèixer la banqueteta de l'habitació 49. Pot interpretar-se com el final de l'etapa precedent o l'anivellació immediatament anterior a la reocupació posterior. Finals del segle III.

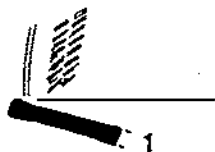
- 1.- Vora de ceràmica africana C, forma Hayes 44. Núm. inventari V-803-29.
- 2-4.- Vores de tapadora d'africana de cuina, forma Hayes 182, amb la pàtina cendrosa conservada de manera irregular. Núm. inventari V-803-22-24.
- 5.- Vora de tapadora de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 196. Restes de pàtina entorn del llavi. Núm. inventari V-803-26.
- 6.- Perfil complet de plat de ceràmica de cuina a torn, vora poc marcada i peu pla. Pasta grollera i micàcia. Núm. inventari V-803-12.
- 7.- Fragment de nansa en suspensió, adherida a la paret del vas, de forma semicircular o de ferradura amb impressions. Núm. inventari V-803-13.
- 8.- Vora exvasada d'olla de ceràmica de cuina a torn. Núm. inventari V-803-14.
- 9-10.- Fragments de gerres o olletes de ceràmica comuna oxidada, amb vores poc marcades. Pastes de color vermellós, amb desgreixant fi de mica. Núm. inventari V-803-18/17.
- 11.- Gerreta de ceràmica comuna oxidada, la vora i la nansa estan perdudes. Perfil general piriforme, amb dues perforacions contraposades al coll, possiblement per penjar la gerra. Pasta marró, molt fina i depurada, dura i de tacte metàl·lic. Núm. inventari V-803-21.
- 12.- Gerra sencera de ceràmica comuna, monoansada, de vora exvasada, coll curt i cos globular, lleugerament carenat, separat per una incisió, base plana sense peu marcat. Pasta de color marró, força dura i ben depurada. Núm. inventari V-803-28.

LÀMINA 32

Context estratigràfic: Habitació 49. Finals del segle III o primera meitat del segle IV.

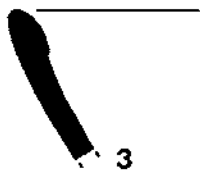
- 1.- Vora de ceràmica africana C, forma Hayes 45 A, amb decoració a rodeta a la cara interna de la vora. Vernís molt adherit. Núm. inventari V-825-57.
- 2.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 27. Vernís molt perdut, sobretot a la part exterior. Núm. inventari V-825-56.
- 3.- Vora de cassola de la forma Hayes 23 B d'africana de cuina. Franja de patina cendrosa a la part superior de la paret exterior. Núm. inventari V-825-54.
- 4.- Fragment de gran plata d'africana de cuina, Hayes 181, envernissat per l'interior i patina cendrosa externa. Núm. inventari V-825-53.
- 5.- Vora de tapadora de la forma Hayes 182 d'africana de cuina. Núm. inventari V-825-58.
- 6-7.- Fragments de pom/base de plat/tapadora de cuina africana. Núm. inventari V-825-61/59.
- 8.- Fragment de vora de gran gibrell de ceràmica de pasta groga de l'Àfrica Proconsular i de la Bizacena, forma similar a Casas *et al.* 1990, 683-685. Pasta porosa i granulosa, groga amb el nucli rosat. Núm. inventari V-825-52.
- 9.- Fragment de ceràmica comuna oxidada, de boca molt oberta i vora diferenciada, de secció triangular. Pasta marró fosc amb el nucli negre, depurada. Núm. inventari V-825-19.
- 10-12.- Vores de gibrells i bols, de secció semiesfèrica. La primera és un gibrell amb vora de secció triangular amb incisions al llavi; les altres són vores arrodonides i engruixides. Pastes oxidades, compactes, amb desgreixant petit. Núm. inventari V-825-13/12/20.
- 13-17.- Diverses vores de gerra, exvasades, alguna conserva l'arrencament de la nansa. Pastes marrons, compactes i força depurades. Núm. inventari V-825-24/14/27/18/46.
- 18.- Vora de cassola de ceràmica comuna oxidada que imita les formes africanes de vora ametllada. Presenta una vora bifida molt oberta i la carena que separa la part vertical del cos del fons bombat. Pasta beix-marró, poc depurada. Núm. inventari V-825-14.
- 19-20.- Vores d'olletes, exvasades i curtes, engruixides, de secció triangular. Pastes marrons, poc depurades. Núm. inventari V-825-23/21.
- 21-22.- Bases de ceràmica comuna oxidada, de fons pla i sense peu diferenciat. Pastes marrons ataronjades, poc depurades amb desgreixant sorrenc. Núm. inventari V-825-1/5.
- 23-24.- Vora i base de bol de ceràmica grisa comuna amb parets primes i pasta depurada, homogènia. Núm. inventari V-825-45/43.
- 25-27.- Vores d'olla de ceràmica de cuina a torn, poc desenvolupades i obertes, cossos globulars. Pastes fosques de gra gruixut i presència de mica. Núm. inventari V-825-34/40/38.
- 28.- Disc o fitxa circular retallat sobre un fragment de ceràmica. Núm. inventari V-825-41.

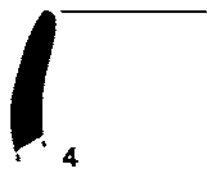
1

2

3

4

5

6

7

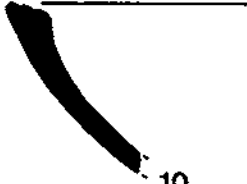
9

0

2

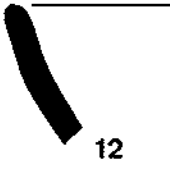
10cm.

10

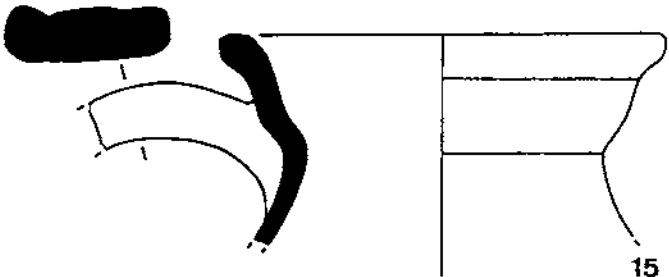
11

12

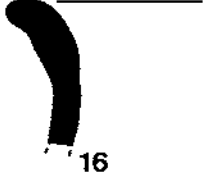
13

15

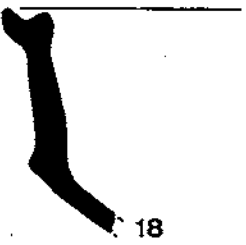
14

16

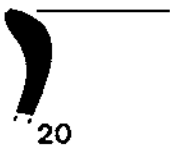
17

18

19

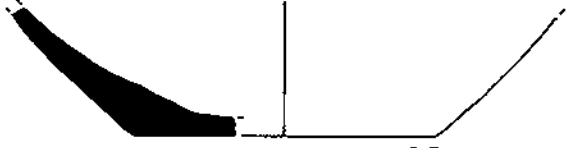
20

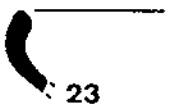
8

21

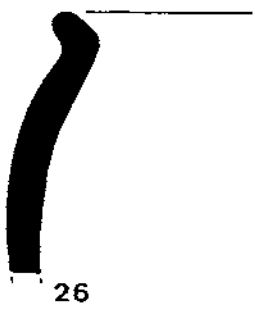
22

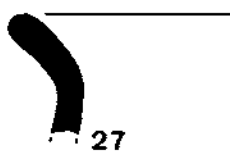
23

25

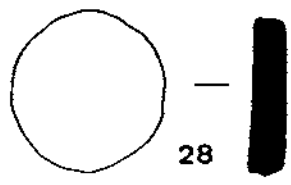
26

27

24

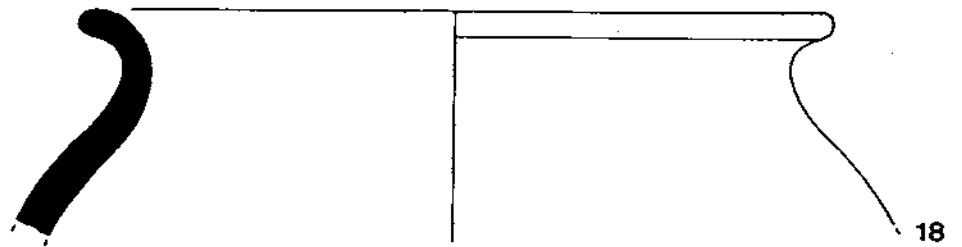
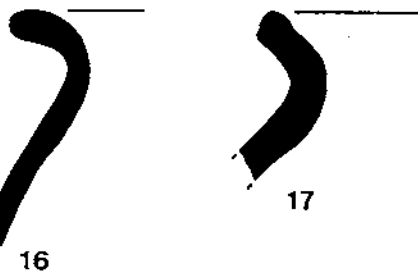
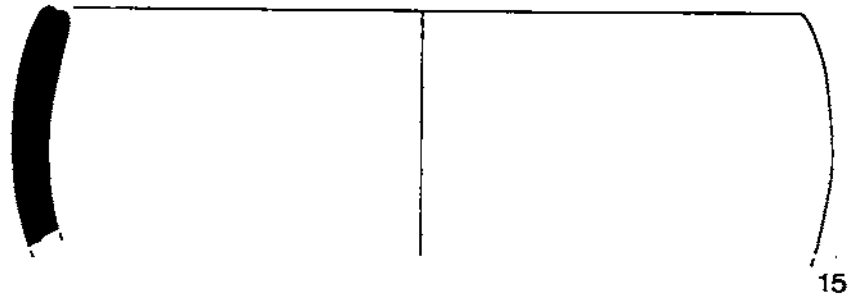
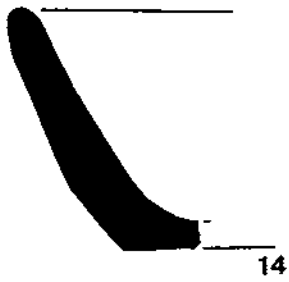
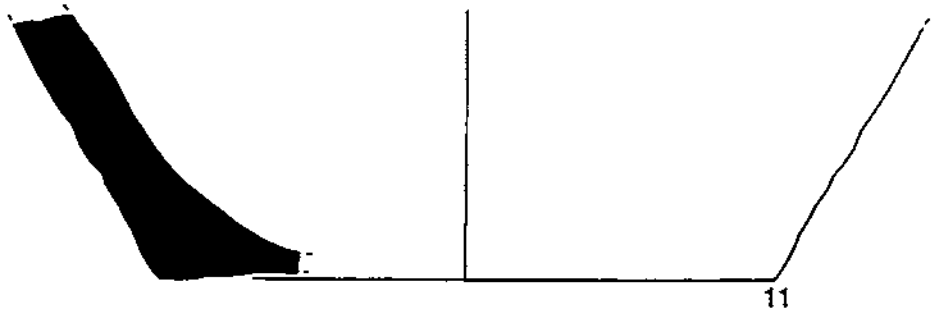
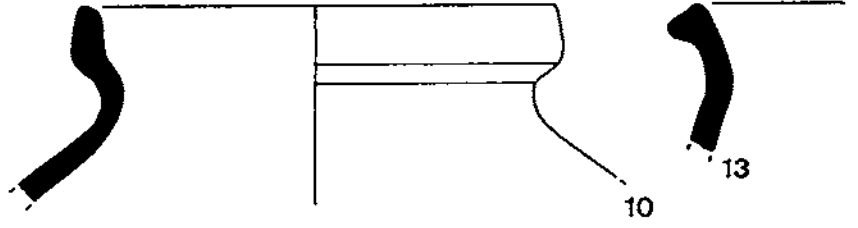
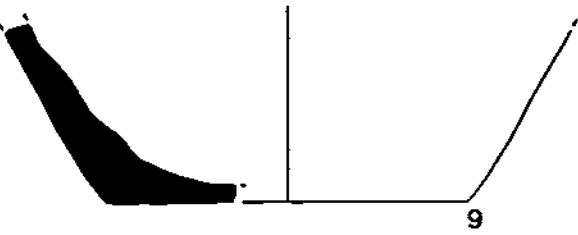
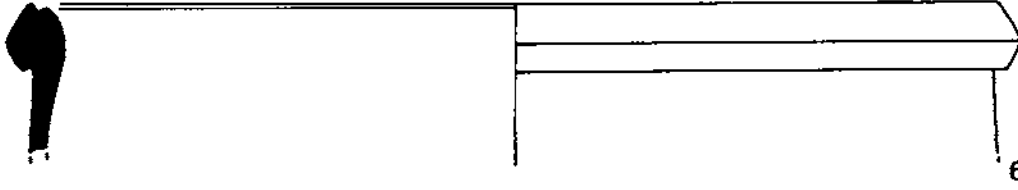
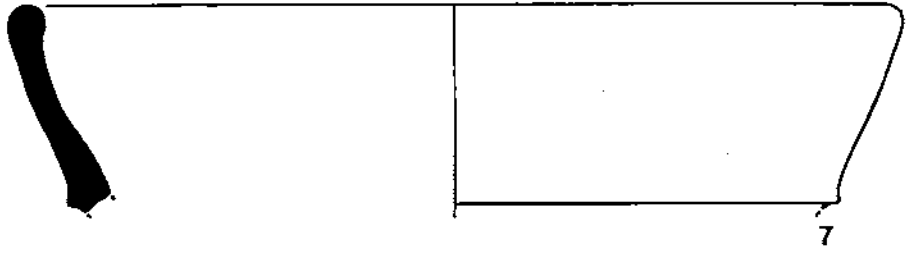
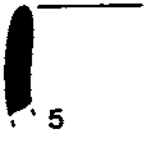
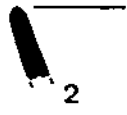
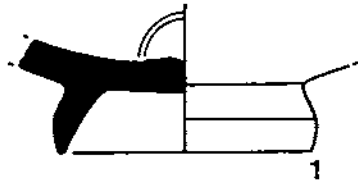

28

LÀMINA 33

Context estratigràfic: estrat de terra de color marró situat a la banda oest de la clavaguera i just per sota de la cota de circulació que ens marca aquesta i les banquetes de fonamentació dels murs de l'habitació 38 (UE-620 i 653). En conseqüència determina el *terminus ante quem* per a la seva construcció i també la data final de les estructures de l'edifici anterior que cobreix (s'intepreta com un farciment per tapar aquestes restes i regularitzar el terreny). L'inventari es va fer en dues sessions separades. Segle IV.

- 1.- Base de ceràmica t. s. sud-gàl·lica, forma Drag. 27, amb un cercle incís sobre el fons intern i segell il·legible a l'interior. Núm. inventari V-656-69.
- 2.- Vora de ceràmica africana C, forma Hayes 50. Vernís força ben conservat. Núm. inventari V-656-32.
- 3-4.- Bases de Hayes 27 d'africana A. Peus ben diferenciats; en un cas es marquen bé les incisions sobre el fons intern. Vernís ben conservat. Núm. inventari V-656-48/33.
- 5.- Vora de plat d'africana de cuina, forma Hayes 181, restes de patina cendrosa a la paret exterior. Núm. inventari V-656-47.
- 6.- Vora de cassola d'africana de cuina, Hayes 197. Núm. inventari V-656-22.
- 7-8.- Imitacions de formes africanes de cuina, Hayes 23 A i 197, en ceràmica comuna oxidada de pastes ataronjades, poc depurades i tacte rugós. Núm. inventari V-656-2/46.
- 9-11.- Ceràmica comuna oxidada, vora de gerra o urna, sense nanses i vora vertical; bases planes o lleugerament alçades, sense peu marcat. Núm. inventari V-656-13/25/15.
- 12.- Vora de morter, de secció triangular i llavi planer. Núm. inventari V-656-27.
- 13-18.- Ceràmica de cuina reduïda. Olles de perfil sinuós i vores exvasades, senzilles i de secció triangular; bases planes, sense peu marcat; conserven restes de pentinat. També plats de parets convexes i llavis indiferenciats, en un cas bífid. Núm. inventari V-656-28/29/31/1/17/9.

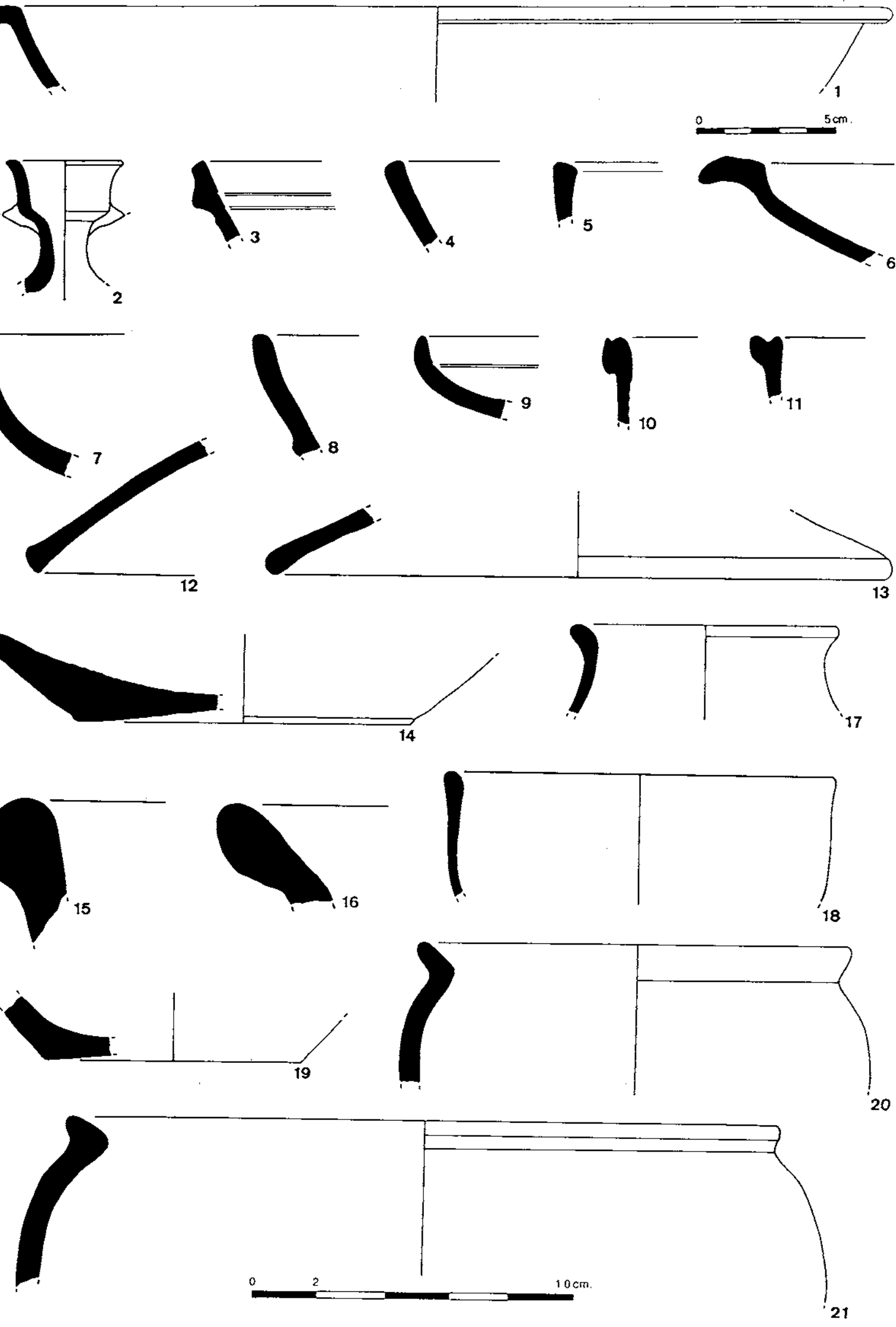
16

0 2 10 cm.

LÀMINA 34

Context estratigràfic: estrat que es troba sota el nivell de paviment o per sota la línia que indiquen les banquetes de fonamentació dels murs de l'habitació 38 i que, per tant, cobreix les estructures de la fase anterior. Una peça enganxa amb un fragment de la unitat 657. Segle IV.

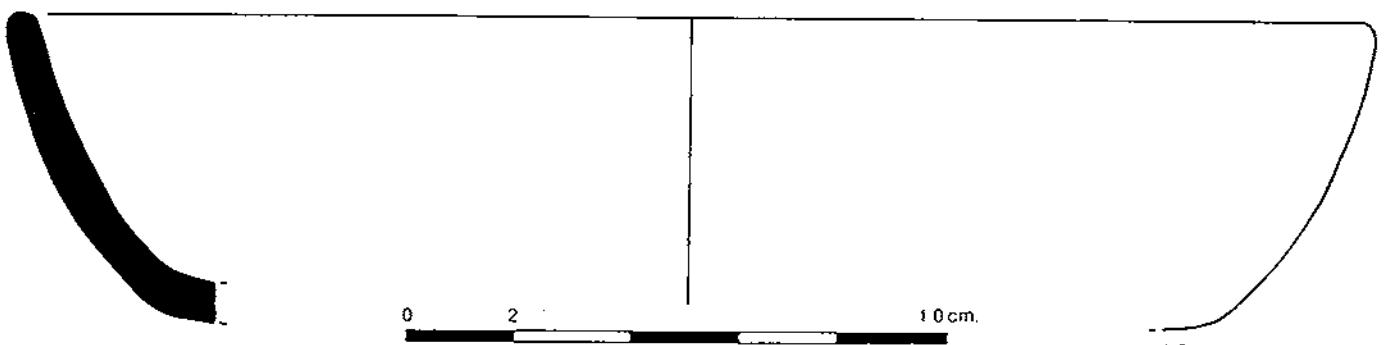
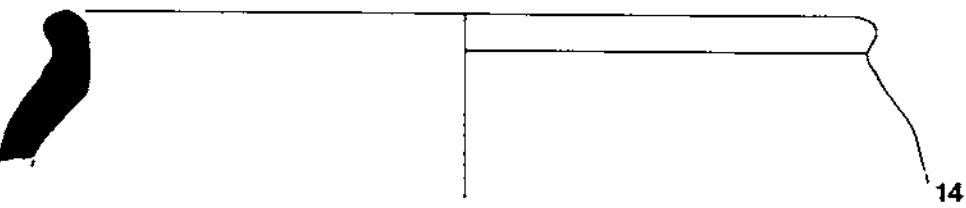
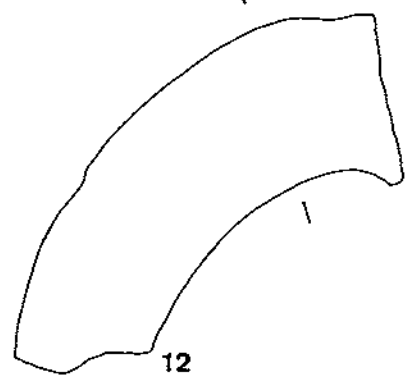
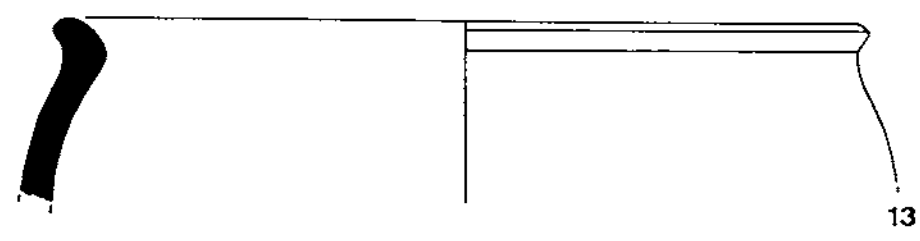
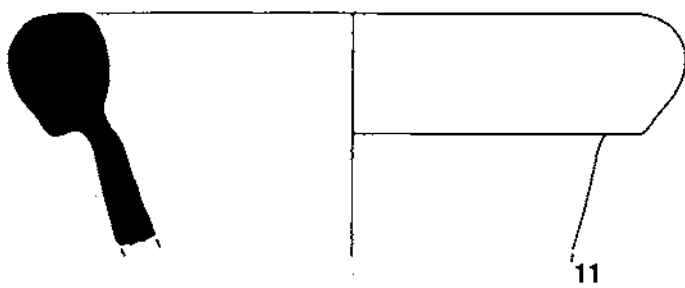
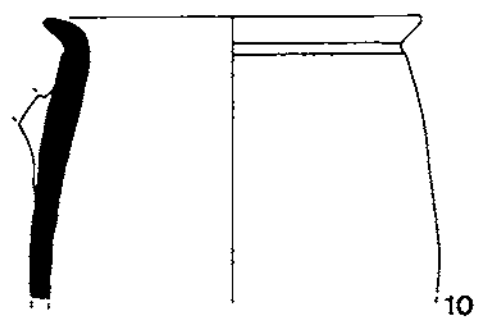
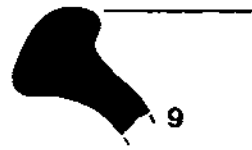
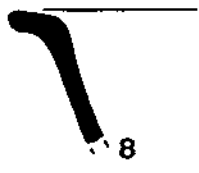
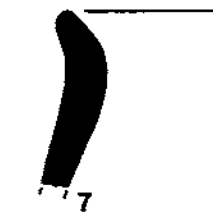
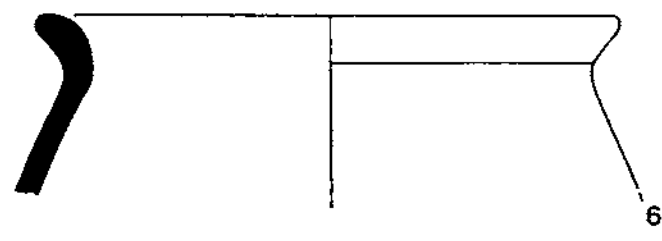
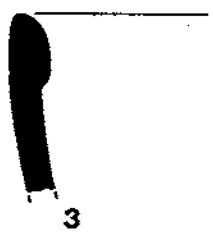
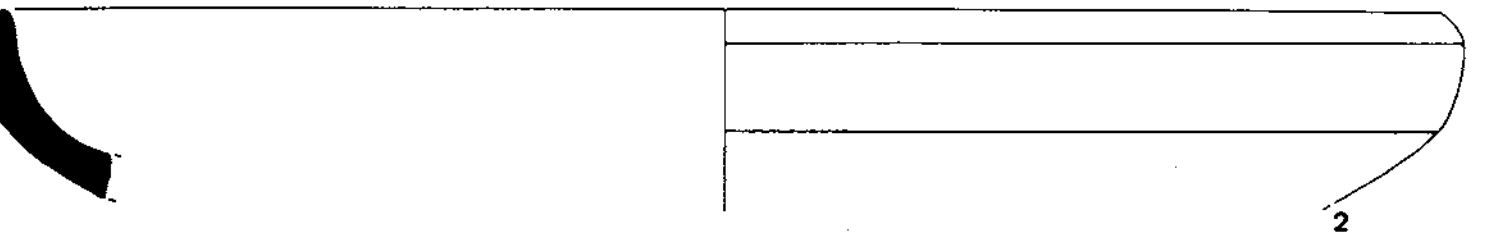
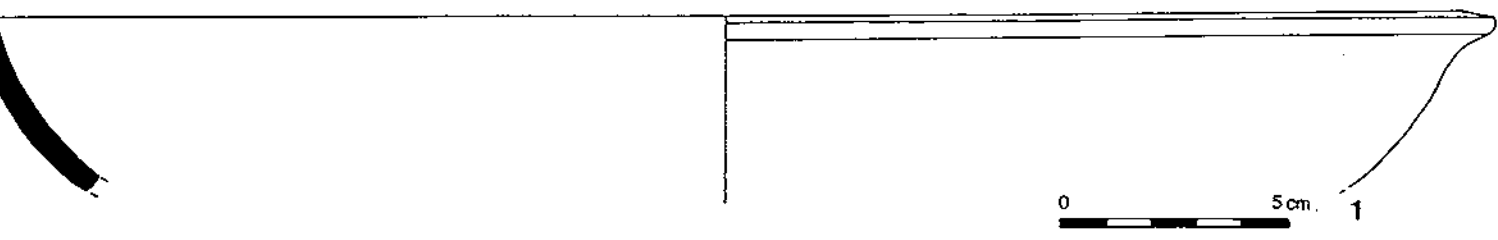
- 1.- Vora de ceràmica africana D, Hayes 58 B. El vernís és pràcticament inexistent i la incisió del llavi molt poc definida. Núm. inventari V-663-109.
- 2.- Vora i coll amb arrencament de nanses de cantimplora, Hayes 147, 3/Atlante I, tav. XXII, 9 de ceràmica africana A. Núm. inventari V-663-116.
- 3.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 8 B, sense decoració de rodeta i vernís mal conservat. Núm. inventari V-663-110.
- 4-5.- Vores de ceràmica africana A, formes Hayes 16 i 14 B. La primera no conserva restes de vernís i en la segona està mal conservat. Núm. inventari V-663-124/112.
- 6.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 3 B, amb decoració a la barbotina de fulla d'aigua sobre la vora. Núm. inventari V-663-111.
- 7.- Ceràmica africana de cuina, forma Hayes 181. No conserva restes de vernís a la paret interior. Núm. inventari V-663-133.
- 8.- Ceràmica grollera reduïda, imitació de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 23 A. Núm. inventari V-663-12.
- 9.- Vora de ceràmica africana A, Hayes 27. Incisió a la paret interior, alta i ben marcada. Núm. inventari V-663-11.
- 10.- Vora de ceràmica africana de cuina, Hayes 197. Restes de patina cendrosa exterior. Núm. inventari V-663-122.
- 11.- Ceràmica comuna oxidada, imitació d'africana de cuina, Hayes 197; pasta ataronjada. Núm. inventari V-663-41.
- 12-13.- Vores de tapadora de ceràmica africana de cuina, forma Hayes 196. Conserva restes de patina cendrosa a la paret exterior de la vora. Núm. inventari V-663-129/32.
- 14.- Base de morter amb el peu lleugerament marcat; sobre el fons interior hi ha grans incrustats. Pasta ataronjada i poc depurada. Núm. inventari V-663-97.
- 15-16.- Vora d'àmfores africanes, es tracta de dues variants de la forma Keay XXV Y i Z. Argila ataronjada i poc depurada. Núm. inventari V-663-23/22.
- 17-19.- Ceràmica comuna oxidada, boca de gerra i vora de bol de secció semiesfèrica; la base és sense peu i fons lleugerament alçat. Núm. inventari V-663-70/30.
- 20-21.- Vores d'olla de ceràmica de cuina a torn, són vores petites i exvasades, seccions globulars. Pasta poc depurada. Núm. inventari V-663-5/1/2.

LÀMINA 35

Context estratigràfic: nivell format per terres de color marró fosc. Sembla que pot interpretar-se com un estrat d'anivellació per cobrir les restes de murs i àmbits més antics (hab. 40 i 41) i, per tant, immediatament anterior o contemporani a la construcció del conjunt d'estances que formen l'ala est i sud. Cobert per l'estrat 646. Segle IV.

- 1.- Vora de sigil·lata africana D, forma Hayes 58. Vora en forma de petita visera de forma triangular, amb una incisió al llavi. Restes de vernís, espès, però poc adherit. Núm. inventari V-650-32.
- 2.- Vora de t. s. hispànica. Pràcticament no conserva vernís, excepte a la part de les incisions de la superfície exterior. Pasta ataronjada clara, amb desgreixant de calç molt visible. Núm. inventari V-650.
- 3-5.- Ceràmica africana de cuina, formes Hayes 23 B, 196 i 182. Núm. inventari V-650-35/33.
- 6-8 i 10.- Ceràmica comuna romana. Formes diverses, olletes i gibrells; en general, són vores exvasades, pastes oxidants, de tons taronjosos i punts de calç com a desgreixant. Núm. inventari V-650-3/2/4/1.
- 9.- Vora d'àmfora Keay XXIII/Almagro 51 C, de fabricació hispànica, petita i amb solc intern. Argila marró amb grans de sorra visible, tova i farinosa. Núm. inventari V-650-28.
- 11-12.- Vora i nansa d'àmfores bètiques. La vora és arrodonida i massissa, de tipologia indeterminada. La nansa és de la forma Keay XIX o XX. Núm. inventari V-650-29/27.
- 13-15.- Ceràmica de cuina a torn, olles de vora exvasada i plat de perfil corbat. Pastes poc depurades, amb mica i quars. Núm. inventari V-650-18/14.

LÀMINA 36

Context estratigràfic: es tracta d'una capa d'argila de color gris-verdós barrejada amb alguna pedra. Es troba per sota de l'enderroc (UE-854=861?) de la paret 852 i, per tant, pot interpretar-se com el nivell de freqüentació o abandonament de la última etapa de l'habitació 37, per sobre de les restes d'un paviment de *signinum* (UE-702). El mur 852 es fonamenta amb les restes de la fase precedent (UE-619). Segona meitat del segle IV o inicis del segle V.

- 1.- Ceràmica africana D, forma Hayes 61. Vora de forma triangular i paret convexa, vernís espès i ben adherit. Núm. inventari V-811-9.
- 2.- Fragment de vora d'àmfora bètica Keay XIII/Dressel 23 de vora triangular engruixida. Pasta de color marró fosc amb desgreixant de sorra. Núm. inventari V-811-8.
- 3-5.- Ceràmica comuna romana, vores d'olla, exvasades i poc desenvolupades; la base té el peu només insinuat i fons pla. Núm. inventari V-811-3/6/1.

Context estratigràfic: estrat de terres i argiles situat a sota l'enderroc de teules 821 (igual a UE-621?), habitació 37. Segona meitat del segle III en endavant.

- 6.- Vora de sigil·lata africana A, forma Hayes 9 A. Vora ben marcada per les incisions situades a la part baixa. Vernís ben adherit. Núm. inventari V-826-2.
- 7.- Vora d'africana de cuina, forma Hayes 23 B. Restes de vernís a la paret interior i pàtina fumada exterior. Núm. inventari V-826-1.
- 8.- Peça discoïdal probablement utilitzada com a tap d'àmfora, retallada d'un fragment de paret de *dolium*. Pasta molt poc depurada, amb grans de quars i làmines de mica. Núm. inventari V-826-8.
- 9.- Nansa d'àmfora bètica Keay XIX, curta, de forma circular i secció arrodonida. Núm. inventari V-826-9.

Context estratigràfic: nivell format per terra, pedres, calç i fragments de ceràmica trinxada, formant una sòlida capa de preparació del paviment 702, corresponent a la darrera etapa de funcionament de l'habitació 37. Cobreix l'estrat 704. Material poc significatiu per proporcionar una datació.

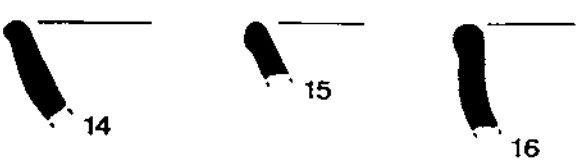
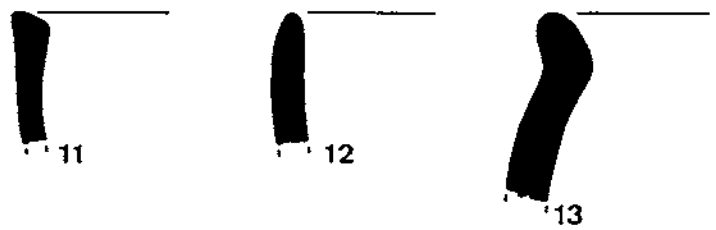
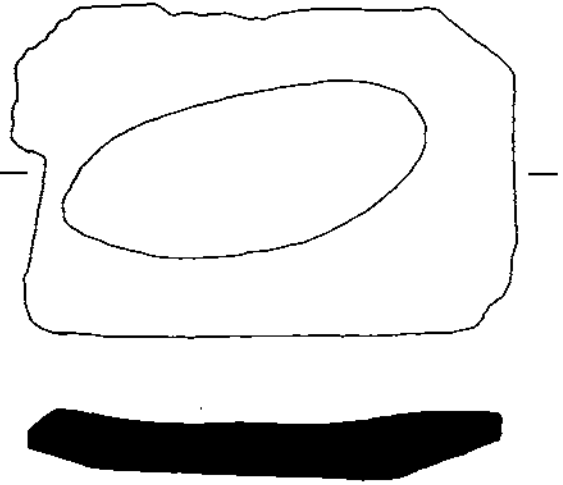
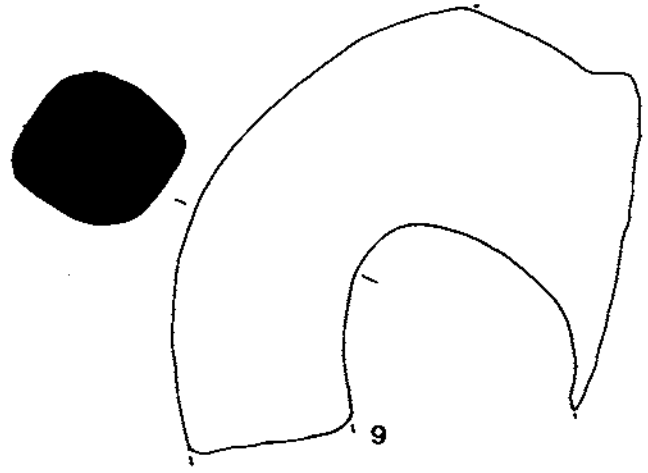
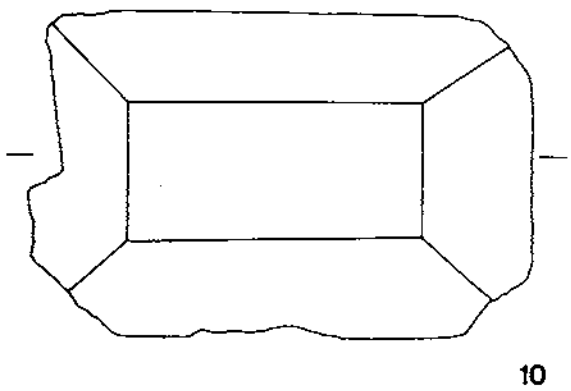
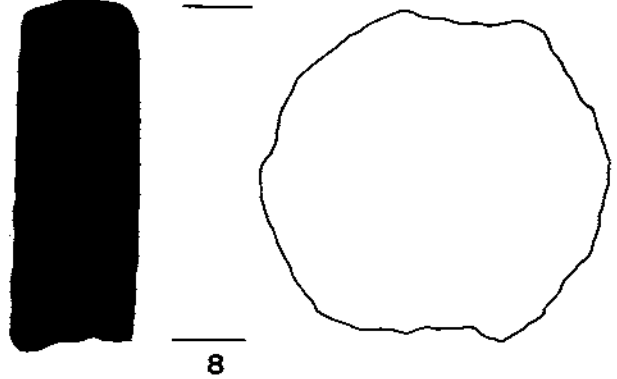
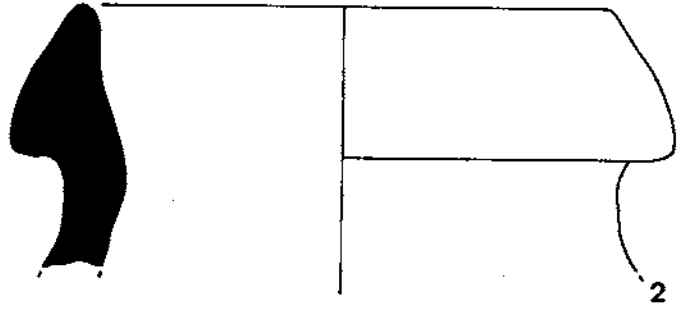
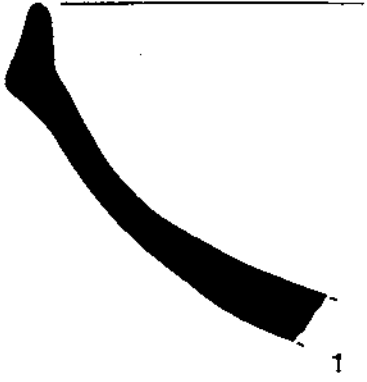
- 10.- Tapa de farmaciola de pedra, de planta rectangular i forma paral·lelepípeda; la part inferior, que era usada per a preparar unguents, mostra un desgast important degut a una llarga utilització. Núm. inventari V-703-11.
- 11.- Vora de ceràmica africana A, forma Hayes 14 B, de parets rectes i llavi inclinat. Vernís molt ben adherit. Núm. inventari V-703-3.
- 12.- Vora de plata d'africana de cuina, forma Hayes 181. Restes de pàtina cendrosa que cobreix la paret externa. Núm. inventari V-703-4.
- 13.- Vora d'olla de ceràmica de cuina a torn, poc desenvolupada i exvasada, cos globular. Núm. inventari V-703-8.

Context estratigràfic: nivell d'argiles de color clar, verdós, que constitueix la base al damunt de la qual s'assenten les primeres estructures (murs 710, 708, 723 i cuina 709), habitació 37. Segle I.

14-15.- Vores de sigil·lata sud-gàl·lica, probablement de Drag. 18. Vores marcades per una incisió inferior. Núm. inventari V-721-2/4.

16-17.- Vores de sigil·lata sud-gàl·lica, forma Drag. 27. Vora marcada exteriorment. Núm. inventari V-721-1/5.

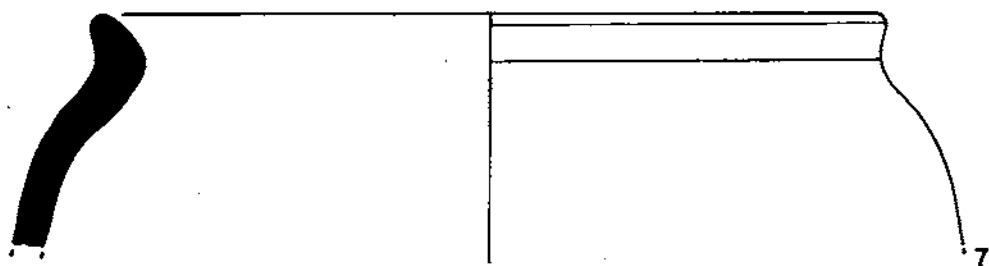
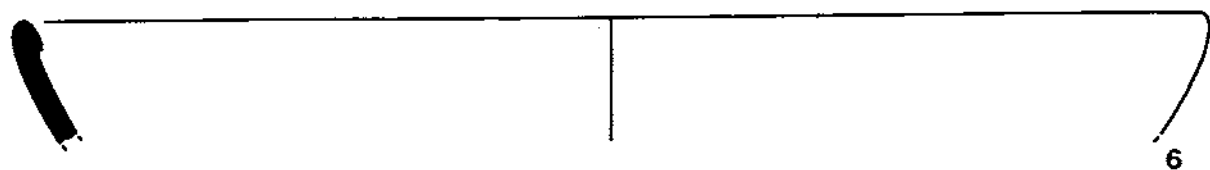
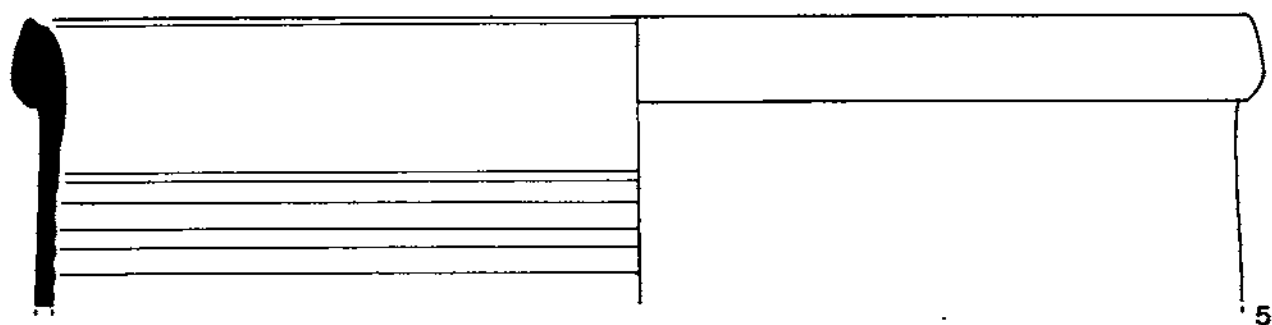
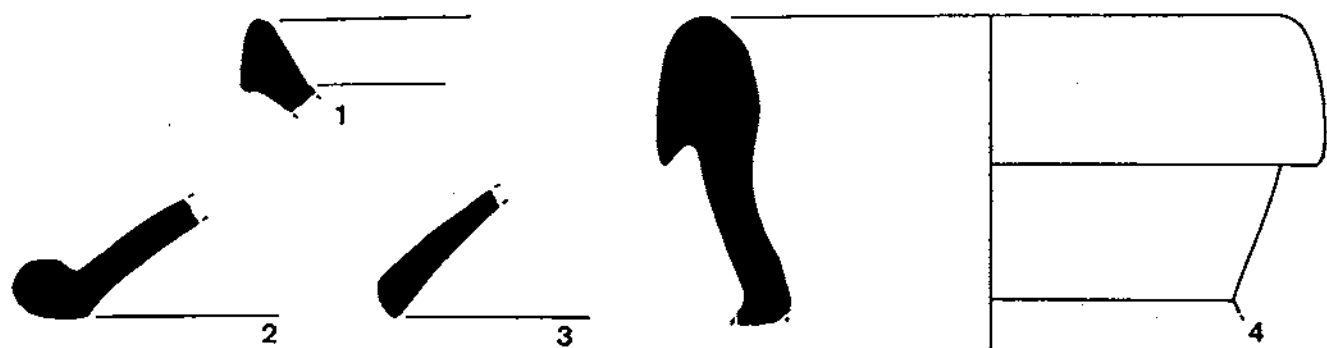
18.- Base de morter, amb peu anular poc pronunciat. Pasta dura i poc depurada. Núm. inventari V-721-10.

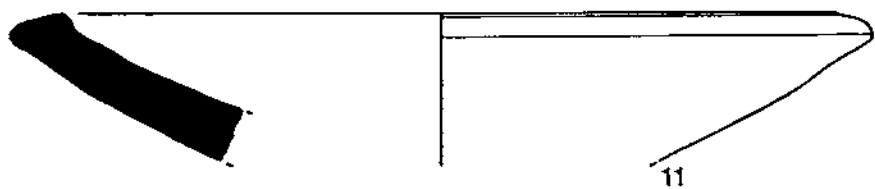
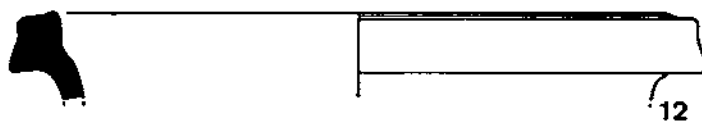
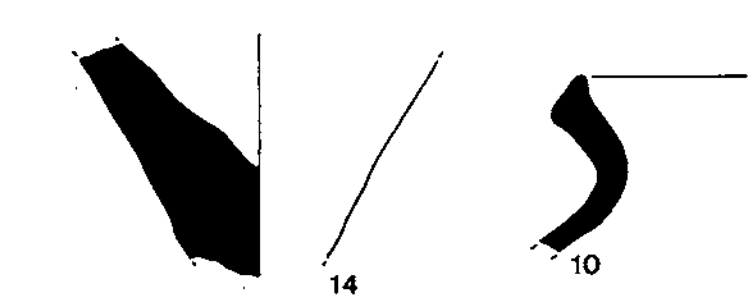
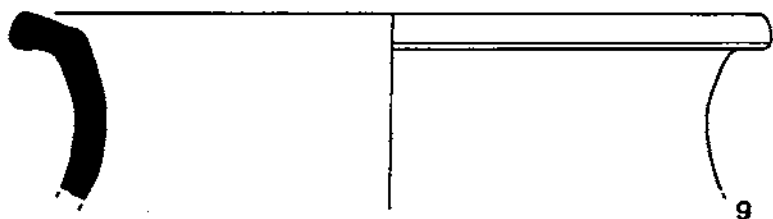
LÀMINA 37

Context estratigràfic: nivell que s'individualitza un cop queden definits els murs laterals i quan els límits est i oest de l'habitació 45 encara no han aparegut. Arriba fins a l'estrat on van aparèixer les restes dels vidres de la finestra (UE-735). S'interpreta com l'abandonament final del sector. Segona meitat del segle V endavant.

- 1.- Fragment de vora de ceràmica africana D, Hayes 87 A. Conserva part del vernís. Núm. inventari: V-726-15.
- 2-3.- Fragments de vora de ceràmica africana de cuina, formes Hayes 182 i 196. Núm. inventari: V-726-40/14.
- 4.- Vora d'àmfora africana, tipus Keay LXII. Núm. inventari: V-726-114.
- 5-6.- Fragments de ceràmica africana de cuina, Hayes 197/Òstia III, 267 B i 23 B. Núm. inventari: V-726-10/2.
- 7-11.- Fragments de ceràmica de cuina a torn, es tracta de formes diverses: olles, grans recipients i un plat/tapadora. Pastes poc depurades, amb quars i mica daurada, ben visibles. Núm. inventari: V-726-74/67/78/64/79.
- 12.- Fragment de vora de ceràmica grisa comuna. Pasta fina i força depurada. Núm. inventari: V-726-27.
- 13-14.- Fragments d'àmfora. Nansa de secció circular, de pasta porosa i ataronjada al nucli i groguenca a la superfície, probablement oriental; i pivot d'àmfora bètica, probablement del tipus Keay XIX, amb desgriquant sorrenc que aflora a la superfície. Núm. inventari: V-726-105.

0 2 10cm.

LÀMINA 38

Context estratigràfic: materials procedents de l'estrat 543, situat a l'oest de l'edifici de la fase altimperial i format després de la seva destrucció. Podria relacionar-se amb algunes estructures de les fases següents que hi ha cap a l'oest. Sembla que s'ha d'interpretar com una escombrera situada a les immediacions de la vil·la, atès que el material és molt heterogeni en la composició i en la cronologia.

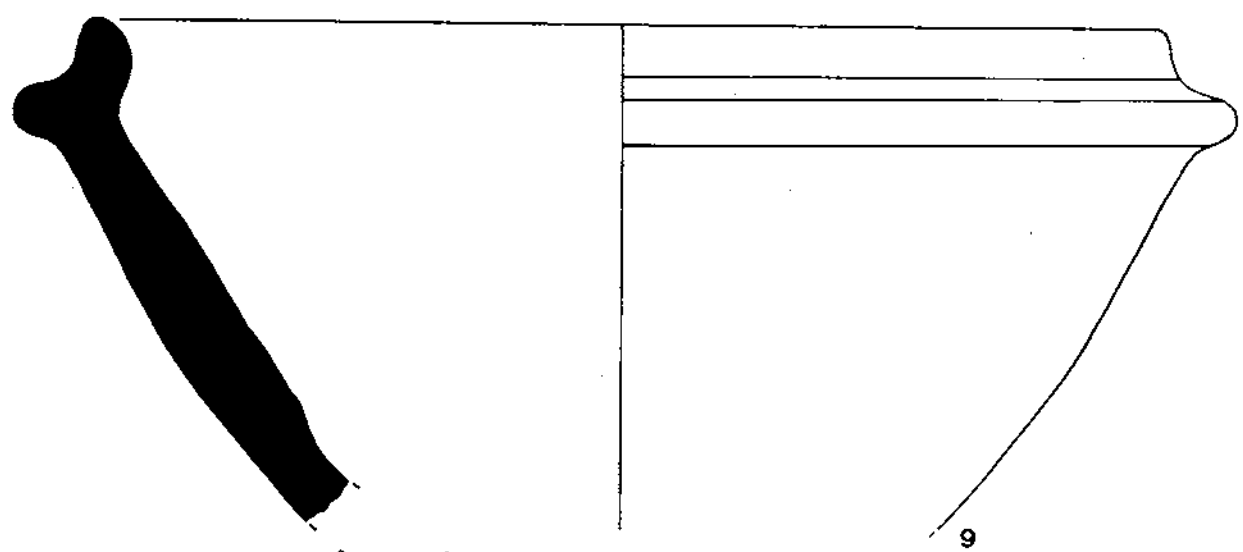
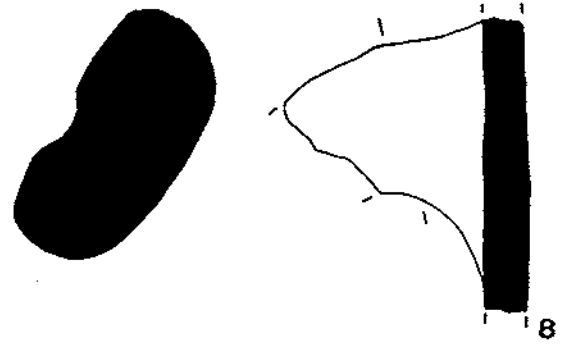
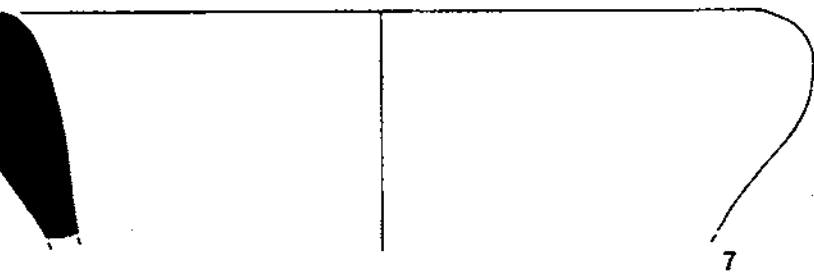
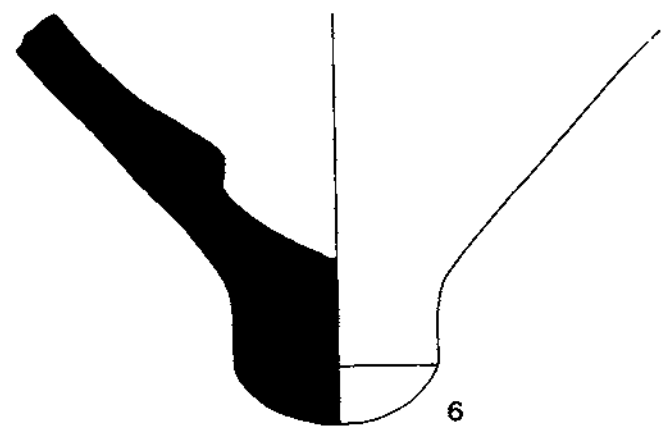
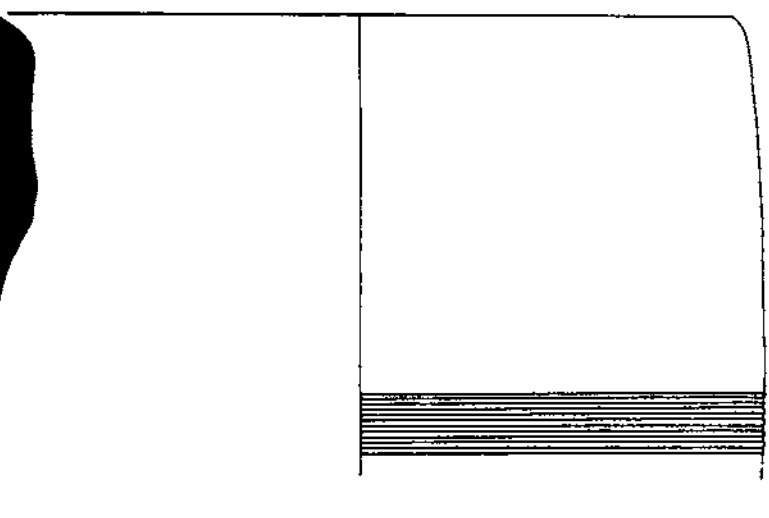
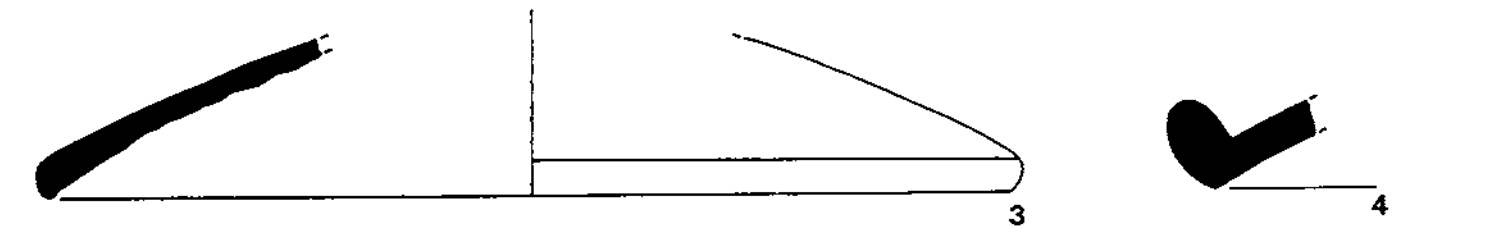
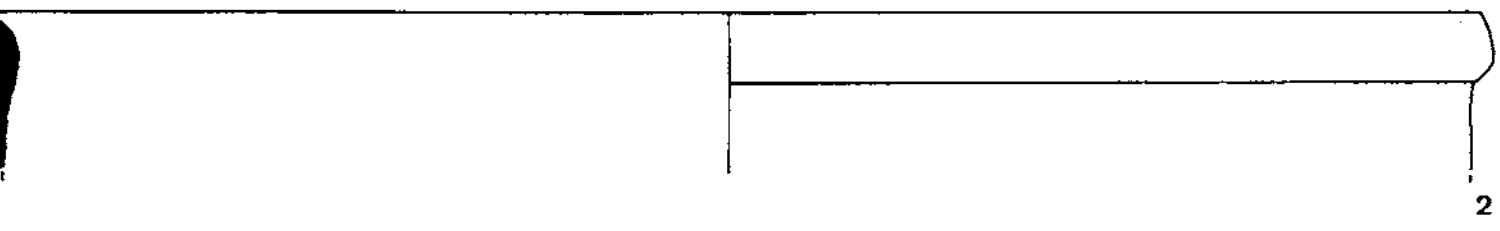
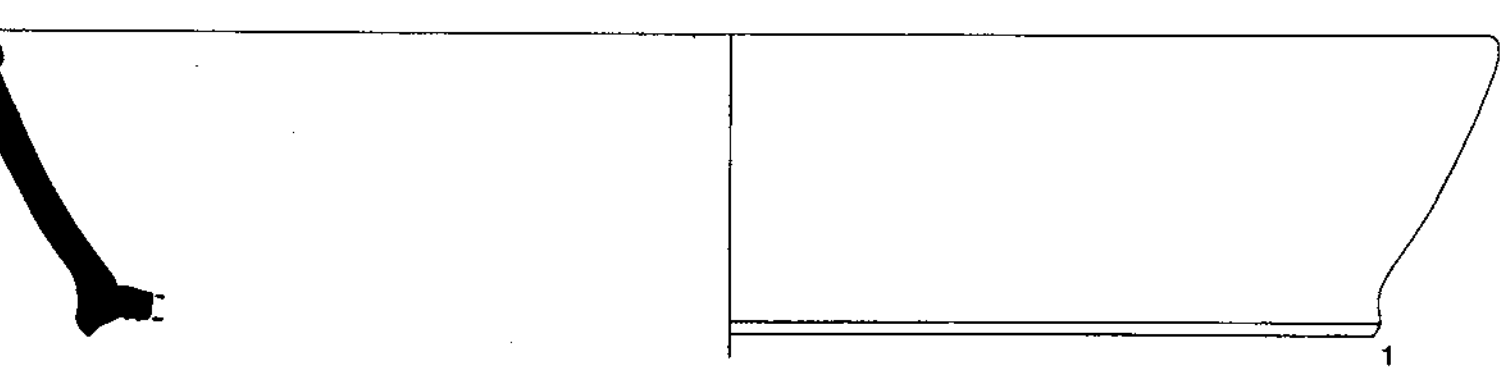
1-4.- Ceràmiques comunes africanes. Es tracta de formes ben conegudes i documentades a la vil·la, com la cassola de la forma Hayes 197, coneguda amb el nom de vora ametllada per la incisió que té a la part superior de la vora i la tapadora, amb o sense llavi (Hayes 196). Igualment popular és la cassola Hayes 23 B. Són formes molt freqüents en nivells del segle III, però que perduren fins molt més endavant. Núm. inventari: V-543-19/37/36/39.

5.- Vora d'àmfora africana, tipus Keay LV A/Almagro 52. El llavi, engruixit a l'interior, està marcat externament per unes petites estries. Arriba a finals del segle V i fins la meitat del segle següent. Núm. inventari: V-543-47.

6 i 8.- Pivots que sembla correspondre a la forma Keay XIX, amb una cronologia proposada que va des de finals dels segle III fins a mitjan segle V. Nansa d'àmfora africana, argila de color vermellós, depurada, sense restes d'engalba a l'exterior. Núm. inventari: V-543-48/49.

7.- Vora d'àmfora africana del tipus Keay XXXVI B. Núm. inventari: V-543-44.

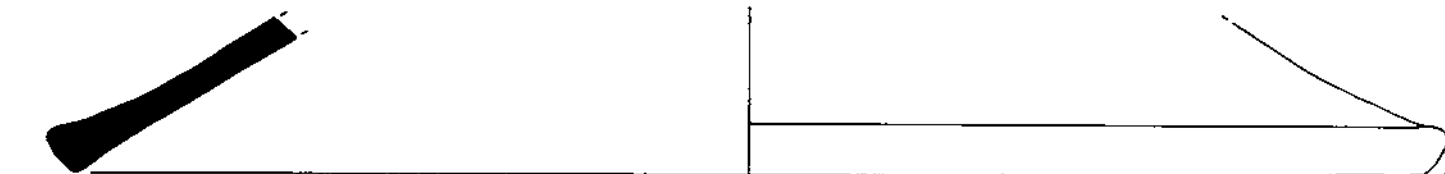
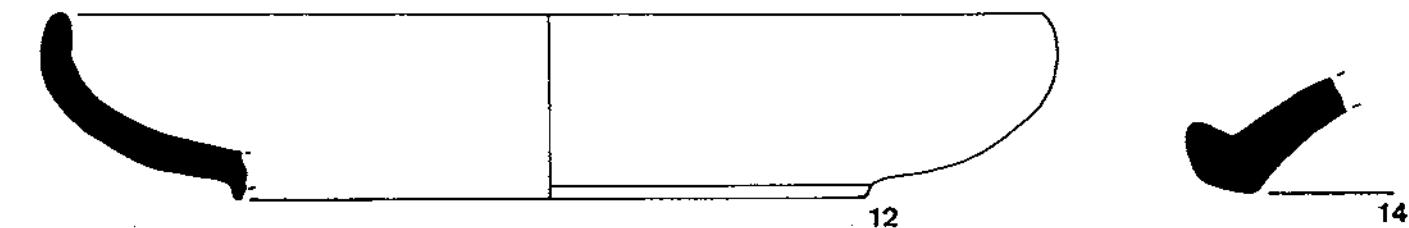
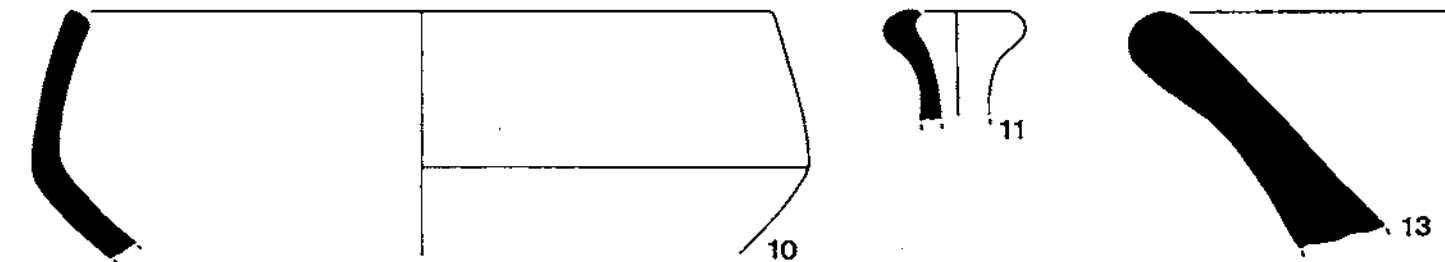
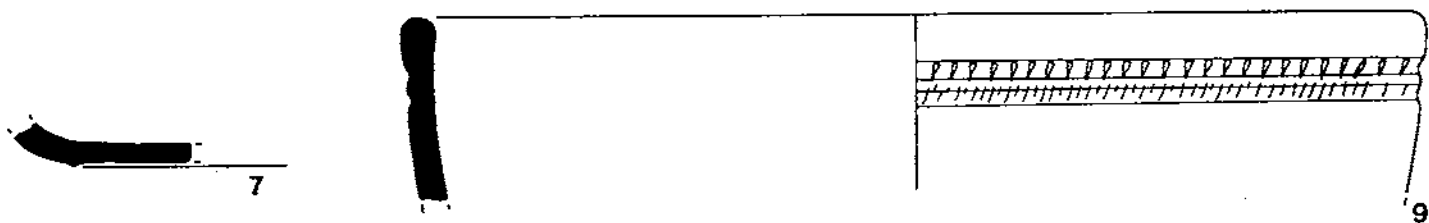
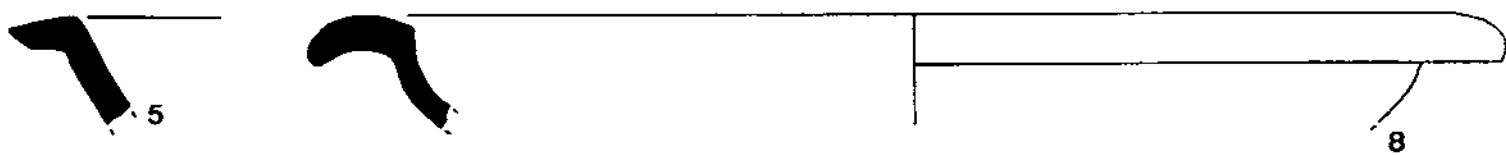
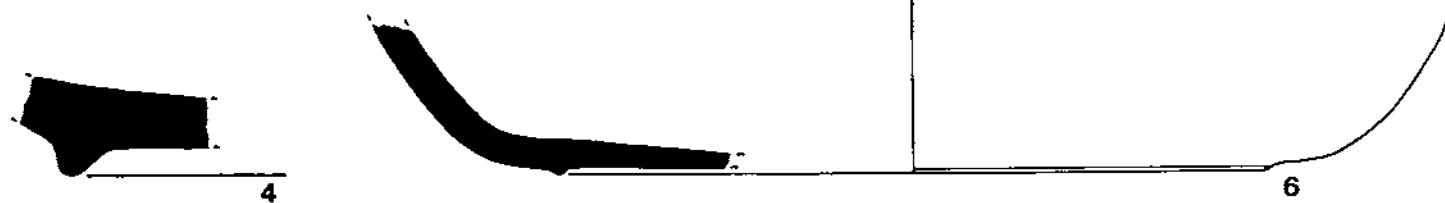
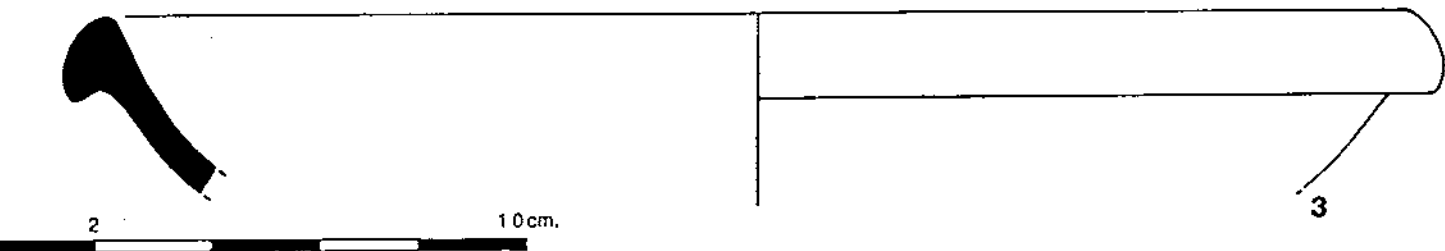
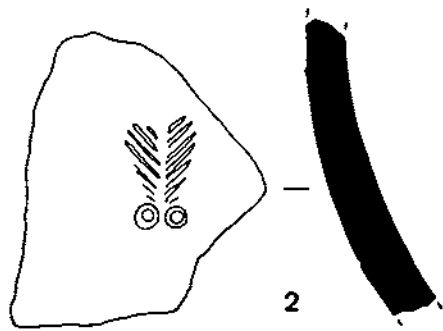
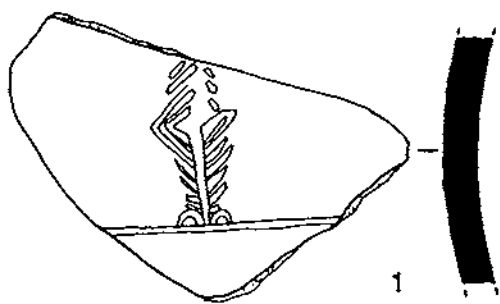
9.- Fragment d'un morter o gibrell de ceràmica de cuina. Argila de color gris-negre, amb nòduls de quars i sorra. Aquesta forma és rara en aquesta categoria ceràmica i sembla que copia els models realitzats en comuna oxidada. Núm. inventari: V-543-61.

LÀMINA 39

Context estratigràfic: estrat que es troba situat al sud de l'habitació 38, cobert per un enderroc de pedres que sembla que pot relacionar-se amb les estructures més modernes del sector (fase superior de l'àmbit 37). Posterior a l'habitació 38. Primera meitat del segle V o més endavant.

- 1-2.- Fragments informes decorats de ceràmica grisa paleocristiana. Pasta fina i depurada. Núm. inventari V-659-4/553.
- 3.- Vora de sigil·lata africana D, Hayes 99. Núm. inventari V-659-1.
- 4.- Base de sigil·lata africana D, forma Hayes 87. Núm. inventari V-659-2.
- 5-6.- Vora i base de la forma Hayes 58 de sigil·lata africana D. Vora en forma de visera curta i peu a penes marcat. Núm. inventari V-659-95/146.
- 7.- Peu de sigil·lata africana C, probablement de la forma Hayes 50. Núm. inventari V-659-138.
- 8.- Vora de plat de la forma Hayes 3C, sense decoració sobre el llavi, ceràmica africana A. Núm. inventari V-659-115.
- 9.- Vora de plat de ceràmica africana A, Hayes 9 A. Decoració a rodeta a les incisions de sota la vora. Es conserva el vernís molt parcialment, a les incisions i a la paret interna del vas. Núm. inventari V-659-100.
- 10.- Vora de sigil·lata africana A, Hayes 14 B, amb el vernís ben adherit. Núm. inventari V-659-122.
- 11.- Vora d'ampolla de ceràmica africana A. Núm. inventari V-659-13.
- 12.- Vora de plat de la forma Hayes 27 d'africana A, amb la incisió a la paret interna, per sota del llavi. Núm. inventari V-659-102.
- 13.- Vora de gibrell de ceràmica africana de pasta groga. Pasta porosa, dura, amb desgreixant visible. Núm. inventari V-659-89.
- 14-15.- Vores de tapadora d'africana de cuina, amb la vora fumada, forma Hayes 182/Òstia III, 312. Núm. inventari V-659-216/159.
- 16.- Vora de tapadora d'africana de cuina, amb la vora fumada, forma Hayes 196/Òstia I, 261. Núm. inventari V-659-163.

LÀMINA 40

- 1.- Fragment de cassola d'africana de cuina, vora bifida i forma ametllada, amb restes de patina cendrosa exterior i estries a la paret interna. Núm. inventari V-659-166.
- 2-3.- Vores de cassola d'africana de cuina, amb vora diferenciada i cos cilíndric, forma Atlante CVIII, 1 i 8. Núm. inventari V-659-184/167.
- 4.- Fragment de ceràmica africana de cuina, cassola de la forma Hayes 23 B. Conserva restes de vernís a la paret interior. Núm. inventari V-659-177.
- 5-7.- Bols o gots de ceràmica comuna oxidada, de vores petites, formes esfèriques o lleugerament carenades; un cas és del tipus fabricat a Llafranc. Núm. inventari V-659-883/820/309.
- 8-10.- Vores de gerra, exvasades i poc marcades; en un cas està motllurada. Pastes entre beix-groc i marró-vermellós. Núm. inventari V-659-264/7/303.
- 11.- Fragment de recipient en ceràmica comuna oxidada, de vora reentrant, engruixida i motllurada. Núm. inventari V-659-274.
- 12.- Vora d'ampolla, amb arrencament de nansa de ceràmica comuna romana. Vora oberta, coll alt i estilitzat, amb diverses sinuositats al final per l'entrega amb el cos. Núm. inventari V-659-303.
- 13-15.- Vores de bols o plats i olla en ceràmica de cuina a torn. Els bols tenen una forma cònica i arrodonida, amb vores més o menys marcades; en un cas presenta una línia de decoració impresa amb petits cercles que tanquen una creu per sota la vora de la paret exterior. L'olla és de vora exvasada. Pastes de color gris, poc depurades. Núm. inventari V-659-15/5/16.

